

הַמִּתְקַת הַדִּינִים
לְפִי סֵפֶר הַמִּדּוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב

אֶפְרַיִם חַי גּוֹיֵלִי

צ"ל המעקב הצינר שמשו היב הצנר הרב אפרים ח' אדלי שליטא הוא צבא הצול אנו
 דבולנו שצה הציר צריח היבה המעקב בלא ימצוי צינר קולאילא ולא ישאל בפה
 לתנו כל קצבים טכני המתפר הו צולחים לני אצמ- איח אמתק הצין וט אצנ
 אצה שאדם יחיום לתק הצין מתקו או משכנו או מקנא ומצה כעצ מ"כה לא בלא
 נימתק הצין מלין ומל אמ יחיל
 אצרי הצול הוא וצמני בימני הוא צבס הצול צצ מאוצ

ליינן לכיך אה המעכה שילכ אצז תילום אכרמ הציקים ונכפס אמיזר הרומים
 שמה: קולא

נכנס אצמ בין בפניו בין טא קנא. ונכפס אמיזר: טאח אומן.

כה צדד
 הצדד
 צ"ל דלני
 המון קולא
 ולמיוצרים
 הצ"ל אמיזר שמים
 מילקום

כולל ובית המדרש חיים שאל.

ע"ש מרן החיד"א זיע"א. רח' יהודה הנשיא 53 אלעד. ע"ר 580527380
בראשות שי ששון עובד.

מכתב ברכה.

הנה הובא לפני גיליונות הספר "קן ציפור" של מעלת כבוד ידידנו
ר' אפריים חי שליט"א

הסובב סביב דברים העומדים ברומו של עולם בענין מיתוק הדינים דבר
הנצרך לכל אדם בפרט ולכלל ישראל.

ולא נצרך אלא לברכה שיזכה לברך על המוגמר ולהפיצו בישראל לתועלת
ולזיכוי הרבים.

ועוד יזכה להמשיך ולהגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת ובריאות איתנה
שובע שמחות וכל טוב. וימלא השי"ת לבו לטובה ולברכה.

הכותב וחותם לכבוד התורה ולומדיה.

בס"ד

כבוד מעלת ידידי ה"ה אפרים חי גוילי שליט"א,

ראה ראיתי כי ליקטת ליקוט נעים ויפה בשם קן צפור, מפי סופרים וספרים, מאת רבותינו נ"ע, והכל בשפה נעימה וברורה, דבר דיבור על אופניו. והוצאת המחשבה למעשה, לעורר הלבבות לעבודתו ית', לקרב החפצים בקרבת האלוקים, ולעשות נחת לבורא ית"ש.

וביודעי קא אמינא, כי יראתך הולכת לנגד חכמתך, וכונתך רצויה, לכן אברכך שתזכה כי יפוצו מעיינותיך חוצה, ותזכה לעורר ולהשיב לב אבות על בנים.

ואל יחשוד מי מאן דהוא, שיש כאן כביכול הסכמה ח"ו על דברי רבותינו, אשר קטנם עבה ממתני, ואין בי הדעת להתייצב לפני מלכים, רק מעיד אני כי הליקוט ראוי ונאה לעושהו.

הרב ערן בגריש בית כנסת עוד יוסף חי

רבי יהודה הנשיא 53 אלעד

eran.bagrish@gmail.com

בס"ד

הגיע אליי ידידי ורעי שמכבר שנים האברך החשוב אפרים חי עם הספר קן צפור שרובו ליקוטים מספרי האדמו"ר נחמן מברסלב ועוד מספרים שונים שבם תפילות ועצות להמתיק דינים מעל עם ישראל ועל פרטות כל אחד ואחד,

הספר ערוך בצורה קלה ונעימה לקורא כך שכל אחד יכול לרוות צמאנו ולהנות ממנו מי יתן שנוכל כולנו להמתיק דינים מעלינו ומעל אחינו שנמצאים בצרות שונות ומשנות הפקדות אותנו בכל יום ויום ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו ברחמים גמורים אמן.

שי אסיא

כולל ללימוד תורת הנגלה והנסתר חיים שאל - רחובות הנהר באלעד

shayassia@gmail.com

רבי יהודה הנשיא, 53, אלעד, ע"ר 580527380

כל הזכויות שמורות למחבר ©

תוכן

הקדמה	9
א – דברי רבנו נחמן על מיתוק הדינים מספר המדות	13
ב – סדר התיקון לקריאה למיתוק הדין מתוך דברי רבנו	22
ג – תפילה מרבנו לישוב הדעת	177
ד – תפילה מרבי ישמעאל כהן גדול וההבטחה שלו עם רבי עקיבא	178
ה – תיקון הכללי	184
ו – פרק שירה	193
ז – עצות מחז"ל איך למתק את כל הדינים	202
ח – עצות מחז"ל איך להינצל מחיבוט הקבר	218
ט – עצות מחז"ל איך לכפר על כל העונות (בלי סיגופים)	226
י – עצות מחז"ל הלכה למעשה איך להידבק בה' יתברך ולהמשיך אורות כבירות לנשמתו	250
יא – קריאת שמע שעל המיטה עם קצת כוונות רבנו האר"י ז"ל שהורגים את הקליפות וכל המזיקים וגם נושא חשוב מספר שבט מוסר	265
יב – סגולה מחז"ל לזכור שמו ביום הדין – מופיע כל הפסוקים שמצאנו על סדר א ב	286

הקדמה

”אֱלֹהֵי אֲזַמְרָה לְךָ”

”תפללו ה' יהודים ו'ימתקו ה' דינים, היות ועם ישראל שקוע בהרבה צרות ודינים מבית ומחוץ לכן חשבנו לסדר יפה את כל המקורות שמביא רבנו הקדוש אור ישראל פאר הדורות, אביר הרועים, אספקלריא המאירה, המנורה הטהורה מזוקקת שבעתיים, אור שבעת הימים, קדוש בקדושה, אבן הראשה, קדוש היה מרחם, רחם רחמתיים, המלומד בניסים, גזע ישישים אראלים ותרשישים, גברא דלביש מדה, רבין חסידא, אודם פטדה, חמודה, קנמון יקידה, אשרי חלקו ואשריו ואשרי יולדתו רבי נחמן מברסלב, מספר המדות באות ה', בערך ”המתקת הדין” וזה כדי שנוכל כלנו להתפלל למתוק הדינים בלי לחפש יותר מדי אחרי מקורות וספרים, וככה יהיה לנו הכל מסדר ובנקל וקל לקריאה וככה גם נוכל להתמיד ולקרא כל יום כמה שרק אפשר כדי להמתיק את הדינים מעלינו ומעל כל בית ישראל אחינו.

מלבד זה הבאנו כאן תפילות חשובות מרבינו על תיקון הדעת ותיקון הכללי ועוד מחז”ל הבאנו פרק שירה ומעלתה ומלבד זה הבאנו את תפילת רבי ישמעאל כהן גדול ואת ההבטחה שלו ושל רבי עקיבא למי שקורא את נוסח התפילה שלא אמור לקחת יותר משבע דקות בערך, מלבד זה הבאנו עוד עצות מחז”ל איך במעשים קלים ינצל האדם מחיבוט הקבר, ועוד עצות מחז”ל בגמרא ועוד איך אדם יכול בנקל לנקות כל העוונות שלו ותן לחכם, ועוד עצות מעשיות ממש בחז”ל וגדולי הרוח איך האדם יכול להגיע למעלות עצומות של דבקות בה' יתברך כמו כל הצדיקים והחסידים, ואף על פי שציינתי שמות של ספרים שיעסוק בהם האדם מכל מקום יש עוד הרבה ספרים העוסקים בהתרוממות הרוח

ובחשקים העצומים בדבקות העצומה והניפלאה ביננו לבין קוננו אך די כבר במה שהבאתי שבהם כתוב עוד שמות של ספרים וה' לא ימנע טוב, בסוף הבאנו את הקריאת שמע שעל המיטה מרבינו הארי בכוונות קצרות רק להתבונן בהם גם מי שלא מבין כל כך וזה כדי שעל ידי זה יוכל להרוג את כל המזיקים שהאדם ברא לעצמו והבאנו שם דבריו במעלת הקריאת שמע הזאת ועיין שם לאורך,

מלבד זה הבאנו כאן תפילות חשובות מרבנו על תקון הדעת, וגם תקון הכללי ועוד מחז"ל הבאנו פרק שירה ומעלתה, ומלבד זה הבאנו את תפלת רבי ישמעאל כהן גדול ואת ההבטחה שלו ושל רבי עקיבא למי שקורא את נסח התפלה שלא אמור לקחת יותר מ7 דקות בערך, מלבד זה הבאנו עוד עצות מחז"ל איך במעשים קלים ינצל האדם מחבוט הקבר, ועוד עצות מחז"ל בגמרא ועוד איך אדם יכול בנקל לנקות כל העוונות שלו ותן לחכם, ועוד עצות מעשיות ממש מחז"ל וגדולי הרוח איך האדם יכול להגיע למעלות עצומות של דבקות בה' יתברך כמו כל הצדיקים והחסידים, ואף על פי שצינתי שמות של ספרים העוסקים בזה ויכול שיעסוק בהם האדם מכל מקום יש עוד הרבה ספרים העוסקים בהתרוממות הרוח ובחשקים העצומים והשגה נפלאה אך די כבר במה שהבאתי שבהם כתוב עוד שמות של ספרים וה' לא ימנע טוב, בסוף הבאנו את קריאת שמע שעל המטה מרבינו הגדול האר"י ז"ל בכוונות קצרות רק להתבונן בהם גם מי שלא מבין כל כך, וזה כדי שעל ידי זה יוכל להרג את כל המזיקים שהאדם ברא לעצמו והבאנו שם דבריו במעלת קריאת שמע הזאת ועיין שם לאורך, והבנו בסוף את הסגולה העצומה שלא ישכח האדם את שמו ביום הדין הגדול זה יום המיתה כמובא בכמה ספרים שכדי שלא ישכח צריך לקרוא פסוק שמתחיל מאות ראשונה של שמו ושאותו פסוק גם יסתיים מאות אחרונה של שמו (הבאנו את מה שמצאנו וה' ימלא חסרונונו –

וּמָה נֶאֱמַר וּמָה נִדְבָר שֶׁה' יַעֲזָרֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמוֹ לְדַבְּקָהּ בּוֹ וַיִּתֵּן לָנוּ לֵב בְּשֹׁר וְרוּחַ חַדְשָׁה יִתֵּן בְּקִרְבָּנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ

סֵפֶר זֶה נִכְתָּב לְהִקְמַת שְׂכִינְתָא מְעַפְרָא וּמְדִין עֲרֵבוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל הַחַיִּים וְהַמְתִּים
שְׁתַּפִּים לוֹ, לְרַפּוּאֵת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף לְכָל יִשְׂרָאֵל וּלְהַבְדִּיל הַחַיִּים מֵהַמְתִּים לַעֲנִי
כָּל הַנֶּפְטָרִים וְשִׁיחָהּ לְהִקְמַת שְׂכִינְתָא מְעַפְרָא וּלְעֵלוֹי שְׂכִינַת עֲזָנוּ וְשִׁיבְנָה בֵּית
מִקְדָּשֵׁנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן וְאָמֵן.

ידוע ומפורסם שהצדיק הנסתר חכם אברהם חי בן מרת מסעודה, וכן הצדיק
הנסתר הרב יוסף וולטוך בן שמחה בונים, וכן הצדיק הנסתר הרב יוסף שלמה דיין
בן ג'מילה דיין, לא היה להם ילדים וכמה חשוב לכל יהודי ויהודיה לגמול חסד
להם ללכת לקברם ולעשות למענם מה שאפשר אשר הם מאלו שהיו יסודו של
עולם, ועל כן יכללו בנו הם וכל הצדיקים מכל ימות עולם שיהיה לזכרם ויעררו
את אהבת דודים בגילוי ושכל ישראל יחזרו בתשובה מאהבה שעברות יהפכו
למצוות ושניזכה כל ישראל לביאת משיח צדקנו ולראות את בית תפארתנו
ולחיי העולם הבא.

וְאֵנִי בְּתַפְלָה לְאֵל עֲלִיּוֹן אֲנֵא ה' פִּקֹּחַ עֵינֶיךָ וּרְאֵה שְׂמֵמֵתֵנוּ שְׁנֻטְבַּע דְּעֵתְנוּ
בְּמַצְלוֹת יָם מָה נֹאמֵר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מְרוֹם וּמָה נִסְפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים מָה נְדַבֵּר
וּמָה נִצְטַדֵּק הֲלֵא גְלוֹי וַיְדוּעַ לְפָנֶיךָ שְׂאִין אָנוּ חֲפָצִים בְּחַטָּא אֱלֵא הַיְצֵר הָרַע שְׁהוּא
מֵאֵשׁ בּוֹעֵר בְּקִרְבָּנוּ לְהַסִּיטֵנוּ וּמַחֲשִׁיךְ דְּעֵתְנוּ מֵהַשְׁגָּתְךָ הַמְרוֹמְמָה כְּדִי שְׁנֹאבֵד שְׁנֵי
עוֹלָמוֹת, רַבּוֹן עֲלֵמִין אֲנַחְנוּ כְּלִי כַח לְפָנֶיךָ רֹדֵף תָּשֵׁשׁ כּוֹחֵנוּ עַד מְאוֹד לְנִצַּח אֵת
יְצָרְנוּ הָרַע תְּמִיד, רַבּוֹן הָעוֹלָמִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים לֵא עַל צְדָקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מִפִּילִים
תַּחֲנוּגֵינוּ לְפָנֶיךָ, כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הַרְבִּים ה' שְׁמַעָה ה' סִלְחָה ה' הַקְּשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אֵל
תְּאַחֵר, לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵי כִי שְׁמַךְ נִקְרָא עַל עֵירְךָ וְעַל עַמְּךָ, מָה אֲנַחְנוּ? מָה חֵינּוּ? מָה
חֲסִדְנוּ? מָה צְדָקוֹתֵינוּ? מָה כַחֲנוּ? מָה גְבוּרַתְנוּ? מָה נֹאמֵר לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ הֲלֵא מִי יֹאמֵר לְךָ מָה תַעֲשֶׂה וּמִי יֹאמֵר לְךָ מָה תַפְעֵל? רַחֵם עַל עַמְּךָ
וְקַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִים לְעַבְדְּךָ בְּלִבְבֵי שְׁלָם וְנֶפֶשׁ חֲפָצָה, אֲנֵא ה' תֵּן לָנוּ לֵב
בְּשׂוֹר רוּחַ חֲדָשָׁה תִתֵּן בְּקִרְבָּנוּ לְמַעַן עַבְדֶּיךָ אֲבָרְהֵם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב מִשֶּׁה וְאֶהְרֵן יוֹסֵף
וְדוֹד שְׁבַעַת הַרוּעִים וְכָל הַקְּדוֹשִׁים מִיְמוֹת עוֹלָם, אֲנֵא ה' אִם לֹא תַעֲזֹרְנוּ וְאֲבָרְנוּ,
עֲזָרְנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִבּוֹר אֲבוֹתֵינוּ שְׁבֻטְחוּ בְךָ וְתִלְמְדֵנוּ חֲקֵי חַיִּים לַעֲשׂוֹת

רְצוֹנְךָ בְּלִבְּךָ שָׁלֵם וְתֵן בְּלִבְּנוּ בִּינָה לְהִבִּין לְהִשְׁכִּיל לְשִׁמְעַע לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמֹּר
וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תּוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרַתְךָ וְדַבֵּק
לְבָנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְיִחַד לְבָבְנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאַה אֶת שְׁמֶךָ וְשָׁלֵא נְבוֹשׁ וְלֹא נִכְלֵם וְלֹא
נִבְשָׁל לְעוֹלָם וָעֶד.

פָּרֶק א'

וּלְפָנַי הַתְּקוּן נִסְדָּר אֶת כָּל מָה שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ עַל הַמִּתְקַת הַדֵּין בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת שְׂיֻכַּל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת עוֹד תְּקוּנִים נוֹסְפִים שֶׁמֵּבִיא שֵׁם הָרַב, מִלְּבַד הַקְּרִיאָה שֶׁסִּדְּרָנוּ בְּאֵן בְּסֵפֶר זֶה.

סֵפֶר הַמִּדּוֹת הַמִּתְקַת הַדֵּין

- א. בְּשַׁעַה שֶׁמִּשְׁגָּרִין עַל הָאָדָם אֶת הַיְסוּרִין, מִשְׁבִּיעִין עֲלֵיהֶם שְׂלֵא יִלְכוּ אֶלֶּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי וְלֹא יֵצְאוּ אֶלֶּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְשַׁעַה פְּלוֹנִית וְעַל־יְדֵי סֵם פְּלוֹנִי. אָבֵל "תְּשׁוּבָה תִּפְּלָה וְצַדִּיקָה" מִבְּטָלִין הַשְּׁבוּעָה.
- ב. חֲלִישוֹת הַדַּעַת, הֵינּוּ עֲצָבוֹת עַל־יְדֵי זֶה בָּא רַע מִזֵּל, וְעַל־יְדֵי רַע מִזֵּל מִדַּת הַדֵּין שׁוֹלֵט.
- ג. פְּרִשְׁת חֲשׂוֹן – תְּקוּן לְדִינִים.
- ד. כְּשֵׁישׁ לְאָדָם צַעַר, יִתֵּן צַדִּיקָה, וְהַצַּדִּיקָה הַזֵּה כְּמוֹ שְׁנוֹתָן שְׂכָר לְדוֹן, וְעַל־יְדֵי זֶה הַדִּינִים נִמְתָּקִים, כִּי הַנוֹטֵל שְׂכָר לְדוֹן דִּינָיו בְּטָלִים.
- ה. עַד הֵיכֵן תִּכְלִית הַיְסוּרִין.
- ו. כֹּל שֶׁעָבְרוּ עָלָיו אַרְבַּעִים יוֹם בְּלֹא יְסוּרִין, קִבֵּל עוֹלָמוֹ וּפְרַעֲנִיּוֹת מְזַמְנָת לוֹ.
- ז. הַמוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, מוֹשִׁכִּין עָלָיו חוֹט שֶׁל חֶסֶד.
- ח. שְׁלִשָּׁה דְבָרִים מְזַכְּרִין עוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם: קִיר נָטוּי וְעִיּוֹן תִּפְּלָה וּמוֹסֵר דֵּין עַל חֲבֵרוֹ.
- ט. אַרְבַּעַה דְבָרִים מְקַרְעִין גְּזֵרֵי דִינֵי שֶׁל אָדָם: צַדִּיקָה, צַעֲקָה, שְׁנוּי־הַשֵּׁם, שְׁנוּי־מַעֲשֵׂה.

- י. צַעֲקָה מוֹעִיל לְיַחִיד דְּוָקָא קְדָם גְּזֵרֵי דִין.
- יא. גְּזֵרֵי דִין שְׁיֵשׁ עִמּוֹ שְׁבוּעָה אֶפְלוּ לְצַבּוֹר אִינוּ מִתְקַרְעִי.
- יב. עַל־יְדֵי הַתְּעַנִּית שְׁבַשְׁנֵי רַעְבוֹן נִצּוֹל מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה.
- יג. בְּשִׁנְגֹזֵר עַל אָדָם אֵיזְהוּ דִין, נִגְזֹר הַדִּין עָלָיו דְּוָקָא בְּמָקוֹם מְסִים, וְעַל־יְדֵי זֶה יָכוֹל לְהִצִּיל [עֲצָמוֹ] בְּשִׁנּוּי מָקוֹם.
- יד. מִי שְׁיֵשׁ לוֹ בָּאֵב עֵינַיִם אוֹ בָּאֵב מַעֲיִם, בְּיָדוּעַ שְׁדִינֵין שׁוֹרִין עָלָיו.
- טו. צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לְרַבִּים, וְרַבִּים יִבְקְשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים.
- טז. בְּשִׁישׁ אֵיזְהוּ דִין עַל יִשְׂרָאֵל, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, אֲזִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא מוֹדִיעַ לְצַדִּיקִים, בְּדֵי שְׁתִּתְפַּלְלוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וּמִי שְׁאִינוּ מִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא בּוֹעֵס עָלָיו.
- יז. בְּשִׁרְוֹאָה אָדָם, שְׁדִינֵין שׁוֹרִין עָלָיו, יִסְפֹּר מְשׁוֹנְאָיו וַיִּצְדִּיק אוֹתָם.
- יח. עַל־יְדֵי הַעֲמַדַת דִּינִים בְּשָׂרִים נִתְבַטֵּל הַצְּרוּת.
- יט. מִי שְׁנִדְר, וְלֹא שָׁלַם נְדָרוֹ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא מֵבִיא עָלָיו יִסּוּרִין. וְכִשְׁשׁוֹתֵק נִחְשָׁב לוֹ, בְּאֵלוֹ שָׁלַם נְדָר.
- כ. הַמְקַבֵּל יִסּוּרִים בְּאַהֲבָה – בְּאֵלוֹ הַקְּרִיב קָרְבָן.
- כא. בְּשִׂאָדָם הוֹלֵךְ וְנוֹפֵל, סִימָן שְׁנִפְקָד לְמַעַלָּה לְאֵיזָה בְּשָׁלוֹן.
- כב. עַל־יְדֵי טְבִילַת מְקֻנָּה נִתְבַטֵּל הַצְּרוּת וַיִּשׁוּעָה בְּאָה.
- כג. בְּשִׁגּוּזֵין אֵיזָה [גְּזֵר] דִין עַל הָאָדָם, קְדָם שְׁיִוְדְעִין מְזָה בְּנִירְאָדָם הוּא בְּנִקְל לְהַתְּהַפֵּךְ.
- כד. מִי שְׁנוֹפֵל מֵאֲמוּנָתוֹ, יִדַּע שְׁדִנֵין אוֹתוֹ לְמַעַלָּה.
- כה. מִי שְׁדִנֵין שׁוֹרִין עָלָיו, יִסְתַּבֵּל בְּכָל פַּעַם עַל הַשְּׂמִים.

- כו. מי שמורה דרך הטוב לרשעים, הקדוש ברוך הוא מצדיק אותו בדין.
- כז. עלידי אמת הקדוש ברוך הוא עושה עמו חסד, שאינו מלבש בדין.
- כח. מה שהקדוש ברוך הוא מסתיר פניו ממך, הוא מחמת כפירות שיש בך.
- כט. עלידי בטחון נמתק הדין ונמשך החסד.
- ל. עלידי אמונה תוכל לדבר ולהנהיג את השם יתברך לרצונך.
- לא. עלידי צדקה מהפך המשפט והדין למדת חסד.
- לב. מי שאין לו אמונה, בידוע שהקדוש ברוך הוא סלק חסדו ממנו.
- לג. בשהחסד [בשדינים שורין והחסד] יקר ואינו בנמצא, תדע שבכיה מועיל לזה.. (שמעתי מפיו הקדוש בשעת כתיבתי זאת לפניו, שרמו דבר זה הוא בפסוק "מה יקר חסדך אלקים", פרוש – מה יקר חסדך – הינו בשהחסד יקר ואינו בנמצא, דהינו שדינין שורין, חס ושלום, אזי הפעלה לזה – ובני אדם ב'צל ב'נפיך י'חסיון – ראשיתבות בכי, כי בכיה מועיל לזה כנ"ל).
- לד. עלידי דעת נמשך חסד.
- לה. עלידי צדקה שנותנין לאדם הגון, תזכה להמשיך חסד גם לאוהבך.
- לו. מי שאינו מקבל תוכחה, יסורין באין עליו.
- לז. להמתקת הדינין תאמר קפיטל ל"ט [למנצח על ידותון].
- לח. מי שמחזק את עצמו קדם התפלה ועושה הכנה גדולה, אף על פי שאחר כך אינו מתפלל בראוי, עלידי זה יסורין בדלין ממנו.
- לט. להמתקת הדינין, תגיד [תלמד] משניות "זרעים".
- מ. לפעמים הקדוש ברוך הוא מכלה הצרות על האב, כדי שיהיה שלום לבנו.
- מא. עלידי נדר נתעבב החמה של השם יתברך.

- מב. להמתקת הדינין תאמר קפיטל ע"ז.
- מג. מי שמקשר את עצמו בלילה למדת אמונה, נמתק מעליו הדין.
- מד. עלידי גאווה נסתלק החסד למעלה.
- מה. עלידי תקון חצות נמתק הדין.
- מו. בשתהיה נעור כל הלילה, בזה אתה נצול מדינים.
- מז. עלידי הצרות שבאין על אדם, יכול להשיג ולהבין את עוונותיו.
- מח. עלידי שבא אל הצדיק, ביאתו בעצמה יכולה להמתיק הדינין.
- מט. גם המעות שנותנין לצדיק, הנתינה בעצמה ממתיק הדין.
- נ. עלידי עצבות חושבים עליו למעלה לרע לו.
- נא. עלידי למוד תורה ישובו המקטרגים אחר.
- נב. בשחולך ונופל לפעמים, נגזר עליו למות, ועכשיו נתבטל עלידי הנפילה.
- נג. על הגזרות רעות, שאמות גזרין על ישראל, יאמרו קפיטל ס"ב.
- נד. עלידי ישיבה במקנה תחת המים, עד שלא יוכל להחזיק בעצמו הרוח והנשימה, נמתק הדין.
- נה. לפעמים היין מעורר דין.
- נו. הנותן פתו למי שאין בו דעה יסורין באין עליו.
- נז. מי שאין בו דעה, לסוף גולה.
- נת. בת דינא בטל דינא.
- נט. הלומד תורה לשמה, משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.
- ס. הקורא פסוק בזמנו, מביא טובה לעולם.

- סא. יש עתים ומקומות מזמנים לטובה והוא הדין להפך.
- סב. לפעמים מתעכב הדין עלידי ראש הדור ולפעמים עלידי הדור.
- סג. עלידי השונאים יכול לידע הדין שלמעלה.
- סד. כשאדם מספר לחברו צערו, צריך השומע להחכים בשעת השמיעה, שלא יבוא עליו הצער הזה.
- סה. העוסק בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום.
- סו. צריך לתן ממון על פדיון.
- סז. כל זמן שתוכל להנצל עלידי ממון, אל תשמש בתפלות.
- סח. כשיש פלגתא למעלה באיזה דבר, הם סומכין את עצמן על הצדיק שבעולם הזה.
- סט. בשעה שדנים את האדם למעלה, דנין שמו, ולפעמים השלוחים מחליפין בשם אחר, ועלידי זה בא המות או הצרה על אדם אחר.
- ע. מי שאינו מבקש רחמים על דורו, עלידי זה נענש.
- עא. מי שיש לו חולה או צער בביתו, ילך אצל החכם ויבקש עליו רחמים או שיברך אותו.
- עב. כששומעין שאחד מקטרג על ישראל צריכין השומעין ללמד בפיהם זכות על ישראל וצריכין לטרח כדי למצא זכות.
- עג. כשהקדוש ברוך הוא רואה, שמקנאין לכבודו, עלידי זה משיב חרון אפו.
- עד. עקר הפדיון או התפלה אינו אלא ביום.
- עה. אין הכל בשרין לעשות פדיון.
- עו. מי שרוצה להמתיק דינים, אל ישתה יין כל היום.

- עז. בעֲנֹה מְרַצֵּין אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
- עח. כְּשֵׁישׁ דִּין יִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהְבוֹת.
- עט. בְּנֵין הַבַּיִת שֶׁל אַבְנִים הוּא סִכְנַת מִיתָה.
- פ. הַצְּדָקָה מִמַּתִּיק הַדִּין.
- פא. הַמְּקִנָה מִמַּתִּיק הַדִּין.
- פב. אַחַר הַגְּזֵרָה דִּין צָרִיךְ לְהִלְבִּישׁ אֶת הַתְּפִלָּה בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂוֹת.
- פג. עַל־יְדֵי פְתִיחַת סֵפֶר תּוֹרָה נִמְתָּק הַדִּין וְנִתְיָשֵׁב עַל מְקוֹמוֹ.
- פד. עַל־יְדֵי הַשְׁתִּיקָה נִמְתָּק הַדִּין.
- פה. הַצּוּם וְשֹׁק הֵם סִגְלָה לְבִטּוֹל גְּזֵרָה.
- פו. לְהַמְתִּיק הַדִּין תֹּאמַר הַפְּרָשָׁה שֶׁל אַחַת־עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת עֲזִים (שְׁמוֹת כו, לו), וְקִטְרֵת (שְׁמוֹת ל') וְאַחַת־עֶשְׂרֵה
- בְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךְ מֹשֶׁה אֶת הַשִּׁבְטִים (דְּבָרִים לג) וּמְרַכְּבָה שֶׁל יְחִזְקָאֵל (יְחִזְקָאֵל א').
- פז. וּפְרָשַׁת נְדָרִים (בְּמִדְבָר ל') וּמִשְׁנֵיּוֹת שֶׁל מִסְכַּת שְׁבוּעוֹת.
- פח. עַל־יְדֵי הַכְּנָעָה מְבַטֵּל הַדִּין.
- פט. עַל־יְדֵי שִׁירֵי הַשִּׁירִים נִמְתָּקִים הַדִּינִים.
- צ. מִי שֶׁאִפְשָׁר לוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְאִינוֹ עוֹסֵק, יִסּוּרֵין בָּאֵין עָלָיו.
- צא. מִסְכַּת אֶהְלוֹת מְסַגֵּל לְהַמְתִּיק הַדִּין.
- צב. מִי שֶׁמְגַדֵּל כָּלֵב, מְעוֹדֵר דִּין.
- צג. לְפַעְמִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְפִיל אֶת הַרְשָׁע לְאִיזְהוֹ צָרָה, שְׂיִלַּךְ אֶצֶל הַצַּדִּיק וַיִּבְקֶשׁוּ לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו.
- צד. הַמְתַּקַּת הַדִּינִים הוּא עַל־יְדֵי הַגּוֹרֵל כְּמוֹ לַעֲזָאֵל. . (פְּרוֹשׁ דְּבָרִי זֶה שְׁמַעְתִּי

מפיו הקדוש בשעת כתיבתי לפניו, שיקח שני מטבעות ויפיל עליהם גורל, גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. והמטבע שעלה עליה הגורל לה' יתן אותה לצדקה, והשניה שעלה עליה הגורל לעזאזל ישליך אותה לאבוד, ועלידי זה נמתק הדינים).

צה. לפעמים צדיק הדור בכעסו, שיכעס עליך ממתיק דינים.

צו. בשקם מלך חדש באמות או שר חדש, אזי הדין נתעורר.

צז. עלידי קשיות ערף בנגד התשובה, מביא על עצמו שבר גדול באין מרפא.

צח. לא טוב לשני בני אדם ששמותיהן שוים, שידורו בדירה אחת.

צט. עלידי עצבות מעורר הדין.

ק. עלידי הבושה נמתק הדין.

קא. צריך להודיע צערו לרבים.

קב. בשנתן רשות למשחית, אין מבחין בין צדיק לרשע, ולא עוד אלא שמתחיל מהצדיק.

קג. שנוי מקום קורע גזר דין.

קד. עלידי הרחמנות ממתיק הדין.

קה. לפעמים אדם מת מחמת פחד או מיתה אחרת פתאומית, תאמין שזה העת והזמן שלו.

קו. עלידי השפלות יוכל לבטל גזר דין.

קז. עלידי שמוש צדיקים נמתק הדין.

קח. בזכות בקורחולים אין מת מתוך יסורי.

קט. בין שהגיע מדת הדין של מעלה על האדם, אף על פי שעדין אינם שולטין עליו, יכול להרגיש את מדת הדין עלידי הזבובים שבבית.

–המתקת דין, חלק שני–

- א. מי שעוסק להמתיק דינים, עלידי זה בנקל לו לקדש השם בלי מונע גם עיניו אינם כהות.
- ב. עלידי הצרות נעשו עטרות.
- ג. מי שמקבל יסורים בשביל להקל יסורים מעל ישראל, עלידי זה יזכה לרוח הקדש.
- ד. פרשיות המועדים הכתובים בפרשת פינחס – מסגלים בקריאתם לבטל דינים, ומסגלים לזכות בדיני עכו"ם.
- ה. עלידי צדקה ממתיק הדין של לעתיד לבוא, הינו יום הדין של עתיד לבוא.
- ו. מי שיודע, כשרואה, איזהו דין על ישראל, להפך את הדין על אחד מאמות בבחינת "ואתן אדם תחתך", עלידי זה [כל] הנבראים מחזירים כחם ונבללים בו בזה האיש, כדי לחדש כחם, גם עלידי זה נפתח השער של מיני משלים בעולם.
- ז. אלו גומליחסדים, העושים חסד ולפעמים גורמים עם החסד לרעה ועושים עצמן כאלו אינם רואים הרעה, הצומחת מחסדם, וזהו בחינת האזהרה שהזהיר לכהנים בחינת חסד "שלא יפסיעו פסיעה גסה", עלידי זה גורמים שהדין שלמעלה, חס ושלוש, אינו במתינות. וכן להפך, כשמדקדקים בחסדם, שלא יצמיח רעה, עלידי זה הדין במתינות.
- ח. מי שבועט ביסורין, כאלו אומר לאל: סור ממני.
- ט. כשאדם לומד עד שנתנגע, בזה ממתיק דינים ומעורר רחמים, גם עלידי זה מעורר רחמים אצל אביו בקבר.
- י. לפיס מדת הדין אינו בינים ריקניות.
- יא. מי שכלב נשכו, בידוע שרחמי השם מסלקים ממנו, גם בידוע שנכשל

במאכלות אסורות.

יב. לפעמים מסתירין את האדם ממדת־הדין, בזה שהצדיק מגביה ומתפאר את עצמו על [ומשפיל את] זה האדם.

פרק ב'

תקון להמתקת הדין

בְּעֶזְרַת ה' נַעֲשֶׂה וְנַצְלִיחַ לְהַצְלִיחַת כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלִרְפוּאָת כָּל יִשְׂרָאֵל אֲחִינוּ רְפוּאָת
הַגּוֹף וְרְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ

וְלַעֲלוּי נְשִׁמַת כָּל הַנִּפְטָרִים מֵעַמְךָ יִשְׂרָאֵל אֱהוּבֶיךָ,

תִּמְתִּיק מֵעֲלִינוּ כָּל הַדִּינִים וְתִסִּיר מִמָּנוּ כָּל הַמְּקַטְרָגִים שֶׁנֶּעֱבַדְךָ בְּלִבְבֵךְ שְׁלֵם
לְשֵׁם יְחִוד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּא בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוּ, וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ, לִיְחֻדָּא שְׁם
אוֹת י' וְאוֹת ה'

בְּשֵׁם אוֹת ו' וְאוֹת ה' בְּיְחֻדָּא שְׁלֵים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, לְאַקְמָא שְׂכִינְתָּא מֵעַפְרָא
וְלַעֲלוּי שְׂכִינְתָּא עֲזָנוּ

הַרְנִי מְקַשֵּׁר עֲצָמֵי בְּתַקּוּנִים אֵלּוּ שֶׁל הַמִּתְקַת הַדִּין, לְכָל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים
שֶׁבְּדוֹרְנוּ

וְלְכָל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עִפְרָא קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי הַמָּה, וּבְפֶרֶט לְרַבְּנוּ
הַקְּדוּשׁ, צְדִיק יְסוּד עוֹלָם

נַחַל נִבְעַ מְקוֹר חַכְמָה, רַבְּנוּ נַחֲמֵן בֶּן פִּיגָא, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן
וְאָמֵן

פרשת חשן – תקון לדינים...

וְעִשִׂיתָ חֶשֶׁן מִשְׁפָּט מֵעֵשָׂה חֵשֶׁב כְּמֵעֵשָׂה אֶפֶד תַּעֲשֶׂנוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:

רְבוּעַ יְהִיָּה כְּפֹל זֶרֶת אָרְכוֹ וְזֶרֶת רְחִבּוֹ:

ומלאַת בּוֹ מְלֵאֵת אֶבֶן אַרְבָּעָה טוּרִים אֶבֶן טוּר אָדָם פְּטוּדָה וּבְרִקַּת הַטּוּר הָאֶחָד:
 וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נִפְךְ סָפִיר וַיְהִלֵּם:
 וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לְשֵׁם שָׁבוּ וְאַחֲלָמָה:
 וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַרְשִׁישׁ וְשֹהַם וַיִּשְׁפָּה מְשַׁבְּצִים זָהָב יִהְיוּ בְּמִלּוֹאֲתָם:
 וְהָאֲבָנִים תִּהְיוּן עַל־שְׁמַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמַתְם פְּתוּחֵי חוֹתֶם אִישׁ
 עַל־שְׁמוֹ תִּהְיוּן לְשֵׁנֵי עֶשֶׂר שָׁבֵט:
 וְעֲשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן שְׂרָשֶׁת גְּבֻלַת מַעֲשֵׂה עֶבֶת זָהָב טָהוֹר:
 וְעֲשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבְּעוֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן:
 וְנָתַתָּה אֶת־שְׁתֵּי עֶבֶתֹת הַזָּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבְּעוֹת אֶל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן:
 וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֶבֶתֹת תִּתֵּן עַל־שְׁתֵּי הַמְּשַׁבְּצוֹת וְנָתַתָּה עַל־כַּתְּפוֹת הָאֶפֶד
 אֶל־מוֹל פָּנָיו:
 וְעֲשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְשַׁמְתָּ אֹתָם עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׁפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־עַבְרָ
 הָאֶפֶד* בֵּיתָה:
 וְעֲשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם עַל־שְׁתֵּי כַתְּפוֹת הָאֶפֶד מִלְּמַטָּה מִמוֹל פָּנָיו
 לְעֵמֶת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאֶפֶד:
 וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִטַּבְּעוֹתָו אֶל־טַבְּעוֹת הָאֶפֶד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִיּוֹת עַל־חֹשֶׁב
 הָאֶפֶד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֶפֶד:
 וְנָשָׂא אֶהֱרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמְּשַׁפֵּט עַל־לְבוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזַכְרֹן
 לְפָנֵי־יְהוָה תָּמִיד:
 וְנָתַתָּ אֶל־חֹשֶׁן הַמְּשַׁפֵּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתְּמִים וְהָיוּ עַל־לֵב אֶהֱרֹן בְּבֹאוֹ לְפָנֵי
 יְהוָה וְנָשָׂא אֶהֱרֹן אֶת־מְשַׁפֵּט בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לְבוֹ לְפָנֵי יְהוָה תָּמִיד:

להמתקת הדינין תאמר קפיטל ל"ט [למנצח על ידותון]
 למנצח (לידותון) [לידותון] מזמור לדוד:
 אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעד רשע לנגדי:
 נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר:
 חסלבי | בקרבי בהגיגי תבער אש דפרתי בלשוני:
 הודיעני יהוה | קצי ומדת ימי מדהיא אדעה מדהחל אגני:
 הנה טפחות | נתתה ימי וחלדי כאין נגדך אך בלהבל כל אדם נצב סלה:
 אך בצלם | יתהלך איש אך הבל יהמיון יצבר ולא ידע מראספם:
 ועתה מדהקנתי אדני תוחלתי לך היא:
 מכלפשיעי הצילני חרפת נבל אלתשימני:
 נאלמתי לא אפתחפי כי אתה עשית:
 הסר מעלי נגעך מתגרת ידך אגני כליתי:
 בתוכחות עליון | יסרת איש ותמס בעש חמודו אך הבל כל אדם סלה:
 שמעה תפלתני | יהוה ושועתי | האזינה אל דמעי אלתחרש כי גר אנכי עמך
 תושב בכל אבותי:
 השע ממני ואבליגה בטרים אלך ואינני:

להמתקת הדינים תאמר קפיטל ע"ז
 לַמְנַצֵּחַ עַל־נִידוּתוֹן (ידיתון) לְאֶסֶף מְזֻמּוֹר:
 קוֹלֵי אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלֵי אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי:
 בְּיוֹם צָרָתִי אֲדַנֵּי דְרִשְׁתִּי יָדַי | לִילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג מֵאַנְהָה הַנְּחִס נַפְשִׁי:
 אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמֶיָה אֲשִׁיחָה | וְתַתְּעִטְשָׁה רוּחִי סֵלָה:
 אַחֲזֵת שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:
 חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים:
 אֲזַכְּרָה נִגְיָתִי בְּלִילָה עִסְלִבְבִי אֲשִׁיחָה וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי:
 הֲלֵעוֹלָמִים יִזְנַח | אֲדַנֵּי וְלֹא־יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד:
 הָאֶפֶס לְנִצַּח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לְדָר וְדָר:
 הַשִּׁבַּח חֲנוּת אֶל אֶסְקַפֵּץ בְּאֶף רַחֲמָיו סֵלָה:
 וְאִמַר חֲלוּתִי הִיא שְׁנוֹת יָמַי עֲלִיוֹן:
 (אזכיר) וְאֲזַכְּרֶנּוּ מֵעַל־לִיָּה בִּרְאִזְכָּרָה מִקֶּדֶם פְּלֶאֶךְ:
 וְהִגִּיתִי בְּכָל־פְּעֻלָּךְ וּבְעַל־לוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה:
 אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ דְּרָכְךָ מִיִּשְׂרָאֵל גְּדוֹל בְּאֱלֹהִים:
 אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה פְּלֶא הוֹדְעַת בְּעַמִּים עֲזָךְ:
 גִּאֲלַת בְּזִרוּעַ עַמְּךָ בְּנִרְיַעֲקָב וַיִּוֹסֶף סֵלָה:
 רְאוּךָ מִיָּם | אֱלֹהִים רְאוּךָ מִיָּם יִחִילוּ אֶף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת:
 זָרְמוּ מִיָּם | עֲבוֹת קוֹל נְתַנּוּ שְׁחָקִים אֶף־חֲצִצִּיךָ יַתְהַלְכוּ:
 קוֹל רַעֲמֶךָ | בְּגִלְגֹל הָאִירוּ בְּרָקִים תִּבְּל רְגִזָּה וְתַרְעֵשׂ הָאֶרֶץ:

בַּיָּם דְּרַבְּךָ (וּשְׁבִילֶיךָ) בְּמַיִם רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְעוּ:

נַחֲתִיתָ כְּצֹאן עֲמֻךְ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

עַל הַגְּזֵרוֹת רָעוֹת, שְׁאֵמוֹת גּוֹזְרִין עַל יִשְׂרָאֵל, יֹאמְרוּ קְפִיטֵל ס"ב

לְמַנְצַח עַל־יְדוּתוֹן מְזֻמּוֹר לְדוֹד:

אֲךְ אֱלֹהִים דּוֹמְיָה נִפְשֵׁי מְמַנּוּ יִשׁוּעָתִי:

אֲךְ הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי מִשְׁגָּבִי לֹא אָמוּט רַבָּה:

עַד־אָנָּה | תְּהוֹתֵנוּ עַל־אִישׁ תְּרַצְחוּ כְּלַכֶּם בְּקִיר נְטוּי גְּדֵר הַדְּחוּיָה:

אֲךְ מִשְׁאֵתוֹ | יַעֲצוּ לְהַדִּיחַ יָרֵצוּ כְּזָב בְּפִיו יִבְרְכוּ וּבִקְרָבָם יִקְלֹלֶרְסָלָה:

אֲךְ לֹא־אֱלֹהִים דּוֹמֵי נִפְשֵׁי כִּי־מְמַנּוּ תִקְוֹתִי:

אֲךְ הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי מִשְׁגָּבִי לֹא אָמוּט:

עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעֵי וּכְבוֹדֵי צוֹרְעֵי מַחֲסֵי בְּאֱלֹהִים:

בְּטַחּוֹ בּוֹ בְּכָל־עֵת | עִם שְׁפָכֵר לְפָנָיו לְבַבְכֶם אֱלֹהִים מַחֲסֵה לָנוּ סֵלָה:

אֲךְ | הֵבֵל בְּנֵי־אָדָם כְּזָב בְּנֵי־אִישׁ בְּמֵאזְנֵים לְעֵלוֹת הֵמָּה מִהֵבֵל יָחַד:

אֶל־תִּבְטְחוּ בְּעֶשֶׂק וּבְגִזְלֵי אֶל־תִּהְבְּלוּ חַיִּל | כִּי־יִגְוֹב אֶל־תִּשְׁתִּי לָב:

אֲחַת | דְּבַר אֱלֹהִים שְׁתִּי־סוֹן שְׁמַעְתִּי כִּי עֹז לֹא־אֱלֹהִים:

וּלְךָ אֲדַנִּי חֶסֶד כִּי־אֲתָה תִשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ:

לְהַמְתִּיק הַדִּין תֹּאמַר הַפְּרָשָׁה שֶׁל אַחַת־עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת עֲזִים (שְׁמוֹת
כו, לו),

שְׁמוֹת פָּרָק כו

וְאֵת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֹשֶׂר יְרִיעַת שֵׁשׁ מְשֹׁר וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתִלְעַת שְׁנֵי כְּרָבִים
מֵעֵשָׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

אָרְךְ | הִירִיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בְּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בְּאַמָּה הִירִיעָה הָאֶחָת
מִדָּה אַחַת לְכָל־הִירִיעַת:

חֲמִשׁ הִירִיעוֹת תַּהְיִין תְּכֵרֶת אִשָּׁה אֶל־אַחַתָּהּ וְחֲמִשׁ יְרִיעוֹת תְּכֵרֶת אִשָּׁה אֶל־אַחַתָּהּ:
וְעֲשִׂיתָ לְלֵאָה תַכְלֵת עַל שְׁפַת הִירִיעָה הָאֶחָת מְקַצֶּה בַּחֲבֵרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשֵׁפֶת
הִירִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית:

חֲמִשִּׁים לְלֵאָה תַּעֲשֶׂה בִּירִיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים לְלֵאָה תַּעֲשֶׂה בְּקִצֵּה הִירִיעָה אֲשֶׁר
בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית מְקַבִּילַת הַלְּלֵאָה אִשָּׁה אֶל־אַחַתָּהּ:

וְעֲשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קְרָסֵי זָהָב וְחַבְרֹת אֶת־הִירִיעוֹת אִשָּׁה אֶל־אַחַתָּהּ בְּקְרָסִים וְהָיָה
הַמִּשְׁכָּן אֶחָד:

וְעֲשִׂיתָ יְרִיעוֹת עֲזִים לְאַהֲלֵ עַל־הַמִּשְׁכָּן עֶשְׂתִּירֵעֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

אָרְךְ | הִירִיעָה הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בְּאַמָּה הִירִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת
לְעֲשִׂיתִי עֹשֶׂר־עֶשְׂרֵה יְרִיעוֹת:

וְחַבְרֹת אֶת־חֲמִשׁ הִירִיעוֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הִירִיעוֹת לְבָד וְכִפְלַת אֶת־הִירִיעָה הַשְּׁשִׁית
אֶל־מֹול פְּנֵי הָאֹהֶל:

וְעֲשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לְלֵאָה עַל שְׁפַת הִירִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצוֹנָה בַּחֲבֵרֶת וְחֲמִשִּׁים לְלֵאָה
עַל שְׁפַת הִירִיעָה הַחֲבֵרֶת הַשְּׁנִית:

וְעֲשִׂיתָ קְרָסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהַבֵּאתָ אֶת־הַקְּרָסִים בְּלֵלֵאָה וְחַבְרֹת אֶת־הָאֹהֶל וְהָיָה
אֶחָד:

וְסִרְחַתְּ הָעֵדוּף בִּירֵיעַת הָאֵהָל חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֵדוּפָת תִּסְרַח עַל אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן:
וְהָאֵמָה מִזֶּה וְהָאֵמָה מִזֶּה בְּעֵדוּף בְּאַרְךָ יְרִיעַת הָאֵהָל יִהְיֶה סְרוּחַ עַל־צַדֵי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה
וּמִזֶּה לְכַסְתּוֹ:

וְעָשִׂיתָ מַכְסֵה לְאֵהָל עֶרְת אֵילִם מְאֻדָּמִים וּמַכְסֵה עֶרְת תְּחָשִׁים מִלְמַעְלָה: (פ)
וְעָשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שֹׁטִים עֹמְדִים:

עֹשֶׂר אַמּוֹת אַרְךָ הַקְּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאֵמָה רֹחַב הַקְּרֶשׁ הָאֶחָד:
שְׁתֵּי יָדוֹת לְקְרֶשׁ הָאֶחָד מִשְׁלֹבֵת אִשָּׁה אֶל־אַחֲתָה בֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל קְרָשֵׁי הַמִּשְׁכָּן:

וְעָשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֹשְׂרִים קְרֶשׁ לַפָּאֵת נֹגֵבָה תִּימְנָה:
וְאַרְבָּעִים אֲדָנִיכָסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֹשְׂרִים הַקְּרֶשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקְּרֶשׁ הָאֶחָד
לְשְׁתֵּי יָדָתָיו וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקְּרֶשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתָיו:

וּלְצֹלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִיית לַפָּאֵת צָפוֹן עֹשְׂרִים קְרֶשׁ:
וְאַרְבָּעִים אֲדָנִיהֶם כָּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרֶשׁ הָאֶחָד וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרֶשׁ
הָאֶחָד:

וּלְיִרְבְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָה תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים:
וְשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמַקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְבֵּתָיִם:

וַיְהִי תְאֻמָּם מִלְמֻטָּה וַיַּחֲדוּ יִהְיוּ תַמִּים עַל־רֵאשׁוֹ אֶל־הַטְּבַעַת הָאֶחָת בֵּן יִהְיֶה
לְשְׁנֵיהֶם לְשְׁנֵי הַמַּקְצַעַת יִהְיוּ:

וַיְהִי שְׁמֹנֶה קְרָשִׁים וְאַדְנִיהֶם כָּסֶף שִׁשָּׁה עֹשֶׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרֶשׁ הָאֶחָד
וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקְּרֶשׁ הָאֶחָד:

וְעָשִׂיתָ בְּרִיחִם עֲצֵי שֹׁטִים חֲמֻשָּׁה לְקְרָשֵׁי צֹלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד:
וְחֲמֻשָּׁה בְּרִיחִם לְקְרָשֵׁי צֹלַע־הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִיית וְחֲמֻשָּׁה בְּרִיחִם לְקְרָשֵׁי צֹלַע הַמִּשְׁכָּן
לְיִרְבֵּתָיִם יָמָה:

והברית התיבן בתוך הקדשים מברח מן הקצה אל הקצה:
ואת הקדשים תצפה זהב ואת טבעתיהם תעשה זהב בתים לבריהם וצפית את
הבריהם זהב:

והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר: (ס)
ועשית פרכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור מעשה חשב ועשה אתה
כרבים:

ונתתה אתה על ארבעה עמודי שטים מצפים זהב וויהם זהב על ארבעה אדני
כסף:

ונתתה את הפרכת תחת הקרסים והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות
והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים:

ונתת את הכפרת על ארון העדת בקדש הקדשים:
ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנרה נכח השלחן על צלע המשכן תימנה
והשלחן תתן על צלע צפון:

ועשית מסך לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור מעשה רקם:
ועשית למסך חמשה עמודי שטים וצפית אתם זהב וויהם זהב ויצקת להם חמשה
אדני נחשת:

שמות פֶּרֶק לו

וְעָשָׂה בְּצִלְאֵל וְאַהֲלִיאֵב וְכָל אִישׁ חֲכֵס־לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה וּתְבוּנָה בְּהֵמָּה לְדַעַת לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מְלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־בְּצִלְאֵל וְאֶל־אַהֲלִיאֵב וְאֶל־כָּל־אִישׁ חֲכֵס־לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה בְּלִבּוֹ כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁאָו לָבוֹ לְקַרְבָּה אֶל־הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ:

וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֶת כָּל־הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמְּלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר:

וַיָּבִיאוּ כָּל־הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֶת כָּל־מְלָאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ־אִישׁ מִמֶּלְאכְתּוֹ אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים:

וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מְרַבִּים הָעָם לְהֵבִיא מְדֵי הָעֲבֹדָה לַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ:

וַיְצַו מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל־יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לַתְּרוּמָת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכְלָא הָעָם מִהֵבִיא:

וְהַמְּלָאכָה הַזֹּאת דַּיִם לְכָל־הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר:

וַיַּעֲשׂוּ כָּל־חֲכֵס־לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת־הַמִּשְׁכָּן עֹשֶׂה יְרִיעֵת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב עֹשֵׂה אֹתָם:

אֹרֶךְ הַיְרִיעָה הָאֶחָת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לְכָל־הַיְרִיעֹת:

וַיַּחֲבֵר אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת אֶחָת אֶל־אֶחָת וְחֲמֵשׁ יְרִיעֹת חֲבֵר אֶחָת אֶל־אֶחָת:

וַיַּעַשׂ לַלְּאֵת תְּכֵלֶת עַל שְׁפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקְצֵה בַּמַּחְבֶּרֶת כֵּן עָשָׂה בְּשֵׁפֶת הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִיָּת:

חֲמִשִּׁים לַלְּאֵת עָשָׂה בַּיְרִיעָה הָאֶחָת וְחֲמִשִּׁים לַלְּאֵת עָשָׂה בַּקְצֵה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר

במחברת השנית מקבילת' הל'את אחת אל'אחת:
ויעש חמשים קרסי זהב ויחבר את'היריעת אחת אל'אחת בקרסים ויהי המשכן
אחד:
ויעש יריעת עזים לאהל על'המשכן עשת'רעשרה יריעת עשה אתם:
אורך היריעה האחת שלשים באמה וארבע אמות רחב היריעה האחת מדה אחת
לעשתי עשרה יריעת:
ויחבר את'חמש היריעת לבד ואת'שש היריעת לבד:
ויעש ל'את חמשים על שפת היריעה הקיצנה במחברת וחמשים ל'את עשה על
שפת היריעה החברת השנית:
ויעש קרסי נחשת חמשים לחבר את'האהל להית אחד:
ויעש מכסה לאהל ערת אילם מאדמים ומכסה ערת תחשים מלמעלה:
ויעש את'הקרשים למשכן עצי שטים עמדים:
עשר אמת אורך הקרש ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד:
שת'י ידת לקרש' האחד משלבת אחת אל'אחת בן עשה ל'כל קרשי המשכן:
ויעש את'הקרשים למשכן עשרים קרשים לפאת נגב תימנה:
וארבעים אדני'כסף עשה תחת עשרים הקרשים שני אדנים תחת'הקרש האחד
ל'שת'י ידתיו ושני אדנים תחת'הקרש האחד ל'שת'י ידתיו:
ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשה עשרים קרשים:
וארבעים אדניהם כסף שני אדנים תחת הקרש האחד ושני אדנים תחת הקרש
האחד:
ולירבתי המשכן ימה עשה ששה קרשים:

וּשְׁנֵי קָרְשִׁים עָשָׂה לְמִקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכָתָיִם:
וְהָיוּ תוֹאֲמִם מִלְמֻטָּה וַיַּחֲדּוּ יִהְיוּ תַמִּים אֶל־רֵאשׁוֹ אֶל־הַטְּבַעַת הָאֶחָת בֶּן עֲשָׂה
לְשֵׁנֵיהֶם לְשְׁנֵי הַמִּקְצַעַת:
וְהָיוּ שְׂמֹנֶה קָרְשִׁים וְאֲדָנֵיהֶם כְּסָף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת
הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד:
וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֻשָּׁה לְקָרְשֵׁי צַלְעֵה־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָת:
וַחֲמֻשָּׁה בְּרִיחִם לְקָרְשֵׁי צַלְעֵה־הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית וַחֲמֻשָּׁה בְּרִיחִם לְקָרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן
לִירְכָתָיִם יָמָה:
וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכָן לְבָרַח בְּתוֹךְ הַקָּרְשִׁים מִדְּהַקְצָה אֶל־הַקְצָה:
וְאֶת־הַקָּרְשִׁים צָפָה זָהָב וְאֶת־טְבַעֲתָם עָשָׂה זָהָב בְּתַיִם לְבְּרִיחִם וַיִּצַּף אֶת־הַבְּרִיחִם
זָהָב:
וַיַּעַשׂ אֶת־הַפְּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מְעֻשָׂה חֹשֶׁב עָשָׂה אֹתָהּ
בְּרָבִים:
וַיַּעַשׂ לָהּ אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שִׁטִּים וַיִּצַּפּם זָהָב וַיְוִיחֵם זָהָב וַיִּצַּק לָהֶם אַרְבָּעָה אֲדָנֵי־כֶסֶף:
וַיַּעַשׂ מִסַּךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מְעֻשָׂה רֶקֶם:
וְאֶת־עֲמוּדָיו חֲמֻשָּׁה וְאֶת־וַיְוִיחֵם וְצָפָה רְאִשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם זָהָב וְאֲדָנֵיהֶם חֲמֻשָּׁה
נְחֹשֶׁת:

לְהַמְתִּיקַת הַדִּינִין תֹּאמַר פְּרֹשֶׁה הַקְטָרֶת (שְׁמוֹת ל')

וְעָשִׂיתָ מִזְבַּח מִקְטָר קְטָרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:

אֲמָה אַרְבֹּו וְאֲמָה רְחֹבּוּ רְבֹועַ יְהִיָּה וְאֲמָתַיִם קָמְתוּ מִמֶּנּוּ קִרְנָתָיו:

וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גִּגּוֹ וְאֶת־קִירָתוֹ סָבִיב וְאֶת־קִרְנָתָיו וְעָשִׂיתָ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב:

וְשִׁתִּי טְבַעַת זָהָב תַּעֲשֶׂה־לוֹ | מִתַּחַת לְזָרוּ עַל שְׁתֵּי צִלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתַיִם לְבָדִים לְשֹׂאת אֹתוֹ בְּהֶמָּה:

וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב:

וְנָתַתָּה אֹתוֹ לְפָנַי הַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדוּת לְפָנַי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֹנֵד לְךָ שְׁמָה:

וְהַקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קְטָרֶת סִמִּים בְּבִקְרָב בְּבִקְרָב בְּהִיטִיבּוֹ אֶת־הַנֶּרֶת יִקְטִירָנָה:

וּבַהֲעֵלַת אֶהְרֹן אֶת־הַנֶּרֶת בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִירָנָה קְטָרֶת תָּמִיד לְפָנַי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

לֹא־תַעֲלוּ עָלָיו קְטָרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֹסֵךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו:

וּכְפָר אֶהְרֹן עַל־קִרְנָתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּפְרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ־קֹדָשִׁים הוּא לִיהוָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

כִּי תֵשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְפַקְדֵיהֶם וְיִנְתְּנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ לִיהוָה בַּפְּקֹד אֹתָם וְלֹא־יְהִיָּה בָהֶם נֶגֶף בַּפְּקֹד אֹתָם:

זֶה | יִתְּנוּ כָל־הָעֶבֶר עַל־הַפְּקָדִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לִיהוָה:

כָּל הָעֶבֶר עַל־הַפְּקָדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמָת יְהוָה:

הָעֶשְׂרִי לְאִירֹבָה וְהַדֹּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְתֵת אֶת־תְּרוּמָת יְהוָה לְכֶסֶף

על־נפשותיכם:

וְלִקְחַתְּ אֶת־כֶּסֶף הַכַּפְּרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזָכוֹן לְפָנַי יְהוָה לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וְעָשִׂיתָ כִּי־וֹר נְחֹשֶׁת וְכִנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בְּיַד־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ
שָׁמָּה מִים:

וְרַחֲצוּ אֶהְרָן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם:

בְּבֹאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יְרַחֲצוּמִים וְלֹא יָמְתוּ אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשֹׁרֶת לְהִקְטִיר
אִשָּׁה לַיהוָה:

וְרַחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמְתוּ וְהִיְתָה לָהֶם חֹמַק עוֹלָם לוֹ וּלְזֶרְעוֹ לְדֹרֹתָם:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וְאֵתָה קֹדֶלֶךָ בְּשָׁמִים רֹאשׁ מוֹר־דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְמוֹךְ־בָּשָׂם מִחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים
וּמֵאֲתָיִם וְקִנְה־בָּשָׂם חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם:

וְקֹדֶה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הָיִן:

וְעָשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רַקַח מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רַקַח שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יְהִיָּה:

וּמִשְׁחַת בּוֹ אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת אֲרוֹן הָעֵדוּת:

וְאֵת־הַשְּׁלֹחַן וְאֵת־כְּלֵי־בָלָיו וְאֵת־הַמִּנְרָה וְאֵת־כְּלֵיהָ וְאֵת מִזְבֵּחַ הַקְּטֹרֶת:

וְאֵת־מִזְבֵּחַ הָעֹלָה וְאֵת־כְּלֵי־בָלָיו וְאֵת־הַכִּיֹּר וְאֵת־כִּנּוֹ:

וְקֹדֶשֶׁת אַתֶּם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים כָּל־הַנִּגַּע בְּהֶם יִקְדָּשׁ:

וְאֵת־אֶהְרָן וְאֵת־בָּנָיו תִּמְשַׁח וְקֹדֶשֶׁת אַתֶּם לְכַהֵן לִי:

וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יְהִיָּה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם:

עַל־בָּשָׂר אָדָם לֹא יִסָּדֵךְ וּבַמִּתְבַּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כְמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם:
 אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמֹהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל־זֶרַח וְנִכְרַת מֵעַמּוּי: {ס}
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קוּדְלֶךָ סַמִּים נָטַף וּשְׁחַלְתָּ וְחַלְבֵּנָה סַמִּים וּלְבֵנָה זָכָה בַד בְּבֹד
 יִהְיֶה:
 וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קִטְרֶת רִקַח מַעֲשֵׂה רִוְקַח מִמֶּלַח טְהוֹר קֹדֶשׁ:
 וְשַׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הֶדֶק וְנִתְתָּה מִמֶּנָּה לְפָנַי הָעֵדוּת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אֲנֹעַד לָךְ שֵׁמָּה
 קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם:
 וְהַקִּטְרֶת אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה בַמִּתְבַּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָךְ לַיהוָה:
 אִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמוֹהָ לְהָרִיחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמּוּי:

לְהַמְתִּיק הַדִּין תֹּאמַר אַחַת־עֲשָׂרָה בְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךָ מֹשֶׁה אֶת הַשְּׁבֻטִים
 (דְּבָרִים ל"ג)

וַזֹּאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךָ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָי מוֹתוֹ:
 וַיֹּאמֶר יְהוָה מְסִינֵי בָא וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוּ הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרֶן וְאֹתָהּ מִרְבַּבַת קֹדֶשׁ
 מִימֵינוּ (אֲשֶׁר דָּת] לָמוּ:
 אֶף חֶבֶב עַמִּים כָּל־קֹדְשָׁיו בִּידְךָ וְהִסְתַּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ:
 תּוֹרָה צְוֶה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרֶשֶׁה קַהֲלֵת יַעֲקֹב:
 וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ בְּהַתְּאֲסֵף רְאִשֵׁי עָם יַחַד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל:
 יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וַיְהִי מָתוֹ מִסְפָּר:

וְזאת לַיהוּדָה וַיֹּאמֶר שָׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאַל־עָמּוּ תְּבִיאֵנוּ יְדִיו רַב לֹא וְעֶזֶר מִצָּרָיו
תִּהְיֶה:

וּלְלוֹי אָמַר תִּמְיֵךְ וְאוּרֵיךְ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נָסִיתוּ בְּמִסָּה תִּרְיָבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה:
הֵאמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רֵאִיתִיו וְאֶת־אָחִיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָיו לֹא יָדַע כִּי שָׁמְרוּ
אִמְרֹתֶיךָ וּבְרִיתֶךָ יִנְצְרוּ:

יִורוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לִיעֲקֹב וְתוֹרֹתֶיךָ לְיִשְׂרָאֵל יִשְׁמֹו קְטוֹרֶה בְּאֶפְךָ וּכְלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ:

בְּרַךְ יְהוָה חִילּוֹ וּפְעַל יְדֵיו תִּרְצָה מִחֵץ מִתְּנִים קָמִיו וּמִשְׁנֵאָיו מִדִּיקוּמוֹן:

לְבַנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֵּן לְבֶטֶח עָלָיו חֶפֶץ עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתָפָיו שָׁכֵן:

וְלִיוִּסֵף אָמַר מִבְּרַכַּת יְהוָה אֲרָצוֹ מִמְּגַד שָׁמַיִם מִפֶּלַע וּמִתְּהוֹם רִבְצַת תַּחַת:

וּמִמְּגַד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמְּגַד גֶּרֶשׁ יְרֻחִים:

וּמִרֵּאֵשׁ הַר־רִיקָדָם וּמִמְּגַד גְּבֻעוֹת עוֹלָם:

וּמִמְּגַד אֲרָץ וּמִלְאָה וּרְצוֹן שְׁכֵנֵי סִנְהַ תְּבוּאֹתָהּ לְרֵאֵשׁ יוֹסֵף וּלְקַדְקַד נְזִיר אָחִיו:

בְּכוֹר שׁוּרוֹ הִדָּר לוֹ וּקְרָנֵי רֵאֵס קְרָנָיו בָּהֶם עַמִּים יִנְגַח יַחֲדוּ אֶפְסֵי־אֲרָץ וְהֵם רִבְבוֹת
אֶפְרָיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה: (ס)

וּלְזְבוּלֵן אָמַר שְׁמַח זְבוּלֵן בְּצֵאתֶךָ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאַהֲלֶיךָ:

עַמִּים הֲרִיקָאוּ שֵׁם יִזְבְּחוּ זְבַח־צֶדֶק כִּי שָׁפַע יַמִּים יִיזְקוּ וּשְׁפָנֵי טְמוּנֵי חוֹל:

וּלְגַד אָמַר בְּרוּךְ מְרַחֵב גַּד כָּל־בֵּיאַ שְׁכֵן וְטָרַף זְרוּעַ אֶרֶץ־קַדְקַד:

וַיֵּרָא רֵאִשִׁית לֹא כִּי־שֵׁם חֶלְקַת מַחֲקַק סֶפּוֹן וַיִּתֵּא רֵאִשִׁי עֵם צְדָקַת יְהוָה עֲשֵׂה
וּמִשְׁפָּטָיו עַם־יִשְׂרָאֵל:

וּלְדָן אָמַר דָּן גּוֹר אֲרִיָּה יִזְנַק מִדְּהַבָּשָׁן:

וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֵא בְרַכַּת יְהוָה יִם וְדָרוֹם יְרֻשָׁה:

וְלֹא־אֶשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מְבַנֵּים אֲשֶׁר יְהִי רְצוֹן אֲחִיו וְטַבֵּל בְּשֵׁמֶן רִגְלוֹ:
 בְּרִזְל וְנַחֲשֶׁת מִנְעֻלָּךְ וּכְיָמֶיךָ דְבִאֲךָ:
 אִין כָּאֵל יִשְׂרוּן רַבֵּב שְׁמַיִם בְּעִזְרוֹךְ וּבְגֵאוּתוֹ שְׁחָקִים:
 מְעַנֶּה אֱלֹהֵי קֹדֶם וּמִתַּחַת זִרְעַת עוֹלָם וַיְגַרֵּשׁ מִפְּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמַד:
 וַיִּשְׁכֵּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֲרֶץ דְּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ־שְׁמִי וַיַּעֲרְפוּ טַל:
 אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בִּיהוָה מִגֵּן עִזְרוֹךְ וְאֲשֶׁר־חִרַב גְּאוּתְךָ וַיִּכְחָשׁוּ
 אִיבֵיךָ לְךָ וְאֵתָה עַל־בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ:

לְהַמְתִּיק הַדִּין תֹּאמַר הַפְּרִשָּׁה שֶׁל מְרַכְּבָה שֶׁל יַחֲזִקְאֵל (יַחֲזִקְאֵל א')
 וַיְהִי | בְּשִׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרַבִּיעֵי בְּחַמְשָׁה לַחֲדָשׁ וַאֲנִי בְּתוֹךְ־הַגּוֹלָה עַל־נְהַר־כְּבָר נִפְתָּחוּ
 הַשְּׁמַיִם וַאֲרָאָה מְרָאוֹת אֱלֹהִים:
 בְּחַמְשָׁה לַחֲדָשׁ הִיא הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹיָכִין:
 הִנֵּה הִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֶל־יַחֲזִקְאֵל בְּרַבּוּזֵי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כְּשָׂדִים עַל־נְהַר־כְּבָר וַתְּהִי
 עָלָיו שֵׁם יִרְיָהוּהָ:
 וַאֲרָא וְהִנֵּה רוּחַ סַעְרָה בָּאָה מִדְּהַצְּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְּלַקְחַת וְנִגָּה לּוֹ סָבִיב
 וּמִתּוֹכָהּ כָּעֵין הַחֲשָׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:
 וּמִתּוֹכָהּ דְּמוֹת אַרְבַּע חִיּוֹת וְזֶה מְרָאִיהֶן דְּמוֹת אָדָם לְהִנָּה:
 וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאַחַת וְאַרְבַּע כְּנָפִים לְאַחַת לָהֶם:
 וְרַגְלֵיהֶם רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רַגְלֵי עֶגְלָה וְנִצְצִים כְּעֵין נַחֲשֶׁת קָלִל:
 (וַיְדוּ) וַיְדִין אָדָם מִתַּחַת כְּנַפְיָהֶם עַל אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וּכְנַפְיָהֶם לְאַרְבַּעַתָּם:

חֲבֵרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ כַּנְפִיָּהֶם לֹא־יִסְבוּ בְּלִכְתָּן אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יִלְכוּ:
וּדְמוֹת פְּנִיָּהֶם פָּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרֵיָה אֶל־הֵימִינִי לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שֹׁר מִהַשְּׂמֹאֹל
לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן:
וּפְנִיָּהֶם וּכְנַפֵּיהֶם פְּרָדוֹת מִלְמַעְלָה לְאִישׁ שְׁתֵּי־חֲבֵרוֹת אִישׁ וּשְׁתֵּי־מִכְסוֹת אֵת
גְּוִיתֶיהֶן:
וְאִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יִלְכוּ אֶל אֲשֶׁר־יְהִי־שָׁמָּה הָרוּחַ לְלַכְתָּ יִלְכוּ לֹא יִסְבוּ בְּלִכְתָּן:
וּדְמוֹת הַחַיּוֹת מֵרְאִיָּהֶם כְּגַח־לִיאֵשׁ בְּעֵרוֹת כְּמִרְאֵה הַלְּפָדִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין
הַחַיּוֹת וְנִגָּה לְאִישׁ וּמִרְאֵהֶם יוֹצֵא בְּרֶקֶק:
וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׂוֹב כְּמִרְאֵה הַבְּזֹק:
וְאֲרָא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אֹפֶן אֶחָד בְּאֶרֶץ אֶצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו:
מִרְאֵה הָאֹפְנִים וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תְּרִשִׁישׁ וּדְמוֹת אֶחָד לְאַרְבַּעַתָּן וּמֵרְאִיָּהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם
כְּאֲשֶׁר יְהִיָּה הָאֹפֶן בְּתוֹךְ הָאֹפֶן:
עַל־אַרְבַּעַת רַבְעֵיהֶן בְּלִכְתָּם יִלְכוּ לֹא יִסְבוּ בְּלִכְתָּן:
וְגִבֵּיהֶן וְגִבָּה לָהֶם וּרְאֵה לָהֶם וְגִבְתָּם מִלְּאֵת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעַתָּן:
וּבְלִכְתָּ הַחַיּוֹת יִלְכוּ הָאֹפְנִים אֶצְלָם וּבְהִנְשָׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאֶרֶץ יִנְשְׂאוּ הָאֹפְנִים:
עַל אֲשֶׁר־יְהִי־שָׁם הָרוּחַ לְלַכְתָּ יִלְכוּ שָׁמָּה הָרוּחַ לְלַכְתָּ וְהָאֹפְנִים יִנְשְׂאוּ לְעַמְתָּם
כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאֹפְנִים:
בְּלִכְתָּם יִלְכוּ וּבְעַמְדָם יַעֲמְדוּ וּבְהִנְשָׂאָם מֵעַל הָאֶרֶץ יִנְשְׂאוּ הָאֹפְנִים לְעַמְתָּם כִּי
רוּחַ הַחַיָּה בְּאֹפְנִים:
וּדְמוֹת עַל־רֵאשֵׁי הַחַיָּה רְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ הַנּוֹרָא נְטוּי עַל־רֵאשֵׁיהֶם מִלְמַעְלָה:
וְתַחַת הַרְקִיעַ כַּנְפֵיהֶם יִשְׁרוֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ לְאִישׁ שְׁתֵּי־מִכְסוֹת לְהִנָּה וּלְאִישׁ
שְׁתֵּי־מִכְסוֹת לְהִנָּה אֵת גְּוִיתֶיהֶם:

וְאַשְׁמַע אֶת־קוֹל כְּנַפְיָהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל־שִׁדִּי בְּלִכְתָּם קוֹל הַמַּלְאָה כְּקוֹל
מַחֲנֶה בְּעַמּוּדֵם תִּרְפִּינָה כְּנַפְיָהֶן:

וַיְהִי־קוֹל מַעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ בְּעַמּוּדֵם תִּרְפִּינָה כְּנַפְיָהֶן:
וּמִמַּעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ כִּמְרָאָה אֶבְרָסְפִיר דָּמוֹת כֶּסֶף וְעַל דָּמוֹת הַכֶּסֶף
דָּמוֹת כִּמְרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

וְאָרְא | בְּעֵין חֲשֵׁמֶל כִּמְרָאָה־אֵשׁ בֵּית־לֵהָ סָבִיב מִמְרָאָה מִתְנַיִו וּלְמַעְלָה וּמִמְרָאָה
מִתְנַיִו וּלְמַטָּה רְאִיתִי כִּמְרָאָה־אֵשׁ וְנִגְהָ לֹו סָבִיב:

כִּמְרָאָה הַקֹּשֶׁת אֲשֶׁר־יְהִיָּה בְּעֵנָן בַּיּוֹם הַגָּשֶׁם בֶּן מְרָאָה הַנִּגְהָ סָבִיב הֲוֵא מְרָאָה דָּמוֹת
כְּבוֹד־יְהוָה וְאָרְאָה וְאֶפֶל עַל־פְּנֵי וְאַשְׁמַע קוֹל מִדְּבַר:

לְהַמְתִּיק הַדִּין תֹּאמַר פְּרִשְׁת נְדָרִים (בְּמִדְבָּר ל')

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּכֵל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רֵאשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:
אִישׁ כְּרִידֹר נְדָר לַיהוָה אֲרֵה־שָׁבַע שִׁבְעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל
הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה:

וְאִשָּׁה כִּרְתָדֹר נְדָר לַיהוָה וְאֶסְרָה אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעֲרִיהָ:

וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נְדָרָהּ וְאֶסְרָהּ אֲשֶׁר אֶסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־
נְדָרֶיהָ וְכֹל־אֶסֶר אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:

וְאִסְדֶּה־נִיָּא אָבִיהָ אֶתָּה־ בַּיּוֹם שָׁמַעוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְאֶסְרִיהָ אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא
יָקוּם וַיְהוֶה יִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיָּא אָבִיהָ אֶתָּה:

וְאִסְדְּהוּ תְהִיָּה לְאִישׁ וְנִדְרֵיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא שְׁפִתֶיהָ אֲשֶׁר אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁהּ:
וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהִחְרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֵיהָ וְאֶסְרָה אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁהּ
יִקְמוּ:

וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁהּ יִנְיֵא אוֹתָהּ וְהִפֵּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שְׁפִתֶיהָ
אֲשֶׁר אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁהּ וַיְהִי וַיִּסְלַח־לָהּ:

וְנִדְרֵי אֵלֶמְנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁהּ יִקּוּם עָלֶיהָ:

וְאִסְדְּבִית אִישָׁהּ נִדְרָה אֶרְאֶסְרָה אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁהּ בְּשִׁבְעָה:

וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהִחְרִישׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֶתָּה וְקָמוּ כָּל־נִדְרֵיהָ וְכָל־אֶסְרָה אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־
נִפְשָׁהּ יִקּוּם:

וְאִסְדְּהִפֵּר יִפֵּר אֶתָּם | אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־מוֹצֵא שְׁפִתֶיהָ לְנִדְרֵיהָ וְלֹאֶסְרָה נִפְשָׁהּ לֹא
יִקּוּם אִישָׁהּ הַפְּרָם וַיְהִי וַיִּסְלַח־לָהּ:

כָּל־נִדְרֵי וְכָל־שִׁבְעַת אֶסְרָה לְעֵנַת נִפְשָׁהּ יִקְיָמְנוּ וְאִישָׁהּ יִפְרְנוּ:

וְאִסְדְּהִחְרִישׁ יִחְרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מְיוֹם אֶל־יוֹם וְהַקִּים אֶת־כָּל־נִדְרֵיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֶסְרֵיהָ
אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַקִּים אֶתָּם כִּי־הִחְרִישׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ

וְאִסְדְּהִפֵּר יִפֵּר אֶתָּם אֶחָרֵי שָׁמְעוֹ וְנִשְׂא אֶת־עֹנָהּ:

אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁהּ בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בְּיָדָב לְבִתּוֹ בְּנִעֲרֵיהָ בֵּית
אָבִיהָ:

פְּרָשִׁיּוֹת הַמוֹעֲדִים הַכְּתוּבִים בַּפָּרָשָׁת פִּינְחָס – מְסֻגָּלִים בְּקִרְיָאתָם
לְבַטֵּל דִּינִים, וּמְסֻגָּלִים לְזִכּוֹת בְּדִינֵי עַפּוּ"ם

ספר במדבר:

פרק כח

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ
לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ:

וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְיבוּ לִיהוָה כְּבָשִׂים בְּנִרְשָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לְיוֹם
עֹלָה תְּמִיד:

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים:

וְעִשִּׂירִית הָאִיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית רְבִיעֵת הֵהָיִן:

עֹלֹת תְּמִיד הָעֹשִׂיָה בְּהָר סינִי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לִיהוָה:

וּנְסֻכּוֹ רְבִיעֵת הֵהָיִן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֶּךָ נֶסֶךְ שֶׁכֶר לִיהוָה:

וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וּכְנֻסְכּוֹ תַעֲשֶׂה אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
לִיהוָה:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנִרְשָׁנָה תְּמִימִם וְשְׁנַיִם עֹשְׂרִיִּים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
וּנְסֻכּוֹ:

עֹלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל־עֹלֹת הַתְּמִיד וּנְסֻכָּה:

וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם תִּקְרְיבוּ עֹלָה לִיהוָה פָּרִים בְּנִרְבֶּקֶר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנִרְ
שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:

וְשִׁלְשָׁה עֹשְׂרִיִּים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְפָר הָאֶחָד וְשְׁנַיִם עֹשְׂרִיִּים סֵלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:

וְעִשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עֲלֵה רֵיחַ נִיחַח אִשָּׁה לַיהוָה:
וְנִסְכֵיהֶם חֲצִי הֵהָיוּ יְהִיָּה לְפָר וְשְׁלִישֵׁת הֵהָיוּ לְאֵיל וּרְבִיעֵת הֵהָיוּ לִכְבֹּשׁ יַיִן זֹאת עֲלֵת
חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת לַיהוָה עַל־עֲלֹת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה:

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֹג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֵאָכֵל:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה עֲלֵה לַיהוָה פָּרִים בְּגִיבֹקֶר שְׁנָיִם וְאֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִּבְשִׁים בְּנֵי
שָׁנָה תִמְיָמָם יִהְיוּ לָכֶם:

וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר וּשְׁנַיִ עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל תַעֲשׂוּ:

עִשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן תַעֲשֶׂה לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:

וְשֹׁעִיר חֻטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:

מִלֶּבֶד עֲלֹת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתְּמִיד תַעֲשׂוּ אֶת־אֲלֹהֵי:

כָּאֲלֹהֵי תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לַחֵם אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה
וְנִסְכּוֹ:

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יְהִיָּה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

וּבַיּוֹם הַבְּבוּרִים בְּהִקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַת־יָכֶם מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחַח לַיהוָה פָּרִים בְּגִיבֹקֶר שְׁנָיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כִּבְשִׁים
בְּנֵי שָׁנָה:

וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנַיִ עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד:

עֲשׂוּן עֲשׂוּן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׁים:
שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:
מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיֶה לָכֶם וְנִסְכֵיהֶם:

פרק כט

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מִלְאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ
יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:
וְעִשְׂתֶּם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר בְּדָבָק אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה
תְּמִימִם:
וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשָּׁה עֲשָׂרִים לִפְרֹשֵׁי עֲשָׂרִים לְאֵיל:
וְעֲשׂוּן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׁים:
וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:
מִלֶּבֶד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרֵיחַ נִיחֹחַ
אִשָּׁה לַיהוָה:
וּבְעֶשְׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם כָּל־
מִלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:
וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פֶּר בְּדָבָק אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה
תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:
וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשָּׁה עֲשָׂרִים לִפְרֹשֵׁי עֲשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:
עֲשׂוּן עֲשׂוּן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׁים:
שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכֹּפְרִים וְעֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם:

וּבַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וַחֲגַתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:
 וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תַמִּימִם יִהְיוּ:
 וּמִנְחֹתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לְשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי פָרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד לְשְׁנֵי הָאֵילִם:
 וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי כִבְשִׂים:
 וְשַׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מְלֹבֵד עֲלֵת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
 וּבַיּוֹם הַשְּׁנַי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם עֶשְׂרֵי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תַמִּימִם:
 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 וְשַׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מְלֹבֵד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם:
 וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֶשְׂתֵּי־עֶשְׂרֵי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תַמִּימִם:
 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 וְשַׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מְלֹבֵד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
 וּבַיּוֹם הָרִבְעִי פָּרִים עֶשְׂרֵה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תַמִּימִם:
 מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 וְשַׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מְלֹבֵד עֲלֵת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
 וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תְּשֻׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵי תַמִּימִם:
 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 וְשַׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מְלֹבֵד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּגִיר־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תְּמִימִם:
 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 וְשֹׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:
 וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שֶׁבַע אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּגִיר־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תְּמִימִם:
 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 וְשֹׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:
 בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרֶת תִּהְיֶה לָּכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
 וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּגִיר־שָׁנָה שֶׁבַע
 תְּמִימִם:
 מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָר לְאֵיל וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
 וְשֹׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:
 אֲלֵה תַעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבָד מִנְדְרֵיכֶם וְנִדְבַתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם
 וּלְנִסְכֵיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם:

על-ידי שיר-השירים נמתקים הדינים

פרק א

שיר השירים אשר לשלמה:

ישקני מנשיקות פיהו כירטובים דדיך מנין:

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך עלבן עלמות אהבך:

משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה כך נזכרה דדיך מנין
מישרים אהבך:

שחורה אני ונאווה בנות ירושלים באהלי קדר ביריעות שלמה:

אלתראוני שאני שחרחרת ששזפתני השמש בני אמי נחררבי שמני נטרה את
הכרמים ברמי שלי לא נטרתי:

הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שלמה אהיה בעטיה
על עדרי חבריך:

אסלא תדעי לך היפה בנשים צאלך בעקבי הצאן ורעי את-גדיתך על משכנות
הרעים:

לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי:

נאו לחיך בתרים צוארך בחרוזים:

תורי זהב נעשה לך עם נקדות הכסף:

עדשהמלך במסבו נרדי נתן ריחו:

צור המר | דודי לי בין שדי ילין:

אשבל הכפר | דודי לי בכרמי עין גדי:

הַנֶּנֶךְ יִפְהַרְהַר רַעֲיָתִי הַנֶּנֶךְ יִפְהַר עֵינֶיךָ יוֹנִים:
הַנֶּנֶךְ יִפְהַר דּוּדֵי אָף נְעִים אַף־עַרְשָׁנוּ רַעֲנָה:
קָרוֹת בְּתִלְנוּ אֲרָזִים (רַחֲטָנוּ) וְרַחֲטָנוּ בְּרוֹתִים:

פּרָק ב

אֲנִי חִבְצָלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הַעֲמָקִים:
כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת:
כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוּדֵי בֵּין הַבְּנִים בְּצִלּוֹ חֲמֻדָּתִי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻבִּי:
הִבִּיאֲנִי אֶל־בֵּית הַיָּיִן וְדַגְלוֹ עָלַי אֲהַבָּה:
סִמְכּוֹנִי בְּאִשִּׁישׁוֹת רַפְדּוֹנִי בַתְּפּוּחִים כִּי־חֹלֶת אֲהַבָּה אָנֹכִי:
שָׁמְאָלוּ תַחַת לְרֵאשֵׁי וַיִּמְיְנוּ תַחֲבַקְנִי:
הַשִּׁבְעָתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׁדָה אִסְתַּעֲרוּ וְאִם
תִּעֹדְרוּ אֶת־הָאֲהַבָּה עַד שֶׁתַּחֲפֹץ:
קוֹל דּוּדֵי הַנְּהִיזָה בָּא מְדַלֵּג עַל־הַהָרִים מִקַּפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת:
דוֹמָה דּוּדֵי לְצִבִּי אוֹ לְעַפְרַיִם הַנְּהִיזָה עוֹמֵד אַחַר כְּתִלְנוּ מִשְׁגִּיחַ מִדְּחַלְלוֹת
מִצִּיץ מִדְּחַרְכָּיִם:
עָנָה דּוּדֵי וַאֲמַר לִי קוֹמִי לָךְ רַעֲיָתִי יָפְתִי וּלְכִי־לָךְ:
כִּי־הִנֵּה הִסְתָּו עִבְרַת הַגָּשָׁם חָלַף הַלָּךְ לוֹ:
הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ:
הַתְּאֵנָה חֲנֻטָה פְּגִיָּה וְהַגְּפָנִים | סִמְדָר נִתְּנוּ רֵיחַ קוֹמִי (לְכִי) וְלָךְ רַעֲיָתִי יָפְתִי וּלְכִי־לָךְ:

יוֹנְתִי בְּחֻגֵי הַסֵּלַע בְּסִתְרֵי הַמְדַרְגָּה הִרְאִינִי אֶת־מְרָאֵיךְ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ בִּי־קוֹלְךָ
עָרֵב וּמְרָאֵיךְ נְאוּהָ:

אֶחְזֹרְלָנוּ שְׁעָלִים שְׁעָלִים קִטְנִים מְחַבְּלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ סִמְדָר:
דוֹדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הִרְעָה בְּשׁוֹשָׁנִים:

עַד שִׁפּוֹחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים סֶבֶד־דְּמַהֲלֶךְ דוֹדֵי לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרֵי הָאֵילִים עַל־הָרֵי
בְּתָר:

פרק ג

עַל־מִשְׁכְּבֵי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתִּי אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְּאֵתִי:

אֶקוּמָה נָא וְאִסּוּבְּבָה בְּעִיר בְּשׁוֹקִים וּבְרַחֲבוֹת אֲבִקְשָׁה אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי בְּקִשְׁתִּי
וְלֹא מִצְּאֵתִי:

מִצְּאוּנֵי הַשְּׁמָרִים הַסִּבְבִּים בְּעִיר אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי רְאִיתָם:

כְּמַעֲטֵ שְׁעֵבְרָתִי מֵהֶם עַד שְׁמִצְּאָתִי אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי אֶחְזֹתִיו וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד־
שֶׁהֵבִיאֵתִיו אֶל־בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֹדֶר הוֹרְתִי:

הַשְּׁבִיעֵתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִסְדַּתְעִירוּ וְאִסְדַּתְעוֹרְרוּ
אֶת־הָאֵהָבָה עַד שְׁתַּחֲפִץ:

מִי זֹאת עֹלָה מִךְהַמְדַבֵּר כְּתִימְרוֹת עֲשֵׂן מְקַטְרֵת מִרְ וְלִבּוֹנָה מְכַל אֲבָקֵת רוֹכֵל:

הִנֵּה מִטְתּוֹ שֶׁל־שְׁלֹמֹה שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבֵרֵי יִשְׂרָאֵל:

כֹּל־סֵם אֶחְזִי חֶרֶב מִלְמָדִי מִלְחָמָה אִישׁ חֶרְבוֹ עַל־יְרֵכּוֹ מִפְתַּח בְּלִילוֹת:

אֶפְרִיזֵן עֲשֵׂה לּוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְבָנוֹן:

עֲמוּדָיו עֲשֵׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מְרַבְּבוֹ אֶרְגָּמָן תּוֹכוֹ רְצוּף אֵהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם:

צָאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֵטְרָה לְוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם
שִׁמְחַת לְבוֹ:
שְׁמַחַת לְבוֹ:

פּרָק ד'

הֲנִיךְ יָפָה רַעִיטִי הֲנִיךְ יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ שְׁעַרְךָ כְּעַדֵּר הָעֵזִים שֶׁגִּלְשׁוּ
מִהָר גִּלְעָד:

שְׁנִיךְ כְּעַדֵּר הַקְּצוּבוֹת שְׁעָלוּ מִדְּהַרְחֶצָה שְׁבָלִים מִתְּאִימוֹת וְשִׁבְלָה אֵין בָּהֶם:

כְּחוֹט הַשָּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְּבַרְךָ נֶאֱוָה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רִקְתְּךָ מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ:

כְּמִגְדָּל דָּוִד צוֹאֲרֶךְ בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלְפָּה הַמְּגִן תִּלְוִי עָלָיו כֹּל שְׁלִטֵי הַגְּבָרִים:

שְׁנֵי שְׁדֵיךְ כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאוּמֵי צְבִיָּה הָרוּעִים בְּשׁוֹשָׁנִים:

עַד שִׁפּוֹחַ הַיּוֹם וְנִסּוּ הַצִּלְלִים אֶלְכָּךְ לִי אֶל־הָר הַמּוֹר וְאֶל־גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה:

כִּלְכָּךְ יָפָה רַעִיטִי וּמוֹם אֵין בְּךָ:

אֶתִּי מִלְּבַנּוֹן כְּלָה אֶתִּי מִלְּבַנּוֹן תְּבֹאִי תְשׁוּרִי | מִרְאֵשׁ אֲמָנָה מִרְאֵשׁ שְׁנִיר וְחַרְמּוֹן

מִמְעַנּוֹת אֲרִיּוֹת מִהַרְרֵי נְמָרִים:

לְבַבְתָּנִי אֲחַתִּי כְּלָה לְבַבְתָּנִי (בְּאַחַד) [בְּאַחַת] מֵעֵינֶיךָ בְּאַחַד עֵנֶק מִצּוֹרְנֶיךָ:

מִהָיְפוּ דְדִיךְ אֲחַתִּי כְּלָה מִהַטְּבוּ דְדִיךְ מִזִּין וְרִיחַ שְׁמָנֶיךָ מִכָּל־בְּשָׂמִים:

נִפְתַּת תַּטְפָּנָה שִׁפְתוֹתֶיךָ כְּלָה דְבָשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנְךָ וְרִיחַ שְׁלִמְתֶיךָ כְּרִיחַ לְבַנּוֹן:

גִּן | נָעוּל אֲחַתִּי כְּלָה גֵּל נָעוּל מֵעֵין חָתוּם:

שְׁלַחֲיֶךָ פְּרָדֶס רִמּוֹנִים עִם פְּרֵי מְגָדִים כְּפָרִים עִסְנֶרְדִים:

נֶרְדִּ | וְכִרְכֹּס קִנְיָה וְקִנְמוֹן עִם כָּל־עֵצֵי לְבוֹנָה מִר וְאַהֲלוֹת עִם כָּל־רְאֵשֵׁי בְּשָׂמִים:

מֵעֵין גְּזִים בְּאֵר מֵיִם חַיִּים וְנִזְלִים מִדְּלִבְנוֹן:

עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו:

פרק ה

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני
עסחלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים:

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחילי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי
נמלא טל קנצותי רסיסי לילה:

פשטתי את בנתתי איכבה אלבשנה רחצתי את רגלי איכבה אטנפם:

דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו:

קמתי אני לפתח לדודי וידי נטפרמור ואצבעתי מור עבר על כפות המנעול:

פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו
קראתיו ולא ענני:

מצאני השמרים הסבבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שמרי החמות:
השבועתי אתכם בנות ירושלים אסתמצאו את דודי מהתגידו לו שחולת אהבה
אני:

מהדודך מדוד היפה בנשים מהדודך מדוד שככה השבעתנו:

דודי צח ואדום דגול מרבבה:

ראשו כתרם פז קנצותיו תלתלים שחרות בעורב:

עיניו כיונים על אפיקי מים רחצות בחלב ישבות על מלאת:

לחיו בערוגת הבשם מגדלות מרקחים שפתותיו שושנים נטפות מור עבר:

ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש מעיו עשת שן מעלפת ספירים:

שוקו' עמודי ישש מסדים על-אדניפו מראהו כלבנון בחור בארזים:
חבו ממתקים וכלו מחמדים זה דודי וזה רעי בנות ירושלים:

פרק ו

אנה הלך דודך היפה בנשים אנה פנה דודך ונבקשנו עמך:
דודי ירד לגנו לערבות הבשם לרעות בגנים וללקט שושנים:
אני לדודי ודודי לי הרעה בשושנים:
יפה את רעיתי בתרצה נאנה בירושלים אימה בנדגלות:
הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני שערך בעדר העזים שגלשו מרהגלעד:
שניך בעדר הרחלים שעלו מרהרחה שבלם מתאימות ושבלה אין בהם:
בפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך:
ששים המה מלכות ושמנים פילגשים ועלמות אין מספר:
אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא לילדתה ראוה בנות ויאשרוה
מלכות ופילגשים ויהללוה:
מירזאת הנשקפה כמרשחר יפה כלבנה ברה בחמה אימה בנדגלות:
אלגנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל לראות הפרחה הגפן הנצו הרמנים:
לא ידעתי נפשי שמתני מרבבות עמי נדיב:

פרק ז

שובי שובי השולמית שובי ונחזהבך מדהתחזו בשולמית במחלת המחנים:

מהִיפּוּ פְעַמַיִךְ בְּנַעֲלִים בַּת־נָדִיב חֲמוּקֵי יִרְכִיךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֶן:
 שְׂרַרְךָ אֲגֹן הַסֹּהַר אֲלֵי־חֶסֶד הַמְּזֹג בְּטַנְךָ עֲרַמַת חַטִּים סוּגָה בִּשְׁוֹשָׁנִים:
 שְׁנֵי שְׂדֵיךְ בְּשְׁנֵי עֲפָרִים תְּאָמִי צְבִיָּה:
 צוֹאֲרֶךְ כְּמַגְדֵּל הַשָּׁן עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן עַל־שְׁעַר בַּת־רַבִּים אַפְּךָ כְּמַגְדֵּל הַלְּבָנוֹן
 צוֹפָה פָּנֵי דַמְשֶׁק:
 רֹאשְׁךָ עַל־יְדֶיךָ כְּכַרְמֶל וְדִלַּת רֹאשְׁךָ כְּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אֶסּוּר בְּרִהָטִים:
 מִהִיפִיתִי וּמִהִנְעַמְתִּי אֶהְבֵּה בַת־עֲנוּגִים:
 זֹאת קוֹמַתְךָ דְּמַתָּה לְתַמָּר וְשְׂדֵיךָ לְאַשְׁכְּלוֹת:
 אֲמַרְתִּי אֲעֲלֶה בַת־מָר אַחְזָה בְּסִנְסִנֵּי וַיְהִירָנָא שְׂדֵיךָ כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרִיחַ אַפְּךָ
 בַּתְּפוּחִים:
 וְחַכְךָ כְּיַיִן הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישָׁרִים דּוֹבֵב שְׁפֵתַי יְשָׁנִים:
 אֲנִי לְדוּדֵי וְעָלִי תִשׁוּקְתוֹ:
 לְכֵה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בַּכְּפָרִים:
 נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אֶסְפְּרָחָה הַגֶּפֶן פֶּתַח הַסְּמֹרֶךְ הַנִּצּוֹ הַרְמוּגִים שָׁם אֶתֶן אֶת־
 דְּדֵי לְךָ:
 הַדּוּדֵאִים נִתְנַרְחִיחַ וְעַל־פֶּתַח־יְנֹוּ כְּלִמְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יְשָׁנִים דוּדֵי צְפֹנְתִי לְךָ:

פרק ח

מִי יִתְנַךְ בְּאֶח לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אֲמִי אֲמַצְאֶךָ בְּחוּץ אֲשָׁקֶךָ גַּם לֹא־יָבוּז לִי:
 אֲנַהְגֶּךָ אֲבִיאֶךָ אֶל־בֵּית אֲמִי תִלְמַדְנִי אֲשָׁקֶךָ מֵיַיִן הַרְקַח מֵעֵסִים רַמְנִי:
 שְׂמֵאלוֹ תַחַת רֹאשִׁי וַיְמִינֹו תַחֲבַקְנִי:

הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם מִהֲתַעֲרְרוּ וּמִהֲתַעֲרְרוּ אֶת־הָאֱהָבָה עַד שֶׁתִּחַפְּזִין:
מִי זֹאת עָלָה מִן־הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דוֹדָהּ תַּחַת הַתְּפוּחַ עוֹרֶרְתִּיךְ שָׁמָּה חִבְּלָתְךָ
אִמְךָ שָׁמָּה חִבְּלָה יִלְדֶתְךָ:
שִׁמְנֵי כַחוֹתֶם עַל־לֶבֶךָ כַחוֹתֶם עַל־זְרוֹעֶיךָ כִּי־עֲזָה כַמּוֹת אֱהָבָה קָשָׁה כִּשְׂאוֹל קִנְיָאָה
רְשָׁפִיהָ רְשָׁפִי אִשׁ שְׁלֵה־בִתְיָה:
מִי־ס רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לִכְבוֹת אֶת־הָאֱהָבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטַפּוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־
הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֱהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ:
אָחוֹת לָנוּ קִטְנָה וְשָׂדִים אֵין לָהּ מִהֲנַעֲשֶׂה לְאַחֲתָנוּ בַּיּוֹם שֶׁיִּדְבַּר־בָּהּ:
אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנָה עָלֶיהָ טִירַת בָּסָף וְאִם־דָּלֶת הִיא נִצּוֹר עָלֶיהָ לְוַח אָרוֹ:
אֲנִי חוֹמָה וְשָׂדֵי כַמִּגְדָּלוֹת אֲזוּ הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם:
כָּרֶם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת־הַכָּרֶם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף בָּסָף:
כְּרָמִי שָׁלִי לְפָנַי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֵמָה וּמֵאֲתָיִם לְנֹטְרִים אֶת־פְּרִי:
הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְזִים חִבְרִים מְקַשִּׁיבִים לְקוֹלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי:
בְּרַחֲמֶיךָ דוֹדִי וְדַמְהֶיךָ לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרֵי הָאֵילִים עַל הָרִי בְּשָׁמַיִם:

מַסַּכַת אֶהְלוֹת מְסַגֵּל לְהַמְתִּיק הַדִּין

פֶּרֶק א

שְׁנַיִם טַמְאִים בְּמַת, אֶחָד טַמָּא טַמְאָת שְׁבַעַה וְאֶחָד טַמָּא טַמְאָת עֶרֶב. שְׁלֹשָׁה טַמְאִין בְּמַת, שְׁנַיִם טַמְאִין טַמְאָת שְׁבַעַה וְאֶחָד טַמָּא טַמְאָת עֶרֶב. אַרְבַּעַה טַמְאִין בְּמַת, שְׁלֹשָׁה טַמְאִין טַמְאָת שְׁבַעַה וְאֶחָד טַמָּא טַמְאָת עֶרֶב. כִּיצַד שְׁנַיִם. אָדָם הַנוֹגֵעַ בְּמַת, טַמָּא טַמְאָת שְׁבַעַה. וְאָדָם הַנוֹגֵעַ בּוֹ, טַמָּא טַמְאָת עֶרֶב:

כִּיצַד שְׁלֹשָׁה. כִּלִּים הַנוֹגְעִים בְּמַת, וְכִלִּים בְּכִלִּים, טַמְאִין טַמְאָת שְׁבַעַה. הַשְּׁלִישִׁי, בֵּין אָדָם וּבֵין כִּלִּים, טַמְאִין טַמְאָת עֶרֶב:

כִּיצַד אַרְבָּעָה. כִּלִּים נוֹגְעִין בְּמַת, וְאָדָם בְּכִלִּים, וְכִלִּים בְּאָדָם, טַמְאִין טַמְאָת שְׁבַעַה. הַרְבִּיעִי, בֵּין אָדָם בֵּין כִּלִּים, טַמָּא טַמְאָת עֶרֶב. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, יֵשׁ לִי חֲמִישִׁי, הַשְּׁפוּד הַתְּחוּב בְּאֵהָל, הָאֵהָל וְהַשְּׁפוּד וְאָדָם הַנוֹגֵעַ בַּשְּׁפוּד וְכִלִּים בְּאָדָם, טַמְאִין טַמְאָת שְׁבַעַה. הַחֲמִישִׁי, בֵּין אָדָם בֵּין כִּלִּים, טַמָּא טַמְאָת עֶרֶב. אָמְרוּ לוֹ, אֵין הָאֵהָל מִתְחַשֵּׁב:

אָדָם וְכִלִּים מִטַּמְאִין בְּמַת. חָמֵר בְּאָדָם מִכִּלִּים וְכִלִּים מִבְּאָדָם. שְׁהַכִּלִּים שְׁלֹשָׁה וְהָאָדָם שְׁנַיִם. חָמֵר בְּאָדָם, שְׁכַל זְמַן שֶׁהוּא בְּאֲמֻצָּע, הֵן אַרְבַּעָה. וְשְׂאִינוּ בְּאֲמֻצָּע, הֵן שְׁלֹשָׁה:

אָדָם וּבְגָדִים מִטַּמְאִים בְּזָב. חָמֵר בְּאָדָם מִבְּגָדִים, וּבְבְּגָדִים מִבְּאָדָם. שְׁהָאָדָם הַנוֹגֵעַ בְּזָב מִטַּמָּא בְּגָדִים, וְאֵין בְּגָדִים הַנוֹגְעִין בְּזָב מִטַּמְאִין בְּגָדִים. חָמֵר בְּבְּגָדִים, שְׁהַבְּגָדִים הַנוֹשְׂאִין אֶת הַזָּב מִטַּמְאִין אָדָם, וְאֵין אָדָם הַנוֹשֵׂא אֶת הַזָּב מִטַּמָּא אָדָם:

אָדָם אֵינוֹ מִטַּמָּא, עַד שֶׁתִּצָּא נַפְשׁוֹ. וְאֶפְלוּ מִגִּיד, וְאֶפְלוּ גוֹסֵס. זֹקֵק לִיבוֹם וּפוֹטֵר מִן הַיְבוֹם, מֵאֲכִיל בְּתַרוּמָה וּפוֹסֵל בְּתַרוּמָה. וְכֵן בְּהֵמָה וְחִיָּה אֵינָן מִטַּמְאִין, עַד שֶׁתִּצָּא נַפְשָׁם. הֲתִזּוּ רְאִישֵׁיהֶם, אֶף עַל פִּי שְׁמִפְרָכְסִים, טַמְאִים, כְּגוֹן זָנָב שֶׁל לְטָאָה שֶׁהִיא מִפְרָכְסָת:

הָאֲבָרִין אֵין לָהֶן שְׁעוֹר, אֶפְלוּ פְחוֹת מִכְּזִית מִן הַמַּת, וּפְחוֹת מִכְּזִית מִן הַנְּבִלָה,

ופחות מבעד־שה מן השרין, מטמאין טמאתן:

מאתים וארבעים ושמנה אברים באדם, שלשים בפסת הרגל, ששה בכל אצבע, עשרה בקרסל, שנים בשוק, חמשה בארכובה, אחד בירך, שלשה בקטלית, אחת עשרה צלעות, שלשים בפסת היד, ששה בכל אצבע, שנים בקנה, ושנים במרפק, אחד בזרוע, וארבעה בכתף. מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה. ושמנה עשרה חליות בשדרה, תשעה בראש, שמנה בצואר, ששה במפתח של לב, וחמשה בנקביו. כל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ובאהל. אימתי, בזמן שיש עליהן בשר כראוי. אבל אם אין עליהן בשר כראוי, מטמאין במגע ובמשא, ואין מטמאין באהל:

פרק ב'

אלו מטמאין באהל. המת, וכזית מן המת, וכזית נצל, ומלא תרוד רקב, השדרה, והגלגלת, אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהן בשר כראוי, רבע עצמות מרב הבנין או מרב המנין. ורב בנינו ורב מנינו של מת, אף על פי שאין בהם רבע, טמאין. כמה הוא רב מנינו, מאה ועשרים וחמשה:

רביעית דם, ורביעית דם תבוסה ממת אחד. רבי עקיבא אומר, משני מתים. דם קטן שיצא בלו, רבי עקיבא אומר, כל שהוא. וחכמים אומרים, רביעית. כזית רמה, בין חיה בין מתה, רבי אליעזר מטמא כבשרו, וחכמים מטהרים. אפר שרופים, רבי אליעזר אומר, שעורו ברבע, וחכמים מטהרין. מלא תרוד ועוד עפר קברות, טמא, רבי שמעון מטהר. מלא תרוד רקב שגבלו במים, אינו חבור לטמאה:

אלו מטמאין במגע ובמשא ואינן מטמאין באהל. עצם בשערה, וארץ העמים, ובית הפרס, אבר מן המת, ואבר מן החי שאין עליהן בשר כראוי, השדרה והגלגלת שחסרו. כמה הוא חסרון בשדרה, בית שמאי אומרים, שתי חליות. ובית הלל אומרים, אפלו חליה אחת. ובגלגלת, בית שמאי אומרים, כמלא מקדח. ובית הלל אומרים, כדי שינטל מן החי וימות. באיזה מקדח אמרו, בקטן של רופאים,

דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, בגדול של לשכה:

הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל, ואינן מטמאין במשא. רבי אליעזר אומר, מטמאין במשא. רבי יהושע אומר, אם יש תחתיהן עפר קברות, מטמאין במשא. ואם לאו, אינן מטמאין במשא. איזהו הדופק, את שהגולל נשען עליו. אבל דופק דופקין, טהור:

אלו שאם חסרו טהורין. כזית מן המת, וכזית נצל, ומלא תרוד רקב, ורביעית דם, ועצם בשערה, ואבר מן החי שחסר עצמו:

השדרה והגלגלת משני מתים, ורביעית דם משני מתים, ורבע עצמות משני מתים, ואבר מן המת משני מתים, ואבר מן החי משני אנשים, רבי עקיבא מטמא, וחכמים מטהרין:

עצם בשערה שנחלק לשנים, רבי עקיבא מטמא, ורבי יוחנן בן נורי מטהר. אומר רבי יוחנן בן נורי, לא אמרו עצמות בשערה, אלא עצם בשערה. רבע עצמות שנדקדקו ואין בכל אחד ואחד עצם בשערה, רבי שמעון מטהר, וחכמים מטמאין. אבר מן החי שנחלק לשנים, טהור. רבי יוסי מטמא. ומודה שאם נטל חצאים שהוא טהור:

פרק ג'

כל המטמאין באהל שנחלקו והכניסו לתוך הבית, רבי דוסא בן הרפינס מטהר, וחכמים מטמאים. ביצד. הנוגע בכשני חציי זיתים מן הנבלה או נושאן. ובמת, הנוגע בכחצי זית ומאהיל על כחצי זית, או נוגע בכחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו, מאהיל על כשני חציי זיתים, מאהיל על כחצי זית וכחצי זית מאהיל עליו, רבי דוסא בן הרפינס מטהר, וחכמים מטמאין. אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית, או מאהיל על כחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית, טהור. אומר רבי מאיר, אף בזה רבי דוסא בן הרפינס מטהר, וחכמים

מטמאין. הכל טמא, חוץ מן המגע עם המשא, והמשא עם האהל. זה הכלל, כל שהוא משם אחד, טמא. משני שמות, טהור:

מלא תרוד רקב שנתפזר בתוך הבית, הבית טמא. ורבי שמעון מטהר. רביעית דם שנבלעה בתוך הבית, הבית טהור. נבלעה בכסות, אם מתפבסת ויוצא ממנה רביעית דם, טמאה. ואם לאו, טהורה, שכל הפלוע שאינו יכול לצאת, טהור:

נשפך באויר, אם היה מקומו קטפרס והאהיל על מקצתו, טהור. היה אשברן, או שקרש, טמא. נשפך על האסקפה והיא קטפרס, בין מבפנים בין מבחוץ, והבית מאהיל עליו, טהור. היה אשברן או שקרש, טמא. כל שבמת, טמא, חוץ מן השנים והשער והצפרן. ובשעת חבורו, הכל טמא:

ביצד. המת מבחוץ ושערו בפנים, הבית טמא. עצם שיש עליו כזית בשר, הכניס מקצתו מבפנים והבית מאהיל עליו, טמא. שני עצמות ועליהן כשני חצאי זיתים בשר, הכניס מקצתם מבפנים והבית מאהיל עליהם, טמא. היו תחובים בידי אדם, טהור, שאין חבורי אדם חבור:

איזהו דם תבוסה. המת שיצא ממנו שמינית בחייו ושמינית במותו, דברי רבי עקיבא. רבי ישמעאל אומר, רביעית בחייו ורביעית במותו, נטל מזה ומזה רביעית. רבי אלעזר ברבי יהודה אומר, זה וזה כמים. איזהו דם תבוסה. צלוב שדמו שותת ונמצא תחתיו רביעית דם, טמא. אבל המת שדמו מנטף ונמצא תחתיו רביעית דם, טהור. רבי יהודה אומר, לא כן, אלא השותת, טהור. והמנטף, טמא:

כזית מן המת, פתחו בטפח, והמת, פתחו בארבעה טפחים, להציל הטמאה על הפתחים. אבל להוציא הטמאה, בפותח טפח. גדול מכזית, כמת. רבי יוסי אומר, השדרה והגלגלת, כמת:

טפח על טפח על רום טפח, מרבע, מביא את הטמאה, וחוצץ בפני הטמאה. ביצד. ביב שהוא קמור תחת הבית, יש בו פותח טפח ויש ביציאתו פותח טפח, טמאה בתוכו, הבית טהור. טמאה בבית, מה שבתוכו טהור, שדרך הטמאה לצאת ואין

דְּרָכָה לְהִכָּנֵס. יֵשׁ בּוֹ פּוֹתַח טַפַּח וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתַח טַפַּח, הַטְּמֵאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טְמֵא. טְמֵאָה בַּבַּיִת, מֵה שְׁבִתוֹכוֹ טְהוֹר, שְׁדֶרֶךְ הַטְּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְהִכָּנֵס. אֵין בּוֹ פּוֹתַח טַפַּח וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טְמֵא. טְמֵאָה בַּבַּיִת, מֵה שְׁבִתוֹכוֹ טְמֵא. אֶחָד חוֹר שְׁחַרְרוּהוּ מִים אוֹ שְׂרָעִים, אוֹ שְׂאֵבְלָתוֹ מִלַּחַת, וְכֵן מִרְבֵּךְ שֶׁל אֲבָנִים, וְכֵן סִוָּאֵר שֶׁל קוֹרוֹת. רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל אֶהֱלֵ שְׂאֵינוֹ עֲשׂוּי בִּיּוֹדֵי אָדָם, אֵינוֹ אֶהֱלֵ. וּמוֹדָה בְּשִׁקִּיפִים וּבִסְלָעִים:

פרק ד'

מִגְדָּל שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּאֵוִיר, טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ, כְּלִים שֶׁבְּעֵבִי טְהוֹרִים. טְמֵאָה בְּעֵבִי, כְּלִים שְׁבִתוֹכוֹ טְהוֹרִים. רַבֵּי יוֹסִי אוֹמֵר, מְחֻצָּה לְמְחֻצָּה. הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת, טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טְמֵא. טְמֵאָה בַּבַּיִת, מֵה שְׁבִתוֹכוֹ טְהוֹר, שְׁדֶרֶךְ הַטְּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְהִכָּנֵס. כְּלִים שֶׁבִּינוֹ לְבֵין הָאָרֶץ, שֶׁבִּינוֹ לְבֵין הַכֶּתֵל, שֶׁבִּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאֵין. וְאִם לֹא, טְהוֹרֵין. טְמֵאָה שָׁם, הַבַּיִת טְמֵא:

תֵּבַת הַמְּגָדָל, יֵשׁ בָּהּ פּוֹתַח טַפַּח וְאֵין בִּיצִיאָתָהּ פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאָה בְּתוֹכָהּ, הַבַּיִת טְמֵא. טְמֵאָה בַּבַּיִת, מֵה שְׁבִתוֹכָהּ טְהוֹר, שְׁדֶרֶךְ הַטְּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְהִכָּנֵס. רַבֵּי יוֹסִי מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ לְחֻצָּאִים אוֹ לְשַׂרְפָּה בְּמִקּוּמָה:

הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְנִפְתַּח לְחוּץ, טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טְהוֹר. טְמֵאָה בַּבַּיִת, מֵה שְׁבִתוֹכוֹ טְמֵא, שְׁדֶרֶךְ הַטְּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְהִכָּנֵס. הִיָּתָה מוֹכְנֵי שְׁלוֹ מְשׁוֹכָה לְאַחֲרָיו שְׁלֵשׁ אֲצָבָעוֹת, טְמֵאָה שָׁם בְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת, הַבַּיִת טְהוֹר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְנֵי שֵׁשׁ שָׁם פּוֹתַח טַפַּח, וְאֵינָהּ יוֹצֵאָהּ, וְהַמְּגָדָל בָּא בְּמִדָּה:

פרק ה'

תֵּנוּר שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְעֵינוֹ קְמוּרָה לְחוּץ, וְהֶאֱהִילוֹ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת, בַּיִת שְׂמָאֵי אוֹמְרִים, הַכֹּל טְמֵא. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, הַתֵּנוּר טְמֵא וְהַבַּיִת טְהוֹר. רַבֵּי

עקיבא אומר, אף התנור טהור:

אַרְבֵּה שְׁבִין הַבַּיִת לְעַלְיָהּ, וְקִדְרָה נְתוּנָה עָלֶיהָ וְנִקְוָה בְּכוֹנֵס מִשְׁקָה, בַּיִת שְׁמַאי
אוֹמְרִים, הַכֹּל טָמֵא. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, הַקִּדְרָה טָמְאָה, וְעַלְיָה טְהוֹרָה. רַבִּי עַקִּיבָא
אוֹמֵר, אֵף הַקִּדְרָה טְהוֹרָה:

הֵיטָה שְׁלֵמָה, בַּיִת הַלֵּל אוֹמְרִים, מְצַלֵּת עַל הַכֹּל. בַּיִת שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֵינָה מְצַלֵּת
אֶלָּא עַל הָאֲבָלִים וְעַל הַמְשָׁקִים וְעַל כְּלֵי חָרֶס. חִזְרוּ בַּיִת הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בַּיִת
שְׁמַאי:

לְגִין שֶׁהוּא מְלֵא מִשְׁקִין טְהוֹרִין, הַלְגִין טָמֵא טְמֵאת שְׁבָעָה, וְהַמְשָׁקִין טְהוֹרִין.
וְאִם פָּנָן בְּכֵלֵי אַחַר, טָמֵאִין. הָאִשָּׁה שֶׁהִיא לְשָׂה בְּעַרְבָּה, הָאִשָּׁה וְהַעַרְבָּה טָמְאִים
טְמֵאת שְׁבָעָה, וְהַבְּצֵק טְהוֹר. וְאִם פָּנְתוּ לְכֵלֵי אַחַר, טָמֵא. חִזְרוּ בַּיִת הַלֵּל לְהוֹרוֹת
כְּדַבְּרֵי בַּיִת שְׁמַאי:

הָיוּ כְּלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, הַכֹּל טְהוֹר. הָיָה כְּלֵי טְהוֹר לְקִדְשׁ וְלַחֲטָאת,
הַכֹּל טְהוֹר, שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַחֲטָאת, מִפְּנֵי שֶׁהַכֵּלִים טְהוֹרִין וְכֵלֵי חָרֶס טְהוֹרִין
וּמְצִילִין עִם דְּפָנוֹת אֱהָלִים:

בֵּיצָד. הַבּוֹר וְהַדּוֹת שְׁבִבֵית, וְכַפִּישָׁה נְתוּנָה עָלָיו, טְהוֹר. אִם הֵיטָה בְּאֵר חֶלְקָה, אוֹ
כּוֹרֵת פְּחוּתָה, וְכַפִּישָׁה נְתוּנָה עָלֶיהָ, טָמֵא. אִם הָיָה נֶסֶר חֶלְקָה, אוֹ סְרִידָה שְׂאִין לָהּ
גְּפִים, טְהוֹר, שְׂאִין הַכֵּלִים מְצִילִים עִם דְּפָנוֹת אֱהָלִים עַד שִׁיְהֵא לָהֶן דְּפָנוֹת. וְכַמָּה
תְּהֵא הַדְּפֹן, טֶפֶת. הָיָה לָהּ חֲצִי טֶפֶח מִכָּאן וְחֲצִי טֶפֶח מִכָּאן, אֵינָה דְּפֹן, עַד שִׁיְהֵא
לָהּ טֶפֶח מִמְּקוֹם אֶחָד:

כִּשֶׁם שֶׁמְצִילִין מִבְּפָנִים, כֵּן מְצִילִין מִבְּחוּץ. בֵּיצָד, כַּפִּישָׁה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל הֵיטָדוֹת
מִבְּחוּץ, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ, כֵּלִים שְׁבִבְכַפִּישָׁה טְהוֹרִים. אִם הָיָה כֶּתֶל חָצֵר אוֹ כֶּתֶל גִּנְהָ,
אֵינוֹ מְצִיל. קוֹרָה שֶׁהֵיטָה נְתוּנָה מִכֶּתֶל לְכֶתֶל וְקִדְרָה תְלוּיָהּ בָּהּ, טְמֵאָה תַּחְתֵּיהָ,
כֵּלִים שְׁבִבְקִדְרָה, רַבִּי עַקִּיבָא מְטַהֵר, וְחֲכָמִים מְטַמְּאִין:

פרק ו'

אדם וכלים נעשין אהלין לטמא, אבל לא לטהר. ביצד. ארבעה נושאים את הנדבך, טמאה תחתיו, כלים שעל גביו טמאין. טמאה על גביו, כלים שתחתיו טמאים. רבי אליעזר מטהר. נתון על ארבעה כלים, אפלו כלי גללים, כלי אבנים, כלי אדמה, טמאה תחתיו, כלים שעל גביו טמאים. טמאה על גביו, כלים שתחתיו טמאים. נתון על ארבעה אבנים, או על דבר שיש בו רוח חיים, טמאה תחתיו, כלים שעל גביו טהורין. טמאה על גביו, כלים שתחתיו טהורין:

קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה, והגוף אחד מהן את הדלת וסמכו במפתח, אם יכול הדלת לעמד בפני עצמו, טהור. ואם לאו, טמא. וכן חבית של גרוגרות או קפה של תבן שהן נתונות בחלון, אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמד בפני עצמן, טהורין. ואם לאו, טמאין. בית שחצו בקנקנים וטח בטיח, אם יכול הטיח לעמד בפני עצמו, טהור. ואם לאו, טמא:

כתל המשמש את הבית, ידון מחצה למחצה. ביצד. כתל שהוא לאויר והטמאה בתוכו, מחציו ולפנים, הבית טמא, והעומד מלמעלן טהור. מחציו ולחוץ, הבית טהור, והעומד מלמעלן טמא. מחצה למחצה, הבית טמא. והעומד מלמעלן, רבי מאיר מטמא, וחכמים מטהרין. רבי יהודה אומר, כל הכתל לבית:

כתל שבין שני בתים והטמאה בתוכו, בית הקרוב לטמאה, טמא. והקרוב לטהרה, טהור. מחצה למחצה, שניהם טמאין. טמאה באחד מהן וכלים בכתל, מחציו וכלפי טמאה, טמאין. מחציו וכלפי טהרה, טהורין. מחצה למחצה, הרי הן טמאין. מעזיבה שבין הבית לעליה, טמאה בתוכה, מחציה ולמטן, הבית טמא ועליה טהורה. מחציה ולמעלן, העליה טמאה והבית טהור. מחצה למחצה, שניהן טמאין. טמאה באחד מהן וכלים במעזיבה, מחציה וכלפי טמאה, טמאין. מחציה וכלפי טהרה, טהורין. מחצה למחצה, הרי הן טמאין. רבי יהודה אומר, כל המעזיבה לעליה:

טמאה בין הקורות ותחתיה כקלפת השום, אם יש שם פותח טפח, הכל טמא. אם

אין שם פותח טפח, רואין את הטמאה באלו היא אטם. היתה נראית בתוך הבית,
בין כך ובין כך, הבית טמא:

בית המשמש את הכתל, ידון בקלפת השום. ביצר. כתל שבין שני כוכין, או בין
שתי מערות, טמאה בבתים וכלים בכתל ועליהם בקלפת השום, טהורין. טמאה
בכתל וכלים בבתים ועליה בקלפת השום, טהורין. טמאה תחת העמוד, טמאה
בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת:

כלים שתחת הפרח, טהורים. רבי יוחנן בן נורי מטמא. הטמאה והכלים שתחת
הפרח, אם יש שם פותח טפח, טמאין. ואם לאו, טהורין. שני פרדסקים זה בצד
זה, או זה על גב זה, נפתח אחד מהן, הוא והבית טמא, וחברו טהור. ורואין את
הפרדסקין באלו הוא אטם, ידון מחצה למחצה להביא את הטמאה לבית:

פרק ז'

הטמאה בכתל, ומקומה טפח על טפח על רום טפח, כל העליות שעל גבה,
אפלו הן עשר, טמאות. היתה עליה אחת על גבי שני בתים, היא טמאה, וכל
העליות שעל גבה, טהורות. כתל שנית, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת.
נפש אטומה, הנוגע בה מן הצדדין, טהור, מפני שטמאה בוקעת ועולה, בוקעת
ויורדת. אם היה מקום הטמאה טפח על טפח על רום טפח, הנוגע בה מכל מקום,
טמא, מפני שהיא כקבר סתום. סמך לה סבות, טמאות. רבי יהודה מטהר:

כל שפועי אהליו, באהליו. אהל שהוא שופע ויורד, וכלה עד באצבע, טמאה
באהל, כלים שתחת השפוע, טמאים. טמאה תחת השפוע, כלים שבאהל, טמאין.
טמאה מתוכו, הנוגע בו מתוכו, טמא טמאת שבעה. ומאחוריו, טמא טמאת ערב.
טמאה מאחוריו, הנוגע בו מאחוריו, טמא טמאת שבעה. מתוכו, טמא טמאת
ערב. פחצי זית מתוכו וכחצי זית מאחוריו, הנוגע בו, בין מתוכו בין מאחוריו, טמא
טמאת ערב. מקצתו מרדד על הארץ, טמאה תחתיו או על גביו, טמאה בוקעת

ועולה, בוקעת ויורדת. אהל שהוא נטוי בעליה, מקצתו מרדד על הארבה שבין בית לעליה, רבי יוסי אומר, מציל. רבי שמעון אומר, אינו מציל, עד שיהא נטוי בנטית האהל:

המת בבית ובו פתחין הרבה, בלן טמאין. נפתח אחד מהן, הוא טמא וכלן טהורים. חשב להוציאו באחד מהן, או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים, הציל על כל הפתחים. בית שמאי אומרים, יחשב עד שלא ימות המת. בית הלל אומרים, אף משמת. היה סתום ונמלך לפתחו, בית שמאי אומרים, כשיפתח ארבעה טפחים. ובית הלל אומרים, כשיתחיל. ומודים בפותח בתחלה, שיפתח ארבעה טפחים:

האשה שהיא מקשה לילד והוציאוה מבית לבית, הראשון טמא בספק, והשני בודאי. אמר רבי יהודה, אימתי, בזמן שהיא נטלת בגפים. אבל אם היתה מהלכת, הראשון טהור, שמשנפתח הקבר אין פנאי להלך. אין לנפלים פתיחת הקבר, עד שיעגילו ראש כפיקה:

יצא הראשון מת והשני חי, טהור. הראשון חי והשני מת, טמא. רבי מאיר אומר, בשפיר אחד, טמא. בשני שפירים, טהור:

האשה שהיא מקשה לילד, מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים, מפני שחיייה קודמין לחייו. יצא רבו, אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש:

פרק ח'

יש מביאין את הטמאה וחוצצין, מביאין את הטמאה ולא חוצצין, חוצצין ולא מביאין, לא מביאין ולא חוצצין. אלו מביאין וחוצצין, השדה והתבה והמגדל, בורת הקש, בורת הקנים, ובור ספינה אלכסנדרית, שיש להן שולים והן מחזיקים ארבעים סאה בלח, שהם כורים ביבש. ויריעה, וסקורטיא, וקטבליא, וסדין,

ומפץ, ומחצלת, שהן עשויין אהלים, ועדר בהמה טמאה וטהורה, ומכונות חיה ועוף, והעוף ששכן, והעושה מקום לבנה בשבלים, האירוס והקסום, וירקות חמור, ודלעת יונית, ואכלים טהורים. רבי יוחנן בן נורי לא היה מודה באכלים טהורים, חוץ מן העגול של דבלה:

הזיזין, והגזריות, והשובכות, והשקיפים, והסלעים, והגהרים, והשננים, והסככות, והפרעות, שהן יכולים לקבל מעזיבה רבה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, מעזיבה בינונית. אלו הן הסככות, אילן שהוא מסך על הארץ. והפרעות, היוצאות מן הגדר:

אלו מביאין ולא חוצצין. השדה, והתבה, והמגדל, פורת הקש, פורת הקנים, ובור ספינה אלכסנדרית, שאין להם שולים ואינן מחזיקים ארבעים סאה בלח, שהם כורים ביבש. ויריעה, וסקורטיא, וקטבליא, וסדין, ומפץ, ומחצלת, שאין עשויין אהלים, ובהמה וחיה שמתו, ואכלים טמאים. מוסף עליהם, הרחיים של אדם:

אלו חוצצים ולא מביאין. מסכת פרוסה, וחבילי המטה, והמשפלות והסריגות שבחלונות:

אלו לא מביאין ולא חוצצין. הזרעים והירקות המחברים לקרקע, חוץ מן הירקות שמנו, וכפת הברד, והשג, והכפור, והגלד, והמלח, והדולג ממקום למקום, והקופץ ממקום למקום, והעוף הפורח, וטלית המנפנת, וספינה שהיא שטה על פני המים. קשר את הספינה בדבר שהוא יכול להעמידה, כבש את האבן על גבי הטלית, מביאה את הטמאה. רבי יוסי אומר, הבית שבספינה אינו מביא את הטמאה:

שתי חביות ובהן כשני חציי זיתים, מקפות צמיד פתיל ומנחות בתוך הבית, הן טהורות, והבית טמא. נפתחה אחת מהן, היא והבית טמאים ונחבתה טהורה. וכן שני חדרים שהן פתוחין לבית:

פרק ט'

בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וּפִיָּהּ לַחוּץ, בְּזֵית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה מִבְּחוּץ, כֹּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזֵּית, תַּחְתֵּיהָ וְגֵבֵה טָמֵא. וְכֹל שֶׁאִינוֹ כְּנֶגֶד הַזֵּית, תּוֹכָה, וְהַבַּיִת, טָהוֹר. בְּבַיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת. בְּתוֹכָה, הַכֹּל טָמֵא:

הֵיטָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, טָמֵאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ בְּבַיִת אוֹ עַל גְּבֵה, הַכֹּל טָמֵא, אֶלָּא תּוֹכָה. בְּתוֹכָה, הַכֹּל טָמֵא:

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְנֵן שֶׁהִיא כְּלִי מְחֻלָּחֵלֵת. הֵיטָה פְּחוּתָהּ וּפְקוּקָה בְּקֵשׁ אוֹ אֲפוּצָה, אִיזוֹ הִיא אֲפוּצָה, כֹּל שֶׁאִין לָהּ טָפַח מִמְּקוֹם אֶחָד, בְּזֵית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתֵּיהָ, כְּנֶגְדוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גְּבֵה, כְּנֶגְדוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא. בְּבַיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת. בְּתוֹכָה, אֵין טָמֵא אֶלָּא תּוֹכָה:

הֵיטָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, טָמֵאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ בְּבַיִת, תַּחְתֵּיהָ וְהַבַּיִת טָמֵא, תּוֹכָה וְגֵבֵה טָהוֹר. בְּתוֹכָה, אֵין טָמֵא אֶלָּא תּוֹכָה. עַל גְּבֵה, כְּנֶגְדוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא:

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְנֵן שֶׁפִּיָּהּ לַחוּץ. הִיָּה פִּיָּהּ לַפְּנִים, וְכִזֵּית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה מִבְּחוּץ, כֹּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזֵּית, תַּחְתֵּיהָ וְגֵבֵה וְתוֹכָה טָמֵא. וְכֹל שֶׁאִינוֹ כְּנֶגֶד הַזֵּית, תּוֹכָה וְהַבַּיִת טָהוֹר. בְּתוֹכָה אוֹ בְּבַיִת, הַכֹּל טָמֵא:

הֵיטָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, טָמֵאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ בְּבַיִת אוֹ בְּתוֹכָה אוֹ עַל גְּבֵה, הַכֹּל טָמֵא:

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְנֵן שֶׁהִיא כְּלִי מְחֻלָּחֵלֵת. הֵיטָה פְּחוּתָהּ וּפְקוּקָה בְּקֵשׁ אוֹ אֲפוּצָה, אִיזוֹהִי אֲפוּצָה, כֹּל שֶׁאִין לָהּ טָפַח מִמְּקוֹם אֶחָד, בְּזֵית מִן הַמֵּת נִתּוֹן תַּחְתֵּיהָ, כְּנֶגְדוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא. עַל גְּבֵה, כְּנֶגְדוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא. בְּתוֹכָה אוֹ בְּבַיִת, תּוֹכָה וְהַבַּיִת טָמֵאִים:

הֵיטָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, טָמֵאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ בְּבַיִת אוֹ בְּתוֹכָה, הַכֹּל טָמֵא, אֶלָּא גְבֵה. עַל גְּבֵה, כְּנֶגְדוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא:

הִיְתָה מְמַלְאָה אֶת כָּל הַבַּיִת וְאֵין בִּינָה לְבֵין הַקּוֹרוֹת פּוֹתַח טַפַּח, טַמְאָה בְּתוֹכָהּ, הַבַּיִת טַמְא. טַמְאָה בַּבַּיִת, מֵה שְׁבַתְּוֹכָה טְהוֹר, שְׁדַרְךְ טַמְאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְהַכְנִס, בֵּין עוֹמְדַת בֵּין מְטָה עַל צְדָה, בֵּין אַחַת בֵּין שְׁתַּיִם:

הִיְתָה עוֹמְדַת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְאֵין בִּינָה לְבֵין הַמְשֻׁקוֹף פּוֹתַח טַפַּח, טַמְאָה בְּתוֹכָהּ, הַבַּיִת טְהוֹר. טַמְאָה בַּבַּיִת, מֵה שְׁבַתְּוֹכָה טַמְא, שְׁדַרְךְ הַטַּמְאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְהַכְנִס:

הִיְתָה מְטָה עַל צְדָה בְּאֹוִיר וְכִזִּית מִן הַמַּת נִתּוֹן תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה, כֹּל שֶׁהוּא כְּנָגֵד הַזֵּית, תַּחְתֵּיהָ וְגֵבֵה, טַמְא. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כְּנָגֵד הַזֵּית, תּוֹכָהּ, טְהוֹר. בְּתוֹכָהּ, הַכֹּל טַמְא:

הִיְתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טַמְאָה תַּחְתֵּיהָ אוֹ עַל גְּבֵה, הַכֹּל טַמְא, אֲלֵא תּוֹכָהּ. בְּתוֹכָהּ, הַכֹּל טַמְא. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְן שֶׁהִיא כְּלִי. הִיְתָה פְחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ, אוֹ מַחְזֶקֶת אַרְבָּעִים סָאָה, בְּדַבְרֵי חֲכָמִים, כִּזִּית מִן הַמַּת נִתּוֹן תַּחְתֵּיהָ, כְּנָגֵדוֹ עַד הַתְּהוּם טַמְא. עַל גְּבֵה, כְּנָגֵדוֹ עַד הָרְקִיעַ, טַמְא. בְּתוֹכָהּ, אֵין טַמְא אֲלֵא תּוֹכָהּ. הִיְתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טַמְאָה תַּחְתֵּיהָ, טַמְא. בְּתוֹכָהּ, תּוֹכָהּ טַמְא. עַל גְּבֵה, כְּנָגֵדוֹ עַד הָרְקִיעַ טַמְא:

הִיְתָה יוֹשְׁבַת עַל שׁוּלְיָהּ וְהִיא כְּלִי, טַמְאָה תַּחְתֵּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גְּבֵה, טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיוֹרְדַת. הִיְתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, אוֹ מְכַסָּה, אוֹ כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, טַמְאָה תַּחְתֵּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גְּבֵה, הַכֹּל טַמְא:

בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְן שֶׁהִיא כְּלִי. הִיְתָה פְחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקֶשׁ, אוֹ מַחְזֶקֶת אַרְבָּעִים סָאָה בְּדַבְרֵי חֲכָמִים, טַמְאָה תַּחְתֵּיהָ, בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גְּבֵה, טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיוֹרְדַת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, אֵין טַמְאָה עוֹלָה לָהּ, אֵף לֹא יוֹרְדַת מִמֶּנָּה. הִיְתָה גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ טַפַּח, טַמְאָה תַּחְתֵּיהָ, תַּחְתֵּיהָ טַמְא. בְּתוֹכָהּ, אוֹ עַל גְּבֵה, כְּנָגֵדוֹ עַד הָרְקִיעַ טַמְא:

אֲרוֹן שֶׁהִיא רַחְבָּה מְלִמְטוֹן וְצָרָה מְלִמְעָלָן וְהַמַּת בְּתוֹכָהּ, הַנוֹגֵעַ בָּהּ מְלִמְטוֹן, טְהוֹר. וּמְלִמְעָלָן, טַמְא. רַחְבָּה מְלִמְעָלָן וְצָרָה מְלִמְטוֹן, הַנוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מְקוֹם, טַמְא. הִיְתָה

שְׁוֹה, הַנוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מְקוֹם, טְמֵא, דְּבָרֵי רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מִטְּפַח וּלְמִטָּן, טְהוֹר. מִטְּפַח וּלְמַעְלָן, טְמֵא. הַעֲשׂוּיָה כְּמִין קַמְטָרָא, הַנוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מְקוֹם, טְמֵא. כְּמִין גְּלוּסְקוֹס, הַנוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מְקוֹם, טְהוֹר, חוּץ מִמְּקוֹם פְּתִיחַתָּהּ:

חֲבִית שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלְיָהּ בְּאוֹיר וְכִזְיִית מִן הַמַּת נִתּוֹן תַּחְתֶּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ כְּנֶגֶד קוֹרְקוֹרְתָּהּ, טְמֵאָה בּוֹקֶעֶת וְעוֹלָה, בּוֹקֶעֶת וְיוֹרְדָת, וְהַחֲבִית טְמֵאָה. תַּחַת דְּפָנָה מִבְּחוּץ, טְמֵאָה בּוֹקֶעֶת וְעוֹלָה, בּוֹקֶעֶת וְיוֹרְדָת, וְהַחֲבִית טְהוֹרָה. בְּתוֹכָהּ וְתַחַת דְּפָנָה, אִם יֵשׁ בְּדִפְנוֹת פּוֹתַח טְפַח, הַכֹּל טְמֵא, וְכֶנֶגֶד פִּיהָ, טְהוֹר. וְאִם לֹא, טְמֵאָה בּוֹקֶעֶת וְעוֹלָה, בּוֹקֶעֶת וְיוֹרְדָת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּטְהוֹרָה. אָבֵל אִם הִיָּתָה טְמֵאָה אוֹ גְבוּהָ מִן הָאָרֶץ טְפַח אוֹ מְכֶסֶה אוֹ כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גְּבֻהָ, הַכֹּל טְמֵא:

פֶּרֶק י'

אֲרָבָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְיֵשׁ בָּהּ פּוֹתַח טְפַח, טְמֵאָה בְּבֵית, כְּנֶגֶד אֲרָבָה טְהוֹר. טְמֵאָה כְּנֶגֶד אֲרָבָה, הַבַּיִת טְהוֹר. הַטְּמֵאָה בֵּין בְּבֵית וּבֵין כְּנֶגֶד אֲרָבָה, נִתֵּן אֶת רִגְלוֹ מִלְּמַעְלָן, עָרַב אֶת הַטְּמֵאָה. מִקְצַת טְמֵאָה בְּבֵית וּמִקְצַתָּהּ כְּנֶגֶד אֲרָבָה, הַבַּיִת טְמֵא, וְכֶנֶגֶד הַטְּמֵאָה טְמֵא:

אֵין בְּאֲרָבָה פּוֹתַח טְפַח, טְמֵאָה בְּבֵית, כְּנֶגֶד אֲרָבָה טְהוֹר. טְמֵאָה כְּנֶגֶד אֲרָבָה, הַבַּיִת טְהוֹר. הַטְּמֵאָה בְּבֵית, נִתֵּן אֶת רִגְלוֹ מִלְּמַעְלָן, טְהוֹר. הַטְּמֵאָה כְּנֶגֶד אֲרָבָה, נִתֵּן אֶת רִגְלוֹ מִלְּמַעְלָן, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אִם טְמֵאָה קִדְּמָה אֶת רִגְלוֹ, טְמֵא. אִם רִגְלוֹ קִדְּמָה אֶת הַטְּמֵאָה, טְהוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׁתֵּי רִגְלִים, זו עַל גַּב זו, שֶׁקִּדְּמוּ אֶת הַטְּמֵאָה, מִשְׁךְ הָרֵאשׁוֹן אֶת רִגְלוֹ וְנִמְצָא רִגְלוֹ שֶׁל שְׁנֵי שָׁם, טְהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁקִּדְּמָה רִגְלוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן אֶת הַטְּמֵאָה:

מִקְצַת טְמֵאָה בְּבֵית וּמִקְצַתָּהּ כְּנֶגֶד אֲרָבָה, הַבַּיִת טְמֵא, וְכֶנֶגֶד הַטְּמֵאָה טְמֵא, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַבַּיִת טְמֵא, כְּנֶגֶד הַטְּמֵאָה טְהוֹר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר,

אם יש בטמאה כדי שתחלק ותטמא את הבית ותטמא כנגד הטמאה, טמא. ואם לאו, הבית טמא, כנגד הטמאה טהור:

ארבות זו על גב זו, ויש בהן פותח טפה, טמאה בבית, כנגד ארבות טהור. טמאה כנגד ארבות, הבית טהור. הטמאה בין בבית בין כנגד ארבות, נתן דבר שהוא מקבל טמאה, בין מלמעלן בין מלמטן, הכל טמא. ודבר שאינו מקבל טמאה, ממנו ולמטן, טמא. ממנו ולמעלן, טהור:

אין בארבות פותח טפה, טמאה בבית, כנגד ארבות טהור. טמאה כנגד ארבות, הבית טהור. הטמאה בבית, נתן בין דבר שהוא מקבל טמאה, בין דבר שאינו מקבל טמאה, בין מלמעלן בין מלמטן, אין טמא אלא התחתון. הטמאה כנגד ארבות, נתן דבר שהוא מקבל טמאה, בין מלמעלן בין מלמטן, הכל טמא. ודבר שאינו מקבל טמאה, בין מלמעלן בין מלמטן, אין טמא אלא תחתון:

ארבה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה, שאם תעלה, אין שפתותיה נוגעות בארבה, טמאה תחתיה, בתוכה או על גבה, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפה, טמאה תחתיה, או בבית, תחתיה והבית, טמא. תוכה וגבה, טהור. בתוכה או על גבה, הכל טמא:

היתה נתונה בצד האסקפה שאם תעלה היא נוגעת במשקוף פותח טפה, טמאה תחתיה, בתוכה או על גבה, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפה, טמאה תחתיה או בבית, תחתיה והבית טמא, תוכה וגבה טהור. בתוכה או על גבה, הכל טמא. שאם תעלה אינה נוגעת במשקוף פותח טפה, או מדבקת במשקוף, טמאה תחתיה, אין טמא אלא תחתיה:

פרק י"א

הבית שנסדק, טמאה בחוץ, כלים שבפנים טהורין. טמאה בפנים, כלים שבחוץ, בית שמאי אומרים, עד שיהא בסדק ארבעה טפחים. בית הלל אומרים, כל

שהוא. רבי יוסי אומר משום בית הלל, פותח טפח:

אכסדרה שנסדקה, טמאה בצד זה, כלים שבצד השני טהורים. נתן את רגלו או קנה מלמעלן, ערב את הטמאה. נתן את הקנה בארץ, אינו מביא את הטמאה, עד שיהיה גבה מן הארץ פותח טפח:

סגוס עבה וכפת עבה אינן מביאין את הטמאה עד שיהיו גבוהים מן הארץ פותח טפח. קפולים, זו על גבי זו, אינן מביאות את הטמאה עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח. היה אדם נתון שם, בית שמאי אומרים, אינו מביא את הטמאה. ובית הלל אומרים, אדם חלול הוא, והצד העליון מביא את הטמאה:

היה משקיף בעד החלון והאהיל על קוברי המת, בית שמאי אומרים, אינו מביא את הטמאה. ובית הלל אומרים, מביא את הטמאה. ומודים, שאם היה לבוש בכליו, או שהיו שנים זה על גבי זה, שהם מביאין את הטמאה:

היה מטל על האסקפה והאהילו עליו קוברי המת, בית שמאי אומרים, אינו מביא את הטמאה. ובית הלל אומרים, מביא את הטמאה:

הטמאה בבית והאהילו עליו טהורין, בית שמאי מטהרין, ובית הלל מטמאין:

כלב שאכל בשר המת ומת הכלב ומטל על האסקפה, רבי מאיר אומר, אם יש בצוארו פותח טפח, מביא את הטמאה. ואם לאו, אינו מביא את הטמאה. רבי יוסי אומר, רואין את הטמאה, מכנגד המשקוף ולפנים, הבית טמא. מכנגד המשקוף ולחוץ, הבית טהור. רבי אליעזר אומר, פיו לפנים, הבית טהור. פיו לחוץ, הבית טמא, שהטמאה יוצאת דרך שוליו. רבי יהודה בן בתירא אומר, בין כך ובין כך, הבית טמא. כמה תשהה במעיו. שלשה ימים מעת לעת. בעופות ובדגים, כדי שתפל לאור ותשרף, דברי רבי שמעון. רבי יהודה בן בתירא אומר, בעופות ובדגים, מעת לעת:

החדות שבבית ומנוחה בתוכו, והפרח שלה יוצא וכפישה נתונה עליו, שאם תנטל המנוחה וכפישה עומדת על פי החדות, בית שמאי אומרים, החדות טהור, ומנוחה

טמאה. בית הלל אומרים, אף המנורה טהורה. ומודים, שאם תנטל המנורה וכפישא נופלת, הכל טמא:

בלים שפין שפתי כפישא לבין שפתי החדות, אפלו עד התהום, טהורים. טמאה שם, הבית טמא. טמאה בבית, בלים שבכתלי החדות, אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח, טהורים. ואם לאו, טמאים. אם היו כתלי החדות רחבים משל בית, בין כך ובין כך טהורים:

פרק י"ב

נסר שהוא נתון על פי תנור חדש ועודף מכל צדדיו בפותח טפח, טמאה תחתיו, בלים שעל גביו טהורים. טמאה על גביו, בלים שתחתיו טהורים. ובישן, טמא. רבי יוחנן בן נורי מטהר. נתון על פי שני תנורים, טמאה ביניהם, הם טמאים. רבי יוחנן בן נורי מטהר:

סרידה שהיא נתונה על פי התנור מקף צמיד פתיל, טמאה תחתיו או על גביו, הכל טמא. כנגד אורו של תנור, טהור. טמאה כנגד אורו של תנור, כנגדו עד הרקיע טמא:

נסר שהוא נתון על פי תנור ישן, יוצא מזה ומזה טפח אבל לא מן הצדדים, טמאה בצד זה, בלים שבצד השני טהורים. רבי יוסי מטמא. הבטח אינו מביא את הטמאה. ה"ה בו זיו, רבי אליעזר אומר, אינו מביא את הטמאה. רבי יהושע אומר, רואים את הבטח באלו אינו, והזיו העליון מביא את הטמאה:

סנדל של עריסה שפחתו בתוך הבית, אם יש בו פותח טפח, הכל טמא. ואם לאו, מונין בו כדרך שמונין במת:

קורות הבית והעליה שאין עליהן מעזיבה והן מכונות, טמאה תחת אחת מהן, תחתיה טמא. בין התחתונה לעליונה, ביניהן טמא. על גבי העליונה, כנגדו עד הרקיע טמא. היו העליונות כבין התחתונות, טמאה תחת אחת מהן, תחת כלם

טמא. על גביהו, כנגדו עד הרקיע טמא:

קורה שהיא נתונה מכתל לכתל וטמאה תחתיה, אם יש בה פותח טפה, מביאה את הטמאה תחת כלה. ואם לאו, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת. כמה יהיה בהקפה ויהא בה פותח טפת. בזמן שהיא עגלה, הקפה שלשה טפחים. בזמן שהיא מרבעת, ארבעה, שהמרבע יתר על העגול רביע:

עמוד שהוא מטל לאויר, אם יש בהקפו עשרים וארבעה טפחים, מביא את הטמאה תחת דפנו. ואם לאו, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת:

בזית מן המת מדבק לאסקפה, רבי אליעזר מטמא את הבית. רבי יהושע מטהר. הנה נתון תחת האסקפה, ידון מחצה למחצה. מדבק למשקוף, הבית טמא. רבי יוסי מטהר. הנה נתון בתוך הבית, הנוגע במשקוף, טמא. הנוגע באסקפה, רבי אליעזר מטמא. רבי יהושע אומר, מטפח ולמטן, טהור. מטפח ולמעלן, טמא:

פרק י"ג

העושה מאור בתחלה, שעורו מלא מקדח גדול של לשכה. שירי המאור, רום אצבעים על רחב הגודל. אלו הן שירי המאור, חלון שסתמה ולא הספיק לגמרה. חררוהו מים או שרצים או שאכלתו מלחת, שעורו מלא אגרוף. חשב עליו לתשמיש, שעורו פותח טפת. למאור, שעורו מלא מקדח. הסריגות והרפפות מצטרפות כמלא מקדח, בדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, עד שיהא במקום אחד מלא מקדח. להביא הטמאה ולהוציא הטמאה. רבי שמעון אומר, להביא הטמאה, אבל להוציא את הטמאה בפותח טפת:

חלון שהיא לאויר, שעורה מלא מקדח. בנה בית חוצה לה, שעורה בפותח טפת. נתן את התקרה באמצע החלון, התחתון בפותח טפת, והעליון מלא מקדח:

החור שבדלת, שעורו מלא אגרוף, דברי רבי עקיבא. רבי טרפון אומר, בפותח טפת. שיר בה החרש מלמטן או מלמעלן, הגיפה ולא מרקה, או שפתחתו הרוח,

שעורו מלא אגרוף:

העושה מקום לקנה, ולאספתי, ולגר, שעורו כל שהוא, בדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בפותח טפת. לזון את עיניו, ולדבר עם חברו, ולתשמיש, בפותח טפת:

אלו ממעטין את הטפת. פחות מכזית בשר ממעט על ידי רבע עצמות, ופחות מעצם בשערה ממעט על ידי כזית בשר. פחות מכזית מן המת, פחות מכזית מן הנבלה, פחות מכעדשה מן השרץ, פחות מכביצה אכלים, התבואה שבחלון, וכבי שיש בה ממש, ונבלת העוף הטהור שלא חשב עליה, ונבלת עוף הטמא שחשב עליה ולא הכשירה, או הכשירה ולא חשב עליה:

אלו שאינן ממעטים. אין העצם ממעט על ידי עצמות, ולא בשר על ידי בשר, ולא כזית מן המת, ולא כזית מן הנבלה, ולא כעדשה מן השרץ, ולא כביצה אכלים, ולא תבואה שבחלונות, ולא כבי שאין בה ממש, ולא נבלת העוף הטהור שחשב עליה, ולא נבלת עוף הטמא שחשב עליה והכשירה, ולא השתי והערב המנגעים, ולא לבנה מבית הפרס, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, הלבנה ממעטת, מפני שעפרה טהור. זה הכלל, הטהור ממעט, והטמא אינו ממעט:

פרק י"ד

הזיו מביא את הטמאה כל שהוא. הגזרה והגבלית, בפותח טפת. איזהו הזיו, שפניו למטה. והגזרה, שפניה למעלה. ובמה אמרו הזיו מביא את הטמאה כל שהוא, בזיו שהוא גבוה מן הפתח שלשה נדבכין, שהם שנים עשר טפת. יתר מכאן, מביא את הטמאה בפותח טפת. העטרות והפתוחים מביאין את הטמאה בפותח טפת:

זיו שעל גבי הפתח, מביא את הטמאה בפותח טפת. שעל גבי החלון, רום אצבעים, שעל גבי מלא מקדח, כל שהוא. רבי יוסי אומר, מלאו:

קנה שעל גבי הפתח, אפלו גבה מאה אמה, מביא את הטמאה כל שהוא, דברי

רבי יהושע. רבי יוחנן בן נורי אומר, אל יחמור זה מן הזיו:

זיו שהוא סובב את כל הבית ואוכל בפתח שלש אצבעות, טמאה בבית, כלים שתחתיו טמאים. טמאה תחתיו, רבי אליעזר מטמא את הבית, ורבי יהושע מטהר. וכן בחצר שהיא מקפת אכסדרה:

שני זיוין זה על גבי זה ויש בהן פותח טפח וביניהן פותח טפח, טמאה תחתיהן, תחתיהן טמא. ביניהם, ביניהן טמא. על גביהן, כנגדו עד לרקיע טמא. היה העליון עודף על התחתון פותח טפח, טמאה תחתיהן או ביניהן, תחתיהן וביניהן טמא. על גביהן, כנגדו עד לרקיע טמא. היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח, טמאה תחתיהן, תחתיהן וביניהן טמא. ביניהן או תחת המותר, רבי אליעזר אומר, תחתיהן וביניהן טמא. רבי יהושע אומר, ביניהן ותחת המותר, טמא, ותחתיהן, טהור:

יש בהן פותח טפח ואין ביניהן פותח טפח, טמאה תחתיהן, תחתיהן טמא. ביניהן או על גביהן, כנגדו עד הרקיע טמא:

אין בהן פותח טפח, בין שיש ביניהן פותח טפח בין שאין ביניהן פותח טפח, טמאה תחתיהן, ביניהן או על גביהן, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת. וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ פותח טפח:

פרק ט"ו

סגוס עבה וכפת עבה, אינן מביאין את הטמאה, עד שיהו גבוהין מן הארץ פותח טפח. קפולין זו על גבי זו, אינן מביאות את הטמאה, עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח. טבליות של עץ זו על גב זו אינן מביאות את הטמאה, עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח. ואם היו של שיש, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת:

טבליות של עץ שהן נוגעות זו בזו בקרנותיהם והן גבוהות מן הארץ פותח טפח,

טמאה תחת אחת מהן, הנוגע בשניה, טמא טמאת שבעה, כלים שתחת הראשונה טמאים, ושתחת השניה טהורין. השלחן אינו מביא את הטמאה, עד שיהא בו רבוע בפותח טפח:

חביות שהן יושבות על שוליהן או מטות על צדיהן, באויר, והן נוגעות זו בזו בפותח טפח, טמאה תחת אחת מהן, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת. במה דברים אמורים, בטהורות. אבל אם היו טמאות או גבוהות מן הארץ פותח טפח, טמאה תחת אחת מהן, תחת כלם טמא:

בית שחצצו בנסרים או ביריעות, מן הצדדים או מן הקורות, טמאה בבית, כלים שבחצץ טהורים. טמאה בחצץ, כלים שבבית טמאין. כלים שבחצץ, אם יש שם פותח טפח, טמאים. ואם לאו, טהורים:

חצצו מארצו, טמאה בחצץ, כלים שבבית טמאים. טמאה בבית, כלים שבחצץ, אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח, טהורים. ואם לאו, טמאין, שארצו של בית כמוהו עד התהום:

בית שהוא מלא תבן ואין בינו לבין הקורות פותח טפח, טמאה בפנים, כלים שפנגד יציאה טמאים. טמאה בחוץ, כלים שבפנים, אם יש במקומם טפח על טפח על רום טפח, טהורים. ואם לאו, טמאים. אם יש בין תבן לקורות פותח טפח, בין כך ובין כך טמאים:

בית שמלאו עפר או צרורות, ובטלו, וכן כרי של תבואה, או גל של צרורות, אפלו כגלו של עכו, ואפלו טמאה בצד הכלים, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת:

חצר הקבר, העומד בתוכה טהור, עד שיהא בה ארבע אמות, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, ארבעה טפחים. קודה שעשאה גולל לקבר, בין עומדת בין מטה על צדה, אין טמא אלא כנגד הפתח. עשה ראשה גולל לקבר, אין טמא אלא עד ארבעה טפחים. ובזמן שהוא עתיד לגד, רבי יהודה אומר, כלה חבור:

חבית שהיא מלאה משקים טהורים ומקפת צמיד פתיל, ועשאה גולל לקבר,

הנוגַע בָּהּ, טְמֵא טְמֵאת שְׁבַעָה, וְהִחֲבִית וְהִמְשִׁקִּין טְהוּרִין. בְּהֵמָּה שֶׁשָּׂאָה גֹלֶל לְקֶבֶר, הַנוֹגַע בָּהּ, טְמֵא טְמֵאת שְׁבַעָה. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, כֹּל שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים אֵינוֹ מְטֵמֵא מְשֹׁם גֹלֶל:

הַנוֹגַע בְּמֵת וְהַנוֹגַע בְּכֵלִים, הַמְּאֵהִיל עַל הַמֵּת וְהַנוֹגַע בְּכֵלִים, טְמֵאִין. מְאֵהִיל עַל הַמֵּת וּמְאֵהִיל עַל הַכֵּלִים, הַנוֹגַע בְּמֵת וּמְאֵהִיל עַל הַכֵּלִים, טְהוּרִים. אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאִין. שְׁנֵי בָתִּים וּבָהֶן כְּשֵׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, פָּשַׁט אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לְהֵן, אִם יֵשׁ בְּיָדָיו פּוֹתַח טַפַּח, מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה. וְאִם לֹא, אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה:

פֶּרֶק ט"ז

כָּל הַמְטַלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה בְּעֵבֵי הַמְרַדְעֵ. אָמַר רַבִּי טְרַפּוֹן, אֶקְפַּח אֶת בְּנֵי שִׁזּוֹ הַלְכָהּ מִקְפַּחַת, שֶׁשָּׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ, וְטָעָה, שֶׁהֶאֱכָר עוֹבֵר וְהַמְרַדְעֵ עַל כְּתָפוֹ, וְהֵאֵהִיל צֵדוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, וְטִמְאַוְהוּ מְשֹׁם כֵּלִים הַמְּאֵהִילִים עַל הַמֵּת. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֶתְקַן שִׁיְהוּ דְבָרֵי חֲכָמִים קְיָמִין, שִׁיְהוּ כָּל הַמְטַלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטְּמֵאָה עַל אָדָם הַנוֹשֵׂאֵן בְּעֵבֵי הַמְרַדְעֵ, וְעַל עֲצָמָן בְּכָל שָׁהֵן, וְעַל שְׂאָר אָדָם וְכֵלִים בְּפוֹתַח טַפַּח:

בִּיצַד. כּוֹשׁ שֶׁהוּא תָּחוּב בְּכַתְלָהּ, כְּחֲצֵי זֵית מִתְחַתָּיו וְכְחֲצֵי זֵית מֵעַל גְּבִיו, אָף עַל פִּי שְׂאִינָן מְכֻנְיָן, טְמֵא. נִמְצָא מְבִיא אֶת הַטְּמֵאָה לְעֲצָמוֹ בְּכָל שֶׁהוּא. הַקֶּדֶר שֶׁהוּא עוֹבֵר וְהֵסֵל עַל כְּתָפוֹ וְהֵאֵהִיל צֵדוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, הַכֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשְּׁנֵי טְהוּרִין. אִם יֵשׁ בְּסֵל פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאִים. הַתְּלוּלִיּוֹת הַקְּרוּבוֹת בֵּין לְעִיר בֵּין לְדֶרֶךְ, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יִשְׁנוֹת, טְמֵאוֹת. הַרְחֻקוֹת, חֲדָשׁוֹת טְהוּרוֹת וְיִשְׁנוֹת טְמֵאוֹת. אֵיזוֹ הִיא קְרוּבָה, חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְיִשְׁנָה, שְׁשִׁים שָׁנָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, קְרוּבָה, שְׁאִין קְרוּבָה מִמֶּנָּה. וְיִשְׁנָה, שְׁאִין אָדָם זוֹכְרָה:

הַמוֹצֵא מֵת בְּתַחֲלָה מִשְׁכָּב בְּדֶרֶכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ. מְצָא שְׁנַיִם, נוֹטְלוֹן וְאֶת תְּבוּסָתוֹ. מְצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמֹנֶה כְּמֵלֵא מִטָּה

וקובריה, הרי זו שכונת קברות. בודק ממנו ולהלן עשרים אמה. מצא אחד בסוף עשרים אמה, בודק ממנו ולהלן עשרים אמה, שרגלים לדבר. שאלו מתחלה מצאו, נוטלו ואת תבוסתו:

הבודק, בודק אמה על אמה ומניח אמה, עד שהוא מגיע לסלע או לבתולה. המוציא את העפר ממקום טמאה, אוכל בדמעו. המפקח בגל, אינו אוכל בדמעו: הֵיָה בודק, הגיע לנחל או לשלולית, או לדרך הרבים, מפסיק. שדה שנהרגו בה הרגים, מלקט עצם ועצם והכל טהור. המפנה קברו מתוך שדהו, מלקט עצם ועצם והכל טהור. בור שמטילים לתוכו נפלים או הרגים, מלקט עצם ועצם והכל טהור. רבי שמעון אומר, אם התקינו לקבר מתחלה, יש לו תבוסה:

פרק י"ז

החורש את הקבר, הרי זה עושה בית הפרס. עד כמה הוא עושה. מלא מענה מאה אמה, בית ארבעת סאים. רבי יוסי אומר, בית חמש, במורד. ובמעלה, נותן רבע כרשינים על ברך המחרשה, עד מקום שייצמחו שלשה כרשינים זו בצד זו, עד שם הוא עושה בית הפרס. רבי יוסי אומר, במורד ולא במעלה:

הֵיָה חורש והטיח בסלע או בגדר או שנער המחרשה, עד שם הוא עושה בית הפרס. רבי אלעזר אומר, בית פרס עושה בית פרס. רבי יהושע אומר, פעמים עושה, פעמים אינו עושה. ביצר. חרש חצי מענה, וחזר וחרש חציה, וכן הצדדין, הרי זה עושה בית פרס. חרש מלא מענה, חזר וחרש ממנה ולחוץ, אינו עושה בית פרס:

החורש מלטמא, מצבירת העצמות, משדה שאבד הקבר בתוכה, או שנמצא בה קבר, החורש את שאינו שלו, וכן נכרי שחרש, אינו עושה אותה בית פרס, שאין בית פרס לכותיים:

שדה בית הפרס על גבי טהורה, שטפו גשמים מבית פרס לטהורה, אפלו אדמה

והלבינוה או לבנה והאדימוה, אין עושין אותה בית הפרס:

שדה שאבד קבר בתוכה, ובנה בה בית ועליה על גביו, אם היתה פתחה של עליה מכון כנגד פתחו של בית, עליה טהורה. ואם לאו, עליה טמאה. עפר בית הפרס ועפר חוצה לארץ שבא בירק, מצטרפין כחותם המרצופים, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, עד שיהיה במקום אחד כחותם המרצופין. אמר רבי יהודה, מעשה שהיו אגרות באות ממדינת הים לבני כהנים גדולים, והיו בהם כסאה וכסאתים חותמות, ולא חשו להם חכמים משום טמאה:

פרק י"ח

ביצד בוצרים בית הפרס. מזים על האדם ועל הכלים, ושונים ובוצרים ומוציאים חוץ לבית הפרס, ואחרים מקבלים מהם ומוליכים לגת. אם נגעו אלו באלו, טמאים, כדברי בית הלל. בית שמאי אומרים, אוחו את המגל בסיב, או בוצר בצור ונותן לתוך הכפישה ומוליך לגת. אמר רבי יוסי, במה דברים אמורים, בכרם הנעשה בית הפרס. אבל נוטע בית הפרס, ומכר לשוק:

שלשה בית פרסות הן, החורש את הקבר, נטעת כל נטע, ואינה נזרעת כל זרע, חוץ מזרע הנקצר. ואם עקרו, צובר את גרנו לתוכו וכוברו בשתי כברות, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, התבואה בשתי כברות, והקטניות בשלש כברות. ושורף את הקש ואת העצה, ומטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל:

שדה שאבד קבר בתוכה, נזרעת כל זרע, ואינה נטעת כל נטע. ואין מקימין בה אילנות, חוץ מאילן סרק שאינו עושה פרות. ומטמא במגע ובמשא ובאהל:

שדה בוכין, לא נטעת, ולא נזרעת, ועפרה טהור, ועושין ממנה תנורים לקדש. ומודים בית שמאי ובית הלל שבדקים לעושה פסת, ואין בודקין לתרומה. ולנוזר, בית שמאי אומרים, בודקין. ובית הלל אומרים, אין בודקין. ביצד הוא בודק. מביא את העפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקים, וממחה, אם

נמצא שם עצם בשערה, טמא:

ביצד מטהרין בית הפרס. נוטלין ממנו שלשה טפחים, או נותן על גביו שלשה טפחים. אם נטל מחציו אחד שלשה טפחים, ונתן על גבי חציו אחר שלשה טפחים, טהור. רבי שמעון אומר, אפלו נטל ממנו טפח ומחצה, ונתן עליו טפח ומחצה ממקום אחר, טהור. הרוצף בית הפרס באבנים שאינו יכול להסיטן, טהור. רבי שמעון אומר, אף העוזק בית הפרס, טהור:

המהלך בבית הפרס על אבנים שאינו יכול להסיטן, על האדם ועל הבהמה שבתן יפה, טהור. על אבנים שהוא יכול להסיטן, על האדם ועל הבהמה שבתן רע, טמא. המהלך בארץ העמים, בהרים ובסלעים, טמא. בים ובשונית, טהור. ואיזהו השונית, כל מקום שהים עולה בזעפו:

הקונה שדה בסוריא, סמוכה לארץ ישראל, אם יכול להכניס לה בטהרה, טהורה, וחיבת במעשרות ובשביעית. ואם אינו יכול להכניס לה בטהרה, טמאה, וחיבת במעשרות ובשביעית. מדורות הגוים, טמאין. כמה ישהא בתוכן ויהא צריך בדיקה, ארבעים יום, אף על פי שאין עמו אשה. ואם היה עבד או אשה משמרים אותו, אינו צריך בדיקה:

את מה הם בודקים, את הביבים העמקים ואת המים הסרוחים. בית שמאי אומרים, אף האשפתות ועפר התחוח. ובית הלל אומרים, כל מקום שהחזיר והחלדה יכולים להלך בו, אינו צריך בדיקה:

האצטוניות, אין בהן משום מדור גוים. רבן שמעון בן גמליאל אומר, עיר גוים שחרבה, אין בה משום מדור גוים. מזרח קסרין ומערב קסרין, קברות. ומזרח עכו היה ספק, וטהרוהו חכמים. רבי ובית דינו נמנו על קיני וטהרוהו:

עשרה מקומות אין בהן משום מדור גוים. אהלי הערביים, והספות, והצריפין, והברגנין, והאלקטיות, ובית שער, ואוירה של חצר, והמרחץ, ומקום החצים, ומקום הלגיונות:

להמתיק הדין תאמר משניות של מסכת שבועות

פרק א

עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית. בית שמאי אומרים, כל זמן שהוא יפה לפרי. ובית הלל אומרים, עד העצרת. וקרובין דברי אלו להיות בדברי אלו: איזהו שדה האילן, כל שלשה אילנות לבית סאה, אם ראוין לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשין להן אלא מלא האורה וסלו חוצה לו:

אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל, רואין אותן כאלו הם תאנים. אם ראוים לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשים להם אלא לצרבן:

היה אחד עושה כפר דבלה ושנים אין עושין, או שנים עושין ואחד אינו עושה, אין חורשין להם אלא לצרבן, עד שיהיו משלשה ועד תשעה. היו עשרה, מעשרה ולמעלה, בין עושין בין שאינן עושין, חורשין כל בית סאה בשבילן. שנאמר (שמות לד) בקריש ובקציר תשבתי, אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית, אלא חריש של ערב שביעית שהוא נכנס בשביעית, וקציר של שביעית שהוא יוצא למוצאי שביעית. רבי ישמעאל אומר, מה חריש רשות, אף קציר רשות, יצא קציר העמר:

שלשה אילנות של שלשה אנשים, הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. וכמה יהא ביניהם, רבן גמליאל אומר, כדי שיהא הבקר עובר בכליו:

עשר נטיעות מפזרות בתוך בית סאה, חורשין כל בית סאה בשבילן, עד ראש השנה. היו עשויות שורה ומקפות עטרה, אין חורשין להם אלא לצרבן:

הנטיעות והדלועים, מצטרפין לתוך בית סאה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל עטרה דלועים לבית סאה, חורשין כל בית סאה עד ראש השנה:

עד אימתי נקראו נטיעות. רבי אלעזר בן עזריה אומר, עד שיחלו. רבי יהושע אומר, בת שבע שנים. רבי עקיבא אומר, נטיעה כשמה. אילן שנגמם והוציא חליפין, מטפח ולמטה פנטיעה, מטפח ולמעלה, באילן, דברי רבי שמעון:

פרק ב'

עד אימתי חורשין בשדה הלבן ערב שביעית. עד שתכלה הלחה, כל זמן שבני אדם חורשים לטע במקשאות ובמדלעות. אמר רבי שמעון, נתת תורת כל אחד ואחד בידו, אלא בשדה הלבן עד הפסח, ובשדה האילן עד עצרת:

מזבלין ומעדרין במקשאות ובמדלעות עד ראש השנה. וכן בבית השלחין. מיבלין, מפרקין, מאבקין, מעשנין, עד ראש השנה. רבי שמעון אומר, אף נוטל הוא את העלה מן האשכול בשביעית:

מסקלין עד ראש השנה. מקרסמין, מזרדין, מפסלין, עד ראש השנה. רבי יהושע אומר, בזרודה וכפסולה של חמשית, כך של ששית. רבי שמעון אומר, כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן, רשאי אני בפסולו:

מזהמין את הנטיעות, וכורכין אותן, וקוטמין אותן, ועושין להן בתים, ומשקין אותן, עד ראש השנה. רבי אלעזר בר צדוק אומר, אף משקה הוא את הנוף בשביעית, אבל לא את העקר:

סכין את הפגים ומנקבים אותם, עד ראש השנה. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית, ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית, לא סכין ולא מנקבין אותן. רבי יהודה אומר, מקום שנהגו לסוך, אינן סכין, מפני שהיא עבודה. מקום שנהגו שלא לסוך, סכין. רבי שמעון מתיר באילן, מפני שהוא רשאי בעבודת האילן:

אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרביבין ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה. ואם נטע או הבריך או הרביב, יעקור. רבי יהודה אומר, כל הרבבה שאינה קולטת לשלשה ימים, שוב אינה קולטת. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים, לשתי

שבתות:

הארז והדחן והפרגין והשמשמיין שהשרישו לפני ראש השנה, מתעשרין לשעבר, ומתרין בשביעית. ואם לאו, אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה:

רבי שמעון שזורי אומר, פול המצרי שזרעו לזרע בתחלה, כיוצא בהן. רבי שמעון אומר, אפונין הגמלונין, כיוצא בהן. רבי אלעזר אומר, אפונין הגמלונין, משתרמלו לפני ראש השנה:

הבצלים הסריסים, ופול המצרי, שמנע מהם מים שלשים יום לפני ראש השנה, מתעשרין לשעבר, ומתרין בשביעית, ואם לאו, אסורים בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. ושל בעל שמנע מהם מים שתי עונות, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, שלש:

הדלועין שקימן לזרע, אם הקשו לפני ראש השנה ונפסלו מאכל אדם, מתר לקימן בשביעית. ואם לאו, אסור לקימן בשביעית. התמרות שלהם, אסורות בשביעית. ומרביצין בעפר לבן, דברי רבי שמעון, רבי אליעזר בן יעקב אוסר. ממרסין בארז בשביעית, רבי שמעון אומר, אבל אין מכסחין:

פרק ג'

מאימתי מוציאין זבלים לאשפתות. משיפסקו עובדי עבודה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, משיבש המתוק. רבי יוסי אומר, משיקשר:

עד כמה מזבלין, עד שלש שלש אשפתות לבית סאה של עשר עשר משפלות של לתך לתך. מוסיפין על המשפלות, ואין מוסיפין על האשפתות. רבי שמעון אומר, אף על האשפתות:

עושה אדם את שדהו שלש שלש אשפתות לבית סאה. יתר מכאן, מחציב, דברי רבי שמעון. וחכמים אוסרין, עד שיעמיק שלשה, או עד שיגביה שלשה. עושה

אדם את זבלו אוצר. רבי מאיר אוסר, עד שיעמיק שלשה, או עד שיגביה שלשה. היה לו דבר מעט, מוסיף עליו והולך. רבי אלעזר בן עזריה אוסר, עד שיעמיק שלשה, או עד שיגביה שלשה, או עד שיתן על הסלע:

המדיר את שדהו, עושה סהר לבית סאתים, עוקר שלש רוחות ומניח את האמצעית. נמצא מדיר בית ארבעת סאין. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בית שמונת סאין. היתה כל שדהו בית ארבעת סאין, משיר ממנה מקצת, מפני מראית העין, ומוציא מן הסהר ונותן לתוך שדהו בדרך המזבלין:

לא יפתח אדם מחצב בתחלה לתוך שדהו, עד שיהיו בו שלש מורביות, שהם שלש על שלש על רום שלש, שעורן עשרים ושבע אבנים:

גדר שיש בו עשר אבנים של משאוי שנים שנים, הרי אלו ינטלו. שעור גדר, עשרה טפחים. פחות מיכן, מחצב וגוממו עד פחות מהארץ טפח. במה דברים אמורים, מתוך שלו, אבל מתוך של חברו, מה שהוא רוצה, יטל. במה דברים אמורים, בזמן שלא התחיל בו מערב שביעית. אבל אם התחיל בו מערב שביעית, מה שהוא רוצה, נוטל:

אבנים שזעזעתן המחרשה, או שהיו מכסות ונתגלו, אם יש בהם שתים של משאוי שנים שנים, הרי אלו ינטלו. המסקל את שדהו, נוטל את העליונות, ומניח את הנוגעות בארץ. וכן גרגר של צרורות או גל של אבנים, נוטל את העליונות, ומניח את הנוגעות בארץ. אם יש תחתיהן סלע או קש, הרי אלו ינטלו:

אין בונין מדרגות על פי הגאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקנן לשביעית. אבל בונה הוא בשביעית משפסקו גשמים, מפני שהוא מתקנן למוצאי שביעית. ולא יסמך בעפר, אבל עושה הוא חין. כל אבן שהוא יכול לפשט את ידו ולטלה, הרי זו תנטל:

אבני כתר, באות מכל מקום. והקבלן, מביא מכל מקום. ואלו הם אבני כתר, כל שאינה יכולה להנטל באחת יד, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, אבני כתר

בשמן, כל שהן נטלות שתיים שלש על הכתף:

הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים, מתר להעמיק עד הסלע. מה יעשה בעפר, צוברו ברשות הרבים ומתקנו, דברי רבי יהושע. רבי עקיבא אומר, בדרך שאין מקלקלין ברשות הרבים, כך לא יתקנו. מה יעשה בעפר, צוברו בתוך שדהו בדרך המזבלין. וכן החופר בור ושיח ומערה:

פרק ד'

בראשונה היו אומרים, מלקט אדם עצים ואבנים ועשבים מתוך שלו, בדרך שהוא מלקט מתוך של חברו, את הגס הגס. משרבו עוברי עברה, התקינו שיהא זה מלקט מתוך של זה, וזה מלקט מתוך של זה, שלא בטובה, ואין צריך לומר שיקצין להם מזונות:

שדה שנתקוצה, תזרע במוצאי שביעית. שנטובה או שנדירה, לא תזרע במוצאי שביעית. שדה שנטובה, בית שמאי אומרים, אין אוכלין פרותיה בשביעית, ובית הלל אומרים, אוכלין. בית שמאי אומרים, אין אוכלין פרות שביעית בטובה, ובית הלל אומרים, אוכלין בטובה ושללא בטובה. רבי יהודה אומר, חלוף הדברים, זו מקלי בית שמאי ומחמרי בית הלל:

חוכרין גירין מן הנכרים בשביעית, אבל לא מישראל. ומחזיקין ידי נכרים בשביעית, אבל לא ידי ישראל. ושואלין בשלומן, מפני דרכי שלום:

המדל בזיתים, בית שמאי אומרים, יגום. ובית הלל אומרים, ישרש. ומודים במחליק, עד שיגום. איזה הוא המדל, אחד או שנים. המחליק, שלשה, זה בצד זה. במה דברים אמורים, מתוך שלו, אבל מתוך של חברו, אף המחליק, ישרש:

המבקיע בזית, לא יחפהו בעפר, אבל מכסה הוא באבנים או בקש. הקוצץ קורות שקמה, לא יחפהו בעפר, אבל מכסה הוא באבנים או בקש. אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית, מפני שהיא עבודה. רבי יהודה אומר, בדרבה, אסור, אלא או

מגביה עשרה טפחים, או גומס מעל הארץ:

המזנב בגפנים והקוצץ קנים, רבי יוסי הגלילי אומר, ירחיק טפח. רבי עקיבא אומר, קוצץ כדרךבו, בקרדס או במגל, ובמגרה, ובכל מה שירצה. אילן שנפשת, קושרין אותו בשביעית, לא שיעלה, אלא שלא יוסיף:

מאימתי אוכלין פרות האילן בשביעית, הפגים משזריחו, אוכל בהם פתו בשדה. בחלו, בונים לתוך ביתו. וכן ביוצא בהם בשאר שני שבוע, חביב במעשרות:

הבסר, משהביא מים, אוכל בו פתו בשדה. הבאיש, בונים לתוך ביתו. וכן ביוצא בו בשאר שני שבוע, חביב במעשרות:

זיתים, משכיכניסו רביעית לסאה, פוצע ואוכל בשדה. הכניסו חצי לג, כותש וסך בשדה. הכניסו שלישי, כותש בשדה וכונס לתוך ביתו. וכן ביוצא בהם בשאר שני שבוע, חביבים במעשרות. ושאר כל פרות האילן, בעונתן למעשרות, בן עונתן לשביעית:

מאימתי אין קוצצין את האילן בשביעית. בית שמאי אומרים, כל האילן משיוציא. ובית הלל אומרים, החרובין משישלשלו, והגפנים משיגרעו, והזיתים משינצו, ושאר כל אילן משיוציא. וכל האילן, בין שבא לעונת המעשרות, מתר לקצצו. כמה יהא בזית ולא יקצנו, רבע. רבן שמעון בן גמליאל אומר, הכל לפי הזית:

פרק ה'

בנות שוח, שביעית שלהן, שניה, שהן עושות לשלש שנים. רבי יהודה אומר, הפרסאות, שביעית שלהן, מוצאי שביעית, שהן עושות לשתי שנים. אמרו לו, לא אמרו אלא בנות שוח:

הטומן את הלוף בשביעית, רבי מאיר אומר, לא יפחת מסאתים, עד גבה שלשה טפחים, וטפח עפר על גביו. וחכמים אומרים, לא יפחת מארבעת קבים, עד גבה

טפח, וטפח עפר על גביו. וטומנו במקום דריסת אדם:

לוף שעברה עליו שביעית, רבי אליעזר אומר, אם לקטו העניים את עליו, לקטו. ואם לאו, יעשה חשבון עם העניים. רבי יהושע אומר, אם לקטו העניים את עליו, לקטו. ואם לאו, אין לעניים עליו חשבון:

לוף של ערב שביעית שנכנס לשביעית, וכן בצלים הקיצונים, וכן פואה של עדית, בית שמאי אומרים, עוקרין אותן במארופות של עץ. ובית הלל אומרים, בקרדמות של מתכות. ומודים בפואה של צלעות, שעוקרין אותה בקרדמות של מתכות:

מאימתי מתר אדם לקח לוף במוצאי שביעית, רבי יהודה אומר, מיד. וחכמים אומרים, משירבה החדש:

אלו כלים שאין האמן רשאי למכרם בשביעית, מחרשה וכל בליה, העול, והמזרה, והדקר. אבל מוכר הוא מגל יד ומגל קציר, ועגלה וכל בליה. זה הכלל, כל שמלאכתו מיוחדת לעברה, אסור. לאסור ולהתר, מתר:

היוצר, מוכר חמשה כדי שמן וחמשה עשר כדי יין, שבין דרכו להביא מן ההפקר. ואם הביא יותר מכאן, מתר. ומוכר לנכרים בארץ, ולישראל בחוזה לארץ:

בית שמאי אומרים, לא ימכר לו פרה חורשת בשביעית. ובית הלל מתירין, מפני שהוא יכול לשחטה. מוכר לו פרות אפלו בשעת הזרע, ומשאיל לו סאתו אף על פי שהוא יודע שיש לו גרן, ופורט לו מעות אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים. וכלן, בפרוש, אסורין:

משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה ורחים ותנור. אבל לא תבור ולא תטחן עמה. אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה, ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה. אבל משתטיל המים, לא תגע אצלה, שאין מחזיקין ידי עוברי עברה. וכלן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום. ומחזיקין ידי נכרים בשביעית, אבל לא ידי ישראל. ושואלין בשלומן, מפני דרכי שלום:

פרק ו'

שֶׁלֶשׁ אֲרָצוֹת לְשִׁבְעִית. כָּל שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי בָּבֶל, מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַד כְּזִיב, לֹא נֹאכְל וְלֹא נִעְבְּדוּ. וְכָל שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם, מִכְּזִיב וְעַד הַנְּהָר וְעַד אֲמֹנָה, נֹאכְל, אֲבָל לֹא נִעְבְּדוּ. מִן הַנְּהָר וּמֵאֲמֹנָה וּלְפָנִים, נֹאכְל וְנִעְבְּדוּ:

עוֹשִׂין בְּתִלוּשׁ בְּסוּרְיָא, אֲבָל לֹא בְּמַחְבֵּר. דְּשִׁים וְזוּרִין וְדוּרְכִין וּמַעֲמֵרִין, אֲבָל לֹא קוֹצְרִין וְלֹא בּוֹצְרִין וְלֹא מוֹסְקִים. כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל שְׂבִיּוּצָא בּוּ מִתַּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא:

בְּצֻלִים שִׁירְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וְצִמְחוּ, אִם הָיוּ הָעֲלִין שְׁלָהֶם שְׁחוּרִין, אֲסוּרִין. הוֹרִיקוּ, הָרִי אֵלּוּ מִתַּרִּין. רַבִּי חֲנִינָא בֶן אֲנְטִיגֶנוֹס אוֹמֵר, אִם יְכוּלִין לְהַתְלִישׁ בְּעֲלִין שְׁלָהוּ, אֲסוּרִין. וְכַנְגָד בֶּן, מוֹצְאֵי שְׁבִיעִית, מִתַּרִּין:

מֵאִימְתֵי מִתַּר אָדָם לְקַח יָרֵק בְּמוֹצְאֵי שְׁבִיעִית, מְשִׁיעֵשָׁה כִּיּוּצָא בּוּ. עָשָׂה הַבְּכִיר, הַתַּר הָאֶפֶיל. רַבִּי הַתִּיר לְקַח יָרֵק בְּמוֹצְאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד:

אֵין מוֹצְאִין שְׁמֵן שְׂרֵפָה וּפְרוֹת שְׁבִיעִית מִהָאֶרֶץ לְחוּץ לְאֶרֶץ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁמַעְתִּי בְּפְרוּשׁ, שְׂמוֹצְאִין לְסוּרְיָא וְאֵין מוֹצְאִין לְחוּץ לְאֶרֶץ:

אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מְחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁמַעְתִּי בְּפְרוּשׁ, שְׂמְבִיאִין מִסוּרְיָא וְאֵין מְבִיאִין מְחוּצָה לְאֶרֶץ:

פרק ז'

כְּלָל גְּדוֹל אָמְרוּ בְּשִׁבְעִית, כָּל שֶׁהוּא מֵאֲכָל אָדָם וּמֵאֲכָל בְּהֵמָה, וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִים, וְאֵינוֹ מִתְקִים בְּאֶרֶץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וְלִדְמִיו שְׁבִיעִית, יֵשׁ לוֹ בְּעוֹר וְלִדְמִיו בְּעוֹר. וְאֵיזָה זֶה, עֵלָה הַלּוֹף הַשּׁוֹטָה, וְעֵלָה הַדְּנִדְנָה, הָעֲלִשִׁין, וְהַכְּרִשִׁין, וְהַרְגִּילָה, וְנֶגַע הַחֵלֶב. וּמֵאֲכָל בְּהֵמָה, הַחוּחִים וְהַדְּרָדְרִים. וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִים, סְפִיחֵי אֲסֻטִּים, וְקוֹצָה. יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמִיהֶן שְׁבִיעִית, יֵשׁ לָהֶם בְּעוֹר וְלִדְמִיהֶן בְּעוֹר:

ועוד כָּלל אַחַר אָמְרוּ, כָּל שְׂאִינוּ מֵאֵכֶל אָדָם וּמֵאֵכֶל בְּהֵמָה, וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִין, וּמִתְקִים בְּאַרְץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדָמִיו שְׁבִיעִית, אֵין לוֹ בְּעוֹר וְאֵין לְדָמִיו בְּעוֹר. אֵי זֶהוּ, עֵקֶר הַלּוֹף הַשּׁוֹטֵה, וְעֵקֶר הַדְּנֵדְנָה, וְהַעֲרֵקְבָנִין, וְהַחֲלִבֵּצִין, וְהַבְּכָרִיה. וּמִמֵּין הַצּוֹבְעִין, הַפּוֹאֵה וְהַרְכָּפָא, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדָמֵיהֶן שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶם בְּעוֹר וְלֹא לְדָמֵיהֶן בְּעוֹר. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, דְּמִיָּהֶם מִתְּבַעְרִין עַד רֹאשׁ הַשְּׁנָה. אָמְרוּ לוֹ, לָהֶן אֵין בְּעוֹר, קַל וְחֹמֶר לְדָמֵיהֶן:

קִלְפֵי רִמּוֹן וְהַנֶּץ שְׁלוֹ, קִלְפֵי אֶגְזִיזִים וְהַגְּלֵעִינִין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדָמֵיהֶן שְׁבִיעִית. הַצָּבֵעַ, צוֹבֵעַ לְעֵצְמוֹ, וְלֹא יִצְבַּע בְּשֶׁכֶר, שְׂאִין עוֹשִׂין סְחוּרָה בְּפִרוֹת שְׁבִיעִית, וְלֹא בְּבִכּוּרוֹת, וְלֹא בְּתֵרוּמוֹת, וְלֹא בְּנִבְלוֹת, וְלֹא בְּטֵרְפוֹת, וְלֹא בְּשִׁקְצִים, וְלֹא בְּרִמְשִׁים. וְלֹא יִהְיֶה לוֹקַח יִרְקוֹת שְׂדֵה וּמוֹכֵר בְּשׁוֹק, אֲבָל הוּא לוֹקֵט וּבָנוּ מוֹכֵר עַל יָדוֹ. לְקַח לְעֵצְמוֹ וְהוֹתִיר, מִתֵּר לְמִכְרָן:

לְקַח בְּכוֹר לְמִשְׁתַּה בְּנוֹ אוֹ לְרֵגֶל וְלֹא צָרִיךְ לוֹ, מִתֵּר לְמִכְרוֹ. צְדִי חֵיָה עוֹפוֹת וְדָגִים שְׁנִזְדָּמְנוּ לָהֶם מִיָּנִים טְמֵאִין, מִתֵּרִים לְמִכְרָן. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אִף מִי שְׁנִתְמַנֶּה לוֹ לְפִי דְרָכּוֹ, לוֹקַח וּמוֹכֵר, וּבִלְבַד שְׁלֵא תִּהְיֶה אֲמֻנּוֹתוֹ בְּכַךְ. וְחֻכְמִים אוֹסְרִין:

לוֹלְבֵי זְרָדִים וְהַחְרוּבִין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדָמֵיהֶן שְׁבִיעִית, יֵשׁ לָהֶן בְּעוֹר וּלְדָמֵיהֶן בְּעוֹר. לוֹלְבֵי הָאֵלֶה וְהַבְּטָנָה וְהָאֵטְדִין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית, וּלְדָמֵיהֶן שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶם בְּעוֹר וְלֹא לְדָמֵיהֶן בְּעוֹר. אֲבָל לְעֵלִין יֵשׁ בְּעוֹר, מִפְּנֵי שְׁנוֹשְׂרִין מֵאֲבִיהֶן:

הוֹרֵד וְהַכְּפֵר וְהַקְטֵף וְהַלְטֵם, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדָמֵיהֶן שְׁבִיעִית. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, אֵין לְקִטָּף שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שְׂאִינוּ פְּרִי:

וְרַד חֲדָשׁ שְׁכָבְשׁוּ בְּשֶׁמֶן יֵשׁוּ, יִלְקֹט אֶת הוֹרֵד. וַיֵּשֶׁן בְּחֲדָשׁ, חֵיב בְּבְעוֹר. חְרוּבִין חֲדָשִׁים שְׁכָבְשׁוּ בִּיַּיִן יֵשׁוּ, וַיֵּשְׁנִים בְּחֲדָשׁ, חֵיבִין בְּבְעוֹר. זֶה הַכֹּלֵל, כָּל שֶׁהוּא בְּנוֹתָן טַעַם, חֵיב לְבְעַר, מִיֵּן בְּשְׂאִינוֹ מִיָּנוּ. וּמִיֵּן בְּמִינוֹ, כָּל שֶׁהוּא. שְׁבִיעִית אוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהוּא בְּמִינָה, וְשְׁלֵא בְּמִינָה, בְּנוֹתָן טַעַם:

פרק ח'

כָּלֵל גְּדוֹל אָמְרוּ בְּשַׁבְּעִיּוֹת, כָּל הַמֵּיחָד לְמֵאֲכַל אָדָם, אֵין עוֹשִׁין מִמֶּנּוּ מְלוּגְמָא לְאָדָם, וְאֵין צְרִיךְ לומר לְבַהֲמָה. וְכֵל שְׂאִינוּ מֵיחָד לְמֵאֲכַל אָדָם, עוֹשִׁין מִמֶּנּוּ מְלוּגְמָא לְאָדָם, אֲבָל לֹא לְבַהֲמָה. וְכֵל שְׂאִינוּ מֵיחָד לֹא לְמֵאֲכַל אָדָם וְלֹא לְמֵאֲכַל בְּהֵמָה, חָשַׁב עָלָיו לְמֵאֲכַל אָדָם וְלְמֵאֲכַל בְּהֵמָה, נוֹתְנִין עָלָיו חֲמָרֵי אָדָם וְחֲמָרֵי בְּהֵמָה. חָשַׁב עָלָיו לְעֵצִים, הָרִי הוּא כְּעֵצִים, כְּגוֹן הַסִּיאָה וְהָאֵזוּב וְהַקּוֹרְנִית:

שַׁבְּעִיּוֹת, נִתְּנָה לְאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וְלִסִּיכָה, לְאֲכִיל דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לְאֲכִיל, וְלִסוּךְ דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לְסוּךְ. לֹא יִסוּךְ יַיִן וְחֲמֵץ, אֲבָל סוּךְ הוּא אֶת הַשְּׂמֶן. וְכֵן בְּתַרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שְׁנִי. קַל מֵהֶם שַׁבְּעִיּוֹת, שְׁנִתְּנָה לְהַדְּלֵקֶת הַנֵּר:

אֵין מוֹכְרִין פְּרוֹת שַׁבְּעִיּוֹת, לֹא בְּמִדָּה, וְלֹא בְּמִשְׁקָל, וְלֹא בְּמִנְיָן, וְלֹא תְּאֲנִים בְּמִנְיָן, וְלֹא יָרֵק בְּמִשְׁקָל. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אִף לֹא אֲגָדוֹת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְאֲגֹד בְּבֵית, אוֹגְדִין אוֹתוֹ בְּשׁוּק, כְּגוֹן הַכֶּרֶשֶׁן וְנֵץ הַחֶלֶב:

הָאוֹמֵר לְפוּעֵל, הֵא לָךְ אֶסֶר זֶה וְלִקַּטְ לִי יָרֵק הַיּוֹם, שְׂכָרוֹ מִתֵּר. לִקַּטְ לִי בּוֹ יָרֵק הַיּוֹם, שְׂכָרוֹ אֶסֶר. לִקַּח מִן הַנְּחֻתוֹם כֶּכֶר בְּפוּנְדִיּוֹן, כְּשֵׁאֲלִיקַט יָרֵקוֹת שְׂדֵה אָבִיא לָךְ, מִתֵּר. לִקַּח מִמֶּנּוּ סֶתֶם, לֹא יִשְׁלַם לוֹ מִדְּמֵי שַׁבְּעִיּוֹת, שְׂאִין פּוֹרְעִין חוֹב מִדְּמֵי שַׁבְּעִיּוֹת:

אֵין נוֹתְנִים, לֹא לְבִיר, וְלֹא לְבִלָּן, וְלֹא לְסִפֵּר, וְלֹא לְסִפָּן. אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְבִיר לְשִׁתוֹת. וְלְבִלָּן, הוּא נוֹתֵן מִתְּנַת חָנָם:

תְּאֲנִים שֶׁל שַׁבְּעִיּוֹת, אֵין קוֹצִין אוֹתָן בְּמִקְצָה, אֲבָל קוֹצֵה אוֹתָם בְּחֶרֶבָה. אֵין דוֹרְכִין עֲנָבִים בְּגַת, אֲבָל דוֹרְךְ הוּא בְּעֶרְבָה. וְאֵין עוֹשִׁין זֵיתִים בְּבֵד וּבִקְטָב, אֲבָל כּוֹתֵשׁ הוּא וּמְכַנִּים לְבוּדִידָה. רַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר, אִף טוּחֵן הוּא בְּבֵית הַבַּד וּמְכַנִּים לְבוּדִידָה:

אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה, שלא יביאנו לידי פסול. רבי שמעון מתיר. ואחרון אחרון, נתפש בשביעית. והפרי עצמו, אסור:

אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית. ואם לקח, יאכל בנגדו. אין מביאין קני זבים וקני זבות וקני יולדות מדמי שביעית. ואם הביא, יאכל בנגדו. אין סבין בליש בשמן של שביעית. ואם סך, יאכל בנגדו:

עוד ששכו בשמן של שביעית, רבי אליעזר אומר, ידלק. וחכמים אומרים, יאכל בנגדו. אמרו לפני רבי עקיבא, אומר היה רבי אליעזר, עוד ששכו בשמן של שביעית, ידלק. אמר להם, שתקו, לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו:

ועוד אמרו לפניו, אומר היה רבי אליעזר, האוכל פת בותים פאוכל בשר חזיר. אמר להם, שתקו, לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו:

מרחץ שהסקה בתבן או בקש של שביעית, מתר לרחץ בה. ואם מתחשב הוא, הרי זה לא ירחץ:

פרק ט'

הפגם, והירבוזין השוטים, והחלגלוגית, בסבר שבהרים, והכרפס שבנהרות, והגרגר של אפר, פטורין מן המעשרות, ונלקחין מכל אדם בשביעית, שאין פיוצא בהם נשמר. רבי יהודה אומר, ספיחי חרדל, מתרין, שלא נחשדו עליהן עוברי עברה. רבי שמעון אומר, כל הספיחין מתרין, חוץ מספיחי כרוב, שאין פיוצא בהם בירקות שדה. וחכמים אומרים, כל הספיחין אסורין:

שליש ארצות לבעור, יהודה, ועבר הירדן, והגליל. ושליש שלש ארצות לכל אחת ואחת. גליל העליון, וגליל התחתון, והעמק. מכפר חנניה ולמעלן, כל שאינו מגדל שקמין, גליל העליון, ומכפר חנניה ולמתן, כל שהוא מגדל שקמין, גליל התחתון. ותחום טבריא, העמק. וביהודה, החר והשפלה והעמק. ושפלת לוד בשפלת הדרום, והחר שלה בחר המלך. מבית חורון ועד היס מדינה אחת:

וְלָמָּה אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת, שִׁיְהִיו אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת וְאַחַת עַד שִׁיכָּלֶה הָאֲחֵרוֹן שָׁבָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת אֲלֵא בִיהוּדָה. וְשָׂאֵר כָּל הָאֲרָצוֹת, כְּהַר הַמֶּלֶךְ. וְכָל הָאֲרָצוֹת, כְּאַחַת לְזִיתִים וְלִתְמָרִים:

אוֹכְלִין עַל הַמֶּפְקֵר, אֲבָל לֹא עַל הַשְּׁמוֹר. רַבִּי יוֹסִי מֵתִיר אָף עַל הַשְּׁמוֹר. אוֹכְלִין עַל הַטְּפִיחִין וְעַל הַדּוּפְרָא, אֲבָל לֹא עַל הַסְּתַנּוּיּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה מֵתִיר כָּל זְמַן שֶׁבִּפְרוּ עַד שֶׁלֹּא יִכָּלֶה הַקֵּיץ:

הַכּוֹבֵשׁ שְׁלֹשָׁה כְּבָשִׁים בְּחֻבֵּית אַחַת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אוֹכְלִין עַל הָרֵאשׁוֹן. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אָף עַל הָאֲחֵרוֹן. רַבִּין גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל שֶׁכָּלֶה מִינוּ מִן הַשְּׂדֵה, יִבְעַר מִינוּ מִן הַחֻבֵּית, וְהִלְכָה כְּדַבְּרֵיו. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כָּל יָרֵק, אֶחָד לְבַעוֹר. אוֹכְלִין בְּרִגְלָה עַד שִׁיכָּלוּ סִגְרִיּוֹת מִבְּקַעַת בֵּית נְטוּפָה:

הַמֶּלְקֻט עֹשֵׁבִים לַחִים, עַד שִׁיִּבֵּשׁ הַמֶּתוּק. וְהַמְּגַבֵּב בִּיבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. עַלֵי קָנִים וְעַלֵי גַפְנִים, עַד שִׁישְׁרוּ מֵאֲבִיהֶן. וְהַמְּגַבֵּב בִּיבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בְּכֹלֵן עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה:

כִּיּוֹצֵא בּוֹ, הַמִּשְׁבִּיר בֵּית לַחֲבֵרוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. הַמִּדְר הַנָּאָה מִחֲבֵרוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. עַד אֵימָתִי עֲנִיִּים נִכְנָסִים לְפִרְדְּסוֹת, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. מֵאֵימָתִי נִהְנִין וְשׁוֹרְפִין בַּתְּבִין וּבְקֶשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית, מִשֶּׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה:

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פְרוֹת שְׁבִיעִית וְהִגִּיעַ שְׁעַת הַבַּעוֹר, מִחֲלֵק מְזוֹן שְׁלֹשׁ סַעֲדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְעֲנִיִּים אוֹכְלִין אַחַר הַבַּעוֹר, אֲבָל לֹא עֲשִׂירִים, דַּבְּרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֲשִׂירִים אוֹכְלִין אַחַר הַבַּעוֹר:

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פְרוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּפְלוּ לוֹ בִּירְשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמִתְנָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִנְתְּנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֵין הַחוּטָא נִשְׁכָּר, אֲלֵא יִמְכְּרוּ לְאוֹכְלֵיהֶן, וְדַמִּיהֶם יִתְחַלְקוּ לְכָל אָדָם. הָאוֹכֵל מֵעֵסֶת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֻלְתָּהּ, חָיֵב מִתָּה:

פרק י'

שביעית, משמטת את המלוה בשטר ושלא בשטר. הקפת החנות, אינה משמטת, ואם עשאה מלוה, הרי זה משמט. רבי יהודה אומר, הראשון הראשון משמט. שכר שכיר, אינו משמט, ואם עשאו מלוה, הרי זה משמט. רבי יוסי אומר, כל מלאכה שפוסקת בשביעית, משמטת, ושאינה פוסקת בשביעית, אינה משמטת:

השוחט את הפרה וחלקה בראש השנה, אם היה החדש מעבר, משמט. ואם לאו, אינו משמט. האונס, והמפתה, והמוציא שם רע, וכל מעשה בית דין, אין משמטין. המלוה על המשכון, והמוסר שטרותיו לבית דין, אינן משמטין:

פרוזבול, אינו משמט. זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן, כשראה שנמנעו העם מלהלוות זה את זה ועוברין על מה שכתוב בתורה (דברים טו) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו', התקין הלל לפרוזבול:

זהו גופו של פרוזבול. מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדינים שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה. והדינים חותמין למטה, או העדים:

פרוזבול המקדם, כשר, והמאחר, פסול. שטרי חוב המקדמים, פסולים, והמאחרים, כשרים. אחד לזה מחמשה, כותב פרוזבול לכל אחד ואחד. חמשה לוין מאחד, אינו כותב אלא פרוזבול אחד לכלם:

אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע. אם אין לו, מזכה הוא בתוך שדהו כל שהוא. היתה לו שדה ממשכנת בעיר, כותבין עליה פרוזבול. רבי חזקוני אומר, כותבין לאיש על נכסי אשתו, וליתומים על נכסי אפוטרופין:

בורת דבורים, רבי אליעזר אומר, הרי היא כקרקע, וכותבין עליה פרוזבול, ואינה מקבלת טמאה במקומה, והרודה ממנה בשבת חייב. וחכמים אומרים, אינה כקרקע, ואין כותבין עליה פרוזבול, ומקבלת טמאה במקומה, והרודה ממנה בשבת, פטור:

המחזיר חוב בשביעית, יאמר לו משמט אני. אמר לו אף על פי כן, יקבל ממנו,

שְׁנֵאמַר (דברים טו) וַיְהִי דְבַר הַשְּׁמֵטָה. בְּיוֹצֵא בּוֹ, רוֹצֵחַ שְׂגָלָה לְעִיר מִקְלָט וְרָצוּ
אֲנָשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמְרֵם לָהֶם, רוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ, אַף עַל פִּי כֹן, יִקְבַּל מֵהֶם,
שְׁנֵאמַר (שם יט) וַיְהִי דְבַר הָרוֹצֵחַ:

הַמְחִזִּיר חוֹב בְּשִׁבְעֵיטָה, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה מִמֶּנּוּ. הַלֹּוֹה מִן הַגֵּר שְׁנִתְגַּדְרוּ בְּנָיו עִמּוֹ, לֹא
יִחְזִיר לְבְנָיו. וְאִם הֶחְזִיר, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה מִמֶּנּוּ. כָּל הַמְטַלְטְלִין, נִקְנִין בְּמִשְׁכָּה.
וְכָל הַמְקִים אֶת דְּבָרוֹ, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה מִמֶּנּוּ:

לְהַמְתִּיקַת הַדִּינִין, תְּגִיד [תְּלַמֵּד] מִשְׁנֵיּוֹת "זְרָעִים"

סדר זרעים

המסכתות הם:

ברכות, פאה, דמאי, כלאים, שביעית, תרומות, מעשרות, מעשר שני, חלה, ערלה, ביכורים.

-- ברכות --

מֵאִימָתִי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעֶרְבֵי־בַיִת. מִשְׁעָה שֶׁהִכְהִנִּים נִכְנָסִים לֶאֱכֹל בְּתֵרוּמָתָן, עַד סוּף הָאֲשֻׁמוּרָה הָרֵאשׁוֹנָה, דְּבַר־י רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, עַד חֲצוֹת. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַד שְׁיַעְלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר. מִעֲשָׂה שֶׁבָּאוּ בָנָיו מִבֵּית הַמִּשְׁתָּה, אָמְרוּ לוֹ, לֹא קָרִינוּ אֶת שְׁמַע. אָמַר לָהֶם, אִם לֹא עָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר, חִיבִין אַתֶּם לְקָרוֹת. וְלֹא זֹו בְּלִבְד, אֲלֵא כָּל מָה שֶׁאָמְרוּ חֻכְמִים עַד חֲצוֹת, מִצּוֹתָן עַד שְׁיַעְלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר. הַקָּטָר חֲלָבִים וְאַבְרִים, מִצּוֹתָן עַד שְׁיַעְלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר. וְכָל הַנֶּאֱכָלִים לְיוֹם אֶחָד, מִצּוֹתָן עַד שְׁיַעְלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר. אִם בֶּן, לָמָּה אָמְרוּ חֻכְמִים עַד חֲצוֹת, כְּדִי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֵבֶרָה:

מֵאִימָתִי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחְרִית. מִשְׁיָבִיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּין תְּכֵלֶת לְכֶרֶתִי. וְגוֹמְרָה עַד הַנֶּץ הַחֲמָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת, שָׁכַן דֶּרֶךְ בְּנֵי מַלְכִים לַעֲמֹד בְּשֹׁלֵשׁ שָׁעוֹת. הַקּוֹרֵא מִפְּאֵן וְאֵילָךְ לֹא הִפְסִיד, כְּאָדָם הַקּוֹרֵא בַתּוֹרָה:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, בְּעֶרְבַּ כָּל אָדָם יִטּוּ וְיִקְרְאוּ, וּבִבְקָר יַעֲמְדוּ, שְׁנֵאָמַר (דְּבָרִים ו) וּבְשֹׁכֶבְךָ וּבְקוֹמְךָ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל אָדָם קוֹרֵא כְּדַרְכּוֹ, שְׁנֵאָמַר (שם) וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ. אִם בֶּן, לָמָּה נֹאמַר וּבְשֹׁכֶבְךָ וּבְקוֹמְךָ, בְּשָׁעָה שֶׁבָּנִי אָדָם שׁוֹכֵבִים, וּבְשָׁעָה שֶׁבָּנִי אָדָם עוֹמְדִים. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, אֲנִי הֵייתִי בָּא בְּדַרְךָ, וְהִטַּתִּי לְקָרוֹת, כְּדַבְּרֵי

בית שמאי, וסבנתי בעצמי מפני הלסטים. אמרו לו, כדי היית לחוב בעצמך, שעברת על דברי בית הלל:

בשחר מברך שתיים לפניה ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפניה ושתיים לאחריה. אחת ארבה ואחת קצרה. מקום שאמרו להאריך, אינו רשאי לקצר. לקצר, אינו רשאי להאריך. לחתם, אינו רשאי שלא לחתם. ושלא לחתם, אינו רשאי לחתם:

מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה, הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא, שנאמר (דברים טז) למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי חייך, הימים. כל ימי חייך, הלילות. וחכמים אומרים, ימי חייך, העולם הזה. כל ימי חייך, להביא לימות המשיח:

פרק ב'

היה קורא בתורה, והגיע זמן המקרא, אם בן לבו, יצא. ואם לאו, לא יצא. בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב, ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, באמצע שואל מפני היראה, ומשיב מפני הכבוד, בפרקים שואל מפני הכבוד, ומשיב שלום לכל אדם:

אלו הן בין הפרקים, בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע, ובין שמע לוהיה אם שמע, בין והיה אם שמע לויאמר, בין ויאמר לאמת ויציב. רבי יהודה אומר, בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק. אמר רבי יהושע בן קרחה, למה קדמה שמע לוהיה אם שמע, אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה, ואחר כך יקבל עליו על מצות. והיה אם שמע לויאמר, שוהיה אם שמע נוהג ביום ובלילה, ויאמר אינו נוהג אלא ביום:

הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו, יצא. רבי יוסי אומר, לא יצא. קרא ולא דקדק באותיותיה, רבי יוסי אומר יצא, רבי יהודה אומר לא יצא. הקורא למפרע,

לא יצא. קרא וטעה, יחזר למקום שטעה:

האמנין קורין בראש האילן או בראש הנדבך, מה שאינן רשאים לעשות בן בתפלה:

חתן פטור מקריאת שמע בלילה הראשון עד מוצאי שבת, אם לא עשה מעשה. מעשה ברבן גמליאל שקרא בלילה הראשון שנשא. אמרו לו תלמידיו, לא למדתנו, רבנו, שחתן פטור מקריאת שמע בלילה הראשון. אמר להם, איני שומע לכם לביטל ממני מלכות שמים אפלו שעה אחת:

רחץ לילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו תלמידיו, לא למדתנו, רבנו, שאבל אסור לרחץ. אמר להם, איני כשאר כל אדם, אסטגיס אני:

וכשמת טבי עבדו, קבל עליו תנחומין. אמרו לו תלמידיו, לא למדתנו רבנו, שאין מקבלין תנחומין על העבדים. אמר להם, אין טבי עבדי כשאר כל העבדים, כשר היה:

חתן אם רצה לקרות קריאת שמע לילה הראשון, קורא. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הרוצה לטל את השם יטל:

פרק ג'

מי שמתו מוטל לפניו, פטור מקריאת שמע, מן התפלה ומן התפלין. נושאי המטה וחלופיהן וחלופי חלופיהן, את שלפני המטה ואת שלאחר המטה, את שלמטה צרך בהן פטורים, ואת שאין למטה צרך בהן חיבין. אלו ואלו פטורים מן התפלה:

קברו את המת וחזרו, אם יכולין להתחיל ולגמר עד שלא יגיעו לשורה, יתחילו. ואם לאו, לא יתחילו. העומדים בשורה, הפנימים פטורים, והחיצונים חיבין:

נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת שמע ומן התפלין, וחיבין בתפלה ובמזוזה, ובברכת המזון:

בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך, לא לפניה ולא לאחריה. ועל המזון מברך
לאחרי, ואינו מברך לפניו. רבי יהודה אומר, מברך לפניהם ולאחריהם:
היה עומד בתפלה, ונזכר שהוא בעל קרי, לא יפסיק, אלא יקצר. ירד לטבל, אם
יכול לעלות ולהתבסות ולקרות עד שלא תניח החמה, יעלה ויתבסא ויקרא. ואם
לאו, יתבסא במים ויקרא. אבל לא יתבסא, לא במים הרעים ולא במי המשרה,
עד שיטיל לתוכן מים. וכמה ירחיק מהם ומן הצואה, ארבע אמות:
זב שראה קרי, ונדה שפלטה שכבת זרע, והמשמשת שראתה נדה, צריכין טבילה,
ורבי יהודה פוטר:

פרק ד'

תפלת השחר, עד חצות. רבי יהודה אומר, עד ארבע שעות. תפלת המנחה עד
הערב. רבי יהודה אומר, עד פלג המנחה. תפלת הערב אין לה קבע. ושל מוספין
כל היום. רבי יהודה אומר, עד שבע שעות:

רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה.
אמרו לו, מה מקום לתפלה זו. אמר להם, בכניסתי אני מתפלל שלא תאדע
תקלה על ידי, וביציאתי אני נותן הודיה על חלקי:

רבן גמליאל אומר, בכל יום מתפלל אדם שמנה עשרה. רבי יהושע אומר, מעין
שמנה עשרה. רבי עקיבא אומר, אם שגורה תפלתו בפיו, יתפלל שמנה עשרה.
ואם לאו, מעין שמנה עשרה:

רבי אליעזר אומר, העושה תפלתו קבע, אין תפלתו תחנונים. רבי יהושע אומר,
המהלך במקום סכנה, מתפלל תפלה קצרה. אומר, הושע השם את עמך את שארית
ישראל, בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך. ברוך אתה ה' שומע תפלה:

היה רוכב על החמור, ירד. ואם אינו יכול לירד, יחזיר את פניו, ואם אינו יכול

להחזיר את פניו, יכונן את לבו כנגד בית קדש הקדשים:

היה יושב בספינה או בקרון או באסדה, יכונן את לבו כנגד בית קדש הקדשים:
רבי אלעזר בן עזריה אומר, אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר. וחכמים אומרים,
בחבר עיר ושלא בחבר עיר. רבי יהודה אומר משמו, כל מקום שיש חבר עיר,
היחיד פטור מתפלת המוספין:

פרק ה'

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש. חסידים הראשונים היו שוהים שעה
אחת ומתפללים, כדי שיכוננו את לבם למקום. אפלו המלך שואל בשלומו, לא
ישיבנו. ואפלו נחש כרוך על עקבו, לא יפסיק:

מזכירין גבורות גשמים בתחית המתים, ושואלין הגשמים בברכת השנים, והבדלה
בחונן הדעת. רבי עקיבא אומר, אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. רבי אליעזר
אומר, בהודאה:

האומר על קן צפור יגיעו רחמיך, ועל טוב יזכר שמך, מודים מודים, משתקין
אותו. העובר לפני התיבה וטעה, יעבר אחר תחתיו, ולא יהא סרבן באותה שעה.
מנין הוא מתחיל, מתחלת הברכה שטעה בה:

העובר לפני התיבה, לא יענה אחר הכהנים אמן, מפני הטרוף. ואם אין שם כהן
אלא הוא, לא ישא את כפיו. ואם הבטחתו שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפלתו,
רשאי:

המתפלל וטעה, סימן רע לו. ואם שליח צבור הוא, סימן רע לשולחיו, מפני
ששלוחו של אדם כמותו. אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, בשהיה מתפלל על
החולים ואומר, זה חי וזה מת. אמרו לו, מנין אתה יודע. אמר להם, אם שגורה
תפלתי בפי, יודע אני שהוא מקבל. ואם לאו, יודע אני שהוא מטרף:

פרק ו'

בַּיַצד מְבָרְכִין עַל הַפְּרוֹת. עַל פְּרוֹת הָאֵילָן אוֹמֵר, בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ, חוּץ מִן הַיַּיִן, שְׁעַל הַיַּיִן אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן. וְעַל פְּרוֹת הָאֶרֶץ אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה, חוּץ מִן הַפֶּת, שְׁעַל הַפֶּת הוּא אוֹמֵר הַמוֹצֵיא לְחֶסֶם מִן הָאֶרֶץ. וְעַל הַיְרֻקוֹת אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בּוֹרָא מִיְנֵי דְשָׂאִים:

בְּרַךְ עַל פְּרוֹת הָאֵילָן בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה, יֵצֵא. וְעַל פְּרוֹת הָאֶרֶץ בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ, לֹא יֵצֵא. עַל כָּלֵם אִם אָמַר שֶׁהֵבֵל נִהְיָה, יֵצֵא:

עַל דְּבַר שְׂאִין גְּדוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ אוֹמֵר שֶׁהֵבֵל. עַל הַחֲמִץ וְעַל הַנוֹבְלוֹת וְעַל הַגּוֹבָאֵי אוֹמֵר שֶׁהֵבֵל. עַל הַחֲלָב וְעַל הַגְּבִינָה וְעַל הַבֵּיצִים אוֹמֵר שֶׁהֵבֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא מִיֵּן קָלְלָה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו:

הָיוּ לְפָנָיו מִיְנֵים הַרְבֵּה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶם מִמֵּין שְׂבָעָה, מְבָרְכִין עָלָיו. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, מְבָרְכִין עַל אֵיזָה מֵהֶם שִׁירְצָה:

בְּרַךְ עַל הַיַּיִן שֶׁלְּפָנָיו הַמְּזוּן, פֹּטֵר אֶת הַיַּיִן שֶׁלְּאַחַר הַמְּזוּן. בְּרַךְ עַל הַפְּרֻפְרֵת שֶׁלְּפָנָיו הַמְּזוּן, פֹּטֵר אֶת הַפְּרֻפְרֵת שֶׁלְּאַחַר הַמְּזוּן. בְּרַךְ עַל הַפֶּת, פֹּטֵר אֶת הַפְּרֻפְרֵת. עַל הַפְּרֻפְרֵת, לֹא פֹטֵר אֶת הַפֶּת. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֵף לֹא מַעֲשֵׂה קִדְרָה:

הָיוּ יוֹשְׁבֵינֵינוּ לְאֹכֵל, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְכִין לְעַצְמוֹ. הַסֵּבֵן, אֶחָד מְבָרְכִין לְכֹלֵן. בָּא לְהֵם יַיִן בְּתוֹךְ הַמְּזוּן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְכִין לְעַצְמוֹ. לְאַחַר הַמְּזוּן, אֶחָד מְבָרְכִין לְכָלֵם. וְהוּא אוֹמֵר עַל הַמְּגֻמָּר, אֵף עַל פֵּי שְׂאִין מְבִיאִין אֶת הַמְּגֻמָּר אֶלֶּא לְאַחַר הַסְּעֵדָה:

הַבֵּיאוּ לְפָנָיו מְלִיחַ בְּתַחֲלָה וּפֶת עִמוֹ, מְבָרְכִין עַל הַמְּלִיחַ וּפוֹטֵר אֶת הַפֶּת, שֶׁהַפֶּת טְפִלָּה לוֹ. זֶה הַכֹּלֵל, כָּל שֶׁהוּא עֵקֶר וְעִמוֹ טְפִלָּה, מְבָרְכִין עַל הָעֵקֶר וּפוֹטֵר אֶת הַטְּפִלָּה:

אֶבֶל תְּאֲנִים עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים, מְבָרְכִין אַחֲרֵיהֶן שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, דְּבָרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלֹשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֶפְלוּ אֶבֶל שְׁלֵק וְהוּא מְזוּנָה, מְבָרְכִין אַחֲרָיו שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. הַשּׁוֹתֵה מִיֵּם לְצִמָּאוֹ, אוֹמֵר שֶׁהֵבֵל נִהְיָה בְּדָבָרוֹ.

רבי טרפון אומר, בורא נפשות רבות:

פרק ז'

שְׁלֹשָׁה שְׂאֵבְלוֹ כְּאֶחָד, חִיבִין לְזַמֵּן. אֲכַל דְּמַאי, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, וְהַשְּׂמֵשׁ שֶׁאֲכַל בְּזֵית, וְהַבֹּתִי, מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם. אֲכַל אֲכַל טָבֵל, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְלָה תְרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, וְהַשְּׂמֵשׁ שֶׁאֲכַל פְּחוֹת מִבְּזֵית, וְהַנֶּכְרִי, אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם:

נָשִׁים וְעִבְדִּים וְקֹטְנִים, אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם. עַד כִּמָּה מְזַמְּנִין, עַד בְּזֵית. רַבִּי יְהוּדָה אומר, עַד כִּבְיָצָה:

בִּיצֵד מְזַמְּנִין, בְּשִׁלְשָׁה אומר נְבִרְךְ. בְּשִׁלְשָׁה וְהוּא, אומר בְּרָכוּ. בְּעֶשְׂרָה, אומר נְבִרְךְ לְאֱלֹהֵינוּ. בְּעֶשְׂרָה וְהוּא, אומר בְּרָכוּ. אֶחָד עֶשְׂרָה וְאֶחָד עֶשְׂרָה רַבּוּא. בְּמֵאָה אומר, נְבִרְךְ לֵי אֱלֹהֵינוּ. בְּמֵאָה וְהוּא, אומר בְּרָכוּ. בְּאַלְף, אומר נְבִרְךְ לֵי אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. בְּאַלְף וְהוּא, אומר בְּרָכוּ. בְּרַבּוּא, אומר, נְבִרְךְ לֵי אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמְּזוֹן שֶׁאֲכָלְנוּ. בְּרַבּוּא וְהוּא, אומר בְּרָכוּ. בְּעֶנְיָן שֶׁהוּא מְבִרְךְ, כֵּךְ עוֹנִין אַחֲרָיו, בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמְּזוֹן שֶׁאֲכָלְנוּ. רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אומר, לְפִי רַב הַקְּהָל הֵן מְבִרְכִין, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִקְהֵלוֹת בְּרָכוּ אֱלֹהִים, יְיָ מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל (תהלים סח). אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מַה מְצִינוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֶחָד מְרַבֵּין וְאֶחָד מְעֻטִין אומר, בְּרָכוּ אֵת יְיָ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אומר, בְּרָכוּ אֵת יְיָ הַמְּבִרְךְ:

שְׁלֹשָׁה שְׂאֵבְלוֹ כְּאֶחָד, אֵינָן רִשְׁאִין לְחַלֵּק, וְכֵן אַרְבָּעָה, וְכֵן חֲמִשָּׁה. שֶׁשָּׂה נְחֻלְקִין, עַד עֶשְׂרָה. וְעֶשְׂרָה אֵינָן נְחֻלְקִין, עַד שִׁיְהִיו עֶשְׂרִים:

שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהִיוּ אוֹכְלוֹת בְּבֵית אֶחָד, בְּזַמֵּן שֶׁמְקַצְתָּן רוֹאִין אֵלּוֹ אֵת אֵלּוֹ, הֲרִי אֵלּוֹ מְצַטְרָפִים לְזַמּוֹן. וְאִם לֹא, אֵלּוֹ מְזַמְּנִין לְעֶצְמוֹ, וְאֵלּוֹ מְזַמְּנִין לְעֶצְמוֹ. אֵין מְבִרְכִין עַל הֵינָן עַד שִׁיתָן לְתוֹכּוֹ מִים, דְּבִרִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחַכְמִים אומרִים, מְבִרְכִין:

פרק ח'

אלו דברים שביין בית שמאי ובית הלל בסעודה. בית שמאי אומרים, מברך על היום ואחר כך מברך על היין. ובית הלל אומרים, מברך על היין ואחר כך מברך על היום:

בית שמאי אומרים, נוטלין לידיים, ואחר כך מוזגין את הכוס. ובית הלל אומרים, מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידיים:

בית שמאי אומרים, מקנח ידיו במפה ומניחה על השלחן. ובית הלל אומרים, על הקסת:

בית שמאי אומרים, מכבדין את הבית ואחר כך נוטלין לידיים. ובית הלל אומרים, נוטלין לידיים ואחר כך מכבדין את הבית:

בית שמאי אומרים, נר ומזון ובשמים והבדלה. ובית הלל אומרים, נר ובשמים ומזון והבדלה. בית שמאי אומרים, שברא מאור האש. ובית הלל אומרים, בורא מאורי האש:

אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של עובדי כוכבים, ולא על הנר ולא על הבשמים של מתים, ולא על הנר ולא על הבשמים שלפני עבודה זרה. אין מברכין על הנר עד שיאותרו לאורו:

מי שאכל ושכח ולא ברך, בית שמאי אומרים, יחזר למקומו ויברך. ובית הלל אומרים, יברך במקום שנזכר. עד אימתי הוא מברך. עד כדי שיתעבל המזון שבימעי:

בא להם יין לאחר המזון ואין שם אלא אותו הכוס, בית שמאי אומרים, מברך על היין ואחר כך מברך על המזון. ובית הלל אומרים, מברך על המזון ואחר כך מברך על היין. עונין אמן אחר ישראל המברך, ואין עונין אמן אחר הכותי המברך, עד שישמע כל הברכה:

פרק ט'

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה, אומר ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו:

על הזיקין, ועל הזועות, ועל הבקקים, ועל הרעמים, ועל הרוחות, אומר ברוך שפחו וגבורתו מלא עולם. על ההרים, ועל הגבעות, ועל הימים, ועל הנהרות, ועל המדברות, אומר ברוך עושה מעשה בראשית. רבי יהודה אומר, הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול, בזמן שרואה אותו לפקקים. על הגשמים ועל הבשורות הטובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל שמועות רעות אומר ברוך דין האמת:

בנה בית חדש, וקנה כלים חדשים, אומר ברוך שהחיינו. מברך על הרעה מעין הטובה, ועל הטובה מעין הרעה. הצועק לשעבר, הרי זו תפלת שוא. ביצד. היתה אשתו מעברת, ואמר, יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפלת שוא. היה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, ואמר יהי רצון שלא יהיו אלו בני ביתי, הרי זו תפלת שוא:

הנכנס לכרך מתפלל שתים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו. בן עזאי אומר, ארבע, שתים בכניסתו ושתים ביציאתו, ונותן הודאה לשעבר, וצועק לעתיד לבא:

חיב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר (דברים ו) ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. בכל לבבך, בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. ובכל נפשך, אפלו הוא נוטל את נפשך. ובכל מאדך, בכל ממונך. דבר אחר בכל מאדך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד. לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח, שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. לא יכנס להר הבית במקלו, ובמנעלו, ובפנדתו, ובאבק שעל רגליו, ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה מקל וחמר. כל חותמי ברכות שהיו במקדש, היו אומרים מן העולם. משקלקלו המינין, ואמרו, אין עולם אלא אחד, התקינו שיהו אומרים, מן העולם ועד העולם. והתקינו, שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, שנאמר

(רות ב) והנה בעז בא מבית לחם, ויאמר לקוצרים יי עמכם, ויאמרו לו, יברכך יי.
ואומר (שופטים ו) יי עמך גבור החיל. ואומר (משלי כג) אל תבזו כי זקנה אמך.
ואומר (תהלים קיט) עת לעשות ליי הפרו תורתך. רבי נתן אומר, הפרו תורתך
עת לעשות ליי:

--- מסכת פאה ---

פרק א'

אלו דברים שאין להם שעור. הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד
תורה. אלו דברים שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה והקרן קנימת לו לעולם הבא.
כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחברו, ותלמוד תורה
בנגד כלם:

אין פוחתין לפאה מששים, ואף על פי שאמרו אין לפאה שעור. הכל לפי גדל
השדה, ולפי רב העניים, ולפי רב הענוה:

נותנין פאה מתחלת השדה ומאמצעה. רבי שמעון אומר, ובלבד שיתן בסוף
בשעור. רבי יהודה אומר, אם שיר קלח אחד, סומך לו משום פאה. ואם לאו, אינו
נותן אלא משום הפקר:

כלל אמרו בפאה. כל שהוא אכל, ונשמר, וגדוליו מן הארץ, ולקישתו כאחת,
ומכניסו לקיום, חיב בפאה. והתבואה והקטניות בכלל הזה:

ובאילן, האוג והחרובין והאגוזים והשקדים והגפנים והרמונים והזיתים והתמרים,
חיבין בפאה:

לעולם הוא נותן משום פאה ופטור מן המעשרות, עד שימרת. ונותן משום הפקר
ופטור מן המעשרות, עד שימרת. ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן

המעשרות, עד שימרח. ונוטל מן הגרן וזורע ופטור מן המעשרות, עד שימרח, דברי רבי עקיבא. בהן ולוי שלקחו את הגרן, המעשרות שלהם, עד שימרח. המקדיש ופודה, חיב במעשרות, עד שימרח הגזבר:

פרק ב'

ואלו מפסיקין לפאה. הנחל, והשלולית, ודרך היחיד, ודרך הרבים, ושביל הרבים, ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים, והבור, והניר, וזרע אחר. והקוצר לשחת מפסיק, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אינו מפסיק, אלא אם בן חרש:

אמת המים שאינה יכולה להקצר פאחת, רבי יהודה אומר, מפסקת. וכל ההרים אשר במעדר יעדרון, אף על פי שאין הבקר יכול לעבר בכליו, הוא נותן פאה לכל:

הכל מפסיק לזרעים, ואינו מפסיק לאילן אלא גדר. ואם היה שער פותש, אינו מפסיק, אלא נותן פאה לכל:

ולחרובין, כל הרואין זה את זה. אמר רבן גמליאל, נוהגין היו בית אבא, נותנין פאה אחת לזיתים שהיו להם בכל רוח, ולחרובין, כל הרואין זה את זה. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר משמו, אף לחרובין שהיו להם בכל העיר:

הזורע את שדהו מין אחד, אף על פי שהוא עושהו שתי גרנות, נותן פאה אחת. זרעה שני מינין, אף על פי שעשאן גרן אחת, נותן שתי פאות. הזורע את שדהו שני מיני חטין, עשאן גרן אחת, נותן פאה אחת. שתי גרנות, נותן שתי פאות:

מעשה שזרע רבי שמעון איש המצפה לפני רבן גמליאל, ועלו ללשכת הגזית ושאלו. אמר נחום הלבלר, מקבל אני מרבי מיאשא, שקבל מאבא, שקבל מן הזוגות, שקבלו מן הנביאים, הלכה למשה מסיני, בזורע את שדהו שני מיני חטין, אם עשאן גרן אחת, נותן פאה אחת. שתי גרנות, נותן שתי פאות:

שְׂדֵה שְׁקֵצְרוֹהָ בּוֹתִים, קִצְרוֹהָ לְסֻטִים, קִרְסֻמוֹהָ נְמָלִים, שְׁבִרְתָּהּ הָרוּחַ אוֹ בְהֶמָה, פְּטוּרָה. קִצַר חֲצִיָּה וְקִצְרוֹ לְסֻטִים חֲצִיָּה, פְּטוּרָה, שְׁחוּבַת הַפֶּאֶה בְּקֶמָה:
קִצְרוֹהָ לְסֻטִים חֲצִיָּה וְקִצַר הוּא חֲצִיָּה, נוֹתֵן פֶּאֶה מִמֶּה שְׁקֵצַר. קִצַר חֲצִיָּה וּמְכַר חֲצִיָּה, הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן פֶּאֶה לְכָל. קִצַר חֲצִיָּה וְהַקְדִישׁ חֲצִיָּה, הַפּוֹדֶה מִיַּד הַגִּזְבֵּר, הוּא נוֹתֵן פֶּאֶה לְכָל:

פֶּרֶק ג'

מִלְּבָנוֹת הַתְּבוּאָה שְׁבִין הַזֵּיתִים, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, פֶּאֶה מִכָּל אַחַת וְאַחַת. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים, שְׁאֵם הָיוּ רְאִישֵׁי שׁוֹרוֹת מְעַרְבִין, שֶׁהוּא נוֹתֵן פֶּאֶה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל:

הַמִּנְמַר אֵת שְׂדֵהוֹ וְשִׁיר קְלָחִים לַחִים, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נוֹתֵן פֶּאֶה מִכָּל אֶחָד וְאַחָד. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּזוֹרַע שֶׁבֶת אוֹ חֶרְדֵּל בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת, שֶׁהוּא נוֹתֵן פֶּאֶה מִכָּל אֶחָד וְאַחָד:

הַמַּחְלִיק בְּצֵלִים לַחִים לְשׁוֹק וּמְקִים יְבֻשִׁים לְגֶרֶן, נוֹתֵן פֶּאֶה לְאֵלוֹ לְעֵצְמָן וְלְאֵלוֹ לְעֵצְמָן. וְכֵן בְּאֶפּוֹנִיז, וְכֵן בְּכֶרֶם. הַמַּדְלֵל, נוֹתֵן מִן הַמְּשֹׁאֵר עַל מַה שֶּׁשִּׁיר. וְהַמַּחְלִיק מֵאַחַת יָד, נוֹתֵן מִן הַמְּשֹׁאֵר עַל הַכֹּל:

הָאֵמָהוֹת שֶׁל בְּצֵלִים חִיבוֹת בַּפֶּאֶה, וְרַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר. מִלְּבָנוֹת הַבְּצֵלִים שְׁבִין הַיֶּרֶק, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, פֶּאֶה מִכָּל אַחַת וְאַחַת. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

הָאֵחִין שֶׁחֲלָקוּ, נוֹתְנִין שְׁתֵּי פְּאוֹת. חִזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, נוֹתְנִין פֶּאֶה אַחַת. שְׁנַיִם שֶׁחֲלָקוּ אֵת הָאֵילָן, נוֹתְנִין פֶּאֶה אַחַת. לְקַח זֶה צְפוֹנוֹ וְזֶה דְרוֹמוֹ, זֶה נוֹתֵן פֶּאֶה לְעֵצְמוֹ, וְזֶה נוֹתֵן פֶּאֶה לְעֵצְמוֹ. הַמוֹכֵר קְלָחֵי אֵילָן בְּתוֹךְ שְׂדֵהוֹ, נוֹתֵן פֶּאֶה מִכָּל אֶחָד וְאַחָד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתִי, בְּזִמְן שֶׁלֹּא שִׁיר בְּעַל הַשְּׂדֵה. אָבֵל אִם שִׁיר בְּעַל הַשְּׂדֵה, הוּא נוֹתֵן פֶּאֶה לְכָל:

רבי אליעזר אומר, קרקע בית רבע, חִיבַת בַּפֶּאֶה. רבי יהושע אומר, הָעוֹשֶׂה סְאֵתִים. רבי טרפון אומר, שָׁשָׁה עַל שָׁשָׁה טַפְחִים. רבי יהודה בן בתירה אומר, כְּדֵי לְקַצֵּר וְלִשְׁנוֹת. וְהִלְכָה כְּדַבְּרָיו. רבי עקיבא אומר, קרקע כָּל שְׁהוּא, חִיבַת בַּפֶּאֶה, וּבַבְּכוֹרִים, וְלִכְתֹּב עָלָיו פְּרוּזְבוּל, וְלִקְנוֹת עִמּוֹ נְכָסִים שְׂאִין לָהֶם אַחֲרֵי כֵן בְּכֶסֶף וּבִשְׁטֵר וּבַחֲזָקָה:

הַכּוֹתֵב נְכָסֵי שְׂכִיב מְרַע, שִׁיר קֶרְקַע כָּל שְׁהוּא, מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה. לֹא שִׁיר קֶרְקַע כָּל שְׁהוּא, אֵין מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה. הַכּוֹתֵב נְכָסֵי לְבָנָיו, וְכָתַב לְאִשְׁתּוֹ קֶרְקַע כָּל שְׁהוּא, אַבְדָּה כְּתֻבָּתָהּ. רבי יוסי אומר, אִם קִבְּלָה עָלֶיהָ, אֵף עַל פִּי שְׂלֵא כָּתַב לָהּ, אַבְדָּה כְּתֻבָּתָהּ:

הַכּוֹתֵב נְכָסֵי לְעַבְדּוֹ, יֵצֵא בֶן חוֹרִין. שִׁיר קֶרְקַע כָּל שְׁהוּא, לֹא יֵצֵא בֶן חוֹרִין. רבי שְׁמַעוֹן אומר, לְעוֹלָם הוּא בֶן חוֹרִין, עַד שְׂיֹאמַר הָרִי כָּל נְכָסֵי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאֶחָד מֵרְבוּא שְׁבָהּ:

פֶּרֶק ד'

הַפֶּאֶה נִתְּנָת בְּמַחְבֵּר לְקֶרְקַע. בְּדָלִית וּבְדָקָל, בְּעַל הַבַּיִת מוֹרִיד וּמְחַלֵּק לְעַנְיִים. רבי שְׁמַעוֹן אומר, אֵף בְּחִלְקֵי אֲגוּזִים. אִפְלוּ תִשְׁעִים וְתִשְׁעֵה אֹמְרִים לְחִלְקֵי וְאֶחָד אֹמֵר לְבוּז, לָזֶה שׁוֹמְעִין, שְׂאֵמֵר בְּהִלְכָּה:

בְּדָלִית וּבְדָקָל אֵינוֹ כֵּן, אִפְלוּ תִשְׁעִים וְתִשְׁעֵה אֹמְרִים לְבוּז וְאֶחָד אֹמֵר לְחִלְקֵי, לָזֶה שׁוֹמְעִין, שְׂאֵמֵר בְּהִלְכָּה:

נִטְלָה מִקְצֵת פֶּאֶה וְזִרְקָה עַל הַשָּׂאֵר, אֵין לוֹ בָּהּ כְּלוּם. נִפְלָלוּ עָלֶיהָ, וּפְרַשׁ טְלִיתוֹ עָלֶיהָ, מֵעֵבִירִין אוֹתָהּ הֵימָנוּ. וְכֵן בְּלֶקֶט, וְכֵן בְּעֶמֶר הַשְּׂכַחָה:

פֶּאֶה אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בְּמַגְלוֹת, וְאֵין עוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקֶרְדָּמוֹת, כְּדֵי שְׂלֵא יִכּוּ אִישׁ אֶת רַעְהוֹ:

שֶׁלֹשׁ אַבְעֵיּוֹת בְּיוֹם, בְּשַׁחַר וּבַחֲצוֹת וּבִמְנַחְהָ. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלְאֵ
כְּדֵי שְׂלֵא יִפְחָתוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלְאֵ כְּדֵי שְׂלֵא יוֹסִיפוּ. שֶׁל בֵּית נֶמֶר
הָיוּ מְלַקְטִין עַל הַחֶבֶל, וְנוֹתְנִים פָּאָה מִכָּל אֶמֶן וְאֶמֶן:

עוֹבֵד בּוֹכְבִים שֶׁקָּצַר אֶת שְׂדֵהוּ וְאַחַר כֵּן נִתְגַּיֵר, פְּטוֹר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן
הַפָּאָה. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּשִׁכְחָה, שְׂאִין הַשִּׁכְחָה אֶלְאֵ בְּשַׁעַת הָעֵמוּר:

הַקְּדִישׁ קָמָה וּפְדָה קָמָה, חֵיב. עֶמְרִין וּפְדָה עֶמְרִין, חֵיב. קָמָה וּפְדָה עֶמְרִין, פְּטוּרָה,
שְׁבִשְׁעַת חוֹבְתָה הֵיְתָה פְּטוּרָה:

כְּיוֹצֵא בּוֹ, הַמְּקִדִּישׁ פְּרוֹתָיו עַד שְׂלֵא בָּאוּ לְעוֹנֹת הַמַּעֲשָׂרוֹת, וּפְדָאָן, חֵיבִין. מִשְׁבָּאוֹ
לְעוֹנֹת הַמַּעֲשָׂרוֹת, וּפְדָאָן, חֵיבִין. הַקְּדִישׁ עַד שְׂלֵא נִגְמְרוּ וּגְמָרְן הַגְּזֵבֵר, וְאַחַר כֵּן
פְּדָאָן, פְּטוּרִים, שְׁבִשְׁעַת חוֹבְתָן הָיוּ פְּטוּרִים:

מִי שֶׁלֶקֶט אֶת הַפָּאָה וְאָמַר הֲרִי זֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי עָנִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זָכָה לוֹ.
וְחַכְמִים אוֹמְרִים, יִתְנַנֵּה לְעָנִי שֶׁנִּמְצָא רֵאשׁוֹן. הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפָּאָה שֶׁל עוֹבֵד
בּוֹכְבִים חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת, אֶלְאֵ אִם בֶּן הַפְּקִיר:

אֵיזְהוּ לֶקֶט, הַנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַקְּצִירָה. הֵיָה קוֹצֵר, קָצַר מְלֵא יָדוֹ, תִּלְשׁ מְלֵא קִמְצוֹ,
הִכְהוּ קוֹץ וְנִפְל מִיָּדוֹ לְאַרְצָן, הֲרִי הוּא שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. תוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל, לְעָנִיִּים.
אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל, לְבַעַל הַבַּיִת. רֵאשׁ הַיָּד וְרֵאשׁ הַמַּגָּל, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר,
לְעָנִיִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת:

חוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּמָה, הֲרִי הֵן שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. שְׂלֵאֲחַר הַקּוֹצֵרִים, הָעֲלִיוֹנִים
לְעָנִיִּים, וְהַתְּחַתּוֹנִים שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַבַּל לְעָנִיִּים, שֶׁסֶפֶק לֶקֶט,
לֶקֶט:

פֶּרֶק ה'

גְּדִישׁ שְׂלֵא לֶקֶט תַּחְתּוֹ, כָּל הַנוֹגַע בְּאַרְצָן הֲרִי הוּא שֶׁל עָנִיִּים. הָרוּחַ שֶׁפּוֹרָה אֶת
הָעֶמְרִים, אוֹמְדִים אוֹתָהּ כְּמָה לֶקֶט הִיא רְאוּיָה לְעֵשׂוֹת, וְנוֹתֵן לְעָנִיִּים. רַבֵּן שְׁמַעוֹן

בן גמליאל אומר, נותן לעניים בכדי נפילה:

שבטת שבקציר וראשה מגיע לקמה, אם נקצרה עם הקמה, הרי היא של בעל הבית, ואם לאו, הרי היא של עניים. שבטת של לקט שנתערבה בגדיש, מעשר שבטת אחת ונותן לו. אמר רבי אליעזר, וכי היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו. אלא מזכה את העני בכל הגדיש, ומעשר שבטת אחת ונותן לו:

אין מגלגלין בטופח, דברי רבי מאיר. וחכמים מתירין, מפני שאפשר:

בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום, וצריך לטל לקט שכחה ופאה ומעשר עני, יטל, וכשיחזור לביתו ישלם, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, עני היה באותה שעה:

המחליף עם העניים, בשלו פטור, ובשל עניים חיב. שנים שקבלו את השדה באריסות, זה נותן לזה חלקו מעשר עני, וזה נותן לזה חלקו מעשר עני. המקבל שדה לקצר, אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני. אמר רבי יהודה, אימתי, בזמן שקבל ממנו למחצה, לשליש ולרביע. אבל אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך, מתר בלקט ובשכחה ובפאה, ואסור במעשר עני:

המוכר את שדהו, המוכר מתר והלוקח אסור. לא ישכר אדם את הפועלים על מנת שילקט בנו אחריו. מי שאינו מניח את העניים ללקט, או שהוא מניח את אחד ואחד לא, או שהוא מסייע את אחד מהן, הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר (משלי כב) אל תסג גבול עולים:

העמר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית, שכחו בעל הבית ולא שכחוהו פועלים, עמדו עניים בפניו או שחפוהו בקש, הרי זה אינו שכחה:

המעמר לכבעות ולכמסאות, לחררה ולעמרים, אין לו שכחה. ממנו ולגרן, יש לו שכחה. המעמר לגדיש, יש לו שכחה. ממנו ולגרן, אין לו שכחה. זה הכלל, כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה, יש לו שכחה. ממנו ולגרן, אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה, אין לו שכחה. ממנו ולגרן, יש לו שכחה:

פרק ו'

בית שמאי אומרים, הבקר לעניים, הבקר הלל אומרים, אינו הפקר, עד שיפקר אף לעשירים, בשמטה. כל עמרי השדה של קב וקב ואחד של ארבעת קבין ושכחו, בית שמאי אומרים, אינו שכחה. ובית הלל אומרים, שכחה:

העמר שהוא סמוך לגפה ולגדיש, לבקר ולבלים, ושכחו, בית שמאי אומרים, אינו שכחה. ובית הלל אומרים, שכחה:

ראשי שורות, העמר שפגדו מוכיח. העמר שהחזיק בו להוליכו אל העיר, ושכחו, מודים שאינו שכחה:

ואלו הן ראשי שורות. שנים שהתחילו מאמצע השורה, זה פניו לצפון וזה פניו לדרום, ושכחו לפנייהם ולאחריהם, את שלפניהם שכחה, ואת שלאחריהם אינו שכחה. יחיד שהתחיל מראש השורה, ושכח לפניו ולאחריו, שלפניו אינו שכחה, ושלאחריו שכחה, מפני שהוא בכל תשוב (דברים כד). זה הכלל, כל שהוא בכל תשוב, שכחה. ושאינו בכל תשוב, אינו שכחה:

שני עמרים, שכחה, ושלשה אינן שכחה. שני צבורי זיתים וחרובין, שכחה, ושלשה אינן שכחה. שני הוצני פשתן, שכחה, ושלשה אינן שכחה. שני גרגרים, פרט, ושלשה אינן פרט. שני שבלים, לקט, ושלשה אינן לקט. אלו בדברי בית הלל. ועל בלן בית שמאי אומרים, שלשה, לעניים, וארבעה, לבעל הבית:

העמר שיש בו סאתים, ושכחו, אינו שכחה. שני עמרים ובהם סאתים, רבן גמליאל אומר, לבעל הבית. וחכמים אומרים, לעניים. אמר רבן גמליאל, וכי מרב העמרים יפי כח של בעל הבית או הורע כחו. אמרו לו, יפי כחו. אמר להם, ומה אם בזמן שהוא עמר אחד ובו סאתים ושכחו, אינו שכחה, שני עמרים ובהם סאתים, אינו דין שלא יהא שכחה. אמרו לו, לא, אם אמרת בעמר אחד שהוא כגדיש, תאמר בשני עמרים שהן בכריכות:

קמה שיש בה סאתים, ושכחה, אינה שכחה. אין בה סאתים, אבל היא ראויה

לעשות סאתים, אפלו היא של טופח, רואין אותה באלו היא עננה של שעורים:
הקמה מצלת את העמר ואת הקמה. העמר אינו מציל לא את העמר ולא את
הקמה. איזו היא קמה שהיא מצלת את העמר, כל שאינה שכחה אפלו קלח אחד:
סאה תבואה עקורה וסאה שאינה עקורה, וכן באילן, והשום והבצלים, אינן
מצטרפין לסאתים, אלא של עניים הם. רבי יוסי אומר, אם באת רשות העני
באמצע, אינן מצטרפין, ואם לאו, הרי אלו מצטרפין:

תבואה שנתנה לשחת או לאלמה, וכן באגדי השום, ואגדות השום והבצלים, אין
להן שכחה. וכל הטמונים בארץ, כגון הלוף והשום והבצלים, רבי יהודה אומר, אין
להם שכחה. וחכמים אומרים, יש להם שכחה:

הקוצר בלילה והמעמר והסומא, יש להם שכחה. ואם היה מתכונן לטל את הגס
הגס, אין לו שכחה. אם אמר, הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אני אטל,
יש לו שכחה:

פרק ז'

כל זית שיש לו שם בשדה, אפלו בזית הנטופה בשעתו, ושכחו, אינו שכחה.
במה דברים אמורים, בשמו ובמעשיו ובמקומו. בשמו, שהיה שפכוני או בישני.
במעשיו, שהוא עושה הרבה. במקומו, שהוא עומד בצד הגת או בצד הפרצה.
ושאר כל הזיתים, שנים שכחה, ושלשה אינן שכחה. רבי יוסי אומר, אין שכחה
לזיתים:

זית שנמצא עומד בין שלש שורות של שני מלבנים ושכחו, אינו שכחה. זית שיש
בו סאתים, ושכחו, אינו שכחה. במה דברים אמורים, בזמן שלא התחיל בו. אבל
אם התחיל בו, אפלו בזית הנטופה בשעתו, ושכחו, יש לו שכחה. כל זמן שיש לו
תחתיו, יש לו בראשו. רבי מאיר אומר, משתלך המחבא:

איזהו פֶּרֶט, הנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַבְּצִירָה. הִיָּה בּוֹצֵר, עֵקֶץ אֶת הָאֲשֻׁבּוֹל, הַסִּבֵּךְ בְּעֵלִים, נִפְל מִיָּדוֹ לְאָרֶץ וְנִפְרֹט, הָרִי הוּא שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. הַמְנִיחַ אֶת הַכֹּלְכָלָה תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בּוֹצֵר, הָרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנָיִים, עַל זֶה נֶאֱמַר (מְשָׁלִי כֵב) אֵל תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָיִם:

אִיזוּהִי עוֹלָלָת. כָּל שְׂאִין לָהּ לֹא כֶּתֶף וְלֹא נֶטֶף. אִם יֵשׁ לָהּ כֶּתֶף אוֹ נֶטֶף, שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת, אִם סֶפֶק, לְעֲנָיִים. עוֹלָלָת שְׂבָאֲרֵכְבָּה, אִם נִקְרָצָת עִם הָאֲשֻׁבּוֹל, הָרִי הִיא שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת, וְאִם לֹא, הָרִי הִיא שֶׁל עֲנָיִים. גְּרָגֵר יְחִידִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲשֻׁבּוֹל. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, עוֹלָלָת:

הַמְדַל בְּגִפְנִים, כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְדַל בְּתוֹךְ שָׁלוֹ, כֵּן הוּא מְדַל בְּשָׁל עֲנָיִים, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בְּשָׁלוֹ הוּא רֵשָׁאִי, וְאִינוֹ רֵשָׁאִי בְּשָׁל עֲנָיִים:

כְּרֵם רְבָעִי, בֵּית שְׂמָאִי אוֹמְרִים, אֵין לוֹ חֲמֵשׁ, וְאֵין לוֹ בַּעוֹר. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ. בֵּית שְׂמָאִי אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת, וְהָעֲנָיִים פּוֹדִין לְעֶצְמָן. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, כֵּלּוֹ לַגָּת:

כְּרֵם שְׁכָלוֹ עוֹלָלוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְעֲנָיִים. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כִּי תִבְצֵר לֹא תַעוֹלֵל (דְּבָרִים כֹּד), אִם אֵין בְּצִיר, מִנֵּין עוֹלָלוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, וְכִרְמֶךָ לֹא תַעוֹלֵל (וִיקְרָא יֵט), אֶפְלוֹ כֵּלּוֹ עוֹלָלוֹת, אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצֵר לֹא תַעוֹלֵל, אֵין לְעֲנָיִים בְּעוֹלָלוֹת קֹדֶם הַבְּצִיר:

הַמְקַדֵּישׁ כְּרָמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת, אֵין הָעוֹלָלוֹת לְעֲנָיִים. מִשְׁנוֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת, הָעוֹלָלוֹת לְעֲנָיִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, יִתְּנוּ שֶׁכֶר גְּדוּלָיו לְהַקְדֵּשׁ. אִיזָה הִיא שֶׁכָּחָה בְּעָרִים, כָּל שְׂאִינוֹ יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִטְלֶהָ, וּבְרַגְלָיוֹת, מִשְׁנֵעֵבֶר הַיְמָנָה:

פֶּרֶק ח'

מֵאִימָתִי כָּל אָדָם מִתְרִין בְּלֶקֶט. מִשְׁיִלְכוּ הַנְּמוּשׁוֹת. בְּפֶרֶט וְעוֹלָלוֹת, מִשְׁיִלְכוּ הָעֲנָיִים בְּכֶרֶם וּבְאֹנוֹ. וּבְזִיתִים, מִשְׁתַּרְדֵּר רַבִּיעָה שְׁנִיָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהִלָּא יֵשׁ

שאינם מוסקין את זיתיהם אלא לאחר רביעה שניה. אלא כדי שיהא עני יוצא ולא יהא מביא בארבעה אסרות:

נאמנים על הלקט ועל השכחה ועל הפאה בשעתך, ועל מעשר עני בכל שנתו. ובן לוי נאמן לעולם. ואין נאמנין אלא על דבר שבני אדם נוהגין בו:

נאמנין על החטים, ואין נאמנין על הקמח ולא על הפת. נאמנין על השעורה של ארז, ואין נאמנין עליו בין חי בין מבשל. נאמנין על הפול, ואין נאמנין על הגריסין, לא חיים ולא מבשלין. נאמנין על השמן לומר של מעשר עני הוא, ואין נאמנין עליו לומר של זיתי נקוף הוא:

נאמנים על הירק חי, ואין נאמנים על המבשל, אלא אם כן היה לו דבר מעט, שכן דרך בעל הבית להיות מוציא מלפסו:

אין פוחתין לעניים בגרן מחצי קב חטים וקב שעורים. רבי מאיר אומר, חצי קב. קב וחצי בסמין, וקב גרוגרות, או מנה דבלה. רבי עקיבא אומר, פרס. חצי לג יין. רבי עקיבא אומר, רביעית. רביעית שמן. רבי עקיבא אומר, שמינית. ושאר כל הפרות, אמר אבא שאול, כדי שימכרם ויקח בהם מזון שתי סעדות:

מדה זו אמורה בכהנים ובלוים ובישראליים. היה מציל, נוטל מחצה ונותן מחצה. היה לו דבר מעט, נותן לפניהם, והן מחלקין ביניהם:

אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכר בפונדיון, מארבע סאין בסלע. לן, נותנין לו פרנסת לינה. שבת, נותנין לו מזון שלש סעדות. מי שיש לו מזון שתי סעדות, לא יטל מן התמחוי. מזון ארבע עשרה סעדות, לא יטל מן הקפה. והקפה נגבית בשנים, ומתחלקת בשלשה:

מי שיש לו מאתים זוז, לא יטל לקט שכחה ופאה ומעשר עני. היו לו מאתים חסר דינר, אפלו אלף נותנין לו כאחת, הרי זה יטל. היו ממשכנים לבעל חובו או לכתבת אשתו, הרי זה יטל. אין מחיבין אותו למכר את ביתו ואת כלי תשמישו: מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם, הרי זה לא יטל. וכל מי שאינו צריך

לטל ונוטל, אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות. וכל מי שצריך לטל ואינו נוטל, אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו (ירמיה יז). וכן דין שדן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חגר, ולא סומא, ולא פסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם, שנאמר (דברים טז) צדק צדק תרדף. וכל דין שלוקח שחד ומטה את הדין, אינו מת מן הזקנה עד שעניו כהות, שנאמר (שמות כג) ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים וגו':

-- מסכת דמאי --

הקלין שבדמאי, השיתין, והרימין והעזרדין, ובנות שות, ובנות שקמה, ונובלות התמרה, והגפנין, והנצפה. וביהודה, האוג, והחמץ שביהודה, והבספר. רבי יהודה אומר, כל השיתין פטורין, חוץ משל דופרה. כל הרימין פטורין, חוץ מרימי שקמונה. כל בנות שקמה פטורות, חוץ מן המסטיפוס:

הדמאי אין לו חמש, ואין לו בעור, ונאכל לאונן, ונכנס לירושלים ויוצא, ומאבדין את מעוטו בדרכים, ונותנו לעם הארץ, ויאכל כנגדו. ומחללים אותו כסף על כסף, נחשת על נחשת, כסף על נחשת, ונחשת על הפרות, ובלבד שיחזר ויפדה את הפרות, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, יעלה הפרות ויאכלו בירושלים:

הלוקח לזרע ולבהמה, קמח לעורות, שמן לנר, שמן לסוך בו את הכלים, פטור מן הדמאי. מכזיב ולהלן, פטור מן הדמאי. חלת עם הארץ, והמדמע, והלקוח בכסף מעשר שני, ושירי המנחות, פטורין מן הדמאי. שמן ערב, בית שמאי מחיבין, ובית הלל פוטרין:

הדמאי, מערבין בו, ומשתתפין בו, ומברכין עליו, ומזמנין עליו, ומפרישין אותו

ערום, בין השמשות. הא אם הקדים מעשר שני לראשון, אין בכך כלום. שמן שהגרדי סך באצבעותיו, חיב בדמאי. ושהסורק נותן בצמר, פטור מן הדמאי:

פרק ב'

ואלו דברים מתעשרין דמאי בכל מקום. הדבילה, והתמרים, והחרובים, הארוז, והכמון. הארוז שבחוצה לארץ, כל המשתמש ממנו פטור:

המקבל עליו להיות נאמן, מעשר את שהוא אוכל, ואת שהוא מוכר, ואת שהוא לוקח, ואינו מתארח אצל עם הארץ. רבי יהודה אומר, אף המתארח אצל עם הארץ נאמן. אמרו לו, על עצמו אינו נאמן, כיצד יהא נאמן על של אחרים:

המקבל עליו להיות חבר, אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש, ואינו לוקח ממנו לח, ואינו מתארח אצל עם הארץ, ולא מארחו אצלו בכסותו. רבי יהודה אומר, אף לא יגדל בהמה דקה, ולא יהא פרוץ בנדרים ובשחוק, ולא יהא מטמא למתים, ומשמש בבית המדרש. אמרו לו, לא באו אלו לכלל:

הנחתומים, לא חיבו אותם חכמים להפריש אלא כדי תרומת מעשר וחלה. החנוניים אינן רשאים למכר את הדמאי. כל המשפיעין במדה גסה, רשאים למכר את הדמאי. אלו הן המשפיעין במדה גסה, פגון הסיטונות ומוכרי תבואה:

רבי מאיר אומר, את שדרכו להמדר בגסה ומדרו בדקה, טפלה דקה לגסה. את שדרכו להמדר בדקה ומדר בגסה, טפלה גסה לדקה. איזו היא מדה גסה, ביבש, שלשת קבין, ובלח, דינר. רבי יוסי אומר, סלי תאנים וסלי ענבים וקפות של ירק, כל זמן שהוא מוכרן אכסרה, פטור:

פרק ג'

מאכילין את העניים דמאי, ואת האכסניא דמאי. רבן גמליאל היה מאכיל את

פועליו דמאי. גבאי צדקה, בית שמאי אומרים, נותנין את המעשר לשאינו מעשר, ואת שאינו מעשר למעשר. נמצאו כל האדם אוכלין מתקן. וחכמים אומרים, גובין סתם ומחלקין סתם, והרוצה לתקן יתקן:

הרוצה לחזם עלי ירק להקל ממשאו, לא ישליך עד שיעשר. הלוקח ירק מן השוק ונמלך להחזיר, לא יחזיר עד שיעשר, שאינו מחסר אלא מנין. הנה עומד ולוקח וראה טען אחר יפה ממנו, מתר להחזיר, מפני שלא משך:

המוציא פרות בדרך ונטלן לאכלן, ונמלך להצניע, לא יצניע עד שיעשר. ואם מתחלה נטלן בשביל שלא יאבדו, פטור. כל דבר שאין אדם רשאי למכרו דמאי, לא ישלח לחברו דמאי. רבי יוסי מתיר בודאי, ובלבד שיודיענו:

המוליך חטים לטוחן בותי או לטוחן עם הארץ, בחזקתן למעשרות ולשביעית. לטוחן עובד בוכבים, דמאי. המפקיד פרותיו אצל הכותי או אצל עם הארץ, בחזקתן למעשרות ולשביעית. אצל העובד בוכבים, בפרותיו. רבי שמעון אומר, דמאי:

הנותן לפנדקית, מעשר את שהוא נותן לה, ואת שהוא נוטל ממנה, מפני שחשודה לחלף. אמר רבי יוסי, אין אנו אחראין לרמאין, אינו מעשר אלא מה שהוא נוטל ממנה בלבד:

הנותן לחמותו, מעשר את שהוא נותן לה, ואת שהוא נוטל ממנה, מפני שהיא חשודה לחלף את המתקלקל. אמר רבי יהודה, רוצה היא בתקנת בתה ובושה מחתנה. מודה רבי יהודה בנותן לחמותו שביעית, שאינה חשודה להחליף להאכיל את בתה שביעית:

פרק ד'

הלוקח פרות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרן, ושואלו בשבת, יאכל על פיו. חשכה מוצאי שבת, לא יאכל עד שיעשר. לא מצאו, אמר לו אחד שאינו

נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת, מַעֲשֵׂי הַיָּד, אוֹכֵל עַל פִּי. חֲשֵׁבָה מוֹצֵאֵי שַׁבָּת, לֹא יֹאכֵל עַד שִׁיעָשֶׁר. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שְׁחִזְרָה לְמִקְוָה, רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרֵי אוֹמֵר, אָף בְּחֵל שׁוֹאֵלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּי:

הַמְדִיר אֶת חֲבֵרוֹ שִׁיאֲכֹל אֶצְלוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מֵאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשָׂוֹת, אוֹכֵל עִמּוֹ בְּשַׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה, וְאָף עַל פִּי שִׁאֵינוֹ מֵאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשָׂוֹת, וּבִלְבָד שִׁיאֲמַר לוֹ מַעֲשֵׂי הַיָּד. וּבְשַׁבָּת שְׁנִיָּה, אָף עַל פִּי שֶׁנֶּדְרָה מִמֶּנּוּ הַנֶּהֱיָה, לֹא יֹאכֵל עַד שִׁיעָשֶׁר:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵין אָדָם צָרִיךְ לְקָרוֹת שֵׁם לְמַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, קוֹרֵא שֵׁם וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ:

מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וְלְמַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁל וְדַאי, לֹא יִטְלַם בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיָה כֹהֵן אוֹ עָנִי לְמוֹדִים לְאֲכֹל אֶצְלוֹ, יָבִאוּ וְיֹאכְלוּ, וּבִלְבָד שִׁיִּדְעִים:

הַאוֹמֵר לְמִי שִׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת, קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מַעֲשֵׂר, אֵינוֹ נֶאֱמָן. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי, הָרִי זֶה נֶאֱמָן. הֲלֵךְ לְקַח מִמֶּנּוּ, וְאֲמַר לוֹ לֹא מִצְאָתִי וְלִקְחָתִי לְךָ מֵאַחַר שֶׁהוּא נֶאֱמָן, אֵינוֹ נֶאֱמָן:

הַנִּכְנָס לְעִיר וְאֵינוֹ מְבִיר אָדָם שֵׁם, אֲמַר, מִי בָּאן נֶאֱמָן. מִי בָּאן מַעֲשֵׂר. אֲמַר לוֹ אֶחָד, אָנִי, אֵינוֹ נֶאֱמָן. אֲמַר לוֹ, אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן, הָרִי זֶה נֶאֱמָן. הֲלֵךְ לְקַח מִמֶּנּוּ, אֲמַר לוֹ, מִי בָּאן מוֹכֵר יֶשֶׁן. אֲמַר לוֹ, מִי שֶׁשָּׁלַחַךְ אֶצְלִי, אָף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּגוֹמְלִין זֶה אֶת זֶה, הָרִי אֵלוֹ נֶאֱמָנִין:

הַחֲמִרִים שֶׁנִּכְנָסוּ לְעִיר, אֲמַר אֶחָד, שְׁלִי חֲדָשׁ וְשֶׁל חֲבֵרֵי יֶשֶׁן, שְׁלִי אֵינוֹ מִתְקַן וְשֶׁל חֲבֵרֵי מִתְקַן, אֵינָן נֶאֱמָנִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נֶאֱמָנִין:

פֶּרֶק ה'

הַלּוֹקַח מִן הַנְּחֻתוֹם, בִּיצֵד הוּא מַעֲשֵׂר. נוֹטֵל בְּדֵי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחֻלָּה, וְאוֹמֵר, אֶחָד מִמָּאָה מִמֶּה שִׁישׁ בָּאן, הָרִי בִצֵּד זֶה מַעֲשֵׂר, וְשֶׁאֵר מַעֲשֵׂר סְמוּךְ לוֹ, זֶה שְׁעִשִּׁיתִי

מעשר עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר חלה, ומעשר שני בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המעות:

הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר באחת, נוטל אחד משלשים ושלש ושלש, ואומר, אחד ממאה ממה שיש כאן, הרי זה בצד זה חלין, והשאר תרומה על הכל. ומאה חלין שיש כאן, הרי זה בצד זה מעשר, ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר חלה, ומעשר שני בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המעות:

הלוקח מן הנחתום, מעשר מן החמה על הצוננת, ומן הצוננת על החמה, אפלו מטפוסין הרבה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אוסר, שאני אומר, חטים של אמש היו משל אחד, ושל היום היו משל אחר. רבי שמעון אוסר בתרומת מעשר, ומתיר בחלה:

הלוקח מן הפלטר, מעשר מכל טפוס וטפוס, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, מאחת על הכל. מודה רבי יהודה בלוקח מן המנפול, שהוא מעשר מכל אחד ואחד:

הלוקח מן העני, וכן העני שנתנו לו פרוסות פת או פלחי דבלה, מעשר מכל אחד ואחד. ובתמרים ובגרוגרות, בולל ונוטל. אומר רבי יהודה, אימתי, בזמן שהמתנה מרבה, אבל בזמן שהמתנה מעטת, מעשר מכל אחד ואחד:

הלוקח מן הסיטון וחזר ולקח ממנו שניה, לא יעשר מזה על זה, אפלו מאותו הסוג, אפלו מאותו המין. נאמן הסיטון לומר, משל אחד הם:

הלוקח מבעל הבית וחזר ולקח ממנו שניה, מעשר מזה על זה, אפלו משתי קפות, אפלו משתי עירות. בעל הבית שהיה מוכר ירק בשוק, בזמן שמביאין לו מגנותיו, מעשר מאחת על הכל. ומגנות אחרות, מעשר מכל אחד ואחד:

הלוקח טבל משני מקומות, מעשר מזה על זה, אף על פי שאמרו, אין אדם רשאי למכר טבל אלא לצורך:

מְעֹשְׂרֵינָם מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל נְכָרֵי, מִשָּׁל נְכָרֵי עַל שָׁל יִשְׂרָאֵל, מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל כּוֹתֵימִים, מִשָּׁל כּוֹתֵימִים עַל שָׁל כּוֹתֵימִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר מִשָּׁל כּוֹתֵימִים עַל שָׁל כּוֹתֵימִים:

עֲצִיץ נְקוּב, הָרִי זֶה בְּאֶרֶץ. תָּרַם מִהָאֶרֶץ עַל עֲצִיץ נְקוּב, מִעֲצִיץ נְקוּב עַל הָאֶרֶץ, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. מִשָּׂאֵינוֹ נְקוּב עַל הַנְּקוּב, תְּרוּמָה, וַיִּחְזֹר וַיִּתְּרַם. מִן הַנְּקוּב עַל שָׂאֵינוֹ נְקוּב, תְּרוּמָה, וְלֹא תֹאכַל עַד שְׂיוּצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת:

תָּרַם מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי, מִדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי, תְּרוּמָה, וַיִּחְזֹר וַיִּתְּרַם. מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי, תְּרוּמָה, וְלֹא תֹאכַל עַד שְׂיוּצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת:

פֶּרֶק ו'

הַמְּקַבֵּל שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל, מִן הַנְּכָרֵי וּמִן הַכּוֹתֵי, יִחַלֵּק לַפְּנִיָּהִם. הַחוֹבֵר שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל, תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתִי, בְּזִמְנֵי שְׁנֵתָן לוֹ מֵאוֹתָהּ הַשְּׂדֵה וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין, אָבֵל אִם נָתַן לוֹ מִשְׂדֵּה אַחֶרֶת אוֹ מִמִּין אַחֵר, מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

הַחוֹבֵר שְׂדֵה מִן הַנְּכָרֵי, מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִף הַמְּקַבֵּל שְׂדֵה אֲבוֹתָיו מִן הַנְּכָרֵי, מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

כִּהֵן וְלוֹי שְׂקִבְלוֹ שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל, כִּשֵּׁם שְׁחוּלְקִין בְּחֵלִין כֶּךָ חוּלְקִין בְּתְרוּמָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִף הַמַּעֲשָׂרוֹת שְׁלֵהֵן, שָׁעַל מִנְתַּן בֶּן בָּאוֹ:

יִשְׂרָאֵל שְׂקִבֵּל מִכֵּהֵן וּמִלוֹי, הַמַּעֲשָׂרוֹת לְבָעָלִים. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, הַקֶּרְתָּנִי שְׂקִבֵּל שְׂדֵה מִירוּשְׁלַיִם, מְעַשֵּׂר שְׁנֵי שָׁל יְרוּשְׁלַיִם. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, יָכוֹל הוּא הַקֶּרְתָּנִי לְעֹלוֹת וּלְאֹכְלוֹ בִירוּשְׁלַיִם:

הַמְּקַבֵּל זֵיתִים לְשֶׁמֶן, כִּשֵּׁם שְׁחוּלְקִין בְּחֵלִין כֶּךָ חוּלְקִין בְּתְרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יִשְׂרָאֵל שְׂקִבֵּל מִכֵּהֵן וּמִלוֹי זֵיתִים לְשֶׁמֶן לְמַחְצִית שָׁכַר, הַמַּעֲשָׂרוֹת לְבָעָלִים:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, לֹא יִמְכַר אָדָם אֶת זֵיתוֹ אֶלָּא לְחֶבֶר. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, אִף

למעשר. וצנועי בית הלל היו נוהגין בדברי בית שמאי:

שנים שבצרו את כרמיהם לתוך גת אחת, אחד מעשר ואחד שאינו מעשר, המעשר מעשר את שלו, וחלקו בכל מקום שהוא:

שנים שקבלו שדה באריסות, או שירשו או שנשתתפו, יכול הוא לומר, טל אתה חטים שבמקום פלוני ואני חטים שבמקום פלוני, אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני. אבל לא יאמר לו, טל אתה חטים ואני שעורים, טל אתה יין ואני אטל שמן:

חבר ועם הארץ שירשו את אביהם עם הארץ, יכול הוא לומר לו, טל אתה חטים שבמקום פלוני ואני חטים שבמקום פלוני, אתה יין שבמקום פלוני ואני יין שבמקום פלוני. אבל לא יאמר לו, טל אתה חטים ואני שעורים, טל אתה הלח ואני אטל את היבש:

גר וגוי שירשו את אביהם גוי, יכול הוא לומר, טל אתה עבודה זרה ואני מעות, אתה יין ואני פרות. ואם משבאו לרשות הגר, אסור:

המוכר פרות בסוריא, ואמר משל ארץ ישראל הן, חייב לעשר. מעשרין הן, נאמן, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. משלי הן, חייב לעשר, מעשרין הן, נאמן, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם ידוע שיש לו שדה אחד בסוריא, חייב לעשר:

עם הארץ שאמר לחבר, קח לי אגדת ירק, קח לי גלסקן אחד, לוקח סתם ופטור. ואם אמר, שלי זה, וזה של חברי, ונתערבו, חייב לעשר, ואפלו הן מאה:

פרק ז'

המזמין את חברו שיאכל אצלו, והוא אינו מאמינו על המעשרות, אומר מערב שבת, מה שאני עתיד להפריש מחר, הרי הוא מעשר, ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו, ומעשר שני בצפוננו או בדרומו, ומחלל על המעות:

מִזְגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס, אֹמֵר, מַה שְּׂאֲנִי עֲתִיד לְשִׁיר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס, הֲרִי הוּא מַעֲשֵׂר, וְשֶׁאֵר מַעֲשֵׂר סִמוּךְ לוֹ, זֶה שְׁעִשִׁיתִי מַעֲשֵׂר עֲשׂוּי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּפִיו, וּמְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת:

פּוֹעֵל שְׂאִינוּ מֵאֲמִין לְבַעַל הַבַּיִת, נוֹטֵל גְּרוּגְרַת אַחַת וְאֹמֵר, זֶה וְתִשַׁע הַבָּאוֹת אַחֲרֶיהָ, עֲשׂוּיֹת מַעֲשֵׂר עַל תְּשָׁעִים שְׂאֲנִי אוֹכֵל, זֶה עֲשׂוּיָה תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהֶן, וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּאַחֲרוֹנָה, וּמְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת, וְחוּשֵׁךְ גְּרוּגְרַת אַחַת. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר, לֹא יַחֲשֵׁךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִמַּעַט מְלֹאכְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר לֹא יַחֲשֵׁךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְנַאֵי בֵּית דִּין:

הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוֹתִים, אֹמֵר, שְׁנֵי לֶגֶן שְׂאֲנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ, הֲרִי הֵן תְרוּמָה, וְעֹשֶׂרָה מַעֲשֵׂר, וְתִשַׁע מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. מַחֵל וְשׁוֹתָהּ:

הֵיוּ לוֹ תְנַאֲנִים שֶׁל טָבֵל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהוּא בְּבֵית הַמְדַרְשׁ אוֹ בַשָּׂדֶה, אֹמֵר, שְׁתֵּי תְנַאֲנִים שְׂאֲנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ, הֲרִי הֵן תְרוּמָה, וְעֹשֶׂר מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, וְתִשַׁע מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. הֵיוּ דְמַאֵי, אֹמֵר, מַה שְּׂאֲנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ לְמַחֵר, הֲרִי הוּא מַעֲשֵׂר, וְשֶׁאֵר מַעֲשֵׂר סִמוּךְ לוֹ, זֶה שְׁעִשִׁיתִי מַעֲשֵׂר עֲשׂוּי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְצַפּוֹנוֹ אוֹ בְּדְרוֹמוֹ, וּמְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת:

הֵיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כִלְכָלוֹת שֶׁל טָבֵל, וְאֹמֵר, מַעֲשָׂרוֹת זֶה בָּזוּ, הֲרֵאשׁוֹנָה מַעֲשָׂרָת. שֶׁל זֶה בָּזוּ וְשֶׁל זֶה בָּזוּ, הֲרֵאשׁוֹנָה מַעֲשָׂרָת. מַעֲשָׂרוֹתֶיהֶן מַעֲשָׂרוֹת כִּלְכָלָה בְּחִבְרָתָהּ, קָרָא שֵׁם:

מֵאָה טָבֵל מֵאָה חֲלִין, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַד. מֵאָה טָבֵל מֵאָה מַעֲשֵׂר, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַד. מֵאָה חֲלִין מִתְקַנִּים מֵאָה מַעֲשֵׂר, נוֹטֵל מֵאָה וְעֹשֶׂר. מֵאָה טָבֵל תְּשָׁעִים מַעֲשֵׂר, תְּשָׁעִים טָבֵל וְשְׁמוֹנִים מַעֲשֵׂר, לֹא הַפְסִיד כְּלוּם. זֶה הַכִּלְכָל, כָּל זְמַן שֶׁהַטָּבֵל מְרַבֵּה, לֹא הַפְסִיד כְּלוּם:

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֹשֶׂר שׁוֹרוֹת שֶׁל עֹשֶׂר עֹשֶׂר כִּדֵּי יַיִן, וְאֹמֵר, שׁוֹרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין יָדוּעַ אִיזוֹ הִיא, נוֹטֵל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת לֹכְסֵן. חֲצִי שׁוֹרָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין

ידוע איזו היא, נוטל ארבע חביות מארבע זויות. שורה אחת מעשר, ואין ידוע איזו היא, נוטל שורה אחת לוכסן. חצי שורה אחת מעשר, ואין ידוע איזו היא, נוטל שתי שורות לוכסן. חבית אחת מעשר, ואין ידוע איזו היא, נוטל מכל חבית וחבית:

— מסכת כלאים —

החטים והזונין אינן כלאים זה בזה. השערים ושבלת שועל, הכסמין והשיפון, הפול והספיר, הפרקדן והטפת, ופול הלכן והשעועים, אינם כלאים זה בזה:

הקשות והמלפפון, אינם כלאים זה בזה. רבי יהודה אומר, כלאים. חזרת וחזרת גלים, עלשין ועלשי שדה, כרשים וכרשי שדה, בסבר ובסבר שדה, חרדל וחרדל מצרי, ודלעת המצרי והרמוצה, ופול מצרי והחרוב, אינם כלאים זה בזה:

הלפת והנפוץ, והברוב והתרובתור, התרדים והלעונים, אינם כלאים זה בזה. הוסיף רבי עקיבא, השום והשומנית, הבצל והבצלצול, והתרמוס והפלסלוס, אינן כלאים זה בזה:

ובאילן, האגסים והקרסתומלין, והפרישים והעזרדים, אינם כלאים זה בזה. התפוח והחזרד, הפרסקים והשקדין, והשזפין והרימין, אף על פי שדומין זה לזה, כלאים זה בזה:

הצנון והנפוץ, החרדל והלפסן, ודלעת יונית עם המצרית והרמוצה, אף על פי שדומין זה לזה, כלאים זה בזה:

הזאב והכלב, כלב הכפרי והשועל, העזים והצבאים, היעלים והרחלים, הסוס והפרד, הפרד והחמור, החמור והערוד, אף על פי שדומין זה לזה, כלאים זה בזה:

אין מביאין אילן באילן, ירק בירק, ולא אילן בירק, ולא ירק באילן. רבי יהודה מתיר ירק באילן:

אין נוטעין ירקות בתוך סדן של שקמה. אין מרכיבין פיגם על גבי קדה לבנה, מפני שהוא ירק באילן. אין נוטעין יחור של תאנה לתוך החצוב, שיהא מקרו. אין תוחבין זמורה של גפן לתוך האבטיח, שתהא זורקת מימיה לתוכו, מפני שהוא אילן בירק. אין נותנין זרע דלעת לתוך החלמית, שתהא משמרתו, מפני שהוא ירק בירק:

הטומן לפת וצנונות תחת הגפן, אם היו מקצת עליו מגליו, אינו חושש לא משום בלאים, ולא משום שביעית, ולא משום מעשרות, ונטלים בשבת. הזרע חטה ושעורה כאחת, הרי זה בלאים. רבי יהודה אומר, אינו בלאים, עד שיהו שני חטים ושעורה, או חטה ושתי שעורים, או חטה ושעורה ובסמת:

פרק ב'

כל סאה שיש בו רבע ממין אחר, ימעט. רבי יוסי אומר, יבר. בין ממין אחד בין משני מינין. רבי שמעון אומר, לא אמרו אלא ממין אחד. וחכמים אומרים, כל שהוא בלאים בסאה מצטרף לרבע:

במה דברים אמורים. תבואה בתבואה וקטנית בקטנית, תבואה בקטנית וקטנית בתבואה. באמת אמרו, זרעוני גנה שאינן נאכלין, מצטרפין אחד מעשרים וארבע בנופל לבית סאה. רבי שמעון אומר, בשם שאמרו להחמיר כך אמרו להקל, הפשתן בתבואה מצטרפת אחד מעשרים וארבע בנופל לבית סאה:

היתה שדהו זרועה חטים ונמלך לזרעה שעורים, ימתין לה עד שתתליע, ויופך, ואחר כך יזרע. אם צמחה, לא יאמר אזרע ואחר כך אופך, אלא הופך ואחר כך זרע. במה יהא חורש, בתלמי הרביעה. אבא שאול אומר, כדי שלא ישיר רבע לבית סאה:

זרועה ונמלך לנטעה, לא יאמר אטע ואחר כך אופך, אלא הופך ואחר כך נוטע.
נטועה ונמלך לזרעה, לא יאמר אזרע ואחר כך אשרש, אלא משרש ואחר כך
זרע. אם רצה, גומס עד פחות מטפת, זרע, ואחר כך משרש:

היתה שדהו זרועה קנבוס או לוף, לא יהא זרע ובא על גביהם, שאינן עושין אלא
לשלושה שנים. תבואה שעלה בה ספיחי אסטיס, וכן מקום הגרנות שעלו בהן מיני
הרבה, וכן תלתן שהעלה מיני צמחים, אין מחיבין אותו לנכש. אם נכש או כסח,
אומרים לו, עקר את הכל חוץ ממין אחד:

הרוצה לעשות שדהו משר משר מכל מין, בית שמאי אומרים, שלושה תלמים של
פתיח. ובית הלל אומרים, מלא העל השרוני. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו:

היה ראש תור חטים נכנס בתוך של שעורים, מתר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו.
שלו חטים ושל חברו מין אחר, מתר לסמך לו מאותו המין. שלו חטים ושל חברו
חטים, מתר לסמך לו תלם של פשתן, ולא תלם של מין אחר. רבי שמעון אומר,
אחד זרע פשתן ואחד כל המינין. רבי יוסי אומר, אף באמצע שדהו מתר לבדק
בתלם של פשתן:

אין סומכין לשדה תבואה חרדל וחריע, אבל סומכין לשדה ירקות חרדל וחריע.
וסומך לבור, ולניר, ולגפה, ולדרך, ולגדר גבוה עשרה טפחים, ולחרין שהוא עמק
עשרה ורחב ארבעה, ולאילן שהוא מסך על הארץ, ולסלע גבוה עשרה ורחב
ארבעה:

הרוצה לעשות שדהו קרחת קרחת מכל מין, עושה עשרים וארבע קרחות לבית
סאה, מקרחת לבית רבע, וזרע בתוכה כל מין שירצה. היתה קרחת אחת או
שתים, זרעם חרדל. שלש, לא יזרע חרדל, מפני שהיא נראית כשדה חרדל, דברי
רבי מאיר. וחכמים אומרים, תשע קרחות מתרות, עשר אסורות. רבי אליעזר בן
יעקב אומר, אפלו כל שדהו בית בור, לא יעשה בתוכה חוץ מקרחת אחת:

כל שהוא בתוך בית רבע, עולה במדת בית רבע. אכילת הגפן והקבר והסלע,

עולין במדת בית רבע. תבואה בתבואה, בית רבע. ירק בירק, ששה טפחים. תבואה בירק, ירק בתבואה, בית רבע. רבי אליעזר אומר, ירק בתבואה, ששה טפחים:

תבואה נוטה על גבי תבואה, וירק על גבי ירק, תבואה על גבי ירק, ירק על גבי תבואה, הכל מתר, חוץ מדלעת יונית. רבי מאיר אומר, אף הקשות ופול המצרי, ורואה אני את דבריהן מדברי:

פרק ג'

ערוגה שהיא ששה טפחים על ששה טפחים, זרעים בתוכה חמשה זרעונים, ארבעה בארבע רוחות הערוגה, ואחד באמצע. היה לה גבול גבוה טפח, זרעין בתוכה שלשה עשר, שלשה על כל גבול וגבול, ואחד באמצע. לא יטע ראש הלפת בתוך הגבול, מפני שהוא ממלאהו. רבי יהודה אומר, ששה באמצע:

כל מין זרעים אין זרעים בערוגה, וכל מין ירקות זרעין בערוגה. חרדל ואפונים השופין, מין זרעים. אפונים הגמלנים, מין ירק. גבול שהיה גבוה טפח ונתמעט, כשר, שהיה כשר מתחלתו. התלם ואמת המים שהם עמקים טפח, זרעים לתוכן שלשה זרעונים, אחד מכאן, ואחד מכאן, ואחד באמצע:

היה ראש תור ירק נכנס לתוך שדה ירק אחר, מתר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו. היתה שדה זרוע ירק, והוא מבקש לטע בתוכו שורה של ירק אחר, רבי ישמעאל אומר, עד שיהא התלם מפלש מראש השדה ועד ראשו. רבי עקיבא אומר, ארך ששה טפחים ורחב מלאו. רבי יהודה אומר, רחב כמלא רחב הפרסה:

הנוטע שתי שורות של קשואין, שתי שורות של דלועים, שתי שורות של פול המצרי, מתר. שורה של קשואים, שורה של דלועים, שורה של פול המצרי, אסור. שורה של קשואים, שורה של דלועים, שורה של פול המצרי, ושורה של קשואים, רבי אליעזר מתיר, וחכמים אוסרין:

נוטע אָדס קשות ודלעת לתוך גמא אחת, ובלבד שתהא זו נוטה לצד זה, וזו נוטה לצד זה, ונוטה שער של זו לכאן, ושער של זו לכאן. שכל מה שאסרו חכמים, לא גזרו אלא מפני מראית העין:

היתה שדה זרוע בצלים, ומבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, רבי ישמעאל אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת. רבי עקיבא אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות. וחכמים אומרים, אם אין בין שורה לחברתה שתיים עשרה אמה, לא יקים את הזרע של בינתים:

דלעת בירק, בירק. ובתבואה, נותנין לה בית רבע. היתה שדה זרועה תבואה, ובקש לטע לתוכה שורה של דלועין, נותנין לה לעבודתה ששה טפחים. ואם הגדילה, יעקר מלפניה. רבי יוסי אומר, נותנין לה עבודתה ארבע אמות. אמרו לו, התחמיר זו מן הגפן. אמר להן, מצינו שזו חמורה מן הגפן, שלגפן יחידית נותנין לה עבודתה ששה טפחים, ולדלעת יחידית נותנין לה בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי ישמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה, לא יביא זרע לתוך בית סאה. רבי יוסי בן החוטף אפרתי אומר משום רבי ישמעאל, כל שלשה דלועין לבית כור, לא יביא זרע לתוך בית כור:

פרק ד'

קרחת הכרם, בית שמאי אומרים, עשרים וארבע אמות. ובית הלל אומרים שש עשרה אמה. מחול הכרם, בית שמאי אומרים, שש עשרה אמה. ובית הלל אומרים שתיים עשרה אמה. ואיזו היא קרחת הכרם. כרם שחרב מאמצעו. אם אין שם שש עשרה אמה, לא יביא זרע לשם. היו שם שש עשרה אמה, נותנין לה עבודתה, וזרע את המותר:

איזה הוא מחול הכרם. בין כרם לגדר. אם אין שם שתיים עשרה אמה, לא יביא זרע לשם. היו שם שתיים עשרה אמה, נותנין לו עבודתו וזרע את המותר:

רבי יהודה אומר, אין זה אלא גדר הכרם. ואיזה הוא מחול הכרם. בין שני הכרמים. איזה הוא גדר, שהוא גבוה עשרה טפחים. וחריץ, שהוא עמק עשרה ורחב ארבעה:

מחצת הקנים, אם אין בין קנה לחברו שלשה טפחים, כדי שיכנס הגדי, הרי זו כמחצה. וגדר שנפרץ, עד עשר אמות הרי הוא כפתח, יתר מכך, כנגד הפרצה אסור. נפרצו בו פרצות הרבה, אם העומד מרבה על הפרוץ, מתר, ואם הפרוץ מרבה על העומד, כנגד הפרצה אסור:

הנוטע שורה של חמש גפנים, בית שמאי אומרים, כרם. ובית הלל אומרים, אינו כרם, עד שיהו שם שתי שורות. לפיכך, הזרע ארבע אמות שבכרם, בית שמאי אומרים, קדש שורה אחת. ובית הלל אומרים, קדש שתי שורות:

הנוטע שתיים כנגד שתיים, ואחת יוצאה זנב, הרי זה כרם. שתיים כנגד שתיים ואחת בינתיים, או שתיים כנגד שתיים ואחת באמצע, אינו כרם, עד שיהו שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב:

הנוטע שורה אחת בתוך שלו, ושורה אחת בתוך של חברו, ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע, וגדר שהוא נמוך מעשרה טפחים, הרי אלו מצטרפות. גבוה מעשרה טפחים, אינן מצטרפות. רבי יהודה אומר, אם ערסן מלמעלה, הרי אלו מצטרפות:

הנוטע שתי שורות, אם אין ביניהן שמנה אמות, לא יביא זרע לשם. היו שלש, אם אין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה, לא יביא זרע לשם. רבי אליעזר בן יעקב אומר משום חנינא בן חכינאי, אפלו חרבה האמצעית ואין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה, לא יביא זרע לשם, שאלו מתחלה נטען הרי זה מתר בשמנה אמות:

הנוטע את כרמו על שש עשרה אמה שש עשרה אמה, מתר להביא זרע לשם. אמר רבי יהודה, מעשה בצלמון, באחד שנטע את כרמו על שש עשרה שש עשרה

אמה, והיה הופך שער שתי שורות לצד אחד וזרע את הניר, ובשנה אחרת היה הופך את השער למקום אחר וזרע את הבור, ובא מעשה לפני חכמים, והתירו. רבי מאיר ורבי שמעון אומרים, אף הנוטע את ברמו על שמנה שמנה אמות, מתר:

פרק ה'

כרם שחרב, אם יש בו ללקט עשר גפנים לבית סאה, ונטועות כהלכתן, הרי זה נקרא כרם דל. כרם שהוא נטוע ערבוביא, אם יש בו לכונן שתיים נגד שלש, הרי זה כרם. ואם לאו, אינו כרם. רבי מאיר אומר, הואיל והוא נראה כתבנית הכרמים, הרי זה כרם:

כרם שהוא נטוע על פחות פחות מארבע אמות, רבי שמעון אומר, אינו כרם. וחכמים אומרים, כרם, ורואין את האמצעיות כאלו אינן:

חריץ שהוא עובר בכרם, עמק עשרה ורחב ארבעה, רבי אליעזר בן יעקב אומר, אם היה מפלש מראש הכרם ועד סופו, הרי זה נראה כבין שני כרמים, וזרעים בתוכו. ואם לאו, הרי הוא כגת. והגת שבכרם עמקה עשרה ורחבה ארבעה, רבי אליעזר אומר, זרעים בתוכה, וחכמים אוסרים. שומרה שבכרם, גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, זרעין בתוכה. ואם היה שער בותש, אסור:

גפן שהיא נטועה בגת או בנקע, נותנין לה עבודתה, וזרע את המותר. רבי יוסי אומר, אם אין שם ארבע אמות, לא יביא זרע לשם. והבית שבכרם, זרעין בתוכו:

הנוטע ירק בכרם או מקיס, הרי זה מקדש ארבעים וחמשה גפנים. אימתי, בזמן שהיו נטועות על ארבע ארבע, או על חמש חמש. היו נטועות על שש שש, או על שבע שבע, הרי זה מקדש שש עשרה אמה לכל רוח, עגלות ולא מרבעות:

הרואה ירק בכרם, ואמר כשאגיע לו אלקטנו, מתר. כשאחזר אלקטנו, אם הוסיף במאתים, אסור:

היה עובר בפרס ונפלו ממנו זרעים, או שיצאו עם הזבלים או עם המים, הזורע וסערתו הרוח לאחוריו, מתר. סערתו הרוח לפניו, רבי עקיבא אומר, אם עשבים, יופך. ואם אביב, ינפץ. ואם הביאה דגן, תדלק:

המקום קוצים בפרס, רבי אליעזר אומר, קדש. וחכמים אומרים, לא קדש אלא דבר שבמוהו מקימין. האירוס והקסום ושושנת המלך וכל מיני זרעים, אינן בלאים בפרס. הקנבוס, רבי טרפון אומר, אינו בלאים, וחכמים אומרים, בלאים. והקנרס, בלאים בפרס:

פרק ו'

איזהו עריס, הנוטע שורה של חמש גפנים בצד הגדר שהוא גבוה עשרה טפחים, או בצד חריץ שהוא עמק עשרה טפחים ורחב ארבעה, נותנין לו עבודתו ארבע אמות. בית שמאי אומרים, מודדין ארבע אמות מעקר הגפנים לשדה. ובית הלל אומרים, מן הגדר לשדה. אמר רבי יוחנן בן נורי, טועים כל האומרים כן, אלא אם יש שם ארבע אמות מעקר גפנים ולגדר, נותנין לו את עבודתו, וזורע את המותר. וכמה היא עבודת הגפן. ששה טפחים לכל רוח. רבי עקיבא אומר, שלשה:

עריס שהוא יוצא מן המדרגה, רבי אליעזר בן יעקב אומר, אם עומד בארץ ובוצר את בלו, הרי זה אוסר ארבע אמות בשדה, ואם לאו, אינו אוסר אלא כנגדו. רבי אליעזר אומר, אף הנוטע אחת בארץ ואחת במדרגה, אם גבוה מן הארץ עשרה טפחים, אינה מצטרפת עמה, ואם לאו, הרי זו מצטרפת עמה:

המדלה את הגפן על מקצת אפיפירות, לא יביא זרע אל תחת המותר. אם הביא, לא קדש. ואם הלך החדש, אסור. ובן המדלה על מקצת אילן סרק:

המדלה את הגפן על מקצת אילן מאכל, מתר להביא זרע אל תחת המותר. ואם הלך החדש, יחזירנו. מעשה שהלך רבי יהושע אצל רבי ישמעאל לכפר עזיז, והראהו גפן מדלה על מקצת תאנה. אמר לו, מה אני להביא זרע אל תחת

המותר. אמר לו, מתר. והעלהו משם לבית המגננה, והראהו גפן שהיא מדלה על מקצת הקורה, וסדן של שקמה, ובו קורות הרבה. אמר לו, תחת הקורה זו אסור, והשאר מתר:

איזהו אילן סרק. כל שאינו עושה פרות. רבי מאיר אומר, הכל אילן סרק, חוץ מן הזית והתאנה. רבי יוסי אומר, כל שאין כמוהו נוטעין שדות שלמות, הרי זה אילן סרק:

פסקי ערים, שמנה אמות ועוד. וכל מדות שאמרו חכמים בפרס, אין בהם ועוד, חוץ מפסקי ערים. אלו הן פסקי ערים, ערים שחרב מאמצעו ונשתירו בו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן. אם יש שם שמנה אמות, לא יביא זרע לשם. שמנה אמות ועוד, נותנין לו כדי עבודתו, וזרע את המותר:

ערים שהוא יוצא מן הכתל מתוך הקרן וכלה, נותנין לו עבודתו, וזרע את המותר. רבי יוסי אומר, אם אין שם ארבע אמות, לא יביא זרע לשם:

הקנים היוצאים מן הערים וחס עליהן לפסקן, בנגדן מתר. עשאן כדי שיהלך עליהן החדש, אסור:

הפרח היוצא מן הערים, רואין אותו כאלו מטטלת תלויה בו, בנגדו אסור. וכן בדלית. המותח זמורה מאילן לאילן, תחתיה אסור. ספקה בחבל או בגמי, תחת הספוק מתר. עשאה כדי שיהלך עליו החדש, אסור:

פרק ז'

המברין את הגפן בארץ, אם אין עפר על גבה שלשה טפחים, לא יביא זרע עליה, אפלו הבריכה בדלעת או בסילון. הבריכה בסלע, אף על פי שאין עפר על גבה אלא שלש אצבעות, מתר להביא זרע עליה. הארכבה שבגפן, אין מודדין לה אלא מן העקר השני:

המברידן שלש גפנים ועקריהם נראים, רבי אליעזר בר צדוק אומר, אם יש ביניהם מארבע אמות ועד שמונה, הרי אלו מצטרפות. ואם לאו, אינן מצטרפות. גפן שיבשה, אסורה ואינה מקדשת. רבי מאיר אומר, אף צמר גפן אסור ואינו מקדש. רבי אלעזר בר צדוק אומר משמו, אף על גבי הגפן אסור ואינו מקדש:

אלו אוסרין ולא מקדשין. מותר חרבן הכרם, מותר מחול הכרם, מותר פסקי ערים, מותר אפיפירות. אבל תחת הגפן, ועבודת הגפן, וארבע אמות שבכרם, הרי אלו מתקדשות:

המסכך את גפנו על גבי תבואתו של חברו, הרי זה קדש, וחיב באחריותו. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים, אין אדם מקדש דבר שאינו שלו:

אמר רבי יוסי, מעשה באחד שזרע את ברמו בשביעית, ובא מעשה לפני רבי עקיבא, ואמר, אין אדם מקדש דבר שאינו שלו:

האנס שזרע את הכרם ויצא מלפניו, קוצרו אפלו במועד. עד כמה הוא נותן לפועלים, עד שליש. יתר מכאן, קוצר כדרכו והולך אפלו לאחר המועד. מאימתי הוא נקרא אנס, משישקע:

הרוח שעלעלה את הגפנים על גבי תבואה, יגדר מיד. אם ארעו אנס, מתר. תבואתו שהיתה נוטה תחת הגפן, וכן בירק, מחזיר ואינו מקדש. מאימתי תבואה מתקדשת, משתשריש. וענבים, משיעשו כפול הלבן. תבואה שיבשה כל צרכה, וענבים שבשלו כל צרכן, אין מתקדשות:

עציץ נקוב בכרם, ושאינו נקוב אינו מקדש. ורבי שמעון אומר, זה וזה אוסרין ולא מקדשין. המעביר עציץ נקוב בכרם, אם הוסיף במאתים, אסור:

פרק ח'

כלאי הכרם אסורין מלזרע, ומלקים, ואסורין בהנאה. כלאי זרעים, אסורים מלזרע ומלקים, ומתרין באכילה, וכל שבין בהנאה. כלאי בגדים מתרין בכל דבר,

ואינן אסורין אלא מללבש. בלאי בהמה מתרים לגדל ולקנים, ואינן אסורים אלא מלהרביע. בלאי בהמה אסורים זה בזה:

בהמה עם בהמה ותיה עם תיה, בהמה עם תיה ותיה עם בהמה, טמאה עם טמאה וטהורה עם טהורה, טמאה עם טהורה וטהורה עם טמאה, אסורין לחרש ולמשך ולהנהיג:

המנהיג סופג את הארבעים, והיושב בקרון סופג את הארבעים. רבי מאיר פוטר. והשלישית שהיא קשורה לרצועות, אסורה:

אין קושרין את הסוס לא לצדדי הקרון ולא לאחר הקרון, ולא את הלבדקים לגמלים. רבי יהודה אומר, כל הנולדים מן הסוס, אף על פי שאביהן חמור, מתרין זה עם זה. וכן הנולדים מן החמור, אף על פי שאביהם סוס, מתרין זה עם זה. אבל הנולדים מן הסוס עם הנולדים מחמור, אסורים זה עם זה:

הפרוטיות אסורות, והרמך מתר. ואדני השדה, תיה. רבי יוסי אומר, מטמאות באהל באדם. הקפד וחלדת הסניים, תיה. חלדת הסניים, רבי יוסי אומר, בית שמאי אומרים, מטמא כזית במשא, וכעדשה במגע:

שור בר, מין בהמה. ורבי יוסי אומר, מין תיה. כלב, מין תיה. רבי מאיר אומר, מין בהמה. חזיר, מין בהמה. ערוד, מין תיה. הפיל והקוף, מין תיה. ואדם מתר עם כלם למשך ולחרש ולהנהיג:

פרק ט'

אין אסור משום בלאים אלא צמר ופשתים. ואינו מטמא בנגעים אלא צמר ופשתים. אין הכהנים לובשין לשמש בבית המקדש אלא צמר ופשתים. צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה, אם רב מן הגמלים, מתר, ואם רב מן הרחלים, אסור. מחצה למחצה, אסור. וכן הפשתן והקנבוס שטרפן זה בזה:

השיריים והפלך אין בהם משום בלאים, אבל אסורים מפני מראית העין. הכרים

והקטנות אין בהם משום בלאים, ובלבד שלא יהיה בשרו נוגע בהן. אין עראי לבלאים. ולא ילבש בלאים אפלו על גבי עשרה, אפלו לגנב את המכס:

מטפחות הידים, מטפחות הספרים, מטפחות הספג, אין בהם משום בלאים. רבי אלעזר אוסר. ומטפחות הספרים, אסורות משום בלאים:

תכריכי המת ומרדעת של חמור, אין בהם משום בלאים. לא יתן המרדעת על כתפו, אפלו להוציא עליה זבל:

מוכרי כסות מוכרין בדרך, ובלבד שלא יתבוננו בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים. והצנועים מפשילין במקל לאחוריהם:

תופרי כסות תופרין בדרך, ובלבד שלא יתבוננו בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים. והצנועים תופרים בארץ:

הברסין והפרדסין והדלמטקיון ומנעלות הפנון, לא ילבש בהן עד שיבדק. רבי יוסי אומר, הבאים מחוץ הים וממדינת הים אינן צריכין בדיקה, מפני שחזקתן בקנבוס. ומנעל של זרד אין בו משום בלאים:

אין אסור משום בלאים אלא טווי וארוג, שנאמר (דברים כב) לא תלבש שעטנז, דבר שהוא שוע טווי ונוז. רבי שמעון בן אלעזר אומר, נלוז ומליז הוא את אביו שבשמים עליו:

הלבדים אסורים, מפני שהם שועים. פיו של צמר בשל פשתן אסור, מפני שהם חוזרין באריג. רבי יוסי אומר, משיחות של ארגמן אסורות, מפני שהוא מולל עד שלא קושר. לא יקשר סרט של צמר בשל פשתן לחגר בו את מתניו, אף על פי שהרצועה באמצע:

אותות הגרדין ואותות הכובסים, אסורות משום בלאים. התוכף תכיפה אחת, אינה חבור, ואין בה משום בלאים, והשומטה בשבת, פטור. עשה שני ראשיה לצד אחד, חבור, ויש בה משום בלאים, והשומטה בשבת, חייב. רבי יהודה אומר, עד שישלש. השק והקפה מצטרפין לבלאים:

— מסכת תרומות —

חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרָמוּ, וְאִם תִּרְמוּ, אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. הַחֶרֶשׁ, וְהַשּׁוֹטָה, וְהַקָּטָן, וְהַתּוֹרֵם אֶת שְׂאֵינוֹ שְׁלוֹ. נִכְרִי שֶׁתִּרְם אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ בְרִשּׁוֹת, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

חֶרֶשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, לֹא יִתְרֵם. וְאִם תִּרְם, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. חֶרֶשׁ שֶׁדָּבַר בּוֹ חֲכָמִים בְּכָל מְקוֹם, שְׂאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר:

קָטָן שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִם עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנֵת נְדָרִים, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וּמִשָּׁבָא לְעוֹנֵת נְדָרִים, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

אֵין תּוֹרְמִין זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן, וְלֹא עֲנָבִים עַל הַיַּיִן. וְאִם תִּרְמוּ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, תְּרוּמַת עֲצָמָן בָּהֶם. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה:

אֵין תּוֹרְמִין מִן הַלֶּקֶט, וּמִן הַשִּׁבְחָה, וּמִן הַפֶּאֱהָ, וּמִן הַהֶפְקֵר, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, וְלֹא מִן הַחֵיב עַל הַפֶּטוּר, וְלֹא מִן הַפֶּטוּר עַל הַחֵיב, וְלֹא מִן הַתְלוּשׁ עַל הַמְחַבֵּר, וְלֹא מִן הַמְחַבֵּר עַל הַתְלוּשׁ, וְלֹא מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיֶּשֶׁן, וְלֹא מִן הַיֶּשֶׁן עַל הַחֲדָשׁ, וְלֹא מִפְּרוֹת הָאָרֶץ עַל פְּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ, וְלֹא מִפְּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פְּרוֹת הָאָרֶץ. וְאִם תִּרְמוּ, אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה:

חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרָמוּ, וְאִם תִּרְמוּ, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. הָאֵלֶם, וְהַשְּׁבוּר, וְהָעָרוֹם, וְהַסּוּמָא, וּבַעַל קָרִי. לֹא יִתְרָמוּ, וְאִם תִּרְמוּ, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה:

אֵין תּוֹרְמִין, לֹא בְמִדָּה, וְלֹא בְמִשְׁקָל, וְלֹא בְמִנְיָן. אֲבָל תּוֹרֵם הוּא אֶת הַמְדוּד וְאֶת הַשְּׁקוּל וְאֶת הַמְּנוּי. אֵין תּוֹרְמִין בְּסֵל וּבִקְפָה שֶׁהֵם שֶׁל מִדָּה, אֲבָל תּוֹרֵם הוּא בְּהֵן חֲצִין וְשְׁלִישֵׁן. לֹא יִתְרֵם בְּסֵאֵה חֲצִיָּה, שְׁחֲצִיָּה מִדָּה:

אֵין תּוֹרְמִין שֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְתָּשִׁין, וְלֹא יַיִן עַל עֲנָבִים הַנִּדְרָכִים. וְאִם תִּרְם, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְרֵם. הָרֵאשׁוֹנָה מְדַמְעֵת בְּפָנָי עֲצָמָה, וְחֵיבִין עָלֶיהָ חֲמִשׁ, אֲבָל לֹא שְׁנֵיָה:

ותורמין שמן על זיתים הנכבשים, ויין על ענבים לעשותם צמוקים. הרי שתתם שמן על זיתים לאכילה, וזיתים על זיתים לאכילה, ויין על ענבים לאכילה, וענבים על ענבים לאכילה, ונמלך לדרךך, אינו צריך לתתם:

אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו, ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו, ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו. ואם תרמו, תרומתן תרומה:

פרק ב'

אין תורמין מטהור על הטמא. ואם תרמו, תרומתן תרומה. באמת אמרו, העגול של דבלה שנטמא מקצתו, תורם מן הטהור שיש בו על הטמא שיש בו. וכן אגדה של ירק, וכן ערמה. היו שני עגולים, שתי אגדות, שתי ערמות, אחת טמאה ואחת טהורה, לא יתתם מזה על זה. רבי אליעזר אומר, תורמין מן הטהור על הטמא:

אין תורמין מן הטמא על הטהור. ואם תרם, שוגג, תרומתו תרומה, ומזיד, לא עשה כלום. וכן בן לוי שהיה לו מעשר טבל, היה מפריש עליו והולך, שוגג, מה שעשה, עשוי, מזיד, לא עשה כלום. רבי יהודה אומר, אם היה יודע בו בתחלה, אף על פי שהוא שוגג, לא עשה כלום:

המטביל כלים בשבת, שוגג, ישתמש בהם, מזיד, לא ישתמש בהם. המעשר והמבשל בשבת, שוגג, יאכל, מזיד, לא יאכל. הנוטע בשבת, שוגג, יקום, מזיד, יעקר. ובשביעית, בין שוגג בין מזיד, יעקר:

אין תורמין ממין על שאינו מינו. ואם תרם, אין תרומתו תרומה. כל מין חטים, אחד. כל מין תאנים וגרוגרות ודבלה, אחד. ותורם מזה על זה. כל מקום שיש בהן, תורם מן היפה. וכל מקום שאין בהן, תורם מן המתקים. רבי יהודה אומר, לעולם הוא תורם מן היפה:

תורמין בצל קטן שלם, ולא חצי בצל גדול. רבי יהודה אומר, לא כי, אלא חצי

בְּעַל גְּדוּל. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תּוֹרְמִין בְּצֵלִים מִבְּנֵי הַמְּדִינָה עַל הַכּוֹפְרִים, אֲבָל לֹא מִן הַכּוֹפְרִים עַל בְּנֵי הַמְּדִינָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֵכֶל פּוֹלִיטִיקוּן:

וְתוֹרְמִין זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל זֵיתֵי כֶּבֶשׂ, וְלֹא זֵיתֵי כֶּבֶשׂ עַל זֵיתֵי שֶׁמֶן. וַיִּין שְׂאִינוֹ מִבְּשָׁל עַל הַמְּבָשָׁל, וְלֹא מִן הַמְּבָשָׁל עַל שְׂאִינוֹ מִבְּשָׁל. זֶה הַכֹּלֵל, כֹּל שֶׁהוּא כְּלָאִים בְּחִבְרוֹ, לֹא יִתְרַם מִזֶּה עַל זֶה, אֲפֹלוּ מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע. וְכֹל שְׂאִינוֹ כְּלָאִים בְּחִבְרוֹ, תּוֹרַם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע, אֲבָל לֹא מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה. וְאִם תְּרַם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, חוּץ מִן הַזּוֹנִין עַל הַחֹטִים, שְׂאִינָן אֲכָל. וְהַקְּשׁוֹת וְהַמְּלַפְפוֹן, מִיֵּן אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי מִיֵּינִין:

פּרָק ג'

הַתּוֹרַם קִשׁוֹת וְנִמְצָאת מְרָה, אֲבִטִיחַ וְנִמְצָא סְרוּחַ, תְּרוּמָה, וַיִּחְזֹר וַיִּתְרַם. הַתּוֹרַם חֲבִית שֶׁל יַיִן וְנִמְצָאת שֶׁל חֶמֶץ, אִם יָדוּעַ שֶׁהִיְתָה שֶׁל חֶמֶץ עַד שֶׁלֹּא תִרְמָה, אִינָה תְּרוּמָה. אִם מִשְׁתַּרְמָה הִחְמִיצָהּ, הָרִי זֶה תְּרוּמָה. אִם סִפְקָה, תְּרוּמָה, וַיִּחְזֹר וַיִּתְרַם. הָרֵאשׁוֹנָה, אִינָה מְדַמְעֶת בְּפָנֵי עֶצְמָה, וְאִין חִיבִין עָלֶיהָ חֶמֶשׁ. וְכֵן הַשְּׁנִיָּה:

נִפְלָה אַחַת מֵהֵן לְתוֹךְ הַחֲלִין, אִינָה מְדַמְעֶתָן. נִפְלָה שְׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר, אִינָה מְדַמְעֶתָן. נִפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד, מְדַמְעוֹת בְּקִטְנָה שְׁבִשְׁתֵּיהֶן:

הַשְּׁתַּפִּין שֶׁתְּרָמוּ זֶה אַחֵר זֶה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, תְּרוּמַת הָרֵאשׁוֹן תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִם תְּרַם הָרֵאשׁוֹן בְּשַׁעוֹר, אִין תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה. וְאִם לֹא תְרַם הָרֵאשׁוֹן בְּשַׁעוֹר, תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה:

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁלֹּא דְּבַר, אֲבָל הַרְשָׁה אֶת בֶּן בֵּיתוֹ אוֹ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת שִׁפְחָתוֹ לְתֵרַם, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. בְּטַל, אִם עַד שֶׁלֹּא תְרַם בְּטַל, אִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם מִשְׁתַּרַם בְּטַל, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. הַפּוֹעֲלִים, אִין לְהֵן רְשׁוֹת לְתֵרַם, חוּץ מִן הַדְּרוּכוֹת, שֶׁהֵן מְטַמְּאִים אֶת הַגֵּת מִיָּד:

הָאוֹמֵר, תְּרוּמַת הַכְּרִי זֶה בְּתוֹכוֹ, וּמַעֲשָׂרוֹתָיו בְּתוֹכוֹ, תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר זֶה בְּתוֹכוֹ,

רבי שמעון אומר, קרא שם. וחכמים אומרים, עד שיאמר בצפוננו או בדרומו. רבי אלעזר חסמא אומר, האומר, תרומת הכרי ממנו עליו, קרא שם. רבי אליעזר בן יעקב אומר, האומר, עשור מעשר זה עשוי תרומת מעשר עליו, קרא שם:

המקדים תרומה לבכורים, מעשר ראשון לתרומה, ומעשר שני לראשון, אף על פי שהוא עובר בלא תעשה, מה שעשה עשוי. שנאמר (שמות כב), מלאתך ודמעך לא תאחר:

ומנין שיקדמו הבכורים לתרומה, זה קרוי תרומה וראשית, וזה קרוי תרומה וראשית, אלא יקדמו בכורים, שהן בכורים לכל. ותרומה לראשון, שהיא ראשית. ומעשר ראשון לשני, שיש בו ראשית:

המתבונן לומר תרומה ואמר מעשר, מעשר ואמר תרומה, עולה ואמר שלמים, שלמים ואמר עולה, שאיני נכנס לבית זה ואמר לזה, שאיני נהנה לזה ואמר לזה, לא אמר כלום, עד שיהיו פיו ולבו שוין:

הנכרי והבית, תרומתן תרומה, ומעשרותיהן מעשר, והקדשן הקדש. רבי יהודה אומר, אין לנכרי כרם רבעי. וחכמים אומרים, יש לו. תרומת הנכרי מדמעת, וחיבין עליה חמש. ורבי שמעון פוטר:

פרק ד'

המפריש מקצת תרומה ומעשרות, מוציא ממנו תרומה עליו, אבל לא למקום אחר. רבי מאיר אומר, אף מוציא הוא ממקום אחר תרומה ומעשרות:

מי שהיו פרותיו במגורה, ונתן סאה לבן לוי וסאה לעני, מפריש עד שמנה סאין ואוכלן, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אינו מפריש אלא לפי חשבון:

שעור תרומה, עין יפה, אחד מארבעים. בית שמאי אומרים, משלשים. והבינונית, מחמשים. והרעה, מששים. תרם ועלה בידו אחד מששים, תרומה, ואינו צריך לתרם. חזר והוסיף, חיב במעשרות. עלה בידו מששים ואחד, תרומה, ויחזור ויתרם

במות שהוא למוד, במדה ובמשקל ובמנין. רבי יהודה אומר, אף שלא מן המקור:
האומר לשלוחו, צא ותרום, תורם כדעתו של בעל הבית. אם אינו יודע דעתו של
בעל הבית, תורם כבינונית, אחד מחמשים. פחת עשרה או הוסיף עשרה, תרומתו
תרומה. אם נתכונן להוסיף אפלו אחת, אין תרומתו תרומה:

המרה בתרומה, רבי אליעזר אומר, אחד מעשרה, בתרומת מעשר, יתר מבאן,
יעשנה תרומת מעשר למקום אחר. רבי ישמעאל אומר, מחצה חלין ומחצה
תרומה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים, עד שישיר שם חלין:

בשלישה פרקים משערים את הכלכלה, בבכורות, ובסיפות, ובאמצע הקיץ.
המונה, משבת. והמודד, משבח ממנו. והשוקל, משבח משלשתן:

רבי אליעזר אומר, תרומה, עולה באחד ומאה. רבי יהושע אומר, במאה ועוד.
ועוד זה, אין לו שעור. רבי יוסי בן משלם אומר, ועוד, קב למאה סאה, שתות
למדמע:

רבי יהושע אומר, תאנים שחורות מעלות את הלבנות, לבנות, מעלות את
השחורות. עגולי דבלה, הגדולים מעלים את הקטנים, והקטנים מעלין את
הגדולים. העגולים מעלין את המלבנים, והמלבנים מעלין את העגולים. רבי
אליעזר אוסר. ורבי עקיבא אומר, בידוע מה נפלה, אין מעלות זו את זו, וכשאינו
ידוע מה נפלה, מעלות זו את זו:

ביצר, חמשים תאנים שחורות וחמשים לבנות, נפלה שחורה, שחורות אסורות
והלבנות מתרות. נפלה לבנה, לבנות אסורות ושחורות מתרות. בשאינו ידוע מה
נפלה, מעלות זו את זו. בזו רבי אליעזר מחמיר, ורבי יהושע מקל:

ובזו רבי אליעזר מקל, ורבי יהושע מחמיר. בדורס ליטרא קציעות על פי הכר
ואינו יודע איזוהי, רבי אליעזר אומר, רואין אותן באלו הן פרודות, והתחתונות
מעלות את העליונות. רבי יהושע אומר, לא תעלה עד שיהיו שם מאה כדים:

סאה תרומה שנפלה על פי מגורה וקפאה, רבי אליעזר אומר, אם יש בקפוי מאה

סָאָה, תַּעֲלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, לֹא תַעֲלָה. סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה עַל פִּי מְגוּרָה, יִקְפִּיאָנָה. וְאִם בֶּן, לְמָה אָמְרוּ תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, אִם אֵינוּ יָדוּעַ אִם בְּלוּלוֹת הֵן, אוֹ לֵאמֹר נִפְלָה:

שְׁתֵּי קָפוֹת וּשְׁתֵּי מְגוּרוֹת שֶׁנִּפְלָה סָאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ לֵאמֹר מֵהֵן נִפְלָה, מַעֲלוֹת זֹאת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, אִפְלוּ הֵם בְּשְׁתֵּי עִירוֹת, מַעֲלוֹת זֹאת זוֹ:

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַעֲשֵׂה בָּא לְפָנַי רַבִּי עֲקִיבָא בְּחַמְשִׁים אֲגָדוֹת שֶׁל יָרֵק, שֶׁנִּפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹכָן, חֲצִיָּה תְּרוּמָה, וְאִמְרַתִּי לְפָנָיו, תַּעֲלָה. לֹא שֶׁהַתְּרוּמָה תַּעֲלָה בְּחַמְשִׁים וְאֶחָד, אֲלֵא שֶׁהָיוּ שָׁם מֵאָה וּשְׁנַיִם חֲצִיִּים:

פֶּרֶק ה'

סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֲלִין, אוֹ לְמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, אוֹ לְמַעֲשֵׂר שְׁנִי, אוֹ לְהַקְדֵּשׁ, בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִים, יִרְקְבוּ. אִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ הַסָּאָה, יִמְכְּרוּ לַכֹּהֲנִים בְּדַמֵּי תְּרוּמָה, חוּץ מִדַּמֵּי אוֹתָהּ סָאָה. וְאִם לְמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן נִפְלָה, יִקְרָא שֵׁם לְתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְאִם לְמַעֲשֵׂר שְׁנִי אוֹ לְהַקְדֵּשׁ נִפְלָה, הָרִי אֵלוּ יִפְדּוּ. וְאִם טְמֵאִים הָיוּ אוֹתָן הַחֲלִין, יִאָּכְלוּ נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת, אוֹ יִלוּשׁוּ בְּמֵי פְּרוֹת, אוֹ יִתְחַלְּקוּ לְעִסוֹת, בְּדִי שְׁלֵא יֵהָא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיּוּצָה:

סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה חֲלִין טְהוֹרִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, תְּרוּם וְתִשְׂרֹף, שְׂאֵנִי אֹמֵר, סָאָה שֶׁנִּפְלָה הִיא סָאָה שֶׁעֲלָתָהּ. וְחַכְמִים אֹמְרִים, תַּעֲלָה וְתִאָּכַל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת, אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פְּרוֹת, אוֹ תִתְחַלֵּק לְעִסוֹת, בְּדִי שְׁלֵא יֵהָא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיּוּצָה:

סָאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה חֲלִין טְמֵאִין, תַּעֲלָה וְתִאָּכַל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת, אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פְּרוֹת, אוֹ תִתְחַלֵּק לְעִסוֹת, בְּדִי שְׁלֵא יֵהָא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיּוּצָה:

סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה סָאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה, בֵּית שְׁמַאי אוֹסְרִים, וּבֵית

הֵלֵל מִתִּירִין. אָמְרוּ בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי, הוֹאִיל וּטְהוֹרָה אֲסוּרָה לְזָרִים וּטְמֵאָה אֲסוּרָה לְכֹהֲנִים, מָה טְהוֹרָה עוֹלָה, אִף טְמֵאָה תֵעָלֶה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי, לֹא, אִם הָעֹלֹת הַחֲלִין הַקְּלִין הַמִּתְרִין לְזָרִים אֶת הַטְּהוֹרָה, תֵעָלֶה תְרוּמָה הַחֲמוּרָה הָאֲסוּרָה לְזָרִים אֶת הַטְּמֵאָה. לְאַחַר שֶׁהוּדוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְרוּם וְתִשְׂרֹף. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֲבָדָה בְּמַעוֹטָה:

סָאָה תְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, הִגְבִּיחָה וְנִפְלָה לְמָקוֹם אַחֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִדְּמַעַת כְּתוּרָמָה וְדָאִי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָה מִדְּמַעַת אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

סָאָה תְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה וְנִדְמָעוּ, וְנִפְלָה מִן הַמִּדְמָע לְמָקוֹם אַחֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִדְּמַעַת כְּתוּרָמָה וְדָאִי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַמִּדְמָע מִדְּמַע אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן, וְאֵין הַמְחַמֵּץ מִחַמֵּץ אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן, וְאֵין הַמֵּים שְׂאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמְקוּהָ אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

סָאָה תְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, הִגְבִּיחָה וְנִפְלָה אַחֲרָתָהּ, הִגְבִּיחָה וְנִפְלָה אַחֲרָתָהּ, הֲרִי זֹו מִתְרַתָּהּ, עַד שֶׁתִּרְבֶּה תְרוּמָה עַל הַחֲלִין:

סָאָה תְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, וְלֹא הִסְפִּיק לְהִגְבִּיחָה עַד שֶׁנִּפְלָה אַחֲרָתָהּ, הֲרִי זֹו אֲסוּרָה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר:

סָאָה תְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, וּטְחָנָן וּפְחָתוּ, כְּשֵׁם שֶׁפְּחָתוּ הַחֲלִין, כֶּךָ פְּחָתָהּ הַתְרוּמָה, וּמִתֵּר. סָאָה תְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, וּטְחָנָן וְהוֹתִירוּ, כְּשֵׁם שֶׁהוֹתִירוּ הַחֲלִין, כֶּךָ הוֹתִירָהּ הַתְרוּמָה, וְאֲסוּר. אִם יָדוּעַ שֶׁהַחֲטִים שֶׁל חֲלִין יָפוֹת מִשָּׁל תְרוּמָה, מִתֵּר. סָאָה תְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, וְאַחַר כֵּן נִפְלוּ שֵׁם חֲלִין, אִם שׁוּגַג, מִתֵּר, וְאִם מִזִּיד, אֲסוּר:

פֶּרֶק ו'

הָאוֹכֵל תְרוּמָה שׁוּגַג, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. אֶחָד הָאוֹכֵל וְאֶחָד הַשׁוֹתֶה וְאֶחָד הַסֵּךְ, אֶחָד תְרוּמָה טְהוֹרָה וְאֶחָד תְרוּמָה טְמֵאָה, מְשַׁלֵּם חֲמִשָּׁה וְחֹמֶשׁ חֲמִשָּׁה. אֵינוּ מְשַׁלֵּם

תְּרוּמָה, אֶלֶּא חֲלִין מִתְּקָנִים, וְהֵם נֶעְשִׂין תְּרוּמָה, וְהַתְּשֻׁלוּמִין תְּרוּמָה. אִם רָצָה
הַכֹּהֵן לְמַחֵל, אִינוּ מוּחֵל:

בֵּת יִשְׂרָאֵל שְׂאֵבְלָה תְּרוּמָה וְאַחַר כֵּךְ נִשְׂאֵת לְכַהֵן, אִם תְּרוּמָה שְׂלֵא זָכָה בָּהּ כֹּהֵן
אֶבְלָה, מְשַׁלְּמֵת קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְעֶצְמָהּ. וְאִם תְּרוּמָה שְׂזָכָה בָּהּ כֹּהֵן אֶבְלָה, מְשַׁלְּמֵת
קֶרֶן לְבָעָלִים, וְחֹמֶשׁ לְעֶצְמָהּ, מִפְּנֵי שְׂאֵמְרוּ, הָאוֹכֵל תְּרוּמָה שׁוֹגֵג, מְשַׁלֵּם קֶרֶן
לְבָעָלִים, וְחֹמֶשׁ לְכֹל מִי שִׁירְצָה:

הַמֵּאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו וְאֶת אוֹרְחָיו תְּרוּמָה, הוּא מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן, וְהֵם מְשַׁלְּמִין אֶת
הַחֹמֶשׁ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, הֵם מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וְהוּא מְשַׁלֵּם
לָהֶם דְּמֵי סְעוּדָתָן:

הַגּוֹנֵב תְּרוּמָה וְלֹא אֶבְלָה, מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֹל דְּמֵי תְּרוּמָה. אֶבְלָה, מְשַׁלֵּם שְׁנֵי
קֶרְנִים וְחֹמֶשׁ, קֶרֶן וְחֹמֶשׁ מִן הַחֲלִין, וְקֶרֶן דְּמֵי תְּרוּמָה. גֹּנֵב תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְאֶבְלָה,
מְשַׁלֵּם שְׁנֵי חֲמִשִּׁים וְקֶרֶן, שְׂאִין בְּהַקֹּדֶשׁ תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֹל:

אִין מְשַׁלְּמִין מִן הַלְקָט וּמִן הַשְּׂכֵחָה וּמִן הַפֶּאֶה וּמִן הַהֶפְקֵר, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן
שְׁנִטְלָה תְּרוּמָתוֹ, וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שְׁנַפְדוֹ, שְׂאִין הַקֹּדֶשׁ פּוֹדֶה אֶת הַקֹּדֶשׁ,
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים מִתִּירִין בָּאֵלוֹ:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְשַׁלְּמִין מִמֵּין עַל שְׂאִינוֹ מֵינוּ, בְּלִבְד שִׁישְׁלֵם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע.
וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִין מְשַׁלְּמִין אֶלֶּא מִמֵּין עַל מֵינוּ. לְפִיכֵךְ, אִם אֶבְל קִשׁוּאִין שֶׁל
עָרֵב שְׂבִיעִית, יִמְתִּין לְקִשׁוּאִין שֶׁל מוֹצָאֵי שְׂבִיעִית, וַיִּשְׁלֵם מֵהֶם. מִמְּקוֹם שֶׁרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר מִקַּל, מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָא מַחְמִיר, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא כַב), וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת
הַקֹּדֶשׁ, כֹּל שֶׁהוּא רָאוּי לְהִיּוֹת קֹדֶשׁ, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, וְנָתַן
לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ, קֹדֶשׁ שְׂאֵבְל:

פֶּרֶק ז'

הָאוֹכֵל תְּרוּמָה מִזֵּיד, מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאִינוּ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ. הַתְּשֻׁלוּמִין חֲלִין,

אם רצה הבהן למחל, מוחל:

בת בהן שנשאת לישראל ואחר כך אכלה תרומה, משלמת את הקרן ואינה משלמת את החמש, ומיתתה בשרפה. נשאת לאחד מכל הפסולין, משלמת קרן וחמש, ומיתתה בחנק, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, זו וזו משלמות את הקרן ואינן משלמות את החמש, ומיתתן בשרפה:

המאכיל את בניו קטנים, ואת עבדיו בין גדולים בין קטנים, האוכל תרומת חוצה לארץ, והאוכל פחות מבזית תרומה, משלם את הקרן, ואינו משלם את החמש. והתשלומין חלין, אם רצה הבהן למחל, מוחל:

זה הכלל, כל המשלם קרן וחמש, התשלומין תרומה, אם רצה הבהן למחל, אינו מוחל. וכל המשלם את הקרן ואינו משלם את החמש, התשלומין חלין, אם רצה הבהן למחל, מוחל:

שתי קפות, אחת של תרומה ואחת של חלין, שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו מהן נפלה, הרי אני אומר, לתוך של תרומה נפלה. אין ידוע איזו היא של תרומה ואיזו היא של חלין, אכל אחת מהן, פטור, והשניה, נוהג בה בתרומה, וחיבת בחלה, דברי רבי מאיר. רבי יוסי פוטר. אכל אחר את השניה, פטור. אכל אחד את שתיהן, משלם בקטנה שבשתיהן:

נפלה אחת מהן לתוך החלין, אינה מדמעטן, והשניה, נוהג בה בתרומה, וחיבת בחלה, דברי רבי מאיר. ורבי יוסי פוטר. נפלה שניה למקום אחר, אינה מדמעטן. נפלו שתיהן למקום אחד, מדמעטות בקטנה שבשתיהן:

זרע את אחת מהן, פטור, והשניה, נוהג בה בתרומה, וחיבת בחלה, דברי רבי מאיר. ורבי יוסי פוטר. זרע אחר את השניה, פטור. זרע אחד את שתיהן, בדבר שזרעו כלה, מתר, ובדבר שאין זרעו כלה. אסור:

פרק ח'

האשה שהיתה אוכלת בתרומה, באו ואמרו לה, מת בעליך או גרשך, וכן העבד שהיה אוכל בתרומה, ובאו ואמרו לו, מת רבך, או מכרך לישראל, או נתנך במתנה, או עשאך בן חורין. וכן כהן שהיה אוכל בתרומה, ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, רבי אליעזר מחייב קרן וחמש, ורבי יהושע פוטר. היה עומד ומקריב על גבי המזבח, ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, רבי אליעזר אומר, כל הקרבנות שהקריב על גבי המזבח, פסולים. ורבי יהושע מכשיר. נודע שהוא בעל מום, עבודתו פסולה:

ובלם, שהיתה תרומה בתוך פיהם, רבי אליעזר אומר, יבלעו. ורבי יהושע אומר, יפלטו. אמרו לו, נטמאת ונטמאת תרומה, רבי אליעזר אומר, יבלע. ורבי יהושע אומר, יפלט. טמא היית וטמאה היתה תרומה, או נודע שהוא טבל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, או שטעם טעם פשפש לתוך פיו, הרי זה יפלט:

היה אוכל באשכול ונכנס מן הגנה לחצר, רבי אליעזר אומר, יגמר. ורבי יהושע אומר, לא יגמר. חשכה לילי שבת, רבי יהושע אומר, יגמר. ורבי אליעזר אומר, לא יגמר:

זין של תרומה שנתגלה, ישפך, ואין צריך לומר של חלין. שלשה משקין אסורים משום גלוי, המים והזין והחלב. ושאר כל המשקין מתרים. כמה ישחו ויהיו אסורין, כדי שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה:

שעור המים המגלין, כדי שתאבד בהם המרה. רבי יוסי אומר, בכלים, כל שהן, ובקרקעות, ארבעים סאה:

נקורי תאנים וענבים וקשואין והדלועין והאבטיחים והמלפפונות, אפלו הם כפר, אחד גדול ואחד קטן, אחד תלוש ואחד מחבר, כל שיש בו לחה, אסור. ונשוכת הנחש, אסורה, מפני סכנת נפשות:

המשמרת של יין, אסורה משום גלוי. רבי נחמיה מתיר:

חבית של תרומה שנולד בה ספק טמאה, רבי אליעזר אומר, אם היתה מנחת במקום תרפה, יניחנה במקום המצנע, ואם היתה מגלה, יכסנה. ורבי יהושע אומר, אם היתה מנחת במקום מצנע, יניחנה במקום תרפה, ואם היתה מכסה, יגלנה. רבן גמליאל אומר, אל יחדש בה דבר:

חבית שנשברה בגת העליונה, והתחתונה טמאה, מודה רבי אליעזר ורבי יהושע, שאם יכולים להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל. ואם לאו, רבי אליעזר אומר, תרד ותטמא, ואל יטמאנה בידי:

ובן חבית של שמן שנשפכה, מודה רבי אליעזר ורבי יהושע, שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל. ואם לאו, רבי אליעזר אומר, תרד ותבלע, ואל יבלענה בידי:

ועל זו ועל זו אמר רבי יהושע, לא זו היא תרומה שאני מזדהר עליה מלטמאה, אלא מלאכלה. ובל טמאה ביצה, היה עובר ממקום למקום וכברות של תרומה בידו, אמר לו נכרי, תן לי אחת מהן ואתמאה, ואם לאו, הרי אני מטמא את בלה, רבי אליעזר אומר, יטמא את בלה, ואל יתן לו אחת מהן ויטמא. רבי יהושע אומר, יניח לפניו אחת מהן על הסלע:

ובן נשים שאמרו להם נכרים, תנו אחת מכם ונטמא, ואם לאו, הרי אנו מטמאים את בלכם, יטמאו את בלן, ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל:

פרק ט'

הזורע תרומה, שוגג, יופך. ומזיד, יקים. אם הביאה שלישי, בין שוגג בין מזיד, יקים. ובפשתן, מזיד, יופך:

וחיבת בלקט ובשכחה ובפאה. ועניי ישראל ועניי כהנים, מלקטים. ועניי ישראל, מוכרין את שלהם לכהנים בדמי תרומה, והדמים שלהם. רבי טרפון אומר, לא

יִלְקָטוּ אֶלֶּא עֲנִי כְהֻנִּים, שְׁמָא יִשְׁכְּחוּ וַיִּתְּנוּ לְתוֹךְ פִּיהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם
בֶּן, לֹא יִלְקָטוּ אֶלֶּא טְהוּרִים:

וְחִיבַת בְּמַעֲשָׂוֹת וּבְמַעֲשֵׁר עֲנִי, וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי כְהֻנִּים נוֹטְלִים, וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל
מוֹכְרִין אֶת שְׁלֵהֶם לְכְהֻנִּים בְּדָמֵי תְרוּמָה, וְהַדָּמִים שְׁלֵהֶם. הַחוּבֵט מְשַׁבַּח. וְהַדָּשׁ
בִּיצֵד יַעֲשֶׂה, תוֹלָה כְּפִיפּוֹת בְּצוּאָרֵי בְהֵמָה וְנוֹתֵן לְתוֹכָן מֵאוֹתוֹ הַמִּין, נִמְצָא לֹא
זוּמֵם אֶת הַבְּהֵמָה וְלֹא מֵאֲכִיל אֶת הַתְּרוּמָה:

גְּדוּלֵי תְרוּמָה, תְּרוּמָה. וְגְדוּלֵי גְדוּלִין, חֲלִין. אֲבָל הַטָּבֵל וּמַעֲשֵׁר רֵאשׁוֹן וְסִפְיָחֵי
שְׁבִיעִית וְתְרוּמַת חוּצָה לְאֶרֶץ וְהַמְדַמֵּעַ וְהַבְּכוּרִים, גְּדוּלֵיהֶן, חֲלִין. גְּדוּלֵי הַקֹּדֶשׁ
וּמַעֲשֵׁר שְׁנִי, חֲלִין, וּפּוּדָה אוֹתָם בְּזִמְנֵי זְרָעָם:

מֵאָה לַגֵּנֶה שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֲלִין, כֹּלֵן מִתְּרִין בְּדָבָר שֶׁזָּרְעוּ כָּלָה. אֲבָל בְּדָבָר
שֶׁאִין זָרְעוּ כָּלָה, אֲפִלּוּ מֵאָה שֶׁל חֲלִין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, כֹּלֵן אֲסוּרִין:

הַטָּבֵל, גְּדוּלֵיו מִתְּרִין בְּדָבָר שֶׁזָּרְעוּ כָּלָה. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאִין זָרְעוּ כָּלָה, גְּדוּלֵי גְדוּלִין,
אֲסוּרִין. אִיזְהוּ דָּבָר שֶׁאִין זָרְעוּ כָּלָה, כְּגוֹן הַלוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,
הַשּׁוּם, כְּשֵׁעוּרִים:

הַמְּנַבֵּשׁ עִם הַנְּכָרֵי בַחֲסִיּוֹת, אֵף עַל פִּי שְׁפָרוֹתָיו טָבֵל, אוֹכֵל מֵהֶם עֲרָאֵי. שְׁתִּילֵי
תְרוּמָה שְׁנַטְמָאוּ, שְׁתָּלָן, טְהוּרֵי מְלִטְמָא, וְאֲסוּרִין מִלְאֲכֵל עַד שֶׁיִּגָּם אֶת הָאֲכֵל. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיִּגָּם וַיִּשְׁנֶה:

פֶּרֶק י'

בְּצֵל שְׁנֵתְנוּ בְּתוֹךְ עֲדָשִׁים, אִם שְׁלֵם, מִתְּרֵי. וְאִם חֲתָכוּ, בְּנוֹתֵן טַעַם. וְשֶׁאֵר כֹּל
הַתְּבַשִּׁיל, בֵּין שְׁלֵם בֵּין מִחֲתָךְ, בְּנוֹתֵן טַעַם. רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּצַחְנָה, שֶׁאִינוּ אֶלֶּא
לְטַל אֶת הַזֶּהֱמָא:

תְּפוּחַ שְׂרָסְקוּ וְנִתְּנוּ לְתוֹךְ עֶסָה, וְחִמְצָה, הָרִי זֶה אֲסוּרָה. שְׁעוּרִים שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר
שֶׁל מַיִם, אֵף עַל פִּי שֶׁהִבְאִישׁוּ, מִימּוֹ מִתְּרִין:

הַרוֹדֶה פֶת חֲמָה וְנִתְנָה עַל פִּי חֲבִית שֶׁל יַיִן תְּרוּמָה, רַבִּי מֵאִיר אֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מֵתִיר. רַבִּי יוֹסִי מֵתִיר בְּשֵׁל חֲטִים, וְאֹסֵר בְּשֵׁל שְׁעוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁעוּרִים שׁוֹאֲבוֹת: תְּנוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּכַמוֹן שֶׁל תְּרוּמָה וְאָפָה בּוֹ, הִפֵּת מִתְּרַת, שְׂאִין טַעַם כְּמוֹן, אֲלֵא רִיחַ כְּמוֹן:

תִּלְתָן שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ הַבוּר שֶׁל יַיִן, בְּתְרוּמָה, בְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי, אִם יֵשׁ בְּזֶרַע כְּדֵי לִתֵּן טַעַם, אֲבָל לֹא בְּעֵץ. בְּשִׁבְיעִית וּבְכֹלֵאֵי הַכֶּרֶם וְהַקֹּדֶשׁ, אִם יֵשׁ בְּזֶרַע וּבְעֵץ כְּדֵי לִתֵּן טַעַם:

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָן בְּכֹלֵאֵי הַכֶּרֶם, יִדְלֶקוּ. הָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָן שֶׁל טָבֵל, כּוֹתֵשׁ, וּמִחֲשֵׁב כְּמָה זֶרַע יֵשׁ בָּהֶם, וּמִפְּרִישׁ אֶת הַזֶּרַע, וְאִינוּ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶת הָעֵץ. אִם הַפְּרִישׁ, לֹא יֵאמַר אֶכְתּוֹשׁ וְאֵטֵל אֶת הָעֵץ וְאֶתָּן אֶת הַזֶּרַע, אֲלֵא נוֹתֵן הָעֵץ עִם הַזֶּרַע:

זֵיתֵי חֲלִין שֶׁכִּבְּשׁוּ עִם זֵיתֵי תְרוּמָה, פְּצוּעֵי חֲלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה, פְּצוּעֵי חֲלִין עִם שְׁלֵמֵי תְרוּמָה, אוֹ בְּמֵי תְרוּמָה, אֲסוּר. אֲבָל שְׁלֵמֵי חֲלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה, מֵתֵר:

דָּג טָמֵא שֶׁכִּבְּשׁוּ עִם דָּג טָהוֹר, כָּל גֶּרֶב שֶׁהוּא מִחֲזִיק סֵאתִים, אִם יֵשׁ בּוֹ מִשְׁקֵל עֶשְׂרֵה זֹז בִּיהוּדָה שֶׁהֵן חֲמֵשׁ סֵלַעִים בְּגִלְיֵל דָּג טָמֵא, צִירוֹ אֲסוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּיעִית בְּסֵאתִים. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֶחָד מִשְׁשָׁה עֶשֶׂר בּוֹ:

חֲגָבִים טָמֵאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טָהוּרִים, לֹא פָּסְלוּ אֶת צִירָם. הָעִיד רַבִּי צְדוּק עַל צִיר חֲגָבִים טָמֵאִים, שֶׁהוּא טָהוֹר:

כָּל הַנִּכְבְּשִׁים זֶה עִם זֶה, מִתְּרִים, אֲלֵא עִם הַחֲסִית. חֲסִית שֶׁל חֲלִין עִם חֲסִית שֶׁל תְּרוּמָה, יִרְק שֶׁל חֲלִין עִם חֲסִית שֶׁל תְּרוּמָה, אֲסוּר. אֲבָל חֲסִית שֶׁל חֲלִין עִם יִרְק שֶׁל תְּרוּמָה, מֵתֵר:

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, כָּל הַנְּשָׁלְקִים עִם הַתְּרָדִים, אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם נוֹתְנִין אֶת הַטַּעַם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כְּרוֹב שֶׁל שְׁקִיא עִם כְּרוֹב שֶׁל בַּעַל, אֲסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה, מִתְּרִים, אֲלֵא עִם הַבָּשָׂר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן

נודי אומר, הכבד אוסרת ואינה נאסרת, מפני שהיא פולטת ואינה בולעת:
ביצה שנתבשלה בתבלין אסורין, אפלו חלמון שלה אסור, מפני שהוא בולע. מי
שלקות ומי כבשים של תרומה, אסורים לזרים:

פרק י"א

אין נותנין דבילה וגרוגרות לתוך המורקס, מפני שהוא מאבדן, אבל נותנין את היין
למורקס. ואין מפטמין את השמן, אבל עושין את היין ונומלין. אין מבשלין יין של
תרומה, מפני שהוא ממעיטו. רבי יהודה מתיר, מפני שהוא משביחו:

דבש תמרים, ויין תפוחים, וחמץ סתוניות, ושאר כל מי פרות של תרומה, רבי
אליעזר מחיב קרן וחמש, ורבי יהושע פוטר. ורבי אליעזר מטמא משום משקה.
אמר רבי יהושע, לא מנו חכמים שבעה משקים כמוני פטמים, אלא אמרו, שבעה
משקין טמאים, ושאר כל המשקין טהורין:

אין עושין תמרים דבש, ולא תפוחים יין, ולא סתוניות חמץ, ושאר כל הפרות
אין משנין אותם מברייתן בתרומה ובמעשר שני, אלא זיתים וענבים בלבד. אין
סופגין ארבעים משום ערלה, אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים. ואין מביאין
בכורים משקין, אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים. ואינו מטמא משום משקה,
אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים. ואין מקריבין על גבי המזבח, אלא היוצא מן
הזיתים ומן הענבים:

עקצי תאנים וגרוגרות, והכליסים והחרובין של תרומה, אסורים לזרים:

גרעיני תרומה, בזמן שהוא מכנסן, אסורות, ואם השליכן, מתרות. וכן עצמות
הקדשים, בזמן שהוא מכנסן, אסורין, ואם השליכן, מתרין. המרסן מתר. סבין
של חדשות אסורות, ושל ישנות מתרות. ונהג בתרומה בדרך שהוא נוהג בחלין.
המסלת קב או קבים לסאה, לא יאבד את השאר, אלא יניחנו במקום המצנע:

מגורָה שְׁפָנָה מִמָּנָה חֲטֵי תְרוּמָה, אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וּמְלַקֵּט אַחַת אַחַת, אֶלֶּא מְכַבֵּד בְּדַרְכּוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲלִין:

וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שְׁנֵשְׁפָּכָה, אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וּמְטַפֵּת, אֶלֶּא נוֹהֵג בָּהּ בְּדַרְךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּחֲלִין:

הַמְעַרָה מִכֵּד לְכַד וְנוֹטֵף שְׁלֵשׁ טְפִים, נוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲלִין. הַרְבֵּינָה וּמְצָה, הָרִי זוֹ תְרוּמָה. וְכַמָּה תֵּהֵא בְתֵרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וְיוֹלִיכָנָה לְכַהֵן, אַחַד מִשְׁמָנָה לְשִׁמְיֵינִית:

בְּרִשְׁיֵי תְרוּמָה, מֵאֲכִילִין אוֹתָם לְבַהֲמָה וְלַחֲתִיָּה וְלַתְּרַנְגוּלִים. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכַּהֵן, מֵאֲכִילָהּ בְּרִשְׁיֵי תְרוּמָה. וְכַהֵן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל, אֵף עַל פִּי שְׁמִזּוּנוֹתֶיהָ עָלָיו, לֹא יֵאֲכִילָנָה בְּרִשְׁיֵי תְרוּמָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂם פָּרָה מִכַּהֵן, לֹא יֵאֲכִילָנָה בְּרִשְׁיֵי תְרוּמָה. וְכַהֵן שֶׁשָּׂם פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל, מֵאֲכִילָהּ בְּרִשְׁיֵי תְרוּמָה:

מִדְּלִיקִין שֶׁמֶן שֶׁרָפָה בְּבֵתִי כְּנִסְיוֹת, וּבְבֵתִי מִדְּרָשׁוֹת, וּבְמִבּוֹאוֹת הָאֶפְלִין, וְעַל גְּבֵי הַחוֹלִין בְּרִשׁוֹת כַּהֵן. בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׂאֵת לְכַהֵן, וְהִיא לְמוֹדָה אֶצֶל אָבִיהָ, אָבִיהָ מִדְּלִיק בְּרִשׁוֹתָהּ. מִדְּלִיקִין בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה, אֲבָל לֹא בְּבֵית הָאָבֶל, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, בְּבֵית הָאָבֶל, אֲבָל לֹא בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר כָּאֵן וְכָאֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן מִתִּיר כָּאֵן וְכָאֵן:

-- מסכת מעשרות --

כָּלֵל אָמְרוּ בְּמַעֲשָׂרוֹת, כָּל שֶׁהוּא אֲכָל, וְנִשְׁמַר, וְגִדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ, חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת. וְעוֹד כָּלֵל אַחַר אָמְרוּ, כָּל שֶׁתְּחַלְתּוּ אֲכָל וְסוּפוֹ אֲכָל, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוּמְרוֹ לְהוֹסִיף אֲכָל, חֵיב קָטָן וְגִדּוּל. וְכָל שֶׁאֵין תְּחַלְתּוֹ אֲכָל אֲבָל סוּפוֹ אֲכָל, אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיעֲשֶׂה אֲכָל:

מאימתי הפרות חיבות במעשרות. התאנים, משיבחילו. הענבים והאבשים, משהבאישו. האוג והתותים, משיאדימו. וכל האדמים, משיאדימו. הרמונים, משימסו. התמרים, משיטילו שאר. האפרסקים, משיטילו גידים. האגוזים, משיעשו מגורה. רבי יהודה אומר, האגוזים והשקדים, משיעשו קלפה:

החרובין, משינקדו. וכל השחורים, משינקדו. האגסים והקרסטומלין והפרישין והעזרדים, משיקרחו. וכל הלבנים, משיקרחו. התלתן, משתצמח. התבואה והזיתים, משיכניסו שלישי:

ובירק, הקשואין והדלועים והאבטיחים והמלפפונות, התפוחים והאתרוגין, חיבים גדולים וקטנים. רבי שמעון פוטר את האתרוגים בקטן. החיב בשקדים המרים, פטור במתוקים, החיב במתוקים, פטור במרים: איזהו גרנן למעשרות. הקשואים והדלועים, משיפקסו. ואם אינו מפקס, משיעמיד ערמה. אבטיח, משישלק. ואם אינו משישלק, עד שיעשה מקצה. ירק הנאגד, משיאגד. אם אינו אוגד, עד שימלא את הכלי. ואם אינו ממלא את הכלי, עד שילקט כל צרכו. כלכלה, עד שיחפה. ואם אינו מחפה, עד שימלא את הכלי. ואם אינו ממלא את הכלי, עד שילקט כל צרכו. במה דברים אמורים, במוליך לשוק. אבל במוליך לביתו, אוכל מהם עראי עד שהוא מגיע לביתו:

הפרד והצמוקין והחרובין, משיעמיד ערמה. הבצלים, משיפקל. ואם אינו מפקל, משיעמיד ערמה. התבואה, משימרת. ואם אינו ממרת, עד שיעמיד ערמה. הקטניות, משיכבר. ואם אינו כובר, עד שימרת. אף על פי שמרת, נוטל מן הקטעים ומן העזרדים וממה שבתוך התבן, ואוכל:

היין, משיקפה. אף על פי שקפה, קולט מן הגת העליונה ומן הצנור, ושותה. השמן, משיירד לעוקה. אף על פי שירד, נוטל מן העקל ומבין הממל ומבין הפצים, ונותן לחמטה ולתמחוי, אבל לא יתן לקדרה וללפס כשהן רותחין. רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חמץ וציר:

העגול, משיחליקנו. מחליקים בתאנים ובענבים של טבל. רבי יהודה אוסר.

המחליק בענבים, לא הכשר. רבי יהודה אומר, הכשר. הגרוגרות, משידוש ומגורה משיעגל. הנה דש בחבית ומעגל במגורה, נשברה החבית ונפתחה המגורה, לא יאכל מהם עראי. רבי יוסי מתיר:

פרק ב'

הנה עובר בשוק ואמר, טלו לכם תאנים, אוכלין ופטורין. לפיכך אם הכניסו לבתיהם, מתקנים ודאי. טלו והכניסו לבתיכם, לא יאכלו מהם עראי. לפיכך אם הכניסו לבתיהם, אינם מתקנים אלא דמאי:

היו יושבין בשער או בחנות, ואמר, טלו לכם תאנים, אוכלין ופטורין, ובעל השער ובעל החנות חיבין. רבי יהודה פוטר, עד שיחזיר את פניו, או עד שישנה מקום ישיבתו:

המעלה פרות מן הגליל ליהודה, או עולה לירושלים, אוכל מהם עד שהוא מגיע למקום שהוא הולך, וכן ביהודה. רבי מאיר אומר, עד שהוא מגיע למקום השביתה. והרוכלין המחזרין בעירות, אוכלים עד שמגיעים למקום הלינה. רבי יהודה אומר, הבית הראשון הוא ביתו:

פרות שתדמן עד שלא נגמרה מלאכתן, רבי אליעזר אוסר מלאכל מהם עראי. וחקמים מתירין, חוץ מפלפלת תאנים. כלפלת תאנים שתדמה, רבי שמעון מתיר, וחקמים אוסרין:

האומר לחברו, הילך אסר זה ותן לי בו חמש תאנים, לא יאכל עד שיעשר, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, אוכל אחת אחת, פטור, ואם צרף, חיב. אמר רבי יהודה, מעשה בגנת ורדים שהיתה בירושלים, והיו תאנים נמכרות משלש ומארבע באסר, ולא הפרש ממנה תרומה ומעשר מעולם:

האומר לחברו, הילך אסר זה בעשר תאנים שאבר לי, בודר ואוכל. באשכול שאבר לי, מגרגר ואוכל. ברמון שאבר לי, פורט ואוכל. באבטיח שאבר לי, סופת

וְאוֹכֵל. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ בְּעֶשְׂרִים תֵּאֲנִים אֵלּוּ, בְּשָׁנֵי אֲשֶׁכּוּלוֹת אֵלּוּ, בְּשָׁנֵי רִמּוֹנִים אֵלּוּ, בְּשָׁנֵי אֲבִטִיחִים אֵלּוּ, אוֹכֵל כְּדָרְכּוֹ וּפְטוֹר, מִפְּנֵי שְׁקָנָה בְּמַחְבֵּר לְקַרְקָע:

הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְקִצּוֹת עִמּוֹ בְּתֵאֲנִים, אָמַר לוֹ עַל מְנַת שְׂאוֹכֵל תֵּאֲנִים, אוֹכֵל וּפְטוֹר. עַל מְנַת שְׂאוֹכֵל אֲנִי וּבְנֵי בֵיתִי, אוֹ שִׂיאֲכֵל בְּנֵי בִשְׁכָרִי, הוּא אוֹכֵל וּפְטוֹר, וּבְנֵי אוֹכֵל וְחֵיב. עַל מְנַת שְׂאוֹכֵל בְּשַׁעַת הַקְּצִיעָה וְלֵאחֶר הַקְּצִיעָה, בְּשַׁעַת הַקְּצִיעָה אוֹכֵל וּפְטוֹר, וְלֵאחֶר הַקְּצִיעָה אוֹכֵל וְחֵיב, שְׂאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה. זֶה הַכֹּל, הָאוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה, פְּטוֹר, וְשְׂאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה, חֵיב:

הִיא עוֹשָׂה בְּלִבְסִים, לֹא יֹאכֵל בְּבָנוֹת שְׁבַע. בְּבָנוֹת שְׁבַע, לֹא יֹאכֵל בְּלִבְסִים. אָבֵל מוֹנֵעַ הוּא אֶת עֲצָמוֹ עַד שְׂמִיגָע לְמָקוֹם הַיְּפוֹת וְאוֹכֵל. הַמַּחְלִיף עִם חֵבְרוֹ, זֶה לְאֹכֵל וְזֶה לְאֹכֵל, זֶה לְקִצּוֹת וְזֶה לְקִצּוֹת, זֶה לְאֹכֵל וְזֶה לְקִצּוֹת, חֵיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַמַּחְלִיף לְאֹכֵל, חֵיב, וְלְקִצּוֹת, פְּטוֹר:

פֶּרֶק ג'

הַמַּעֲבִיר תֵּאֲנִים בְּחִצְרוֹ לְקִצּוֹת, בְּנֵיוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ אוֹכְלִין וּפְטוֹרִין. הַפּוֹעֵלִים שְׁעִמּוֹ, בְּזִמְן שְׂאִין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, אוֹכְלִין וּפְטוֹרִין. אָבֵל אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, הֲרֵי אֵלּוֹ לֹא יֹאכְלוּ:

הַמוֹצִיא פּוֹעֵלָיו לְשָׂדֶה, בְּזִמְן שְׂאִין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, אוֹכְלִין וּפְטוֹרִין. וְאִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, אוֹכְלִין אַחַת מִן הַתֵּאֲנָה, אָבֵל לֹא מִן הַסֵּל וְלֹא מִן הַקֶּפֶה וְלֹא מִן הַמִּקְצָה:

הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּזִיתִים, אָמַר לוֹ עַל מְנַת לְאֹכֵל זֵיתִים, אוֹכֵל אֶחָד אֶחָד וּפְטוֹר. וְאִם צֶרֶף, חֵיב. לְנֶכֶשׁ בְּבָצָלִים, אָמַר לוֹ עַל מְנַת לְאֹכֵל יֶרֶק, מְקַרְטֵם עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל. וְאִם צֶרֶף, חֵיב:

מִצָּא קְצִיעוֹת בְּדֶרֶךְ, אֶפְלוּ בְּצַד שְׂדֵה קְצִיעוֹת, וְכֵן תֵּאֲנָה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל דֶּרֶךְ, וּמִצָּא תַּחְתֶּיהָ תֵּאֲנִים, מִתְרוֹת מִשּׁוֹם גֹּזֵל וּפְטוֹרוֹת מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. וּבְזִיתִים וּבְחֶרֶבִים,

חֵיבִים. מֵצֵא גְרוּגְרוֹת, אִם דָּרְסוּ רוֹב בְּנֵי אָדָם, חֵיב, וְאִם לֹאוּ, פְּטוּר. מֵצֵא פְּלִחֵי דְבֵלָה, חֵיב, שְׂיִדוּעַ שֶׁהֵן מְדַבֵּר גָּמוּר. וְהַחְרוּבִין, עַד שְׁלֹא כִנְסָן לְרֹאשׁ הַגַּג, מוֹרִיד מֵהֶם לְבִהְמָה, פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְזִיר אֶת הַמּוֹתֵר:

אִיזוֹ הִיא חֲצֵר שֶׁהִיא חֵיבַת בְּמַעֲשָׂרוֹת, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, חֲצֵר הַצּוֹרֵית, שֶׁהַכֵּלִים נִשְׁמָרִים בְּתוֹכָהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתַח וְאֶחָד נוֹעֵל, פְּטוּרָה. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵין אָדָם בּוֹשׂ מְלֹאכֵל בְּתוֹכָהּ, חֵיבַת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, כָּל שֶׁנִּכְנָס לָהּ וְאֵין אוֹמֵר מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ, פְּטוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי חֲצֵרוֹת זֹו לְפָנִים מְזוֹ, הַפְּנִימִית חֵיבַת, וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה:

הַגְּגוֹת פְּטוּרִין, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם שָׁל חֲצֵר הַחֵיבַת. בֵּית שַׁעַר, אַכְסֵדְרָה וּמְרַפֶּסֶת, הֲרֵי אֵלוֹ בְּחֲצֵר, אִם חֵיבַת, חֵיבִין, וְאִם פְּטוּרָה, פְּטוּרִים:

הַצְּרִיפִין וְהַבְּרִגְנִין וְהָאֶלְקָטִיּוֹת, פְּטוּרִין. סֶבֶת גְּנוֹסֵר, אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בּוֹ רַחִים וְתַרְנֻגּוּלִים, פְּטוּרָה. סֶבֶת הַיּוֹצְרִים, הַפְּנִימִית חֵיבַת, וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵינָה דִירַת הַחֲמָה וְדִירַת הַגְּשָׁמִים, פְּטוּרָה. סֶבֶת הַחֵג בְּחָג, רַבִּי יְהוּדָה מַחֲבִיב, וְחַכְמִים פּוֹטְרִין:

תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֲצֵר, אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר. וְאִם צֵרֵף, חֵיב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אַחַת בִּימִינוֹ וְאַחַת בְּשְׂמָאלוֹ וְאַחַת בְּפִיו. עֲלָה לְרֹאשָׁה, מִמֶּלֶא חִיקוֹ וְאוֹכֵל:

גִּפְן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּחֲצֵר, נוֹטֵל אֶת כָּל הָאֲשָׁפוּל. וְכֵן בְּרֵמוֹן, וְכֵן בְּאַבְטִיחַ, דְּבָרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְגַרְגֵר בְּאֲשָׁפוּלוֹת, וּפּוֹרֵט בְּרֵמוֹן, וְסוֹפֵת בְּאַבְטִיחַ. כְּסָפֵר שֶׁהִיא זְרוּעָה בְּחֲצֵר, מְקַרְטֵם עֲלָה עֲלָה וְאוֹכֵל. וְאִם צֵרֵף, חֵיב. הַסֵּאָה וְהָאֲזוּב וְהַקּוֹרְנִית שֶׁבְּחֲצֵר, אִם הָיוּ נִשְׁמָרִים, חֵיבִין:

תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֲצֵר וְנוֹטָה לַגֶּנֶה, אוֹכֵל בְּדֵרְכוֹ וּפְטוּר. עוֹמֶדֶת בַּגֶּנֶה וְנוֹטָה לְחֲצֵר, אוֹכֵל אַחַת אַחַת, פְּטוּר. וְאִם צֵרֵף, חֵיב. עוֹמֶדֶת בְּאַרְץ וְנוֹטָה לְחוּצָה לְאַרְץ, בְּחוּצָה לְאַרְץ וְנוֹטָה לְאַרְץ, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעֵקֶר. וּבְבִתִּי עָרֵי חוּמָה, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעֵקֶר. וּבְעָרֵי מְקָלֵט, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. וּבִירוּשָׁלַיִם, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף:

פרק ד'

הכובש, השולק, המולח, חיב. המכמן באדמה, פטור. המטבל בשדה, פטור. הפוצע זיתים שיצא מהם השרף, פטור. הסוחט זיתים על בשרו, פטור. אם סחט ונתן לתוך ידו, חיב. המקפא לתבשיל, פטור. לקדרה, חיב, מפני שהוא כבוד קטן: תינוקות שטמנו תאנים לשבת, ושכחו לעשרן, לא יאכלו למוצאי שבת עד שיעשרו. כלכלת שבת, בית שמאי פותרין ובית הלל מחיבין. רבי יהודה אומר, אף הלוקט את הכלכלה לשלח לחברו, לא יאכל עד שיתעשר:

הנוטל זיתים מן המעטן, טובל אחד אחד במלח ואוכל. אם מלח ונתן לפניו, חיב. רבי אליעזר אומר, מן המעטן הטהור חיב, ומן הטמא פטור, מפני שהוא מחזיר את המותר:

שותים על הגת, בין על החמין בין על הצונן פטור, דברי רבי מאיר. רבי אלעזר ברבי צדוק מחיב. וחכמים אומרים, על החמין חיב, ועל הצונן פטור:

המקלף שעורים, מקלף אחת אחת ואוכל. ואם קלף ונתן לתוך ידו, חיב. המולל מלילות של חטים, מנפה מיד ליד ואוכל. ואם נפה ונתן לתוך חיקו, חיב. בסבר שזרעה לזרע, ירקה פטור. זרעה לירק, מתעשרת זרע וירק. רבי אליעזר אומר, השבת מתעשרת זרע וירק וזירין. וחכמים אומרים, אינו מתעשר זרע וירק אלא השחלים והגרגיר בלבד:

רבן שמעון בן גמליאל אומר, תמרות של תלתן ושל חרדל ושל פול הלבן, חיבות במעשר. רבי אליעזר אומר, הצלף מתעשר תמרות ואביונות וקפרס. רבי עקיבא אומר, אין מתעשר אלא אביונות, מפני שהן פרי:

פרק ה'

העוקר שתלים מתוך שלו ונטע לתוך שלו, פטור. לקח במחבר לקרקע, פטור. לקט לשלח לחברו, פטור. רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם יש ביוצא בהם נמכרים

בשוק, הרי אלו חיבין:

העוקר לפת וצננות מתוך שלו ונוטע לתוך שלו לזרע, חיב, מפני שהוא גרנן. בצלים, משהשרישו בעליה, טהרו מלטמא. נפלה עליהם מפלת והם מגלים, הרי אלו בנטועים בשדה:

לא ימכר אדם את פרותיו משבאו לעונת המעשרות למי שאינו נאמן על המעשרות, ולא בשביעית למי שהוא חשוד על השביעית. ואם בכרו, נוטל את הפירות ומוכר את השאר:

לא ימכר אדם את תבנו ואת גפתו ואת זגיו למי שאינו נאמן על המעשרות, להוציא מהן משקין. ואם הוציא, חיב במעשרות ופטור מן התרומה, שהתורם, בלבו על הקטועים, על הצדדים ועל מה שבתוך התבן:

הלוקח שדה ירק בסוריא, אם עד שלא בא לעונת המעשרות, חיב. ומשבא לעונת המעשרות, פטור, ולוקט בדרךכו והולך. רבי יהודה אומר, אף ישכר פועלים וילקט. אמר רבן שמעון בן גמליאל, במה דברים אמורים, בזמן שקנה קרקע, אבל בזמן שלא קנה קרקע, אם עד שלא בא לעונת המעשרות, פטור. רבי אומר, אף לפי חשבון:

המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו, פטור. רבי יהודה מחיב. מצא יותר על כדי מדתו, מוציא עליו ממקום אחר לפי חשבון:

חורי הנמלים שגנו בצד הערמה החיבת, הרי אלו חיבים, שידוע שמדבר הגמור היו גוררין כל הלילה:

שום בעל בכי, ובצל של רכפא, וגריסין הקילקין, והעדשים המצריות, רבי מאיר אומר, אף הקרקס, רבי יוסי אומר אף הקוטנים, פטורים מן המעשרות, ונלקחין מכל אדם בשביעית. זרע לוף העליון, זרע ברשים, זרע בצלים, זרע לפת וצננות, ושאר זרעוני גנה שאינן נאכלים, פטורים מן המעשרות, ונלקחין מכל אדם בשביעית, שאף על פי שאביהן תרומה, הרי אלו יאכלו:

— מעשר שני —

פרק א'

מעשר שני, אין מוכרין אותו, ואין ממשכנין אותו, ואין מחליפין אותו, ולא שוקלין בנגדו. ולא יאמר אדם לחברו בירושלים, הילך יין ותן לי שמן. וכן שאר כל הפרות. אבל נותנין זה לזה מתנת חנם:

מעשר בהמה, אין מוכרין אותו תמים חי, ולא בעל מום חי ושחוט, ואין מקדשין בו האשה. הבכור מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי ושחוט, ומקדשין בו האשה. אין מחללין מעשר שני על אסימון, ולא על המטבע שאינו יוצא, ולא על המעות שאינן ברשותו:

הלוקח בהמה לזבחי שלמים, או חיה לבשר תאווה, יצא העור לחלין, אף על פי שהעור מרבה על הבשר. כדי יין סתומות, מקום שדרבן למכר סתומות, יצא קנקן לחלין. האגוזים והשקדים, יצאו קלפיהם לחלין. התמר, עד שלא החמיץ, אינו נלקח בכסף מעשר. ומשהחמיץ, נלקח בכסף מעשר:

הלוקח חיה לזבחי שלמים, בהמה לבשר תאווה, לא יצא העור לחלין. כדי יין פתוחות או סתומות, מקום שדרבן למכר פתוחות, לא יצא קנקן לחלין. סלי זיתים וסלי ענבים עם הפלי, לא יצאו דמי הפלי לחלין:

הלוקח מים, ומלח, ופרות המחברים לקרקע, או פרות שאינן יכולין להגיע לירושלים, לא קנה מעשר. הלוקח פרות, שוגג, יחזרו דמים למקומן. מזיד, יעלו ויאכלו במקום. ואם אין מקדש, ירקבו:

הלוקח בהמה, שוגג, יחזרו דמיה למקומן. מזיד, תעלה ותאכל במקום. ואם אין מקדש, תקבר על ידי עורה:

אין לוקחין עבדים ושפחות וקרקעות ובהמה טמאה מדמי מעשר שני. ואם לקח, יאכל בנגדן. אין מביאין קני זבים, וקני זבות, וקני יולדות, חטאות, ואשמות, מדמי מעשר שני. ואם הביא, יאכל בנגדם. זה הכלל, כל שהוא חוץ לאכילה

ולשתיה ולסיכה מדמי מעשר שני, יאכל בנגדו:

פרק ב'

מעשר שני, נתן לאכילה ולשתיה ולסיכה, לאכל דבר שדרפו לאכל, לסוך דבר שדרכו לסוך. לא יסוך יין וחמץ, אבל סך הוא את השמן. אין מפטמין שמן של מעשר שני, ואין לוקחין בדמי מעשר שני שמן מפטם, אבל מפטם הוא את היין. נפל לתוכו דבש ותבלין והשביוחו, השבב לפי חשבון. דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני והשביוחו, השבב לפי חשבון. עסה של מעשר שני שאפאה והשבית, השבב לשני. זה הכלל, כל ששבחו נכר, השבב לפי החשבון. וכל שאין שבחו נכר, השבב לשני:

רבי שמעון אומר, אין סכין שמן של מעשר שני בירושלים. וחכמים מתירין. אמרו לו לרבי שמעון, אם הקל בתרומה חמורה, לא נקל במעשר שני הקל. אמר להם, מה, לא, אם הקל בתרומה החמורה מקום שהקל בכרשינים ובתלתן, נקל במעשר שני הקל מקום שלא הקל בכרשינים ובתלתן:

תלתן של מעשר שני, תאכל צמחונים. ושל תרומה, בית שמאי אומרים, כל מעשיה בטרה, חוץ מחפיפתה. ובית הלל אומרים, כל מעשיה בטמאה, חוץ משריתה:

כרשיני מעשר שני, יאכלו צמחונים, ונכנסין לירושלים ויוצאין. נטמאו, רבי טרפון אומר, יתחלקו לעסות, וחכמים אומרים, יפדו. ושל תרומה, בית שמאי אומרים, שורין ושפין בטרה, ומאכילין בטמאה. ובית הלל אומרים, שורין בטרה, ושפין ומאכילין בטמאה. שמאי אומר, יאכלו צריד. רבי עקיבא אומר, כל מעשיהן בטמאה:

מעות חלין ומעות מעשר שני שנתפזרו, מה שלקט, לקט למעשר שני, עד שישלים, והשאר חלין. אם בלל וחרפו, לפי חשבון. זה הכלל, המתלקטים, למעשר שני.

והנבָּלִים, לְפִי חֶשְׁבוֹן:

סֵלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְשֶׁל חֲלִין שְׁנַת־עָרְבוּ, מְבִיא בְּסֵלַע מְעוֹת וְאוֹמֵר, סֵלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִיא, מְחַלֶּלֶת עַל הַמְּעוֹת הָאֵלוּ, וּבוֹרֵר אֶת הַיָּפֶה שָׁבָה, וּמְחַלֵּל עָלֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, מְחַלֵּלִין בְּסֵף עַל נְחֹשֶׁת מִדְּחַק, וְלֹא שִׁיתִּקְוִים בּוֹ, אֲלֵא חוֹזֵר וּמְחַלֵּל עַל הַבְּסֵף:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם אֶת סֵלְעוֹ דִּינָרֵי זָהָב, וּבֵית הַלֵּל מִתִּירִין. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי עֲשִׂיתִי לְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל וּלְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת בְּסֵפֵן דִּינָרֵי זָהָב:

הַפּוֹרֵט סֵלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, כָּל הַסֵּלַע מְעוֹת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, שֶׁקֶל בְּסֵף וְשֶׁקֶל מְעוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִין מְחַלֵּלִין בְּסֵף וּפְרוֹת עַל הַבְּסֵף, וְחֲכָמִים מִתִּירִים:

הַפּוֹרֵט סֵלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, כָּל הַסֵּלַע מְעוֹת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, שֶׁקֶל בְּסֵף וְשֶׁקֶל מְעוֹת. הַדְּנִין לְפָנֵי חֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּשִׁלְשָׁה דִּינָרֵי בְּסֵף וְדִינָר מְעוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׁלִשָּׁה דִּינָרִין בְּסֵף, וּרְבִיעִית מְעוֹת. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר, אַרְבָּעָה אֶסְפְּרֵי בְּסֵף. שְׁמַאי אוֹמֵר, יִנְיַחְנָה בְּחִנּוֹת וַיֵּאכֹל בְּנִגְדָּה: מִי שֶׁהָיוּ מְקַצְתֵּי בְּנָיו טְמֵאִין וּמְקַצְתָּן טְהוֹרִים, מְנִיחַ אֶת הַסֵּלַע וְאוֹמֵר, מָה שֶׁהִטְהוֹרִים שׁוֹתִים, סֵלַע זֶה מְחַלֵּלֶת עָלָיו. נִמְצְאוּ טְהוֹרִים וְטְמֵאִים שׁוֹתִין מִכָּד אֶחָד:

פֶּרֶק ג'

לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחַבְרוֹ, הֵעַל אֶת הַפְּרוֹת הָאֵלוּ לִירוּשָׁלַיִם לְחֶלֶק, אֲלֵא אוֹמֵר לוֹ, הֵעַלְסָ שְׁנֵאכְלָם וְנִשְׁתַּם בִּירוּשָׁלַיִם. אֲבָל נוֹתְנִים זֶה לָזֶה מִתְּנַת חֲנָם:

אִין לֹקְחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שְׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִמַּעֲט בְּאִכִּילְתּוֹ, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר. אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה אִם הִקֵּל בְּזַבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁהוּא מְבִיאָן לַיָּדֵי פְּגוּל וְנוֹתֵר וְטְמֵא, לֹא נִקַּל בְּתְרוּמָה. אָמְרוּ לוֹ, מָה אִם הִקֵּל בְּזַבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁהֵן מִתְּרִים לְזָרִים, נִקַּל בְּתְרוּמָה, שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְזָרִים:

מי שהיו לו מעות בירושלים וצריך לו, ולחברו פרות, אומר לחברו, הרי המעות האלו מחללין על פרותיך. נמצא זה אוכל פרותיו בטרהרה, והלה עושה צרכו במעותיו. ולא יאמר בן לעם הארץ, אלא בדמאי:

פרות בירושלים ומעות במדינה, אומר, הרי המעות ההם מחללין על פרות האלו. מעות בירושלים ופרות במדינה, אומר הרי המעות האלו מחללין על פרות ההם, ובלבד שיעלו הפרות ויאכלו בירושלים:

מעות נכנסות לירושלים ויוצאות, ופרות נכנסין ואינן יוצאין. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף הפרות נכנסין ויוצאין:

פרות שנגמרה מלאכתן ועברו בתוך ירושלים, יחזר מעשר שני שלהן ויאכל בירושלים. ושלא נגמרה מלאכתן, סלי ענבים לגת וסלי תאנים למקצה, בית שמאי אומרים, יחזר מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ובית הלל אומרים, יפדה ויאכל בכל מקום. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על פרות שלא נגמרה מלאכתן, שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום. ועל מה נחלקו, על פרות שנגמרה מלאכתן, שבית שמאי אומרים, יחזר מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ובית הלל אומרים, יפדה ויאכל בכל מקום. והדמאי, נכנס ויוצא ונפדה:

אילן שהוא עומד בפנים ונוטה לחוץ, או עומד בחוץ ונוטה לפנים, מכנגד החומה ולפנים, כלפנים. מכנגד החומה ולחוץ, כלחוץ. בתי הבדים שפתחיהן לפנים וחללן לחוץ, או שפתחיהן לחוץ וחללן לפנים, בית שמאי אומרים, הכל כלפנים. ובית הלל אומרים, מכנגד החומה ולפנים, כלפנים. מכנגד החומה ולחוץ, כלחוץ:

הלשכות, בנויות בקדש ופתוחות לחל, תוכן חל וגגותיהן קדש. בנויות בחל ופתוחות לקדש, תוכן קדש וגגותיהן חל. בנויות בקדש ובחל ופתוחות לקדש ולחל, תוכן וגגותיהן מכנגד הקדש ולקדש, קדש, מכנגד החל ולחל, חל:

מעשר שני שנכנס לירושלים ונטמא, בין שנטמא באב הטמאה, בין שננטמא בולד

הטמאה, בין בפנים בין בחוץ, בית שמאי אומרים, יפדה ויאכל הכל בפנים, חוץ משנטמא באב הטמאה בחוץ. ובית הלל אומרים, הכל יפדה ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בולד הטמאה בפנים:

הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא, יפדה. רבי יהודה אומר, יקבר. אמרו לו לרבי יהודה, ומה אם מעשר שני עצמו שנטמא, הרי הוא נפדה, הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא, אינו דין שיפדה. אמר להם, לא, אם אמרתם במעשר שני עצמו, שכן הוא נפדה בטהור ברחוק מקום, תאמרו בלקוח בכסף מעשר, שאינו נפדה בטהור ברחוק מקום:

צבי שלקחו בכסף מעשר, ומת, יקבר על ידי עורו. רבי שמעון אומר, יפדה. לקחו חי ושחטו ונטמא, יפדה. רבי יוסי אומר, יקבר. לקחו שחוט ונטמא, הרי הוא כפרות: המשאיל קנקנין למעשר שני, אף על פי שגפן, לא קנה מעשר. זלף לתוכן סתם, עד שלא גפן, לא קנה מעשר. משגפן, קנה מעשר. עד שלא גפן, עולות באחד ומאה, ומשגפן, מקדשות בכל שהן. עד שלא גפן, תורם מאחת על הכל, ומשגפן, תורם מכל אחת ואחת:

בית שמאי אומרים, מפתח ומערה לגת. ובית הלל אומרים, מפתח ואינו צריך לערות. במה דברים אמורים, במקום שדרךן למכר סתומות. אבל במקום שדרךן למכר פתוחות, לא יצא קנקן לחלין. אבל אם רצה להחמיר על עצמו למכר במדה, יצא קנקן לחלין. רבי שמעון אומר, אף האומר לחברו, חבית זו אני מוכר לך חוץ מקנקנים, יצא קנקן לחלין:

פרק ד'

המוליך פרות מעשר שני ממקום היקר למקום הזול, או ממקום הזול למקום היקר, פודהו כשער מקומו. המביא פרות מן הגרן לעיר, וכדי יין מן הגת לעיר, השבח לשני ויציאות מביתו:

פודין מעשר שני בשער הזול, כמות שהחננוני לוקח, לא כמות שהוא מוכר. כמות שהשלחני פורט, ולא כמות שהוא מצרף. ואין פודין מעשר שני אכסדה. את שדמיו ידועים, יפדה על פי עד אחד. ואת שאין דמיו ידועים, יפדה על פי שלשה, כגון היין שקרם ופרות שהרקיבו ומעות שהחליאו:

בעל הבית אומר בסלע ואחר אומר בסלע, בעל הבית קודם, מפני שהוא מוסיף חמש. בעל הבית אומר בסלע ואחר אומר בסלע ואסר, את של סלע ואסר קודם, מפני שהוא מוסיף על הקרן. הפודה מעשר שני שלו, מוסיף עליו חמשית, בין שהוא שלו ובין שנתן לו במתנה:

מערימין על מעשר שני. ביצד, אומר אדם לבנו ולבתו הגדולים, לעבדו ולשפחתו העברים, הילך מעות אלו ופדה לך מעשר שני זה. אבל לא יאמר בן לבנו ולבתו הקטנים, לעבדו ולשפחתו הפנענים, מפני שידין בידו:

היה עומד בגרן ואין בידו מעות, אומר לחברו, הרי הפרות האלו נתונים לך במתנה. חוזר ואומר, הרי אלו מחללין על מעות שבבית:

משך ממנו מעשר בסלע, ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשתים, נותן לו סלע, ומשתכר בסלע, ומעשר שני שלו. משך ממנו מעשר בשתים, ולא הספיק לפדותו עד שעמד בסלע, נותן לו סלע מחלין וסלע של מעשר שני שלו. אם היה עם הארץ, נותן לו מדמאי:

הפודה מעשר שני ולא קרא שם, רבי יוסי אומר, דיו. רבי יהודה אומר, צריך לפרש. היה מדבר עם האשה על עסקי גטה וקדושיה, ונתן לה גטה וקדושיה ולא פרש, רבי יוסי אומר, דיו. רבי יהודה אומר, צריך לפרש:

המניח אסר ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יצא בפנדיון, אוכל עליו עוד אסר. המניח פנדיון ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יצא באסר, אוכל עליו עוד פלג. המניח אסר של מעשר שני, אוכל עליו אחד עשר באסר ואחד ממאה באסר. בית שמאי אומרים, הכל עשרה. ובית הלל אומרים, בודאי

אחד עשר, ובדמאי עשרה:

כל המעות הנמצאים, הרי אלו חלין, אפלו דינר זהב עם הכסף ועם המעות. מצא בתוכן חרש וכתוב עליו מעשר, הרי זה מעשר:

המוצא כלי וכתוב עליו קרבן, רבי יהודה אומר, אם היה של חרס, הוא חלין ומה שבתוכו קרבן. ואם היה של מתכת, הוא קרבן ומה שבתוכו חלין. אמרו לו, אין דרך בני אדם להיות בונסין חלין לקרבן:

המוצא כלי וכתוב עליו קוף, קרבן. מ', מעשר. ד', דמאי. ט', טבל. ת', תרומה, שבשעת סכנה היו כותבין ת' תחת תרומה. רבי יוסי אומר, כלם שמות בני אדם הם. אמר רבי יוסי, אפלו מצא חבית והיא מלאה פרות וכתוב עליה תרומה, הרי אלו חלין, שאני אומר אשתקד היתה מלאה פרות תרומה, ופנה:

האומר לבנו, מעשר שני בזוית זו, ומצא בזוית אחרת, הרי אלו חלין. היה שם מנה ומצא מאתים, השאר חלין. מאתים ומצא מנה, הכל מעשר:

פרק ה'

כרם רבעי, מצנין אותו בקוזות אדמה, ושל ערלה בחרסית, ושל קברות בסיד, וממחה ושוף. אמר רבן שמעון בן גמליאל, במה דברים אמורים, בשביעית. והצנועים מניחין את המעות ואומרים, כל הנלקט מזה, יהא מחלל על המעות האלו:

כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד. ואיזו היא תחומה, אילת מן הדרום ועקרבת מן הצפון, לוד מן המערב והירדן מן המזרח. ומשרבו הפרות, התקינו שיהא נפדה סמוך לחומה. ותנאי היה הדבר, שאימתי שירצו, יחזר הדבר לכמות שהיה. רבי יוסי אומר, משחרב בית המקדש, היה התנאי הזה. ותנאי היה, אימתי שיבנה בית המקדש, יחזר הדבר לכמות שהיה:

בָּרַם רְבָעִי, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֵין לוֹ חֲמִשׁ וְאֵין לוֹ בַּעוֹר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת, וְהַעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, כָּלוּ לָגַת:

בִּיצַד פּוֹדִין נֹטַע רְבָעִי, מְנִיחַ אֶת הַסֵּל עַל פִּי שְׁלֵשָׁה, וְאוֹמֵר, כַּמָּה אָדָם רוֹצֵה לְפָדוֹת לוֹ בְּסֵלַע עַל מְנַת לְהוֹצִיא יְצִיאוֹת מִבֵּיתוֹ. וּמְנִיחַ אֶת הַמְּעוֹת, וְאוֹמֵר, כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה, מְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת הָאֵלוּ בְּכַךְ וּבְכַךְ סָלִים בְּסֵלַע:

וּבְשָׁבִיעִית, פּוֹדֵהוּ בְּשׂוּיוֹ. וְאִם הָיָה הַכֹּל מִפְּקָר, אֵין לוֹ אֶלָּא שֹׁכֵר לְקִיטָה. הַפּוֹדֵה נֹטַע רְבָעִי שָׁלוֹ, מוֹסִיף עָלָיו חֲמִשִּׁיתוֹ, בֵּין שֶׁהוּא שָׁלוֹ וּבֵין שֶׁנִּתֵּן לוֹ בְּמִתְנָה:

עָרֵב יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית, הָיָה בַּעוֹר. בִּיצַד הָיָה בַּעוֹר, נוֹתֵנִין תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לְבַעֲלִים, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן לְבַעֲלָיו, וּמַעֲשֵׂר עֲנִי לְבַעֲלָיו. וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַבְּכוֹרִים מִתְּבַעֲרִים בְּכָל מְקוֹם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, הַבְּכוֹרִים נִתְּנִין לְכַהֲנִים בְּתְרוּמָה. הַתְּבַשִּׁיל, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, צָרִיךְ לְבַעַר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, הָרִי הוּא כַּמְּבַעַר:

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פְּרוֹת בְּזֶמֶן הַזֶּה וְהִגִּיעָה שְׁעַת הַבַּעוֹר, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, צָרִיךְ לְחַלֵּלָן עַל הַכֶּסֶף. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, אֶחָד שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שֶׁהֵן פְּרוֹת:

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֶצֶל בַּעֲלֵי בָתִּים שְׁבַמְדִּינוֹת, מִהָרוּ וְהִתְקִינוּ אֶת פְּרוֹתֵיכֶם עַד שֶׁלֹּא תִגִּיעַ שְׁעַת הַבַּעוֹר. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלָמַד, שֶׁכָּל הַפְּרוֹת שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת, פְּטוּרִים מִן הַבַּעוֹר:

מִי שֶׁהָיוּ פְּרוֹתָיו רְחוּקִים מִמֶּנּוּ, צָרִיךְ לְקַרְוֵא לָהֶם שֵׁם. מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְהַזְּקֵנִים שֶׁהָיוּ בָּאֵין בְּסַפִּינָה, אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, עֲשׂוֹר שְׂאֲנִי עֲתִיד לָמוּד, נִתּוֹן לִיהוֹשֻׁעַ, וּמְקוֹמוֹ מִשְׁכָּר לוֹ. עֲשׂוֹר אַחַר שְׂאֲנִי עֲתִיד לָמוּד, נִתּוֹן לְעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף שִׁזְכָּה בּוֹ לְעֲנִיִּים, וּמְקוֹמוֹ מִשְׁכָּר לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עֲשׂוֹר שְׂאֲנִי עֲתִיד לָמוּד נִתּוֹן לְאַלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וּמְקוֹמוֹ מִשְׁכָּר לוֹ. וְנִתְּקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה שֹׁכֵר:

בְּמִנְחָה בְּיוֹם טוֹב הָאֶחָרוֹן הָיוּ מִתְּנִידִין. בִּיצַד הָיָה הַיְּהוּדִי, בַּעֲרַתִּי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבֵּית

(דברים כו), זה מעשר שני ונטע רבעי. נתתיו ללוי, זה מעשר לוי. וגם נתתיו, זו תרומה ותרומת מעשר. לגר ליתום ולא למנה, זה מעשר עני, הלקט והשכחה והפאה, אף על פי שאינן מעכבין את הודוי. מן הבית, זו חלה:

ככל מצותך אשר צויתני (שם), הא אם הקדים מעשר שני לראשון, אינו יכול להתודות. לא עברתי ממצותיך, לא הפרשתי ממין על שאינו מינו, ולא מן התלוש על המחבר, ולא מן המחבר על התלוש, ולא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש. ולא שכחתי, לא שכחתי מלברכך ומלהזכיר שמך עליו:

לא אכלתי באני ממנו (שם), הא אם אכלו באנינה אינו יכול להתודות. ולא בערתי ממנו בטמא, הא אם הפרישו בטמאה אינו יכול להתודות. ולא נתתי ממנו למת, לא לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת, ולא נתתיו לאוננים אחרים. שמעתי בקול ה' אלהי, הבאתיו לבית הבחירה. עשיתי ככל אשר צויתני, שמחתי ושמחתי בו:

השקיפה ממעון קדשך מן השמים (דברים כו, טו), עשינו מה שגזרת עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל בבנים ובבנות. ואת האדמה אשר נתתה לנו, בטל ובמטר ובולדות בהמה. באשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש, כדי שתתן טעם בפרות:

מכאן אמרו, ישראל וממזרים מתודים, אבל לא גרים ולא עבדים משחררים, שאין להם חלק בארץ. רבי מאיר אומר, אף לא כהנים ולוים, שלא נטלו חלק בארץ. רבי יוסי אומר, יש להם ערי מגרש:

יוחנן כהן גדול העביר הודיות המעשר. אף הוא בטל את המעוררים, ואת הנוקפים. ועד ימיו היה פטיש מכה בירושלים, ובימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי:

-- חלה --

פרק א'

חמשה דברים חייבים בחלה, החטים והשעורים והבסמין ושבלת שועל ושיפון. הרי אלו חייבין בחלה, ומצטרפין זה עם זה, ואסורין בחדש מלפני הפסח, ומלקצר מלפני העמר. ואם השרישו קדם לעמר, העמר מתירן. ואם לאו, אסורין עד שיבא העמר הבא:

האוכל מהם בזית מצה בפסח, יצא ידי חובתו. בזית חמץ, חייב בהכרת. נתערב אחד מהם בכל המינים, הרי זה עובר בפסח. הנודר מן הפת ומן התבואה, אסור בהם, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, הנודר מן הדגן אינו אסור אלא מהן. וחיבין בחלה ובמעשרות:

אלו חייבין בחלה ופטורים מן המעשרות. הלקט, והשכחה, והפאה, וההפקר, ומעשר ראשון שננטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שנפדו, ומותר העמר, ותבואה שלא הביאה שלישי. רבי אליעזר אומר, תבואה שלא הביאה שלישי, פטורה מן החלה:

אלו חייבין במעשרות ופטורים מן החלה, הארז, והדחן, והפרגים, והשמשימין, והקטניות, ופחות מחמשת רבעים בתבואה. הספגנין, והדבשנין, והאסקריטין, וחלת המשרת, והמדמע, פטורין מן החלה:

עסה שתחלתה ספגנין וסופה ספגנין, פטורה מן החלה. תחלתה עסה וסופה ספגנין, תחלתה ספגנין וסופה עסה, חייבין בחלה. וכן הקנובקאות חייבות:

המעסה, בית שמאי פוטרין, ובית הלל מחייבין. החליטה, בית שמאי מחייבין, ובית הלל פוטרין. חלות תודה ורקיקי נזיר, עשאן לעצמו, פטור. למכר בשוק, חייב:

נחתום שעשה שאר לחלק, חייב בחלה. נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאר, אם אין בשל אחת מהן בשעור, פטורה מן החלה:

עסת הכלבים, בזמן שהרועים אוכלין ממנה, חייבת בחלה, ומערבין בה, ומשתתפין

בָּהּ, וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ, וּמְזַמְּנִין עָלֶיהָ, וְנֶעֱשִׂית בְּיוֹם טוֹב, וְיוֹצֵא בָּהּ אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסֶח. אִם אֵין הָרוּעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה, אֵינָה חֵיבֵת בַּחֲלָה, וְאֵין מְעַרְבִין בָּהּ, וְאֵין מְשַׁתְּפִין בָּהּ, וְאֵין מְבָרְכִין עָלֶיהָ, וְאֵין מְזַמְּנִין עָלֶיהָ, וְאֵינָה נֶעֱשִׂית בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסֶח. בֵּין כֶּךָּ וּבֵין כֶּךָּ, מִטְּמֵאָה טְמֵאת אֲכָלִין:

הַחֲלָה וְהַתְּרוּמָה, חֵיבִין עָלֶיהָ מִיתָה וְחֻמְשׁ, וְאִסּוּרִים לְזָרִים, וְהֵם נִכְסֵי כֹהֵן, וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה, וְטֻעוּנִין רְחִיצַת יָדַיִם וְהָעֶרֶב שְׁמֶשׁ, וְאֵין נִטְלִין מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא, אֲלֵא מִן הַמֶּקֶף וּמִן הַדְּבָר הַגָּמוּר. הָאוֹמֵר, כֹּל גֶּרְנֵי תְרוּמָה וְכֹל עֶסְתֵי חֲלָה, לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שִׁישִׁיר מִקְצַת:

פֶּרֶק ב'

פְּרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ שְׁנַכְנְסוּ לְאֶרֶץ, חֵיבִים בַּחֲלָה. יֹצֵאוּ מִכָּאן לְשֵׁם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחִיב, וְרַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר:

עַפְרָה חוּצָה לְאֶרֶץ שְׁבָא בְּסַפִּינָה לְאֶרֶץ, חֵיבֵת בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבְשִׁבְעֵית. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימַתִּי, בְּזִמְן שֶׁהַסַּפִּינָה גּוֹשְׁשֶׁת. עֶסֶה שְׁנֹלוֹשָׁה בְּמֵי פְרוֹת, חֵיבֵת בַּחֲלָה, וְנֹאכְלַת בְּיָדַיִם מְסוּאָבוֹת:

הָאִשָּׁה יוֹשֶׁבֶת וְקוּצָה חֲלָתָה עֲרָמָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְכוּלָה לְכַסּוֹת עֲצָמָה, אֲבָל לֹא הָאִישׁ. מִי שֶׁאֵינוֹ יְכוּל לַעֲשׂוֹת עֶסְתוֹ בְּטְהָרָה, יַעֲשֶׂנָה קִבִּין, וְאֵל יַעֲשֶׂנָה בְּטְמֵאָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, יַעֲשֶׂנָה בְּטְמֵאָה וְאֵל יַעֲשֶׂנָה קִבִּים, שְׂכָשֶׁם שֶׁהוּא קוֹרָא לְטְהוֹרָה, כֶּךָּ הוּא קוֹרָא לְטְמֵאָה, לְזוֹ קוֹרָא חֲלָה בְּשֵׁם וְלְזוֹ קוֹרָא חֲלָה בְּשֵׁם, אֲבָל קִבִּים אֵין לָהֶם חֶלֶק בְּשֵׁם:

הָעוֹשֶׂה עֶסְתוֹ קִבִּים וְנִגְעוּ זֶה בְּזֶה, פְּטוּרִים מִן הַחֲלָה עַד שִׁישׁוּכּוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִף הָרוּדָה וְנוֹתֵן לְסֵל, הִסֵּל מְצַרְפָּן לַחֲלָה:

הַמְּפָרִישׁ חֲלָתוֹ קֶמַח, אֵינָה חֲלָה, וְגִזְלֵי בְּיַד כֹּהֵן. הָעֶסֶה עֲצָמָה, חֵיבֵת בַּחֲלָה. וְהַקֶּמַח, אִם יֵשׁ בּוֹ כִּשְׁעוֹר, חֵיבֵת בַּחֲלָה, וְאִסּוּרָה לְזָרִים, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֵׂה

וקפשה זקן זר. אמר להם, אף הוא קלקל לעצמו ותקן לאחרים:

חמשת רבעים קמת, חיבים בחלה. הם ושארן וסבן ומרסנן חמשת רבעים, חיבין. נטל מרסנן מתוכן ותזר לתוכן, הרי אלו פטורין:

שעור החלה, אחד מעשרים וארבעה. העושה עסה לעצמו, והעושה למשתה בנו, אחד מעשרים וארבעה. נחתום שהוא עושה למכר בשוק, וכן האשה שהיא עושה למכר בשוק, אחד מארבעים ושמנה. נטמאת עסתה שוגגת או אנוסה, אחד מארבעים ושמנה. נטמאת מזידה, אחד מעשרים וארבעה, כדי שלא יהא חוטא נשבר:

רבי אליעזר אומר, נטלת מן הטהור על הטמא. ביצד, עסה טהורה ועסה טמאה, נוטל כדי חלה מעסה שלא הורם חלתה, ונותן פחות מכביצה באמצע, כדי שיטל מן המקור. וחכמים אוסרין:

פרק ג'

אוכלין עראי מן העסה, עד שתתגלגל בחטים ותטמטם בשעורים. גלגלה בחטים וטמטמה בשעורים, האוכל ממנה חיב מיתה. בין שהיא נותנת את המים, מגבהת חלתה, ובלבד שלא יהא שם חמשה רבעי קמח:

נדמעה עסתה עד שלא גלגלה, פטורה, שהמדמע פטור. ומשגלגלה, חיבת. נולד לה ספק טמאה עד שלא גלגלה, תעשה בטמאה, ומשגלגלה, תעשה בטהרה:

הקדישה עסתה עד שלא גלגלה, ופדאתה, חיבת. משגלגלה, ופדאתה, חיבת. הקדישתה עד שלא גלגלה, וגלגלה הגזבר, ואחר כך פדאתה, פטורה, שבשעת חובתה היתה פטורה:

פיוצא בו, המקדיש פרותיו עד שלא באו לעונת המעשרות, ופדאן, חיבין. ומשבאו לעונת המעשרות, ופדאן, חיבין. הקדישן עד שלא נגמרו, וגמרו הגזבר, ואחר כך

פְּדָאָן, פְּטוּרִין, שְׁבִישַׁעַת חוֹבְתָן הִיוּ פְּטוּרִין:

נְכָרֵי שְׁנַתָּן לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ עֶסֶה, פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה. נִתְּנָה לוֹ מִתְּנָה, עַד שֶׁלֹּא גִלְגַּל, חֵיב, וּמִשְׁגִּלְגַּל, פְּטוּר. הָעוֹשֶׂה עֶסֶה עִם הַנְּכָרִי, אִם אֵין בְּשַׁל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעוֹר חֲלָה, פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה:

גַּר שְׁנַתְּגִיר וְהִיתָה לוֹ עֶסֶה, נַעֲשִׂית עַד שֶׁלֹּא נִתְּגִיר, פְּטוּר, וּמִשְׁנַתְּגִיר, חֵיב. וְאִם סָפַק, חֵיב, וְאֵין חֵיבִין עָלֶיהָ חֲמִשָּׁה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַקְּרִימָה בַתְּנוּרָה:

הָעוֹשֶׂה עֶסֶה מִן הַחֲטִים וּמִן הָאֲרִז, אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן, חֵיבֵת בַּחֲלָה, וְיוֹצֵא בָּהּ אָדָם יָדֵי חוֹבְתוֹ בַּפֶּסַח. וְאִם אֵין בָּהּ טַעַם דָּגָן, אֵינָה חֵיבֵת בַּחֲלָה, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי חוֹבְתוֹ בַּפֶּסַח:

הַנוֹטֵל שָׂאֵר מֵעֶסֶה שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֲלָתָה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עֶסֶה שֶׁהוֹרְמָה חֲלָתָה, אִם יֵשׁ לוֹ פְּרִנְסָה מִמָּקוֹם אַחֵר, מוֹצִיא לְפִי חֲשָׁבוֹן. וְאִם לֹא, מוֹצִיא חֲלָה אַחַת עַל הַכֹּל:

בְּיוֹצֵא בּוֹ, זֵיתֵי מָסִיק שְׁנַתְּעָרְבוּ עִם זֵיתֵי נִקּוּף, עֲנֵבֵי בְּצִיר עִם עֲנֵבֵי עוֹלָלוֹת, אִם יֵשׁ לוֹ פְּרִנְסָה מִמָּקוֹם אַחֵר, מוֹצִיא לְפִי חֲשָׁבוֹן. וְאִם לֹא, מוֹצִיא תְּרוּמָה וְתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְכֹל, וְהַשָּׂאֵר מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי לְפִי חֲשָׁבוֹן:

הַנוֹטֵל שָׂאֵר מֵעֶסֶת חֲטִים וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עֶסֶת אֲרִז, אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן חֵיבֵת בַּחֲלָה. וְאִם לֹא, פְּטוּרָה. אִם בֶּן, לָמָּה אָמְרוּ הַטָּבֵל אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא, מִיָּן בְּמִינוֹ. וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ, בְּנוֹתֵן טַעַם:

פֶּרֶק ד'

שְׁתֵּי נְשִׁים שָׁעֲשׂוּ שְׁנֵי קִבִּין, וְנִגְעוּ זֶה בְּזֶה, אֶפְלוּ הֵם מִמִּין אֶחָד, פְּטוּרִים. וּבִזְמַן שֶׁהֵם שָׁל אִשָּׁה אַחַת, מִיָּן בְּמִינוֹ, חֵיב. וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ, פְּטוּר:

אִיזָה הוּא מִיָּן בְּמִינוֹ, הַחֲטִים אֵינָן מַצְטַרְפוֹת עִם הַכֹּל, אֶלָּא עִם הַבְּסָמִין. הַשְּׁעוּרִים

מצטרפות עם הכל, חוץ מן החטים. רבי יוחנן בן נורי אומר, שאר המינים מצטרפין זה עם זה:

שני קבים, וקב ארז או קב תרומה באמצע, אינן מצטרפין. דבר שנטלה חלתו באמצע, מצטרפין, שכבר נתחייב בחלה:

קב חדש וקב ישן שנשכו זה בזה, רבי ישמעאל אומר, יטל מן האמצע, וחכמים אוסרים, הנוטל חלה מן הקב, רבי עקיבא אומר, חלה. וחכמים אומרים, אינה חלה:

שני קבין שננטלה חלתו של זה בפני עצמו ושל זה בפני עצמו, חזר ועשאו עסה אחת, רבי עקיבא פוטר, וחכמים מחייבין. נמצא חמרו קלו:

נוטל אדם כדי חלה מעסה שלא הורמה חלתה, לעשותה בטרה, להיות מפריש עליה והולך חלת דמאי עד שתסרת. שחלת דמאי נטלת מן הטהור על הטמא, ושלא מן המקף:

ישראל שהיו אריסין לנכרים בסוריא, רבי אליעזר מחייב פרותיהם במעשרות ובשביעית, ורבן גמליאל פוטר. רבן גמליאל אומר, שתי חלות בסוריא. ורבי אליעזר אומר, חלה אחת. אחזו קלו של רבן גמליאל וקלו של רבי אליעזר. חזרו לנהוג כדברי רבן גמליאל בשתי דרכים:

רבן גמליאל אומר, שלש ארצות לחלה. מארץ ישראל ועד בזיב, חלה אחת. מבזיב ועד הנהר ועד אמנה, שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן. של אור יש לה שעור, ושל כהן אין לה שעור. מן הנהר ועד אמנה ולפנים, שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן. של אור אין לה שעור, ושל כהן יש לה שעור. וטבול יום אוכלה. רבי יוסי אומר, אינו צריך טבילה. ואסורה לזבים ולזבות לנדה ולילדות, ונאכלת עם הזר על השלחן, ונתנת לכל כהן:

ואלו נתנין לכל כהן, החרמים, והבכורות, ופדיון הבן, ופדיון פטר חמור, והזרוע, והלחיים, והקבה, וראשית הגז, ושמן שרפה, וקדשי המקדש, והבכורים. רבי יהודה

אוסר בפבורים. ברשיני תרומה, רבי עקיבא מתיר וחכמים אוסרים:

נתאי איש תקוע הביא חלות מביתר, ולא קבלו ממנו. אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהן מאלכסנדריא, ולא קבלו מהם. אנשי הר צבועים הביאו בפוריהם קדם עצרת, ולא קבלו מהם, מפני הכתוב שבתורה (שמות כג), וחג הקציר בפורי מעשיך אשר תזרע בשדה:

בן אנטינוס העלה בכורות מבבל, ולא קבלו ממנו. יוסף הכהן הביא בכורי זין ושמן, ולא קבלו ממנו. אף הוא העלה את בניו ובני ביתו לעשות פסח קטן בירושלים, והחזירוהו, שלא יקבע הדבר חובה. אריסטון הביא בכוריו מאפמיא, וקבלו ממנו, מפני שאמרו, הקונה בסוריא, בקונה בפרור שבירושלים:

--- ערלה ---

פרק א'

הנוטע לסיג ולקורות, פטור מן הערלה. רבי יוסי אומר, אפלו אמר הפנימי למאכל והחיצון לסיג, הפנימי חיב, והחיצון פטור:

עת שבאו אבותינו לארץ, מצאו נטוע, פטור. נטעו, אף על פי שלא כבשו, חיב. הנוטע לרבים, חיב. רבי יהודה פוטר. הנוטע ברשות הרבים, והנכרי שנטע, והגזלן שנטע, והנוטע בספינה, והעולה מאליו, חיב בערלה:

אילן שנעקר והסלע עמו, שטפו נהר והסלע עמו, אם יכול לחיות, פטור, ואם לאו, חיב. נעקר הסלע מצדו, או שזעזעו המחרשה, או שזעזעו ועשאו כעפר, אם יכול לחיות, פטור, ואם לאו, חיב:

אילן שנעקר ונשתיר בו שרש, פטור. וכמה יהא השרש, רבן גמליאל אומר משום

רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא, במחט של מתון:

אילן שנעקר ובו ברכה, והוא חיה ממנה, תזרה הזקנה להיות כברכה. הבריכה שנה אחר שנה, ונפסקה, מונה משעה שנפסקה. ספוק הגפנים, וספוק על גבי ספוק, אף על פי שהבריכה בארץ, מתר. רבי מאיר אומר, מקום שכתה יפה, מתר, ומקום שכתה רע, אסור. וכן ברכה שנפסקה והיא מלאה פרות, אם הוסיף במאתים, אסור:

נטיעה של ערלה ושל בלאי הכרם שנתערבו בנטיעות, הרי זה לא ילקט. ואם לקט, יעלה באחד ומאתים, ובלבד שלא יתבונן ללקט. רבי יוסי אומר, אף יתבונן ללקט ויעלה באחד ומאתים:

העלים, והלולבים, ומי גפנים, וסמדר, מתרים בערלה וברבעי ובנזיר, ואסורים באשרה. רבי יוסי אומר, הסמדר אסור, מפני שהוא פרי. רבי אליעזר אומר, המעמיד בשרף הערלה, אסור. אמר רבי יהושע, שמעתי בפרוש, שהמעמיד בשרף העלים ובשרף העקרים, מתר, בשרף הפגים, אסור, מפני שהם פרי:

ענקוקלות, והחרצנים, והזגים, והתמד שלהם, קלפי רמון והנץ שלו, קלפי אגוזים, והגרעינים, אסורים בערלה, ובאשרה, ובנזיר, ומתריין ברבעי. והנובלות, כלן אסורות:

רבי יוסי אומר, נוטעין יחור של ערלה, ואין נוטעין אגוז של ערלה, מפני שהוא פרי. ואין מרביבין בכפניות של ערלה:

פרק ב'

התרומה, ותרומת מעשר של דמאי, החלה והבפורים, עולים באחד ומאה, ומצטרפין זה עם זה, וצריך להרים. הערלה וכלאי הכרם, עולים באחד ומאתים, ומצטרפין זה עם זה, ואין צריך להרים. רבי שמעון אומר, אינן מצטרפין. רבי אליעזר אומר, מצטרפין בנותן טעם, אבל לא לאסור:

התרומה מעלה את הערלה, והערלה את התרומה. ביצר, סאה תרומה שנפלה למאה, ואחר כך נפלו שלשה קבין ערלה, או שלשה קבין כלאי הכרם, זו היא שהתרומה מעלה את הערלה והערלה את התרומה:

הערלה מעלה את הכלאים, והכלאים את הערלה, והערלה את הערלה. ביצר, סאה ערלה שנפלה למאתים, ואחר כך נפלה סאה ועוד ערלה, או סאה ועוד של כלאי הכרם, זו היא שהערלה מעלה את הכלאים, והכלאים את הערלה, והערלה את הערלה:

כל המחמץ והמתבל והמדמע בתרומה ובערלה ובכלאי הכרם, אסור. ובית שמאי אומרים, אף מטמא. ובית הלל אומרים, לעולם אינו מטמא עד שיהא בו כביצה: דוסתאי איש בפר יתמה, היה מתלמידי בית שמאי, ואמר, שמעתי משמאי הזקן שאמר, לעולם אינו מטמא עד שיהא בו כביצה:

ולמה אמרו כל המחמץ והמתבל והמדמע להחמיר, מין במינו. להקל ולהחמיר, מין בשאינו מינו. ביצר, שאר של חטים שנפל לתוך עסת חטים, ויש בו כדי לחמץ, בין שיש בו לעלות באחד ומאה ובין שאין בו לעלות באחד ומאה, אסור. אין בו לעלות במאה ואחד, בין שיש בו כדי לחמץ, בין שאין בו כדי לחמץ, אסור:

להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו, ביצר. כגון גריסין שנתבשלו עם עדשים, ויש בהם בנותן טעם, בין שיש בהם לעלות באחד ומאה, ובין שאין בהם לעלות באחד ומאה, אסור. אין בהם בנותן טעם, בין שיש בהם לעלות באחד ומאה, ובין שאין בהם לעלות באחד ומאה, מתיר:

שאר של חלין שנפל לתוך עסה, ויש בו כדי לחמץ, ואחר כך נפל שאר של תרומה, או שאר של כלאי הכרם, ויש בו כדי לחמץ, אסור:

שאר של חלין שנפל לתוך עסה וחמצה, ואחר כך נפל שאר של תרומה או שאר של כלאי הכרם, ויש בו כדי לחמץ, אסור. רבי שמעון מתיר:

תבלין, שנים ושלושה שמות ממין אחד, או משלושה, אסור, ומצטרפין. רבי שמעון

אומר, שנים ושלשה שמות ממין אחד, או שני מינין משם אחד, אינן מצטרפין:
שאר של חלין ושל תרומה שנפלו לתוך עסה, לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי
לחמץ, נצטרפו וחמצו, רבי אליעזר אומר, אחר האחרון אני בא. וחכמים אומרים,
בין שנפל אסור בתחלה, בין בסוף, לעולם אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמץ:

יועזר איש הבירה היה מתלמידי בית שמאי, ואמר, שאלתי את רבן גמליאל הזקן
עומד בשער המזרח, ואמר, לעולם אינו אוסר, עד שיהא בו כדי לחמץ:

כלים שסכך בשמן טמא, וחזר וסכך בשמן טהור, או שסכך בשמן טהור, וחזר וסכך
בשמן טמא, רבי אליעזר אומר, אחר הראשון אני בא. וחכמים אומרים, אחר
האחרון:

שאר של תרומה ושל בלאי הכרם שנפלו לתוך עסה, לא בזה כדי לחמץ ולא בזה
כדי לחמץ, ונצטרפו וחמצו, אסור לזרים ומתן לכהנים. רבי שמעון מתיר לזרים
ולכהנים:

תבלין של תרומה ושל בלאי הכרם שנפלו בקדרה, לא באלו כדי לתבל ולא
באלו כדי לתבל, ונצטרפו ותבלו, אסור לזרים ומתן לכהנים. רבי שמעון מתיר
לזרים ולכהנים:

חתיכה של קדשי קדשים, של פגול, ושל נותר, שנתבשלו עם החתיכות, אסור
לזרים ומתן לכהנים. רבי שמעון מתיר לזרים ולכהנים:

בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים שנתבשלו עם בשר התאונה, אסור לטמאים
ומתן לטהורים:

פרק ג'

בגד שצבעו בקלפי ערלה, ידלק. נתערב באחרים, כלם ידלקו, דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים, יעלה באחד ומאתים:

הצובע מלא הסיט בקלפי ערלה, וארגו בבגד, ואין ידוע איזה הוא, רבי מאיר
אומר, ידלק הבגד. וחקמים אומרים, יעלה באחד ומאתים:

האורג מלא הסיט מצמר הבכור בבגד, ידלק הבגד. ומשער הנזיר ומפטר חמור
בשק, ידלק השק. ובמקדשיו, מקדשיו כל שהיו:

תבשיל שבשלו בקלפי ערלה, ידלק. נתערב באחרים, יעלה באחד ומאתים:
תנור שהסיקוהו בקלפי ערלה ואפה בו את הפת, תדלק הפת. נתערבה באחרות,
תעלה באחד ומאתים:

מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם, ידלקו. נתערבו באחרים, כלם ידלקו,
דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים, יעלו באחד ומאתים:

שהיה רבי מאיר אומר, את שדרכו למנות, מקדש. וחקמים אומרים, אינו מקדש
אלא ששה דברים בלבד. ורבי עקיבא אומר, שבעה. ואלו הם, אגוזי פרח, רמוני
בדן, וחיבות סתומות, וחלפות תרדין, וקלסי כרוב, ודלעת יונית. רבי עקיבא
אומר, אף בפרות של בעל הבית. הראוי לערלה, ערלה. לכלאי הכרם, כלאי
הכרם:

ביצד. נתפצעו האגוזים, נתפרדו הרמונים, נתפתחו החביות, נתחתכו הדלועים,
נתפרסו הכפרות, יעלו באחד ומאתים:

ספק ערלה, בארץ ישראל אסור, ובסוריא מתר, ובחוצה לארץ יורד ולוקח,
ובלבד שלא יראנו לוקט. כרם נטוע ירק, וירק נמכר חוצה לו, בארץ ישראל
אסור, ובסוריא מתר, ובחוצה לארץ יורד ולוקט, ובלבד שלא ילקט ביד. החדש,
אסור מן התורה בכל מקום. והערלה, הלכה. והבלאים, מדברי סופרים:

-- ביכורים --

פרק א'

יש מביאים בכורים וקורין, מביאים ולא קורין, ויש שאינן מביאים. אלו שאינן מביאים, הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך של יחיד או של רבים, וכן המבריך מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו. הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו, ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע, הרי זה אינו מביא. רבי יהודה אומר, בזה מביא:

מאיזה טעם אינו מביא, משום שנאמר, ראשית בכורי אדמתך (שמות כג), עד שיהו כל הגדולין מאדמתך. האריסין והחכורות והסקריקון והגזלן, אין מביאים מאותו הטעם, משום שנאמר, ראשית בכורי אדמתך:

אין מביאים בכורים חוץ משבעת המינים. לא מתמרים שבהרים, ולא מפרות שבעמקים, ולא מזיתי שמן שאינם מן המבחר. אין מביאים בכורים קדם לעצרת. אנשי הר צבועים הביאו בכוריהם קדם לעצרת, ולא קבלו מהם, מפני הכתוב שבתורה (שמות כג) וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה:

אלו מביאים ולא קורין, הגר מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו (דברים כ"ו:ג'). ואם היתה אמו מישראל, מביא וקורא. וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו, אומר, אלהי אבות ישראל. וכשהוא בבית הכנסת, אומר, אלהי אבותיכם. ואם היתה אמו מישראל, אומר, אלהי אבותינו:

רבי אליעזר בן יעקב אומר, אשה בת גרים לא תנשא לכהנה, עד שתהא אמה מישראל. אחד גרים ואחד עבדים משחררים, ואפלו עד עשרה דורות, עד שתהא אמן מישראל. האפוטרופוס והשליח והעבד והאשה וטמטום ואנדרוגינוס, מביאים ולא קורין, שאינן יכולין לומר (דברים כ"ו:י) אשר נתתה לי ה':

הקונה שתי אילנות בתוך של חברו, מביא ואינו קורא. רבי מאיר אומר, מביא וקורא. יבש המעין, נקצץ האילן, מביא ואינו קורא. רבי יהודה אומר, מביא וקורא. מעצרת ועד החג, מביא וקורא. מן החג ועד חנכה, מביא ואינו קורא. רבי

יהודה בן בתירא אומר, מביא וקורא:

הפריש בכוריו ומכר שדהו, מביא ואינו קורא. והשני, מאותו המין אינו מביא, ממין אחר, מביא וקורא. רבי יהודה אומר, אף מאותו המין מביא וקורא:

הפריש בכוריו, נבזזו, נמקו, נגנבו, אבדו, או שננטמו, מביא אחרים תחתיהם ואינו קורא. והשניים אינם חיבים עליהם חמש. נטמאו בעזרה, נופץ ואינו קורא:

ומנין שהוא חיב באחריותו עד שיביא להר הבית, שנאמר (שמות כג) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך, מלמד שחיב באחריותם עד שיביא להר הבית. הרי שהביא ממין אחד וקרא, וחרו והביא ממין אחר, אינו קורא:

ואלו מביאין וקורין, מן העצרת ועד החג, משבעת המינים, מפרות שבהרים, מתמרות שבצמקים, ומזיתי שמן, מעבר הירדן. רבי יוסי הגלילי אומר, אין מביאין בכורים מעבר הירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש:

הקונה שלשה אילנות בתוך של חברו, מביא וקורא. רבי מאיר אומר, אפלו שנים. קנה אילן וקרקעו, מביא וקורא. רבי יהודה אומר, אף בעלי ארסות וחקורות, מביאין וקורין:

פרק ב'

התרומה והבכורים, חיבים עליהן מיתה וחמש, ואסורים לזרים, והם נכסי כהן, ועולין באחד ומאה, וטעונין רחיצת ידים והערב שמש. הרי אלו בתרומה ובכורים, מה שאין בן במעשר:

יש במעשר ובכורים מה שאין בן בתרומה, שהמעשר והבכורים טעונים הבאת מקום, וטעונים ודוי, ואסורין לאונן. רבי שמעון מתיר. וחיבין בבעור. ורבי שמעון פוטר. ואסורין כל שהן מלאכל בירושלים. וגדוליהן אסורים מלאכל בירושלים אף לזרים ולבהמה. רבי שמעון מתיר. הרי אלו במעשר ובכורים, מה שאין בן בתרומה:

יש בתרוּמה ובמעשֵׁר מה שאין בן בבכורים, שהתרוּמה והמעשֵׁר אוסרין את הגרן, ויש להם שעור, ונוהגים בכל הפרות, בפני הבית ושלא בפני הבית, ובאריסין ובחכורות ובסקריקון ובגזלן. הרי אלו בתרוּמה ובמעשֵׁר, מה שאין בן בבכורים:

ויש בבכורים מה שאין בן בתרוּמה ובמעשֵׁר, שהבכורים נקנין במחבר לקרקע, ועושה אדם כל שדה בכורים, וחיב באחיותם, וטעונים קרבן ושיר ותנופה ולינה: תרומת מעשֵׁר שנה לבכורים בשתי דרכים, ולתרוּמה בשתי דרכים. נטלת מן הטהור על הטמא, ושלא מן המקף, בבכורים. ואוסרת את הגרן, ויש לה שעור, בתרוּמה:

אתרוג שנה לאילן בשלשה דרכים, ולירק בדרך אחד. שנה לאילן, בערלה וברבעי ובשביעית. ולירק בדרך אחד, שבשעת לקיטתו עשורו, דברי רבן גמליאל. רבי אליעזר אומר, שנה לאילן בכל דבר:

דס מהלכי שתים, שנה לדס בהמה, להכשיר את הזרעים. ודס השרץ, אין חיבין עליו:

כוי, יש בו דרכים שנה לחיה, ויש בו דרכים שנה לבהמה, ויש בו דרכים שנה לבהמה ולחיה, ויש בו דרכים שאינו שנה לא לבהמה ולא לחיה:

פיצד שנה לחיה, דמו טעון כדס חיה, ואין שוחטין אותו ביום טוב, ואם שחטו, אין מכסין את דמו, וחלבו מטמא בטמאת נבלה בחיה, וטמאתו בספק, ואין פודין בו פטר חמור:

פיצד שנה לבהמה, חלבו אסור כחלב בהמה, ואין חיבין עליו ברת, ואינו נלקח בכסף מעשֵׁר לאכל בירושלים, וחיב בזרוע ולחיים וקבה. רבי אליעזר פוטר, שהמוציא מתברו עליו הראיה:

פיצד אינו שנה לא לחיה ולא לבהמה, אסור משום בלאים עם החיה ועם הבהמה, הכותב חיתו ובהמתו לבנו, לא כתב לו את הכוי, אם אמר הריני נזיר שנה חיה או בהמה, הרי הוא נזיר. ושאר כל דרכיו, שוים לחיה ולבהמה, וטעון שחיטה בזה

וּבְזָה, וּמִטְמֵא מִשּׁוּם נְבִלָה וּמִשּׁוּם אֲכָר מִן הַחַי בְּזָה וּבְזָה:

פרק ג'

בַּיַּצַד מִפְּרִישֵׁי הַבְּכוּרִים. יוֹרֵד אָדָם בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְרוֹאֵה תְּאֵנָה שְׂבֻכָּה, אֲשֶׁכּוּל שְׂבֻכָּה, רִמּוֹן שְׂבֻכָּה, קוֹשֶׁרוֹ בְּגָמִי, וְאוֹמֵר, הֲרִי אֱלוֹ בְּכוּרִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אִף עַל פִּי בֶן חוּזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָם בְּכוּרִים מֵאַחַר שִׁיתְּלִשׁוּ מִן הַקֶּרְקַע:

בַּיַּצַד מַעְלִין אֶת הַבְּכוּרִים. כָּל הָעִירוֹת שְׂבַמְעָמָד מִתְּכַנְסוֹת לְעִיר שֶׁל מַעְמָד, וְלִנְיָן בְּרַחוּבָה שֶׁל עִיר, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִין לְבֵתָיִם. וְלִמְשָׁבִים, הָיָה הַמְּמַנֶּה אוֹמֵר (יִרְמִיָּה ל"א), קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל בֵּית ה' אֱלֹהֵינוּ:

הַקְּרוֹבִים מְבִיאִים הַתְּאֵנִים וְהָעֲנָבִים, וְהַרְחוֹקִים מְבִיאִים גְּרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִים. וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם, וְקִרְנָיו מְצַפּוֹת זָהָב, וְעֶטְרַת שֶׁל זֵית בְּרֵאשׁוֹ. הַחֲלִיל מְכָה לְפָנֵיהֶם, עַד שֶׁמְגִיעִים קְרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. הִגִּיעוּ קְרוֹב לִירוּשָׁלַיִם, שָׁלְחוּ לְפָנֵיהֶם, וְעֹטְרוֹ אֶת בְּכוּרֵיהֶם. הַפְּחוֹת, הַסְּגָנִים וְהַגְּזָבְרִים יוֹצְאִים לְקִרְאָתָם. לְפִי כְבוֹד הַנִּכְנָסִים הָיוּ יוֹצְאִים. וְכָל בְּעָלֵי אֲמָנוּת שְׂבִירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים לְפָנֵיהֶם וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמָם, אַחֲרֵינוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם פְּלוּנִי, בְּאַתֶּם לְשִׁלּוּם:

הַחֲלִיל מְכָה לְפָנֵיהֶם עַד שֶׁמְגִיעִין לְהַר הַבַּיִת. הִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת, אֶפְלוּ אֲגָרִיפִס הַמֶּלֶךְ נוֹטֵל הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ וְנִכְנָס, עַד שֶׁמְגִיעַ לְעֶזְרָה. הִגִּיעַ לְעֶזְרָה וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר, אֲרוֹמְמֶךָ ה' כִּי דָלִיתָנִי וְלֹא שִׁמַּחְתָּ אִבִּי לִי (תהלים ל):

הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל גְּבֵי הַסֵּלִים, הָיוּ עוֹלוֹת. וּמֵה שְׂבִיבָדָם, נוֹתְנִים לַכֹּהֲנִים:

עוֹדָהוּ הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ, קוֹרֵא מֵהַגְּדָתִי הַיּוֹם לָהּ אֱלֹהֶיךָ (דברים כו), עַד שֶׁגּוֹמֵר כָּל הַפְּרָשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד אֲרָמִי אֲבָד אָבִי. הִגִּיעַ לְאֲרָמִי אֲבָד אָבִי, מוֹרִיד הַסֵּל מֵעַל כְּתָפוֹ וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו, וְכֹהֵן מְנִיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו וּמְנִיפוֹ, וְקוֹרֵא מֵאֲרָמִי אֲבָד אָבִי עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר כָּל הַפְּרָשָׁה, וּמְנִיחוֹ בְּצַד הַמְּזֻבָּח, וְהִשְׁתַּחֲוֶה וְיִצְא:

בְּרֵאשׁוֹנָה, כָּל מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְקִרְוֹת, קוֹרֵא. וְכֹל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְקִרְוֹת, מִקְרִין אוֹתוֹ. נִמְנָעוּ מִלְהִבִּיא, הִתְקִינוּ שִׁיְהוּ מִקְרִין אֶת מִי שִׁיּוֹדֵעַ וְאֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ: הָעֲשִׂירִים מְבִיאִים בְּבוֹרֵיהֶם בְּקִלְתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב, וְהָעֲנִיִּים מְבִיאִין אוֹתָם בְּסֻלֵי נְצָרִים שֶׁל עֶרְבָה קְלוּפָה, וְהַסֵּלִים וְהַבְּבוֹרִים נִתְּנִין לַכֹּהֲנִים: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נָנְסִי אֹמֵר, מְעַטְרִין אֶת הַבְּבוֹרִים חוּץ מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אֵין מְעַטְרִין אֶת הַבְּבוֹרִים אֶלָּא מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים: רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, שְׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּבוֹרִים, הַבְּבוֹרִים, וְתוֹסֶפֶת הַבְּבוֹרִים, וְעֵטוֹר הַבְּבוֹרִים. תוֹסֶפֶת הַבְּבוֹרִים, מִין בְּמִינוֹ. וְעֵטוֹר הַבְּבוֹרִים, מִין בְּשֵׁאֵינוֹ מִינוֹ. תוֹסֶפֶת הַבְּבוֹרִים נֶאֱכָלֶת בְּטְהָרָה, וּפְטוּרָה מִן הַדְּמָאִי. וְעֵטוֹר הַבְּבוֹרִים חָיִב בְּדְמָאִי: אֵימַתִּי אָמְרוּ תוֹסֶפֶת הַבְּבוֹרִים בְּבוֹרִים, בְּזִמְנָן שֶׁהִיא כְּאֵה מִן הָאָרֶץ. וְאִם אֵינָה כְּאֵה מִן הָאָרֶץ, אֵינָה בְּבוֹרִים: לְמָה אָמְרוּ הַבְּבוֹרִים בְּנִכְסֵי כֹהֵן, שֶׁהוּא קוֹנֵה מֵהֶם עֲבָדִים וְקִרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה, וְבַעַל חוֹב נוֹטֵלָן בְּחוּבוֹ, וְהָאִשָּׁה בְּכַתְבָּתָהּ, כְּסֵפֶר תּוֹרָה. וְרַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אֵין נוֹתְנִים אוֹתָם אֶלָּא לְחֵבֶר בְּטוֹבָה. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, נוֹתְנִין אוֹתָם לְאֲנָשֵׁי מְשֻׁמֵּר, וְהֵם מְחַלְקִין בִּינֵיהֶם, כְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ:

פֶּרֶק ד'

אֲנִדְרוּגִינוֹס יֵישׁ בּוֹ דְרָכִים שְׂוֵה לְאֲנָשִׁים, וְיֵישׁ בּוֹ דְרָכִים שְׂוֵה לְנָשִׁים, וְיֵישׁ בּוֹ דְרָכִים שְׂוֵה לְאֲנָשִׁים וְנָשִׁים, וְיֵישׁ בּוֹ דְרָכִים אֵינוֹ שְׂוֵה לֹא לְאֲנָשִׁים וְלֹא לְנָשִׁים: כִּיצַד שְׂוֵה לְאֲנָשִׁים: מְטֵמֵא בְּלִבָּן בְּאֲנָשִׁים, וְזוֹקֵק לִיבּוֹם בְּאֲנָשִׁים, וּמִתְעַטֵּף וּמִסְתַּפֵּר בְּאֲנָשִׁים, וְנוֹשֵׂא אֶבֶל לֹא נִשְׂאָ בְּאֲנָשִׁים, וְחָיִב בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמּוֹרוֹת בְּתוֹרָה בְּאֲנָשִׁים: כִּיצַד שְׂוֵה לְנָשִׁים: מְטֵמֵא בְּאֲדָם בְּנָשִׁים, וְאֵינוֹ מִתְיַחַד עִם הָאֲנָשִׁים בְּנָשִׁים, וְאֵינוֹ

עובר על "בל תקיף" ולא על "בל תשחית" ולא על "בל תטמא למתים" כנשים, ופסול מן העדות כנשים, ואינו נבעל בעבירה כנשים, ונפסל מן הכהנה כנשים: כיצד שוה לאנשים ולנשים: חייבים על מפתו ועל קללתו כאנשים וכנשים, וההורגו שוגג גולה ומזיד נהרג כאנשים ונשים, ויושבת עליו דם טמא ודם טהור כאנשים וכנשים, וחולק בקדשי קדשים כאנשים וכנשים, ונוחל לכל הנחלות כאנשים וכנשים, ואם אמר "הריני נזיר שזה איש ואשה" הרי זה נזיר: כיצד אינו שוה לא לאנשים ולא לנשים: אין חייבים לא על מפתו ולא על קללתו לא כאנשים ולא כנשים, ואינו נעדר לא כאנשים ולא כנשים, ואם אמר "הריני נזיר שזה לא איש ולא אשה" אינו נזיר. רבי מאיר אומר: אנדרוגינוס בריה בפני עצמה הוא ולא יכלו חכמים להכריע עליו אם הוא איש או אשה. אבל טמטום אינו בן, פעמים שהוא איש פעמים שהוא אשה:

פָּרָק ג' תְּפִלָּה מִרְבִּינוּ לְיִשׁוּב הַדַּעַת

תְּפִלָּה לְמִי שְׂמוּחוּ מִבְּלָבָל, יְהֵא רְגִיל בַּתְּפִלַּת חֲבִיקוֹק הַנְּבִיא מִסֵּפֶר הַמִּדּוֹת עַד
דַּעַת

תְּפִלָּה לְחֲבִיקוֹק הַנְּבִיא עַל שְׂגִינוֹת. יְהוָה, שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יְרֵאתִי; יְהוָה פְּעַלְךָ בְּקֶרֶב
שָׁנִים חַיִּהוּ, בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ; בְּרִגְזוֹ, רַחֵם תִּזְכּוֹר. אֱלֹהֵי מַתִּימָן יְבוֹא, וְקָדוֹשׁ
מִהַר-פְּאָרְזָן סִלָּה; כִּסֵּה שָׁמַיִם הוֹדוּ, וְתַהֲלֵתוּ מִלְּאֵה הָאָרֶץ. וְנִגְהַ כְּאוֹר תַּהֲיֶה, קִרְנַיִם
מִיָּדוֹ לוֹ; וְשֵׁם, חֲבִיוֹן עֲזוּהָ. לְפָנָיו, יִלַּךְ דְּבָרִי; וַיֵּצֵא רִשְׁפִי, לְרַגְלָיו. עֲמַד וַיִּמְדַּד אֶרֶץ,
רָאָה וַיִּתֵּר גּוֹיִם, וַיִּתְפַּצְּצוּ הַרְרֵי עַד, שָׁחוּ גִבְעוֹת עוֹלָם; הִלִּיכוֹת עוֹלָם, לוֹ. תַּחַת אֲוֹן,
רֵאתִי אֶהְלִי כּוֹשֵׁן; יְרִגְזוּן, יְרִיעוֹת אֶרֶץ מִדֵּין. הַבְּנֵה־רִים, חָרָה יְהוָה, אִם בְּנֵה־רִים
אֶפְךָ, אִם-בָּיִם עֲבַרְתָּךְ: כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ, מִרְכַּבְתֶּיךָ יִשׁוּעָה. עֲרִיָה תַעֲוֹר קִשְׁתְּךָ,
שְׁבַעוֹת מִטּוֹת אִמֶּר סִלָּה; נִהְרוֹת, תִּבְקַע אֶרֶץ. רֵאוּךָ יַחֲלוּ הַרִים, זָרַם מִיָּם עֲבָרִי;
נָתַן תַּהוֹם קוֹלוֹ, רוּם יָדִיהוּ נָשָׂא. שָׁמַשׁ יָרַח, עֲמַד זְבֻלָּה; לְאוֹר חֲצִיךָ יִהְלֹכוּ, לְנִגְהָ
בְּרַק חֲנִיתְךָ. בְּזַעַם, תִּצְעַד אֶרֶץ; בְּאֵף, תִּדּוֹשׁ גּוֹיִם. יֵצֵאתָ לִישׁוּעַ עַמְּךָ, לִישׁוּעַ אֶת
מְשִׁיחְךָ; מִחֲצֵת רֵאשׁ מִבֵּית רִשְׁעֵי, עֲרוֹת יִסוּד עַד צוֹאֵר סִלָּה. נִקְבַּת בְּמַטְיֹו רֵאשׁ
פְּרָזוֹ, יִסְעֶרוּ לְהַפְיִצְנִי; עֲלִיצְתָם, כְּמוֹ לֶאֱכֹל עֲנִי בְּמִסְתָּר. דְּרַכְתָּ בָּיִם, סוּסֶיךָ; חֲמַר,
מִיָּם רַבִּים. שְׁמַעְתִּי וְתִרְגְּזוּ בְטָנִי, לְקוֹל צִלְלוֹ שִׁפְתֵי יְבוֹא רֶקֶב בְּעַצְמִי, וְתַחַתִּי אֶרְגְּזוּ:
אֲשֶׁר אֲנוּחַ לְיוֹם צָרָה, לַעֲלוֹת לְעַם יְגוֹדְנוּ. כִּי תֵאָנֶה לֹא תִפְרָח, וְאִין יִבּוֹל בְּגִפְנָיִם
כִּחַשׁ מַעֲשֵׂה זֵית, וְשִׁדְמוֹת לֹא עֲשֵׂה אֲכָל; גִּזֵּר מִמְכָּלָה צֶאֱן, וְאִין בְּקָר בְּרַפְתִּים.
וְאִנִּי, בִּיהוָה אֶעֱלוֹזָה: אֲגִילָה, בְּאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. יְהוָה אֲדַנֵּי, חִילִי, וְיִשְׁם רְגִלִי כְּאֵלוֹת,
וְעַל בְּמוֹתֵי יִדְרַכְנִי; לְמִנְצַח, בְּנִגְיִנוֹתֵי.

פָּרָק ד' תְּפִלָּה מֵרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כִּהֵן גָּדוֹל וְרַבִּי עֲקִיבָא

וְזֶה לְשׁוֹנוֹ – אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: כָּל הָאוֹמֵר בְּקִשָּׁה זֶה בְּכָל יוֹם, פָּנָיו מִזְהִירוֹת וְאֵימָתוֹ מִטָּלַת עַל הַבְּרִיּוֹת וְכָל הַחֲלוּמוֹת שֶׁלוֹ מִהֲגָנִים וְתוֹרָתוֹ תִּהְיֶה מִשְׁתַּמְרֶת בְּלִבּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו וְעוֹנוֹת נְעוּרָיו נִמְחָלִים לוֹ וַיִּנְצַל מִיֵּצֵר הָרַע וּמִלְּשׁוֹן הָרַע וּמִפְּגַע רַע וּמִחִיּוֹת רָעוֹת וּמִלְּסָטִים וּמִנְחָשִׁים וּמִעַקְרָבִים וּמִרוּחַ רָעָה וּמִן הַשָּׂדִים וּמִן הַמְּזִיקִין וּמִכָּל הָאוֹיְבִים וּמִכָּל הַשּׁוֹנְאִים אוֹתוֹ וַיְרוּיחַ בְּמִשְׁאֵל וּמִתֵּן שָׁלוֹ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: אֲנִי וְרַבִּי עֲקִיבָא עֲרַבִּים שִׁיְהִיָּה לּוֹ חֶלֶק טוֹב בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּדַכְּתִיב: לְהִנְחִיל אֶהְיֶה יֵשׁ וְאַצְרִתִּיהֶם אִמְלֵא.

נִסַּח הַתְּפִלָּה :

תְּחִלָּה יִקְרָא בְּתֵהִלִּים פָּרָק לַד'

- (א) לְדוֹד בְּשָׁנוֹתוֹ אֵת טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיִּגְרָשֶׁהוּ וַיֵּלֶךְ:
- (ב) אֲבָרְכָה אֵת יְהוָה בְּכָל עֵת תָּמִיד תִּהְלֶתוּ בְּפִי:
- (ג) בִּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ:
- (ד) גָּדְלוּ לִיהוָה אֲתִי וְנִרְוַמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:
- (ה) דַּרְשֵׁתִי אֵת יְהוָה וְעֲנֵנִי וּמִכָּל מְגוּרֹתַי הַצִּילֵנִי:
- (ו) הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנִהְרוּ וּפְנִיָּהֶם אֵל יַחְפְּרוּ:
- (ז) זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמַע וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוּ:
- (ח) חָנָה מִלְּאֵךְ יְהוָה סָבִיב לִירְאָיו וַיַּחְלִצֵם:

- (ט) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְהוָה אֲשֶׁרֵי הַגִּבֹּר יַחֲסֶה בּוֹ:
- (י) יִרְאוּ אֶת יְהוָה קִדְשׁוֹ כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:
- (יא) כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ וְדִרְשׁוּ יְהוָה לֹא יַחֲסְרוּ כָּל טוֹב:
- (יב) לָכוּ בָּנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאֵת יְהוָה אֲלֵמְדְכֶם:
- (יג) מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים אֲהַב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב:
- (יד) נִצַּר לְשׁוֹנֵךְ מִרְעַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה:
- (טו) סוֹר מִרְעַע וְעֵשָׂה טוֹב בְּקִשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפָהוּ:
- (טז) עֵינֵי יְהוָה אֵל צְדִיקִים וְאֲזַנָּיו אֵל שׁוֹעֲתִים:
- (יז) פָּנֵי יְהוָה בַּעֲשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאָרֶץ זָכָרָם:
- (יח) צָעֲקוּ וַיְהוָה שָׁמַע וּמִכָּל צָרוֹתֵם הִצִּילֵם:
- (יט) קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְאֵת דַּבְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ:
- (כ) רַבּוֹת רַעוֹת צְדִיק וּמִכָּלֵם יִצִּילֵנוּ יְהוָה:
- (כא) שֹׁמֵר כָּל עֲצֻמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבְּרָה:
- (כב) תַּמּוֹתֶת רָשָׁע רָעָה וְשִׁנְאֵי צְדִיק יֵאָשְׁמוּ:
- (כג) פּוֹדֶה יְהוָה נַפְשׁ עַבְדּוֹ וְלֹא יֵאָשְׁמוּ כָּל הַחֲסִים בּוֹ:

וּפְרָק עַב

- (א) לְשִׁלְמָה אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לְמֶלֶךְ תָּנוּ וְצִדְקֹתֶיךָ לְבֵן מֶלֶךְ:
- (ב) יִדִּין עִמָּךְ בְּצִדְקָה וְעֲנִיֶיךָ בְּמִשְׁפָּט:
- (ג) יִשְׂאוּ הָרִים שְׁלוֹם לְעַם וּגְבָעוֹת בְּצִדְקָה:

- (ד) יִשְׁפֹּט עֲנִי עִם יוֹשִׁיעַ לְבִנֵי אָבִיוֹן וַיִּדְבֹּא עוֹשֶׁק:
- (ה) יִירָאוּךָ עִם שָׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יְרַח דּוֹר דּוֹרִים:
- (ו) יִרְדּוּ כְּמָטֶר עַל גֹּז כְּרִבִּיבִים זֶרְזִיף אֶרֶץ:
- (ז) יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק וְרַב שְׁלוֹם עַד בְּלֵי יְרַח:
- (ח) וַיִּרְדּוּ מַיִם עַד יָם וּמִנְהַר עַד אֶפְסֵי אֶרֶץ:
- (ט) לִפְנֵינוּ יִכְרְעוּ צִיִּים וְאֵיבֵיו עֶפֶר יִלְחֲכוּ:
- (י) מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאֵיִים מִנְחָה יִשִּׁיבוּ מַלְכֵי שָׁבָא וּסְבָא אֲשֶׁכֶר יִקְרִיבוּ:
- (יא) וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ:
- (יב) כִּי יַצִּיל אָבִיוֹן מִשּׁוֹעַ וְעֲנִי וְאִין עֲזָר לוֹ:
- (יג) יַחֵס עַל דָּל וְאָבִיוֹן וְנַפְשׁוֹת אָבִיוֹנִים יוֹשִׁיעַ:
- (יד) מִתּוֹךְ וּמִחֲמָס יִגְאֹל נַפְשָׁם וַיִּיקָר דָּמָם בְּעֵינָיו:
- (טו) וַיַּחֲסֵי וַיִּתֵּן לוֹ מִזֶּהָב שָׁבָא וַיִּתְּפַלֵּל בְּעֵדוֹ תַּמִּיד כָּל הַיּוֹם יִבְרַכְנָהוּ:
- (טז) יִהְיֶה פֶסֶת בַּר בְּאֶרֶץ בְּרֵאשׁ הָרִים יִרְעַשׂ כְּלָבֶנוֹן פְּרִיו וַיִּצִּיצוּ מֵעִיר כְּעֶשֶׂב הָאֶרֶץ:
- (יז) יִהְיֶה שָׁמוֹ לְעוֹלָם לִפְנֵי שָׁמֶשׁ (יִנִּין) יִנּוֹן שָׁמוֹ וַיִּתְּבָרְכוּ בוֹ כָּל גּוֹיִם יִאֲשְׁרוּהוּ:
- (יח) בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ:
- (יט) וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וַיִּמְלֹא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאֶרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:
- (כ) כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בֶּן יִשָּׁי:
- אֲנָא יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְנוֹרָא חָכֵם הַרְזִים מְגִלָּה נִסְתָּרוֹת מְגִיד תַעֲלוֹמוֹת
 מוֹשֵׁל בְּעֲלִיוֹנִים וְשׁוֹלֵט בַּתַּחְתּוֹנִים קָרוֹב לְכָל קוֹרְאָיו לְכָל אֲשֶׁר יִיקְרְאוּהוּ בְּאֵמֶת
 מִצִּיל וְעֲנִי וְאָבִיוֹן מְגוֹזְלוֹ פְּנֵה אֶל תַּפִּילַת עַבְדְּךָ וְאֶל תַּחְנוּנָיו כִּי עֲנִי וְאָבִיוֹן אָנִי.
 יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׁתִּשְׁמְרֵנִי מִכָּל רָע כִּי אַתָּה שׁוֹמֵר

יִשְׂרָאֵל וְתֹאמַר לְצִרוֹתַי דֵּי וּתְפַדְנִי מִכָּל צָרָה וְצוּקָה וּמִכָּל שְׂמוּעָה רָעָה וּמִכָּל בּוֹשָׁה וּכְלִימָה וּמַחְרַפֵּת אָדָם וּמִבִּיזוּי עַם וּמִכָּל נֶגֶף וּמִכָּל מִשְׁחִית וּמִגָּפָה וּמִכְשׁוֹל וּמִפְּגַע רָע וּמֵעֵין הָרַע וּמִלְשׁוֹן הָרַע וְתִצִּילֵנִי מִיֵּצֵר הָרַע וּמִכָּל מִשְׁחִית וּמִזִּיק וּמִכָּל רִגְזוֹת וּגְזוּרוֹת שְׁבַע עוֹלָם וּמִכָּל חֲטָא וּפֶשַׁע וּמִכָּל עוֹוֹן וְאִשְׁמָה וְרָשָׁע . אָמֵן בֶּן יְהִי רְצוֹן .

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׁתָּרִיב אֶת רִיבֵי נַפְשֵׁי בְּיוֹם וְכָל הַמְּקַטְרָגִים אֶת נַפְשֵׁי בְּלִילָה וְתִנְקוּם אֶת נַקְמָתִי מֵהֶם וְתִקְצַר יְמֵיהֶם וְתִמְלֹא אֶת עוֹנוֹתֵיהֶם בְּרָע . וְכֹלֶם כְּרָגַע יֵאָבְדוּ וּבַעֲגָלָה וּבִזְמַן קָרִיב יִכְרְתוּ מִן הָעוֹלָם וְתִשְׁלַיֵךְ אִימָה וְחֲשֻׁכָה גְדוֹלָה וְתִרְדָּמָה עֲצוּמָה וּבַהֲלָה וְשִׁיגְעוֹן וְעִיּוּרוֹן וְתִימָהוֹן לִבָּב עַל כָּל אוֹיְבֵי וְשׁוֹנְאֵי וְעַל כָּל צָר וּמִשְׁטָיִן וּמִמְקַטְרָג עָלַי וְעַל אֲנִשֵׁי בֵיתִי בֵּין אִישׁ בֵּין אִישָׁה בֵּין שָׂד בֵּין מִזִּיק בֵּין רוּחִין בִּישׁוּן וְלִילִין , כְּדַכְתִּיב "תִּיפּוֹל עֲלֵיהֶם אִימָתָה וּפְחַד בְּגִדוֹל זְרוּעֶךָ יְדָמוּ כְּאֶבֶן יְדָמוּ זְרוּעֶךָ בְּגִדוֹל וּפְחַד אִימָתָה עֲלֵיהֶם תִּיפּוֹל" וְעַל כָּל הַקָּמִים עָלַי לְרָעָה מֵהֵרָה הִפְרַעְתָּם וְקִלְקַל מַחֲשָׁבוֹתָם וּמוֹרָאֵךְ וּפְחַדְךָ יִהְיוּ עֲלֵיהֶם שִׁיְהִיו מִשְׁתַּקִּים מִלְּפָנַי אִם יִרְאוּנִי בְּעֵין רָעָה חֲלִילָה .

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׁתִּאֲלַמְּנָה שְׁפָתוֹתָם מִדְּבַר וְתַחֲשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם מִרְאוֹת וְתַחֲרֹשְׁנָה אֲזִנֵיהֶם מִשְׂמוֹעַ וּמִתְנִיָהֶם תְּמִיד הַמַּעַד חֲרָבָם תָּבוֹא בְּלִבָּם וְקִשְׁתוֹתָם תִּשְׁבַּרְנָה . הֵמָּה יְבוֹשׁוּ וְאֲנִי לֹא אֲבוֹשׁ הֵמָּה יִנוֹסוּ וְאֲנִי לֹא אֲנוּס כְּדַכְתִּיב "קוּמָה יְהוָה וַיִּפּוּצוּ אוֹיְבֵיךָ וַיִּנוֹסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ" . אָמֵן בֶּן יְהִי רְצוֹן .

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׁתִּשְׁלַיֵךְ אִימָה וּפְחַד עַל הַבְּרִיּוֹת וְתִגְזוֹר עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֵי כְּנַפְשֵׁי הַחֲפָצָה וּבְלִבָּב שְׁלָם וְקִים בְּנוּ מִקְרָא שְׁכָתוֹב "וַיִּרְאוּ כָּל עַמֵי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יְהוָה נִקְרָא עֲלֵיךָ וַיִּרְאוּ מִמֶּךָ" , וְנֹאמַר "לֹא יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיכֶם פְּחַדְכֶם וּמוֹרָאֲכֶם יִתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרָכוּ בָּהּ כְּאֲשֶׁר דִּבַּר לָכֶם" . אָמֵן בֶּן יְהִי רְצוֹן .

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁתִּפְתַּח לִבִּי בְּתוֹרָתְךָ וְתִיתֵן לִי דַעַה וּבִינָה וְחֻכְמָה וְתִרְחַם עָלַי וְתֵאִיר עֵינַי בְּחֻכְמָה בְּחַמְלָתְךָ וְתִלְמַדְנִי מִיְדוֹת חֻכְמָתְךָ וְתַבְיַנְנִי דְבָרִים עֲמוּקִים בְּתוֹרָתְךָ

ותגלה רזים סתומים בעזרתך למען לא אבוש בפני חכמי עמך ולא אכלם בתוך חסידי עדתך ותיחד פונת לבי ועריכת שפתי ועזרני ללמוד וללמד לשמור לעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. אמן בן יהי רצון.

יהי רצון מלפניך יהוה אלוהינו ואלהי אבותינו אלוהי המרכבה, שתצילני מרעבון וצימאון ומערום. והטריפני לחם חקי בכל יום ותפרנסני בנחת ולא בצער בהתר ולא באיסור, ברוח ולא בצמצום ותמלא מעשר מתנות ידך ותשלח ברכה והצלחה בכל עסקי ועניני ובכל מעשה ידי שיהיו לי ותנני לאהבה בעיניך ובעיני כל רואי ויודעי ומכרי. אמן בן יהי רצון.

יהי רצון מלפניכם מלאכי השרת הקדושים והטהורים שתעשו עמי חסד גדול ועם אנשי ביתי ולמען קדושת ה' ולמען תורתו הקדושה והטהורה ולמען קדשתכם תעמדו לפני ה' אלהי ישראל מלך יושב על כסא רחמים בבקשה ובתחנונים להשמיע את תפילתי ואת תחנותי כדי לעשות את שאלתי ובקשתי בכל יום ויום ומחל לי את כל עונותי וחסאתי ואשמותי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניו בין באנס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד בין בסתר בין בגלוי בין במתכונן בין שלא במתכונן בין בדיבור בין במחשבה בין במעשה בין בהרהור מעתה ועד עולם אמן בן יהי רצון.

בבעו מכם במטו מכם מלאכי השרת הקדושים והטהורים והמפרכשים בנקיות, שתעשו חן וחסד ורחמים גדולים בזכות השם הגדול (יהרהר השם בלבו) אכתריא"ל יושב תהילות ישראל ובזכות שבעים ושתים שמות הקדושים והטהורים תיקחו מפתחות ברשות הקדוש ברוך הוא ותפתחו לי שערי חן וחסד ורחמים ושערי שלום ושערי שלווה ושערי חכמה בינה ודעת ושערי עושר וכבוד ושערי תשובה ושערי תשועה ואמצא חן וחסד בעיניכם ובעיני כל רואי ויודעי ומכירי ותצליחו אותי ותעזרו אותי על כל עסקי לטובה וכשלאשכב לא אפחד כדכתיב "אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך" ויהיו חיי מתוקים מדבש ונופת צופים ותהיו עמי לעזר ולהעיל ולהושיע ולסמוך בתקופת השמש בתמוז וכמלואת הלבנה. אמן בן

יהי רצון. "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגאלי"

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שתצלני מיצר הרע, ומכל צרה וצוקה, ולא ישמע בכי וזעקה בביתי, ותוציאני משלום אל שלום, ואמצא חן וחסד בעיניך ובעיני כל רואי, ותתנהג עמי במדת החסד ובמדת הרחמים, וחוסה נא עלי וזכני לראות באור החיים. עשה עמי אתה צדקה למען שמך ולמען בריתך ולמען אברהם יצחק וישראל עבדיך, ולמען משה ואהרן ודוד ושלמה ואלהיו זכר לטוב בחיך, ולמען פסא כבודך ולמען שכינתך. ופדני מכל גזרות קשות ורעות, הושיעני ברחמיך הרבים מכל צרה וצוקה, ותגזר עלי גזרות טובות, ותשמרני מכל רע ובטל כל מחשבות שונאי, והפר כל עצת אויבי. ומלא כל משאלותי לטובה ככתוב "יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא", "חלצני יהוה מאדם רע מאיש חמסים תנצרני", "שמע יהוה ותנני יהוה היה עזר לי", שיהיו עמי לעזר ולהועיל ולהושיע ולהציל, "שובה יהוה חלצה נפשי הושיעני למען חסדך", "ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום

"יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגאלי"

פָּרָק ה' תְּקוּן הַכֶּלֶלִי

הֲרִינִי מִקֶּשֶׁר עֲצָמִי בְּאִמִּירַת הָעֲשָׂרָה מְזֻמּוֹרִים אֱלוֹ לְכֹל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים שְׂבֻדוֹרֵנוּ, וְלְכֹל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, קְדוּשֵׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּהָר, וּבִפְרָט לְרַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ צְדִיק יְסוֹד עוֹלָם נֶחֱל נֹבֵעַ מְקוֹר חַכְמָה, רַבֵּנוּ נֶחֱמָן בֶּן פִּיגַא, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, שְׂגֵלָה תְּקוּן זֶה.

לְכוּ נְרַנְנָה לַיהוָה נְרִיעָה לְצוֹר יִשְׁעֵנוּ: נִקְדְּמָה פָּנָיו בְּתוֹדָה בְּזִמְרוֹת נְרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

הֲרִינִי מְזֻמָּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת בּוֹרְאֵי. לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָה בְּדַחֲלֵינוּ וּרְחִימוּ עַל יָדֵינוּ הַהוּא טְמִיר וְנַעֲלֵם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

פָּרָק ט"ז

מִכְתָּם לְדוֹד שְׁמֵרְנֵי אֵל כִּי חֲסִיתִי בְךָ:

אִמְרַת לַיהוָה אֲדַנִּי אַתָּה טוֹבַתִּי בַּל עָלֶיךָ:

לְקְדוּשֵׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּהָר וְאֲדִירֵי כָּל חֶפְצֵי בָּם:

יָרְבוּ עֲצוּבוֹתֵם אַחַר מְהָרוּ בַּל אֲסִיךְ נִסְבִּיהֶם מִדָּם וּבַל אֲשֵׁא אֶת שְׁמוֹתֵם עַל שְׁפָתַי:

יְהוָה מִנַּת חֶלְקִי וְכוּסִי אַתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי:

חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בְּנַעֲמִים אֵף נֶחֱלַת שְׁפָרָה עָלַי:

אֲבָרַךְ אֶת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אֵף לֵילוֹת יִסְרוּנִי כְּלִיּוֹתַי:

שׁוֹיִתִּי יְהוָה לְנִגְדֵי תַמִּיד כִּי מִימִינִי בַּל אָמוּט:

לְכֵן שָׂמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי אֵף בְּשָׂרֵי יִשְׁכֵּן לְבִטָּח:

כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשֹׂאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרֵאוֹת שְׂחַת:
תוֹדִיעַנִי אֲרַח חַיִּים שְׁבַע שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנֶיךָ נַעֲמֹת בִּימִינְךָ נַצַּח:

פרק ל"ב

לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פֶשַׁע בְּסוּי חַטָּאָה:
אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשָׁב יִהְיֶה לוֹ עוֹן וְאִין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה:
כִּי הִחַרְשֵׁתִי בְּלוּ עֲצָמַי בְּשֹׂאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם:
כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבֵּד עָלַי יָדְךָ נִהַפֵּךְ לְשֹׂדֵי בְּחֶרְבְּנִי קִיץ סֵלָה:
חַטָּאתִי אֹדִיעֶךָ וְעוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אֲמַרְתִּי אֹדְדָה עָלַי פֶּשַׁעִי לִיהוָה וְאַתָּה נִשְׂאתָ עוֹן
חַטָּאתִי סֵלָה:
עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לַעֲת מִצֵּא רַק לְשֹׁטֵף מִים רַבִּים אֱלֹהֵי לֹא יִגִּיעוּ:
אַתָּה סֹתֵר לִי מִצָּר תִּצְרַנִּי רְנִי פִלַּט תִּסּוּבְּבִנִי סֵלָה:
אֲשִׁכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זֶה תִּלְךָ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינַי:
אֵל תִּהְיֶה בְּסוֹס בְּפֶרֶד אִין הִבִּין בְּמַתֵּג וְרִסֵּן עֲדִיו לְבָלוֹם בַּל קָרַב אֱלֹהֶיךָ:
רַבִּים מְכַאוּבִים לְרָשָׁע וְהַבּוֹטָח בִּיהוָה חֲסֵד יִסּוּבְּבֵנוּ:
שְׂמַחוּ בִיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל:

פרק מ"א

לְמַנְצַח מְזֻמּוֹר לְדוֹד:
אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ יִהְיֶה:
יִהְיֶה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ וְאֵל תִּתְנֶהוּ בְּנַפְשׁ אֵיבָיו:
יִהְיֶה יִסְעֲדֵנוּ עַל עֶרְשׁ דָּוִי כָּל מִשְׁכָּבוֹ הַפְּכַת בְּחֵלְיוֹ:

אָנִי אָמַרְתִּי יְהוָה חֲנַנִי רַפְּאֵה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ:
אוֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתִי יָמוּת וְאַבְדֵּ שְׁמוֹ:
וְאִם בָּא לְרֵאוֹת שְׂוֵא יִדְבַּר לְבוֹ יִקְבֹּץ אָזֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יִדְבַּר:
יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׂוּ כָּל שִׁנְאֵי עָלַי יַחֲשָׁבוּ רָעָה לִּי:
דְּבַר בְּלִיעַל יִצּוֹק בּוֹ וְאַשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לְקוֹם:
גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחֲמֵי הַגְּדִיל עָלַי עֵקֵב:
וְאַתָּה יְהוָה חֲנַנִי וְהַקִּימֵנִי וְאַשְׁלֶמְהָ לָּהֶם:
בְּזֹאת יִדְעֵתִי כִּי חֲפָצֶתָ בִּי כִּי לֹא יִרְעֵ אֹיְבֵי עָלַי:
וְאֲנִי בְּתַמִּי תִּמְכַּתְּ בִּי וּתְצִיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם:
בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פרק מ"ב

לְמַנְצַח מִשְׁכִּיל לְבַנֵּי קִרְחָ:
כְּאִלְתַּעְרַג עַל אֶפְיָקֵי מַיִם בֶּן נַפְשִׁי תַעְרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים:
צָמְאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חַי מָתִי אָבוּא וְאַרְאֶה פָּנֵי אֱלֹהִים:
הִיִּתָּה לִי דְמַעְתִּי לַחֵם יוֹמָם וְלַיְלָה בְּאָמַר אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיךְ אֵלֶיךָ:
אֵלֶּה אֲזַכְּרָה וְאַשְׁפֹּכָה עָלַי נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר בְּסֶךְ אֲדָדָם עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה
וְתוֹדָה הַמּוֹן חוּגֵג:
מִה תִּשְׁתַּחֲוֶה נַפְשִׁי וְתִהְיֶה עָלַי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדְנּוּ יִשׁוּעוֹת פָּנָיו:
אֲלוֹהֵי עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתַּחֲוֶה עַל כֵּן אֲזַכְּרֶךָ מֵאַרְץ יִרְדֵּן וְחַרְמוֹנִים מִהַר מִצְעָר:
תְּהוֹם אֵל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרֶיךָ כָּל מִשְׁפְּרֶיךָ וְגִלְיֶיךָ עָלַי עָבְרוּ:
יוֹמָם יֵצֵה יְהוָה חֲסֵדוֹ וּבְלַיְלָה שִׁירוּ עִמִּי תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי:
אוֹמְרָה לְאֵל סִלְעֵי לְמָה שְׁכַחְתָּנִי לְמָה קִדַּרְתָּ אֶלְךָ בְּלַחֵץ אוֹיֵב:

בְּרִצַח בְּעֲצֻמוֹתַי חֲרַפּוֹנִי צוֹרְרִי בְּאֶמְרָם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיחָךְ אֱלֹהֶיךָ:
מִה תִשְׁתַּחֲוֶי נַפְשִׁי וּמִה תִּהְיֶה עָלַי הוֹחֲלִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדְנִי יִשׁוּעַת פְּנֵי וְאֱלֹהֵי:

פרק נ"ט

לְמַנְצַח אֵל תִּשְׁחַח לְדוֹד מִכְתָּם בְּשִׁלַּח שְׂאוֹל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לְהִמִּיתוֹ:
הֲצִילֵנִי מֵאִיבֵי אֱלֹהֵי מִמֵּת־קוֹמְמֵי תִשְׁגָּבֵנִי:
הֲצִילֵנִי מִפְּעֻלֵי אֹן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי:
כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יְגוּרוּ עָלַי עֲזִים לֹא פִשְׁעֵי וְלֹא חֲטָאתֵי יְהוָה:
בְּלִי עֹן יְרוּצוֹן וַיְכַוְּנוּ עוֹרָה לְקַרְאתִי וּרְאָה:
וְאֵתָה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַקִּיצָה לְפָקֵד כָּל הַגּוֹיִם אֵל תַּחַן כָּל בְּגָדֵי
אֹן סֵלָה:

יִשׁוּבוּ לְעָרְב יְהֵמוּ כַּכֶּלֶב וַיִּסּוּבְבוּ עִיר:
הִנֵּה יִבְיַעוֹן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם כִּי מִי שִׁמְעַ:
וְאֵתָה יְהוָה תִּשְׁחַק לָמוּ תִלְעַג לְכָל גּוֹיִם:
עֲזוּ אֵלֶיךָ אֲשֶׁמְרָה כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבֵי:
אֱלֹהֵי חֲסָדֵי יִקְדַּמְנִי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשַׂרְרֵי:
אֵל תִּהְרַגְם פֶּן יִשְׁכַּחוּ עַמִּי הַנִּיעְמוּ בְּחִילְךָ וְהוֹרִידְמוּ מִגִּנְנוּ אֲדוֹנָי:
חֲטָאת פִּימוּ דָבַר שִׁפְתֵימוּ וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם וּמֵאֲלָה וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ:
כֹּלָה בְּחִמָּה כֹּלָה וְאֵינָמוּ וַיִּדְעוּ כִּי אֱלֹהִים מִשַׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֵלָה:
וַיִּשׁוּבוּ לְעָרְב יְהֵמוּ כַּכֶּלֶב וַיִּסּוּבְבוּ עִיר:
הִמָּה יִנְיַעוֹן לְאָכַל אִם לֹא יִשְׁבְּעוּ וַיִּלְיֵנוּ:
וְאֵנִי אֲשִׁיר עֲזֶךָ וְאֲרַנֵּן לְבַקֵּר חֲסָדֶךָ כִּי הֵייתָ מִשְׁגָּב לִי וּמְנוּס בְּיוֹם צָר לִי:
עֲזוּ אֵלֶיךָ אֲזַמְרָה כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבֵי אֱלֹהֵי חֲסָדֵי:

פרק ע"ז

לְמַנְצַחַח עַל יְדוּתוֹן לְאַסָּף מְזִמּוֹר:
קוֹלֵי אֵל אֱלֹהִים וְאַצְעָקָה קוֹלֵי אֵל אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי:
בְּיוֹם צָרָתִי אֲדַנֵּי דְרָשְׁתִּי יְדֵי לַיְלָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג מֵאַנְהָה הַנְּחַס נִפְשֵׁי:
אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאַהֲמִיָּה אֲשִׁיחָה וְתַתְּעִטָּף רוּחִי סֵלָה:
אֲחֻזֶּת שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:
חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שָׁנוֹת עוֹלָמִים:
אֲזַכְּרָה נִגִּינָתִי בְּלַיְלָה עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי:
הֲלֵעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדַנֵּי וְלֹא יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד:
הָאִפֶּס לְנֶצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לְדֹר וְדֹר:
הַשְּׁכַח חֲנוּת אֵל אִם קִפְץ בְּאֵף רַחֲמָיו סֵלָה:
וְאֲמַר חֲלוּתִי הִיא שָׁנוֹת יָמַי עֲלִיוֹן:
אֲזַכּוֹר מַעֲלָלֵי יְהוָה כִּי אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם פְּלֹאֲךָ:
וְהִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּךְ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה:
אֱלֹהִים בְּקִדְשׁ דְּרָבְךָ מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים:
אֲתָה הָאֵל עֲשֵׂה פְלֵא הוֹדְעַת בְּעַמִּים עֲזֵךְ:
גְּאֻלַּת בְּזִרוּעַ עַמְּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סֵלָה:
רְאוּךָ מִיִּם אֱלֹהִים רְאוּךָ מִיִּם יַחִילוּ אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת:
זָרְמוּ מִיִּם עֲבוֹת קוֹל נִתְּנוּ שְׁחָקִים אֵף חֲצָצִיךָ יִתְהַלְכוּ:
קוֹל רַעֲמֶךָ בַּגִּלְגָּל הָאִירוּ בְּרִקִּים תִּבֵּל רִגְזָה וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ:
בְּיָם דְּרָבְךָ וּשְׁבִילֶךָ בְּמִים רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְּעוּ:
נַחֲתִת כְּצֹאן עַמְּךָ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

פרק צ'

תִּפְלֶה לְמִשָּׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מְעוֹן אֶתָּה הֵייתָ לָנוּ בְּדֹר וְדֹר:
בְּטָרֶם הָרִים יְלָדוּ וְתַחֲלִל אָרֶץ וְתַבַּל וּמַעוֹלָם עַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל:
תָּשָׁב אָנוּשׁ עַד דָּבָא וְתֹאמֶר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם:
כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה:
זְרַמְתָּם שָׁנָה יִהְיוּ בְּבִקְרָךְ כְּחֻצִיר יַחֲלֶף:
בְּבִקְרָךְ יַצִּיץ וְיַחֲלֶף לְעָרֵב יְמוֹלֵל וְיִבֹשׁ:
כִּי כָלִינוּ בְּאַפְךָ וּבַחֲמַתְךָ נִבְהַלְנוּ:
שִׁתָּה עֹנֹתֵינוּ לְנִגְדְךָ עַל־מִנּוּ לְמֵאוֹר פְּנֶיךָ:
כִּי כָל יְמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ כְּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ הַגָּה:
יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַחֲבִים עֲמָל וְאֶזְרָא כִּי גָז
חֵישׁ וְנִעְפָּה:
מִי יוֹדַע עַז אַפְךָ וּכְיֹרְאָתְךָ עִבְרַתְךָ:
לְמִנּוֹת יְמֵינוּ בֵּן הוֹדַע וְנִבְא לְבַב חֲכָמָה:
שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתִי וְהִנַּחֵם עַל עִבְדֶיךָ:
שְׁבַעֵנוּ בְּבִקְרָךְ חֲסִדְךָ וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל יְמֵינוּ:
שְׁמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה:
יִרְאָה אֵל עִבְדֶיךָ פְּעֻלְךָ וְהַדְרֶךְ עַל בְּנֵיהֶם:
וַיְהִי נֶעֱם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ בּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ בּוֹנְנָהוּ:

פרק ק"ה

הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בְּשִׁמוֹ הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתַיו:
שִׁירוּ לוֹ זַמְרוּ לוֹ שִׁיחוּ בְּכָל נַפְלְאוֹתַיו:

התהללו בשם קדשו ישמח לב מבקשי יהוה:
דרשו יהוה ועזו בקשו פניו תמיד:
זכרו נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטי פיו:
זרע אברהם עבדו בני יעקב בחיריו:
הוא יהוה אלהינו בכל הארץ משפטיו:
זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור:
אשר כרת את אברהם ושבועתו לישחק:
ועמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם:
לאמר לך אתן את ארץ כנען חבל נחלתכם:
בהיותם מתי מספר כמעט וגרים בה:
ויתהלכו מגוי אל גוי מממלכה אל עם אחר:
לא הניח אדם לעשקם ויכח עליהם מלכים:
אל תגעו במשיחי ולנביאי אל תרעו:
ויקרא רעב על הארץ כל מטה לחם שבר:
שלח לפנייהם איש לעבד נמכר יוסף:
ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו:
עד עת בא דברו אמרת יהוה צרפתהו:
שלח מלך ויתירהו משל עמים ויפתחהו:
שמו אדון לביתו ומשל בכל קנינו:
לאסר שריו בנפשו וזקניו יחבם:
ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם:
ויפר את עמו מאד ויעצמהו מצריו:
הפך לבם לשנא עמו להתנבל בעבדיו:

שָׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדָיו אֲהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ:
 שָׁמוּ בָּם דְּבָרֵי אֲתוּתָיו וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם:
 שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחֲשֹׁךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ:
 הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם וַיָּמַת אֶת דְּגָתָם:
 שָׂרְץ אֲרָצָם צִפְרֹדָעִים בַּחֲדָרֵי מַלְכֵיהֶם:
 אָמַר וַיְבֵא עֶרֶב כְּנִים בְּכָל גְּבוּלָם:
 נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד אֵשׁ לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם:
 וַיַּךְ גִּפְנֹם וּתְאֵנֹתָם וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם:
 אָמַר וַיְבֵא אַרְבֵּה וַיִּלֶק וַיֵּאִין מִסְּפָר:
 וַיֵּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם וַיֵּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם:
 וַיַּךְ כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָצָם רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם:
 וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וַיֵּאִין בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל:
 שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי נָפַל פַּחַדְם עֲלֵיהֶם:
 פָּרַשׁ עֲנָן לְמַסְךְ וְאֵשׁ לְהֵאִיר לַיְלָה:
 שָׁאֵל וַיְבֵא שָׁלוֹ וְלַחֵם שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם:
 פָּתַח צוּר וַיִּזּוּבוּ מִיָּם הִלְכוּ בַּצִּיּוֹת נִהָר:
 כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ אֶת אֲבִרָתָם עֲבָדָיו:
 וַיּוֹצֵא עֲמוֹ בְּשִׁשּׁוֹן בְּרִנָּה אֶת בַּחֲרִיוֹ:
 וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֲמִים יִירָשׁוּ:
 בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצְרוּ הִלְלוּהָ:

פרק קל"ז

עַל נִהְרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ בְּזָכְרָנוּ אֶת צִיּוֹן:

על עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ בְּנֵרוֹתֵינוּ:
 כִּי שָׁם שָׂאלוּנוּ שׁוֹבֵינֵנוּ דְבָרֵי שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמֹחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן:
 אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה עַל אֲדָמַת נֶכֶר:
 אִם אֲשַׁבַּחְךָ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁבַּח יְמִינִי:
 תִּדְבֹק לְשׁוֹנֵי לְחֻכֵי אִם לֹא אֲזַכְּרֵכִי אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׁמֹחָתִי:
 זָכַר יְהוָה לְבִנְיָ אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיּוֹסֵד בָּהּ:
 בַּת בָּבֶל הִשְׁדוּדָהּ אֲשֶׁרֵי שִׁישְׁלֶם לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלָתָ לָנוּ:
 אֲשֶׁרֵי שִׁיאֲחִזוּ וְנִפְץ אֶת עַלְלִיךָ אֶל הַסֵּלַע:

פרק ק"נ

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶל בְּקֹדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בְּרִקְיעַ עֲזוֹ:
 הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרַב גִּדְלוֹ:
 הַלְלוּהוּ בְּתִקְעַ שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֶבֶל וּבְנֹר:
 הַלְלוּהוּ בְּתֶף וּמְחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב:
 הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
 כֹּל הַנְּשָׂמָה תִּהְלֵל יְיָ הַלְלוּיָהּ:

אַחַר שְׁסִיִּים תִּיקוֹן הַכֹּלֵלִי יֹאמֵר פְּסוּקִים אֵלּוּ:
 מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב יְהוָה שְׁבוֹת עִמּוֹ יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל:
 וְתִשׁוּעַת צְדִיקִים מִיְהוָה מְעוֹזָם בְּעַת צָרָה: וַיַּעֲזְרֵם יְהוָה וַיִּפְלְטֵם וַיִּפְלְטֵם מִרְשָׁעִים
 וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ:

פָּרָק ו' פָּרָק שִׁירָה

אָמַר רַבִּי, כָּל הָעוֹסֵק בְּפָרֶק שִׁירָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, זוֹכֵה לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד, לְשָׁמֵר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, וְתַלְמוּדוֹ מֵתְקִים בְּיָדוֹ, וְנִצּוֹל מִיִּצְרַת הָרַע, וּמִפְּגַע רָע, וּמִחֲבוּט הַקְּבֵר, וּמִדִּינָה שֶׁל גִּיהִינָם, וּמִחֲבָלוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וּמֵאַרְיֵךְ יָמִים, וְזוֹכֵה לִיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ, וְלַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבָּא:

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כָּל הָאוֹמֵר שִׁירָה זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, זוֹכֵה וְאוֹמְרוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר אִזְּוֹ יִשִּׁיר מֹשֶׁה, שֶׁר לֹא נֶאֱמַר אֵלָּא יִשִּׁיר אוֹתוֹ לְעֵתִיד לְבוֹא:

תַּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כָּל הָעוֹסֵק בְּפָרֶק שִׁירָה זֶה בְּכָל יוֹם, מֵעִיד אֲנִי עָלָיו שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא, וְנִצּוֹל מִפְּגַע רָע, וּמִיִּצְרַת הָרַע, וּמִדִּין קָשָׁה, וּמִשְׁטָן, וּמִכָּל מִינֵי מְשַׁחֲתִית וּמִזִּיקִין. גָּמוֹר בְּכָל לַבְבֶּךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ לְדַעַת דְּרַבִּי וּלְשִׁמּוֹר מִצּוֹתַי וְחֻקַּי. נִצּוֹר תּוֹרַתִּי בְּלַבְבֶּךָ וְנִגְדַּד עֵינֶיךָ תִּהְיֶה יִרְאַתִּי. שְׁמּוֹר פִּיךָ וּלְשׁוֹנְךָ מִכָּל חֲטָא וְאַשְׁמָה, וְאַנִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל מְקוֹם שֶׁתֵּלֵךְ, וְאַל־מִדְּךָ שֶׁכָּל וּבִינָה מִכָּל דָּבָר. וְהוּי יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַה שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בָרָאוּ כִּי אִם לְכַבּוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וּלְכַבּוֹדִי בָרָאתִיו יִצְרַתִּיו אֵף עֲשִׂיתִיו.

אָמְרוּ חַז"ל עַל דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁסִּפֵּר תַּהֲלִים זָחָה דַּעַתוֹ עָלָיו וְאָמַר לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יֵשׁ בְּרִיָּה שֶׁבָּרָאתָ בְּעוֹלָמְךָ שְׂאוּמֶרֶת שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת יוֹתֵר מִמֶּנִּי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִזְדַּמְּנָה לוֹ צַפְרָדַע אַחַת, וְאַמְרָה לוֹ, דָּוִד אֵל תְּזוּחַ דַּעַתְךָ עָלֶיךָ, שְׂאֲנִי אוֹמֶרֶת שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת יוֹתֵר מִמֶּךָ. וְלֹא עוֹד אֵלָּא כָּל שִׁירָה שְׂאֲנִי אוֹמֶרֶת מִמְּשַׁלֵּת עָלֶיךָ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁלִים, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְפֵי. וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׂאֲנִי עוֹסֶקֶת בְּמִצְוֵה גְדוּלָּה, וְזוֹ הִיא הַמִּצְוָה שְׂאֲנִי עוֹסֶקֶת בָּהּ, יֵשׁ בְּשִׁפְתַי הַיָּם מִיֵּן אַחַד שְׂאִין פְּרָנְסָתוֹ כִּי אִם מִן הַיָּם, וּבְשָׁעָה שֶׁהוּא רָעַב נוֹטְלָנִי וְאוֹכְלָנִי. זֶה הִיא הַמִּצְוָה. לְקַיֵּם מַה שֶׁנֶּאֱמַר אִם רָעַב שׁוֹנֵאֲךָ

הֶאֱכִילָהוּ לַחֶסֶם, וְאִם צָמֵא הִשְׁקָהוּ מַיִם, כִּי גָחֳלִים אֶתָּה חוֹתָה עַל רֵאשׁוֹ, וַיִּי יִשְׁלָם
לָךְ. אֵל תִּקְרֵי יִשְׁלָם לָךְ אֶלֵּא יִשְׁלִימְנוּ לָךְ:

פָּרָק שִׁירָה – לְיוֹם רֵאשׁוֹן

שָׁמַיִם אוֹמְרִים: הַשָּׁמַיִם, מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל; וּמַעֲשֵׂה יְדָיו, מְגִיד הַרְקִיעַ: (תהלים יט ב)
אֶרֶץ אוֹמְרָת: לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהָ; תִּבְלֵ, וַיִּשְׁבִּי בָּהּ: (תהלים פרק כד א) וְאוֹמֵר.
מִכֶּנֶף הָאָרֶץ זְמֶרֶת שָׁמַעְנוּ צְבִי לְצַדִּיק: (ישעיהו כד טז)

גַּן עֵדֶן אוֹמֵר: עוֹרֵי צִפּוֹן וּבוֹאֵי תִימָן, הִפְיַחֵי גְנֵי יָזְלוּ בְשָׁמָיו; יָבֵא דוֹדֵי לְגַנּוּ, וַיֵּאֱכַל
פְּרֵי מְגֵדָיו: (שיר השירים ד טז)

גִּיהֶנֶם אוֹמֵר: כִּי הַשְּׁבִיעַ נֶפֶשׁ שִׁקְקָה; וּנְפֹשׁ רַעְבָּה מֵלֵא טוֹב: (תהלים קז ט)

מְדַבֵּר אוֹמֵר: יִשְׁשׂוּם מְדַבֵּר וְצִיָּה; וְתִגַּל עֶרְבָה וְתִפְרַח כְּחֶבְצֻלָּת: (ישעיהו לה א)

שָׂדוֹת אוֹמְרִים: יְהוָה, בְּחֻכְמָה יָסַד אֶרֶץ; כּוֹנֵן שָׁמַיִם, בְּתַבּוּנָה: (משלי ג יט)

מַיִם אוֹמְרִים: לְקוֹל תִּתּוּ הַמּוֹן מַיִם בְּשָׁמַיִם, וַיַּעַל נְשָׂאִים מִקְצֵה אֶרֶץ (ירמיה נא טז)

יַמִּים אוֹמְרִים: מִקְלוֹת מַיִם רַבִּים, אֲדִירִים מְשֻׁבְּרֵי יָם; אֲדִיר בְּמָרוֹם יְהוָה: (תהלים
צג ד)

נְהָרוֹת אוֹמְרִים: נְהָרוֹת יִמְחָאוּ כָף; יַחַד, הָרִים יִרְנְנוּ: (תהלים צח ח)

מַעֲיֵנוֹת אוֹמְרִים: וְשָׁרִים כְּחֻלְלִים כָּל מַעֲיָנֵי בְּךָ: (תהלים פז ז)

פָּרָק שִׁירָה – לְיוֹם שֵׁנִי

יוֹם אוֹמֵר: יוֹם לְיוֹם יִבִּיעַ אִמֵּר; וְלִילָה לְלִילָה, יַחְוֶה דָּעַת: (תהלים יט ג)

לִילָה אוֹמֵר: לְהַגִּיד בְּבִקְרַח חֶסֶדְךָ; וַיֵּאֱמֹנְתְּךָ, בְּלִילוֹת: (תהלים צב ג)

שָׁמַשׁ אֹמֵר: שָׁמַשׁ יָרַח עֶמֶד זְבֻלָּה; לְאוֹר חֲצִיךָ יִהְיֶה, לְנֶגַהּ בְּרַק חֲנִיתְךָ: (חבִּקוּק ג יא)

יָרַח אֹמֵרֶת: עָשָׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים; שָׁמַשׁ, יָדַע מְבוֹאוֹ: (תהלים קד ט)
כּוֹכְבִים אֹמְרִים: אַתָּה הוּא יְהוָה לְבַדְּךָ, אַתָּה עֹשֵׂת אֶת הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם, וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כָּל־סָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: (נחמיה ט ו)
עָבִים אֹמְרִים: יֵשֶׁת חֲשַׁךְ סִתְרוֹ, סְבִיבוֹתָיו סִפְתּוֹ; חֲשַׁבְתָּ מַיִם, עָבִי שְׁחָקִים: (תהלים יח יב)

עֲנֵנֵי כְבוֹד אֹמְרִים: אֵף בְּרִי יִטְרִיחַ עָב; יִפִּיץ, עֲנַן אֹרֹו: (איוב לו יא)
רוּחַ אֹמֵר: אֲמַר לְצַפּוֹן תִּנְנִי, וּלְתִימָן אֵל תִּכְלְאִי; הִבִּיאִי בְנֵי מֶרְחוֹק, וּבְנוֹתֵי מִקְצֵה הָאָרֶץ: (ישעיה מג ו)

בְּרַקִּים אֹמְרִים: בְּרַקִּים לְמָטָר עָשָׂה; מוֹצֵא רוּחַ מְאוֹצְרוֹתָיו: (תהלים קלה ז)
טל אֹמֵר: אֶהְיֶה כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל, יִפְרַח בְּשׁוֹשַׁנָּה; וַיֵּךְ שָׁרְשָׁיו כְּלִבְנוֹן: (הושע יד ו)
גְּשָׁמִים אֹמְרִים: גָּשֶׁם נִדְבּוֹת תִּנְיָף אֱלֹהִים; נַחֲלַתְךָ וְנִלְאָה, אַתָּה כּוֹנֵנֶתָה: (תהלים סח י)

פָּרַק שִׁירָה – לְיוֹם שְׁלִישִׁי

אֵילָנוֹת שִׁבְשֻׁדָּה אֹמְרִים: אֲזִי יִרְנְנוּ עֵצֵי הַיָּעָר; מִלִּפְנֵי יְהוָה, כִּי בָּא לְשִׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ: (דברי הימים א טז לג)

גִּפְן אֹמֵרֶת: כֹּה אָמַר יְהוָה, כִּי אֲשֶׁר יִמְצָא הַתִּירוֹשׁ בְּאֲשֻׁכּוֹל, וְאָמַר אֵל תִּשְׁחִיתֶהוּ, כִּי בִרְכָה בּוֹ; בֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבָדִי, לְבִלְתִּי הִשְׁחִית הַכֹּל: (ישעיה סה ח)
תְּאֵנָה אֹמֵרֶת: נִצֵּר תֵּאֵנָה יֹאכַל פְּרִיָּה: (משלי כז יח)

רמון אומר: כְּפֶלַח הַרְמוֹן רִקְתָּךְ, מִבְּעַד לְצִמְתָּךְ: (שיר השירים ד ג)
 תָּמַר אֹמֶר: צְדִיק כְּתֹמֵר יִפְרָח; כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה: (תהלים צב יג)
 תְּפוּחַ אֹמֶר: כְּתְּפוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר, כֵּן דוּדֵי בֵּין הַבָּנִים; בְּצִלּוֹ חֲמֻדָּתִי וַיִּשְׁבַּתִּי, וּפְרִיֹ
 מִתּוֹק לְחִפְיִ: (שיר השירים ב ג)
 שְׂבֻלַת חֲטִים אֹמֶרֶת: שִׁיר הַמַּעְלוֹת; מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךְ יְהוָה: (תהלים קל א)
 שְׂבֻלַת שְׁעוּרִים אֹמֶרֶת: תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֹף; וּלְפָנַי יְהוָה, יִשְׁפַךְ שִׁיחוֹ: (תהלים
 קב א)
 שָׂאֵר הַשְּׂבוּלִים אֹמְרִים: לְבָשׁוּ כְרִים הַצֹּאֵן, וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר; יִתְרוֹעְעוּ, אֶף
 יִשִּׁירוּ: (תהלים סה יד)
 יִרְקוֹת שְׂבֻשְׁדָּה אֹמְרִים: תִּלְמִיָּה רוּחַ נַחַת גְּדוּדִיָּה; בְּרַב־יָבִים תִּמְגַּגְגָּנָה, צִמְחָה תִּבְרָךְ:
 (תהלים סה יא)
 דְּשָׂאִים אֹמְרִים: יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם; יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: (תהלים קד לא)

פָּרֵק שִׁירָה – לְיוֹם רְבִיעִי

תְּרַנְגוּל אֹמֶר: בְּשָׁעָה שָׂבָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵצֶל הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, זוֹלָפִים כָּל
 אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן בְּשָׂמִים, וּמְרַנְנִים וּמְשַׁבְּחִים, וְאֵז גַּם הוּא מִתְּעוֹרֵר וּמְשַׁבַּח:
 בְּקוֹל רֵאשׁוֹן אֹמֶר: שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד:
 מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה עֲזוֹ וְגִבּוֹר יְהוָה גְּבוֹר מְלַחְמָה: (תהלים כד ז–ח)
 בְּקוֹל שְׁנֵי אֹמְרִים: שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם, וּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מִי
 הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת, הוּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד סֵלָה: (תהלים כד ט–י)
 בְּקוֹל שְׁלִישִׁי אֹמֶר: עֲמְדוּ צְדִיקִים וְעַסְקוּ בַתּוֹרָה, בְּדִי שִׁיְהִיָּה שְׂכַרְכֶם כְּפוֹל לְעוֹלָם
 הִבָּא:

בְּקוֹל רְבִיעֵי אוֹמֵר: לִישׁוּעַתְּךָ קוֹיִתִי יְהוָה: (בראשית מט יח)

בְּקוֹל חֲמִישֵׁי אוֹמֵר: עַד מָתִי עֲצַל תִּשְׁכַּב, מָתִי תִקּוּם מִשְׁנַתְּךָ: (משלי ו ט)

בְּקוֹל שִׁישֵׁי אוֹמֵר: אֵל תִּאָּהֵב שָׁנָה פֶּן תִּוְרָשׁ; פֶּקַח עֵינֶיךָ שִׁבְעַת לֶחֶם: (משלי כ ג)

בְּקוֹל שְׁבִיעֵי אוֹמֵר: עַת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה; הִפְרוּ, תוֹרַתְּךָ: (תהלים קיט קכו)

תִּרְנַגְּלַת אוֹמְרַת: נָתַן לֶחֶם לְכָל בֶּשֶׂר; כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: (תהלים קלו כה)

יוֹנָה אוֹמְרַת: כְּסוּס עֲגוּר בֶּן אֲצַפְצָף, אֲהַגֶּה בַּיּוֹנָה; דָּלוּ עֵינַי לְמָרוֹם, אֲדַנִּי עֲשָׂקָה לִי עֲרַבְנִי: (ישעיה לח יד). אוֹמְרַת יוֹנָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, יְהִי מְזוֹנוֹתַי מְרוּרִים בְּבֵית בִּידְךָ, וְאֵל יְהִי מִתּוֹקִים בְּדַבְּשׁ, עַל יְדֵי בֶּשֶׂר וְדָם:

נֶשֶׁר אוֹמֵר: וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הִקְיָצָה, לְפָקֵד כָּל הַגּוֹיִם; אֵל תַּחֲן כָּל בְּגֵדֵי אֹן סֵלָה: (תהלים נט ו)

עֲגוּר אוֹמֵר: הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוּר; בְּנִבֵּל עֲשׂוּר, זְמְרוּ לוֹ: (תהלים לג ב)

צְפוּר אוֹמֵר: גַּם צְפוּר מְצָאָה בֵּית, וּדְרוּר קָן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרַחֶיהָ, אֵת מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכֵי וְאֱלֹהֵי: (תהלים פד ד)

סְנוּנִית אוֹמְרַת: לְמַעַן יִזְמְרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם; יְהוָה אֱלֹהֵי, לְעוֹלָם אוֹדְךָ: (תהלים לג ג)

טְסִית אוֹמְרַת: עֲזָרִי מֵעַם יְהוָה; עֲשֵׂה, שָׁמַיִם וְאָרֶץ: (תהלים קכא ב)

צִיָּה אוֹמְרַת: אוֹר זָרַע לְצַדִּיק, וְלִישְׂרֵי לֵב שִׁמְחָה: (תהלים צז יא)

רְצִפִי אוֹמֵר: נַחֲמוּ נַחֲמוּ עִמִּי; יֹאמֵר אֱלֹהֵיכֶם: (ישעיה מ א)

חֲסִידָה אוֹמְרַת: דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ, כִּי מְלֹאָה צְבָאָה, כִּי נִרְצָה עוֹנָה; כִּי לִקְחָה מִיַּד יְהוָה, כְּפָלִים בְּכָל חֲטָאתֶיהָ: (ישעיה מ ב)

עוֹרֵב אוֹמֵר: מִי יָכִין לְעוֹרֵב, צִידוֹ כִּי יִלְדוּ (וְלִדְיוֹ) אֵל אֵל יִשְׁוֹעוּ: (איוב לח מא)

זְרִזִיר אוֹמֵר: וְנוֹדַע בְּגוֹיִם זָרָעִם, וְצִאֲצֵאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים; כָּל רְאִיָּהֶם יִכְרֹסוּ, כִּי הֵם

זרע בְּרַךְ יְהוָה: (ישעיה סא ט)

אֲנִי שֹׁבֵבִית אוֹמֶרֶת: הוֹדוּ לַיהוָה קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ; הוֹדִיעוּ בְעַמִּים, עֲלִילוֹתַי: שִׁירוּ לוֹ זְמֵרוֹ לוֹ; שִׁיחוּ, בְּכֹל נִפְלְאוֹתַי: (תהלים קה א-ב)

אֲנִי הִבֵּר הַמְשׁוֹטְטֵת בַּמַּדְבָּר: בְּשֵׁרוּאָה אֶת יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אוֹמֶרֶת . קוֹל קוֹרָא בַּמַּדְבָּר, פִּנּוּ דֶרֶךְ יְיָ, יִשְׁרוּ בְעֶרְבָה מִסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ: (ישעיה מ ג) וְעַל מְצִיאוֹת מְזוֹנוֹתֶיהָ בַּמַּדְבָּר אוֹמֶרֶת. אֲרוֹר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם, בְּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְּטַחוֹ: (ירמיה יז ה-ז)

פְּרוּגִיּוֹת אוֹמְרִים: בְּטַחוּ בַיהוָה עַדִּי עַד; כִּי בִיָּהּ יְהוָה, צוֹר עוֹלָמִים: (ישעיה כו ד)

רַחֲמָה אוֹמֶרֶת: אֲשֶׁרֶקָה לָהֶם וְאֶקְבָּצֵם כִּי פְדִיתִים; וְרָבוּ כְמוֹ רָבוּ: (זכריה י ח)

צַפְרֵת כְּרָמִים אוֹמֶרֶת: אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים; מֵאֵין, יִבֵּא עֲזָרִי: (תהלים קכא א)

חֲסִיל אוֹמֵר: יְהוָה אֱלֹהֵי אֲתָהּ, אֲרוֹמַמְךָ אוֹדָה שְׂמֶךְ, כִּי עָשִׂיתָ פְלֵאָ; עֲצוֹת מְרַחוֹק אֲמוֹנָה אֲמֵן: (ישעיה כה א)

שְׂמַמִּית אוֹמֶרֶת: הִלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שְׁמַע; הִלְלוּהוּ, בְצִלְצְלֵי תְרוּעָה: (תהלים פרק קנ ה)

זָבוּב אוֹמֵר: בְּשַׁעֲהָ שְׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, קוֹל אֹמֵר קְרָא, וְאֹמֵר מָה אֶקְרָא; כָּל הַבֶּשֶׂר חָצִיר, וְכָל חֶסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה: יִבֵּשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ, וּדְבַר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם: (ישעיה פרק מ ו-ח): בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם; שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אֹמֵר יְהוָה וּרְפָאתַי: (ישעיה פרק נז יט)

תַּנְיָנִים אוֹמְרִים: הִלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הָאָרֶץ; תַּנְיָנִים, וְכָל תְּהוֹמוֹת: (תהלים פרק קמח ז)

לוֹיֹתָן אוֹמֵר: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב; כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ: (תהלים פרק קלו א)

דָּגִים אוֹמְרִים: קוֹל יְהוָה, עַל הַמַּיִם אֵל הַכְּבוֹד הִרְעִים; יְהוָה, עַל מַיִם רַבִּים: (תהלים פרק כט ג)

צַפְרֵדַע אוֹמֶרֶת: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

פָּרָק שִׁירָה – לְיוֹם חַמִּישִׁי

בְּהִמָּה דָקָה טְהוּרָה אוֹמֶרֶת: מִי כָמֶכָה בְּאֵלִים יְהוָה, מִי כָמֶכָה נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ; נוֹרָא תְהִלַּת עֲשֵׂה פְּלֵא: (שמות פרק טו יא)

בְּהִמָּה גְּסָה טְהוּרָה אוֹמֶרֶת: הֲרַנִּינוּ לְאֱלֹהִים עוֹזְנֵנוּ; הֲרִיעוּ, לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: (תהלים פרק פא ב)

בְּהִמָּה דָקָה טְמֵאָה אוֹמֶרֶת: הִיטִיבָה יְהוָה לְטוֹבִים; וְלִישָׁרִים, בְּלִבּוֹתֶם: (תהלים פרק קכה ד)

בְּהִמָּה גְּסָה טְמֵאָה אוֹמֶרֶת: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכַל, אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לְךָ: (תהלים פרק קכח ב)

גָּמַל אוֹמֵר: יְהוָה מִמְרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְעוֹן קִדְּשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ, שִׁאָג יִשְׁאָג עַל נֹהוּ: (ירמיה פרק כה ל)

סוֹס אוֹמֵר: הִנֵּה כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֵל יַד אֲדוֹנֵיהֶם, כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֵל יַד גְּבֻרָתָהּ בֵּן עֵינֵינוּ אֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ; עַד, שִׁיחַנְנֵנוּ: (תהלים פרק קכג ב)

פָּרָד אוֹמֵר: יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ; כִּי שָׁמְעוּ, אִמְרֵי פִיךָ: (תהלים פרק קלח ד)
חֲמוֹר אוֹמֵר: לְךָ יְהוָה הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד, כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ; לְךָ יְהוָה הַמְּמַלְכָה, וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרֹאשׁ: (דברי הימים א, כט יא)

שׁוֹר אוֹמֵר: אֲזִי יִשִּׁיר מִשָּׂה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה, וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר; אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָאָה גָאָה, סוֹס וְרִכְבּוֹ רָמָה בָּיָם: (שמות פרק טו א)

חַיּוֹת הַשָּׂדֶה אוֹמְרִים: בְּרוּךְ הַטוֹב וְהַמְּטִיב :

צִבִּי אוֹמֵר: וַאֲנִי אֲשִׁיר עֲזֶיךָ וְאַרְנֶיךָ לְבַקֵּר, חֲסִדֶיךָ כִּי הָיִיתָ מְשֻׁבָּב לִי; וּמְנוּס, בְּיוֹם צָר לִי: (תהלים פרק נט יז)

פִּיל אוֹמֵר: מַה גָּדְלוֹ מִעֲשֵׂיךָ יְהוָה; מְאֹד, עָמְקוֹ מִחֻשְׁבֹּתֶיךָ: (תהלים פרק צב ו)

אָרְיָה אֹמֵר: יְהוָה בְּגִבּוֹר יֵצֵא, בְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָה; יָרִיעַ אֵף יַצְרִיחַ, עַל
אֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר: (ישעיה פרק מב יג)

דָּב אֹמֵר: יִשְׂאוּ מִדְּבַר וְעָרְוּ, חֲצֵרִים תִּשָּׁב קִדְר; יָרֶנּוּ יִשְׁבִּי סִלְעַ, מֵרֹאשׁ הָרִים
יִצְוָחוּ; יִשְׁימוּ לַיהוָה כְּבוֹד; וּתְהַלְתוּ בְּאֵיִם יִגִּידוּ: (ישעיה פרק מב יא יב)

זָאֵב אֹמֵר: עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׂוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שְׁלֵמָה עַל כָּל אֲבָדָה,
אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה, עַד הָאֱלֹהִים, יָבֵא דְבַר שְׁנִיָּהֶם; אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים, יִשְׁלַם
שְׁנַיִם לְרַעְהוּ: (שמות פרק כב ח)

שׁוֹעַל אֹמֵר: הוּי בְּנֵה בֵיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק, וְעֲלִיּוֹתָיו בְּלֹא מִשְׁפָּט; בְּרַעְהוּ יַעֲבֹד חָנָם,
וּפְעָלוֹ לֹא יִתֵּן לוֹ: (ירמיה פרק כב יג)

זְרִזִיר אֹמֵר: רְנְנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה; לַיִשְׂרָאֵל, נְאֻמָּה תְהִלָּה: (תהלים פרק לג א)

חֲתוּל אֹמֵר: אֲרַדּוּף אֹיְבֵי וְאֲשִׁיגֶם, וְלֹא אָשׁוּב עַד כְּלוֹתֶם: (תהלים יח לח)

פָּרֶק שִׁירָה – לְיוֹם שִׁשִּׁי

שְׂרָצִים אֹמְרִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֲשָׂיו; בְּנֵי צִיּוֹן, יִגִּילוּ בְּמִלְכָם: (תהלים פרק קמט
ב)

אֱלִים שְׂבִשְׂרָצִים אֹמְרִים: אֲשַׁתַּךְ כְּגֹפֶן פְּרִיָּה בִּירְכָתִי בֵיתְךָ בְּנִיךָ בְּשִׁתְּלֵי זֵיתִים;
סָבִיב, לְשִׁלְחָנְךָ: (תהלים פרק קכח ג)

נָחַשׁ אֹמֵר: סוּמַךְ יְהוָה לְכָל הַנְּפִלִים; וְזוֹקֵף, לְכָל הַכְּפוּפִים: (תהלים פרק קמה יד)

עֲקָרָב אֹמֵר: טוֹב יְהוָה לְכָל; וְרַחֲמָיו, עַל כָּל מַעֲשָׂיו: (תהלים פרק קמה ט)

שְׁבָלוֹל אֹמֵר: כְּמוֹ שְׁבָלוֹל תִּמְסֵ יְהִלְךָ; נִפְלֵ אֲשַׁת, בַּל חָזוּ שְׁמֶשׁ: (תהלים פרק נח ט)

נְמָלָה אֹמְרָת: לֵךְ אֵל נְמָלָה עֲצֵל; רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם: (משלי פרק ו ו)

עֲכָבֵר אֹמֵר: וְאַתָּה צַדִּיק, עַל כָּל הַבָּא עָלַי; כִּי אֲמַת עֲשִׂית וְאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי: (נחמיה

פרק ט לג)

חֲלֹדָה אֹמְרֵת: כֹּל הַנְּשָׁמָה תִּהְיֶה לַיהוָה, הַלְלוּיָהּ: (תהלים קנ ו)
כָּלִבַיִם אֹמְרִים: בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעָה; נִבְרַכָּה, לִפְנֵי יְהוָה עֲשֵׂנוּ: (תהלים פרק צה ו)

וְלֵאחֶר מִבֶּן יֹאמֵר:

רַבִּי יִשְׁעִיָּה תִלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא הִתְעַנָּה חֲמִשׁ וּשְׁמוֹנִים תַּעֲנִיּוֹת, אָמַר
כָּלִבַיִם שֶׁכָּתוּב בָּהֶם וְהַכָּלִבַיִם עָזִי נִפְשׁ לֹא יִדְעוּ שְׁבָעָה יָזְבוּ לֹמֵר שִׁירָה. וְעֵנָה לוֹ
מִלְּאָךְ מִן הַשָּׁמַיִם, וְאָמַר לוֹ יִשְׁעִיָּה עַד מָתִי אַתָּה מִתְעַנָּה עַל זֶה הַדְּבָר, שְׁבֹעָה הִיא
מִלִּפְנֵי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שֶׁגִּלָּה סוּדוֹ לְחִבְקוֹק הַנְּבִיא לֹא גִלָּה דְבָר זֶה לְשׁוֹם
בְּרִיָּה בְּעוֹלָם, אֲלֵא בְּשִׁבִיל שֶׁתִּלְמִידוֹ שֶׁל אָדָם גָּדוֹל אַתָּה, שְׁלַחוּנִי מִן הַשָּׁמַיִם
לְיִדְקַק אֲלֶיךָ, וְאָמְרוּ כָּלִבַיִם כְּתִיב בָּהֶם וְלִכְלֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַרְץ כָּלֵב לְשׁוֹנוֹ,
וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׂזָכוּ לְעַבֵּד עוֹרוֹת מְצוֹאֲתֶם, שְׁבוֹתֵיבִין בָּהֶם תִּפְלִין וּמְזוּזוֹת וְסִפְרֵי
תוֹרָה, עַל בֶּן זָכוּ לֹמֵר שִׁירָה. וּמָה שֶׁשָּׂאֵלֶת חֲזוֹר לְאַחוֹרֶיךָ וְאֵל תּוֹסִיף בְּדְבָר הַזֶּה
עוֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מְצָרוֹת נִפְשׁוֹ: בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.
בְּרוּךְ יי מְצִיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַיִם הַלְלוּיָהּ. בְּרוּךְ יי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשֵׂה נִפְלְאוֹת
לְבָדוֹ. וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וּמְלָא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

פרק ז

מתוק הדינים מדברי רבותינו:

הבעל שם טוב על התורה פרשת בא סימן ה

שמעתי ממורי, בשרואה שיש עליו איזה דינין אז ילמד בבקר בדביקה וחשיקה שידבק את עצמו אל פנימיות אור האין סוף שבתוך האותיות וכו', ומביא שם המגיה "מקור מים חיים" בהגהה יא עין שם לארך, ומביא שם מכתב שכתב הבעש"ט, וזה לשון המכתב בקצור:

הנה גי"ק קבלתי. וראיתי ראיה אחת בשתי שורות העליונות, ושם נאמר שרומ"כ (שרום מעלת כבודו) אומר באלו מכרח להתענות. ותרגז בטני מקול הקורא והנני מוסיף בגזרת עירין, ובצרוף קב"ה ושכינתה לבל יכניס עצמו ח"ו בזה, כי זה מעשה מרה שחרה ועצבות ואין שכינה שורה לא מתוך עצבות וכו' רק מתוך שמחה של מצוה (מסכת שבת ד"ל ע"ב). באשר ידוע לרומ"כ (לרום מעלת כבודו) דברי שלמדתי כמה פעמים והיו הדברים האלה על לבבו, וכו' לזה איעצך ויהי אלקים עמך גבור החיל בכל בקר בעת למודו ידביק עצמו באותיות בדבקות גמור בעבודת האל ית"ש ואז ימתקו הדינים בשורשן ויקל מעליו הדינים ומבשרך אל תתעלם ח"ו להתענות יותר מהצרך והחיוב. אם שמוע תשמע לקולי יהי אלקי כו'

הבעל שם טוב הקדוש כתר שם טוב א סימן סו: (משהו קצר שראיתי להביא בענין התפלה)

פי' הפסוק תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו (תהלים קב, א). ע"פ משל שהכריז המלך ביום שמחתו כל מי שיבקש דבר מן המלך ימלאו לו בקשתו. ויש

מי שֶׁבִקֵּשׁ שְׂרָרָה וְכְבוֹד וַיֵּשׁ שֶׁבִקֵּשׁ עֵשֶׂר וְנָתַנוּ לְכָל אֶחָד אֶת מִבְקָשׁוֹ. וְהָיָה שֵׁם חָכָם א' שֶׁאָמַר שֶׁשְּׂאֵלָתוֹ וּמִבְקָשׁוֹ שֶׁיִּדְבַר הַמֶּלֶךְ בְּעֵצְמוֹ עִמוֹ ג' פְּעָמִים בַּיּוֹם וְהוֹטָב מְאֹד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מֵאַחַר שֶׁדְּבֹרוֹ חָבִיב עָלָיו מִן עֵשֶׂר וְכְבוֹד לְכֵן יִמְלֵא בְּקִשְׁתּוֹ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ רִשׁוֹת לְכַנֵּס בְּהִיכְלוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ וְשֵׁם יִפְתָּחוּ לוֹ הָאוֹצְרוֹת שֶׁיִּקַּח מִן עֵשֶׂר וְכְבוֹד, וְז"ש תְּפִלָּה לְעֵנִי וְגו' לְפָנֵי ה' יִשְׁפַךְ שִׁיחוֹ שְׁזֶה מִבְקָשׁוֹ:

הבעל שם טוב הקדוש בספר כתר שם טוב א סימן סז:

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי (בראשית מד, יח). אֵימָתָה בְּבִרְכוֹת (לב, א) לְעוֹלָם יִסְדַּר אָדָם שְׂבָחוֹ שֶׁל מְקוֹם וְאַחַר כֵּךְ יִתְפַּלֵּל. וּבְמִסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה (ז, ב) אֵיכָא דס"ל אֵיפְכָא. וּפִירֵשׁ הַבַּעַש"ט דְּמַר אָמַר חֲדָא וּמַר אָמַר חֲדָא וְלֹא פְּלִיגִי. כְּתַב הַרְמַב"ן, בִּי כַח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעֵל וּבְרִיאַת הָעוֹלָם בְּהַדִּין קִמְצָא דְלְבוּשֵׁי מִנִּי וּבִי וּבְכָל מִינֵי צַעַר בְּגִשְׁמֵי וּבְרוּחָנֵי שֵׁם יֵשׁ נִיצוּץ קְדוֹשׁ מֵאֲתוֹ ית' אֶלָּא שֶׁהוּא בְּתוֹךְ כְּמָה לְבוּשֵׁין וְזֶה עֲנִיָּן ז' הַנְּעֵרוֹת הַרְאִיּוֹת לְתַת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְכֹאֲשֶׁר יִתֵּן לֵב לְהַבִּין שְׁגָם כָּאֵן ה' ית' אֲתוֹ וְעִמוֹ אִז הוֹסֵר וְנִתְגַּלָּה הַלְבוּשׁ וְנִתְבַטַּל הַצַּעַר כו'. וְז"ש יִסְדַּר שְׂבָחוֹ שְׁזֶהוּ שְׂבָחוֹ שְׁמֵלָא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וּבְכָל צָרְתָם לוֹ צַר אוֹ צַעַר וְיִתְפַּלֵּל, בִּי מִמִּילָא יִתְבַטַּל הַצָּרָה אַחַר שֶׁיִּדְעַע לְסַדֵּר שְׂבָחוֹ בְּעֲנִיָּן זֶה. וּמַר ס"ל יִתְפַּלֵּל תַּחֲלָה וְהוּא ע"י שְׁמֵאֲמִין שֶׁהִשִּׁי"ת שֵׁם הוּא ג"כ וְאִז יוֹכֵל לְסַדֵּר שְׂבָחוֹ:

פְּרוּשׁ לְדַבְרָיו הֵם רְחִיבִים (וצריך להם הקדמות בקבלה) אֶבֶל בְּקִיצוֹר מִפְּלֶג בְּלִי לְהַכְנִס לְפִרְטִים, מִבִּיא (ממסכת ברכות דף לב עמוד א)

אֶת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא בְּקִצוֹר, וְזֶה לְשׁוֹנָם:

דְּרַשׁ רַבִּי שְׁמֵלָאִי: לְעוֹלָם יִסְדַּר אָדָם שְׂבָחוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כֵּךְ יִתְפַּלֵּל. מִנְּלָן? — מִמִּשָּׁה, דְּכָתִיב: "וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהִיא". וְכָתִיב: "ה' אֱלֹהִים אֲתָהּ הַחֲלֵת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלַּתְךָ וְאֶת יְדֶךָ הַחֲזִקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וּכְגִבּוּרֹתֶיךָ". וּכְתִיב בְּתֵרֵה "אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה וְגו'

מְבֹאָר שֶׁתַּחֲלֶה שֶׁבַח אֶת הַבּוֹרָא בְּגוֹדְלוֹ וְחוּזְקוֹ שֶׁמְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְשִׁשׁוּלְטָת בְּכָל הַבְּרִיאָה כְּלֵה לַפְּרִטִי פְּרִטִים כְּמוֹ שֶׁהֲרָאָה לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרַיִם שֶׁהִכַּל תַּחַת הַשְּׁגָחַתוֹ הַפְּרִטִית בֵּין בְּכִלְלוֹת הָעוֹלָם בֵּין בְּפִרְטוֹת עַל יְצוּר בְּאֲשֶׁר הוּא, וְיִדְעָה זֹאת חֲשׂוּכָה מְאֹד בְּשִׁכְלֵה הָאָדָם עַד כְּדִי כִּי שִׁישׁ הַרְבֵּה שֶׁאֶצְלָם הַיְדִיעָה הַאֲלֵקִית הִיא בְּכִלְלֵה לֹא בְּאֶפֶן מוֹדַע, אֲלֵא אֵיזָה אֵמוּנָה קִטְנָה פְּנִימִית וְגַם נִמְצָאת עִמָּךְ בְּאֵיזָה מְקוֹם בְּשִׁכְלֵה וְלֹא בְּהִכָּרָה מְמַשׁ, וְזֶה כְּמוֹ יוֹם הַמּוֹת לְכַאוּרָה שְׁיוּם זֶה יִדוּעַ לְכֻלָּם אֲבָל יְדִיעָה זֹאת חֲשׂוּכָה מְאֹד מְאֹד מִהִכָּרָה שֶׁל הָאָדָם עַד שֶׁלֹּא מְרַגֵּשׁ אֶת הַיּוֹם הַזֶּה שְׁיִגִיעַ, וְלִכֵּן בְּאֲשֶׁר אוֹמְרִים לְאָדָם מְסִים שְׁיִישׁ לוֹ מִחֲלָה קָשָׁה וְנִשְׂאָר לוֹ כְּמָה יָמִים לְחַיּוֹת אִזּוֹ הַיְדִיעָה הַחֲשׂוּכָה הַזֹּאת פְּתֹאֵם נִדְחַפֶּת לוֹ לְתוֹךְ הַהִכָּרָה מְמַשׁ וְיִכּוֹל לְחוּשׁ וְלִהְרַגֵּשׁ מְמַשׁ אֶת הַמְשֻׁמְעוֹת, וְלִהְרַגֵּשׁ אֶת הַפְּחַד מִזֶּה וּמְחוֹסֵר הַיְדִיעָה מֶה יִהְיֶה אַחֵר כִּי וְשִׁעוּד מַעֲט גּוֹפּוֹ שֶׁכָּל כֵּךְ אֶהֱבֵה וְשֶׁהִשְׁקִיעַ בּוֹ יֵאֱכֹלוּ הַתּוֹלְעִים, וְלִכֵּן יִשׁ שְׁנִכְנָסִים לְדְכָאוֹנוֹת וְחֲרָדוֹת שֶׁאֶפְלוּ לְזוּז וְלִחֲשֵׁב לֹא יִכּוֹלִים וְיִשׁ הַרְבֵּה שֶׁפְּתֹאֵם חוֹקְרִים עַל מוֹת קְלִינִי וְעַל סֵאֲנִסִּים וְגִלְגּוּלִים וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כְּדִי שֶׁיִּדְעוּ מֶה בְּאַחֲרִיתָם, וְלִכַּאוּרָה צְרִיךְ לְשֹׂאוֹל אוֹתָם מֶה יִשְׁתַּנֶּה יוֹם מִיּוֹמִים? שֶׁהֲרִי גַם לִיפְנֵי 30 שָׁנָה יִדְעַת שְׁיוּם זֶה יִגִיעַ, מִמָּה אֶתָּה חוֹשֵׁשׁ וּמְפַחַד עִכְשָׁו? לְמָה לֹא חִקְרַת אִזּוֹ? וְזֶה מְסִבָּה פְּשׁוּטָה כִּי זֶה הַיְדִיעָה הַיְתֵה חֲבוּיָה מְמַשׁ בְּשִׁכְלֵה וְלֹא בְּתוֹךְ הַהִכָּרָה שְׁלֵנוּ, וְזֶה הַסִּבָּה שֶׁאֶמְרוּ בְּמַסְכַּת אֲבוֹת פְּרָק ג' מִשְׁנָה א:

עֲקִבְיָא בֶן מִהֶלְלָאֵל אוֹמֵר, הַסֵּתֵבֵל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאִי אֶתָּה בָּא לִיְדֵי עֲבָרָה. דַּע מֵאִין בָּאתָ, וְלֵאן אֶתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֲתִיד לְתַן דִּין וְחֲשִׁבוּן. מֵאִין בָּאתָ? מִטְּפָה סְרוּחָה, וְלֵאן אֶתָּה הוֹלֵךְ? לְמִקּוּם עֶפֶר רִמָּה וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֲתִיד לְתַן דִּין וְחֲשִׁבוּן? לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְאוֹמֵר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בְּקִהֲלַת פְּרָק ז' פְּסוּק ב': "טוֹב לְלַכֵּת אֶל־בֵּית אָבִל מִלַּכֵּת אֶל־בֵּית מִשְׁתֵּה בְּאֲשֶׁר הוּא סוּף כְּלֵה־הָאָדָם וְהַחֵי יִתֵּן אֶל־לְבוֹ"

ואומרת הגמרא במסכת בתבות דף עב עמוד א:

היה ר' מאיר אומר: מאי דכתיב [מהו שנאמר] "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו" (קהלת ז, ב), מאי [מה פרוש] "והחי יתן אל לבו"? שיתן אל לבו דברים של מיתה!!! שאף הוא סופו למות, וזה שהוא סופד לאחרים – גם אחרים יספידו אותו, וזה שקובר אחרים – גם אחרים יקברו אותו, זה שנושא את המת – ישאו אותו, וזה שמלוה את המת – ילוו אותו, זה שטוען אחרים – יטענו אותו, וכו' ע"ש

דהינו שילך לבית האבל ויראה שכל מה שעושים לנפטר יעשו גם לו בעצמו ממש (שיגיע זמנו), וכל זה למה? שיתן האדם ללבו שסוף האדם למות ויחשב לחקר האם יש תכלית? האם יש בורא לעולם הזה? האם תורה נתנה משמים? האם יש חיים לאחר המות ועונש וקבלת שכר?

וכאשר ידע האדם במאת האחוים תשובה לשאלות האלו אז ימנע מלעבר עברות ולא זאת בלבד עוד יעבד את ה' בשמחה כמו שכתוב, "דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה, כי כל לבבות דורש ה', וכל יצר מחשבות מבין, אם תדרשנו ימצא לך ואם תעזבנו יזניחך לעד" (דברי הימים א, פרק כח פסוק ט), כתוב תחלה דע ואחר כך כתוב עבודה, ועוד זה גם הלכה ראשונה ברמב"ם בספר המדע בהלכות יסודי התורה פרק א הלכה א, וזה לשונו: יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו, עד כאן לשונו, והרי כתב "לידע" כי הכל תלוי בידיעה המחלטת בסוד ההכרה, כי מח הדעת הוא השכל שמפיר את הדברים כפי שהם במציאות שלהם, כמו אני יודע שעכשו לילה ואני יודע מי זאת אמא שלי ואני יודע איפה אני גר ומי זאת אשתי וכו', ולכן אני הולך לבית שלי ולא לבית של השכנים ומדבר עם הילדים שלי ולא עם סתם ילדים וכן על דרך זה, באופן שאם אין לאדם דעת הרי שחתול טוב ממנו כי החתול נולד יודע מה הוא צריך כדי להתקיים ואלו התינוק לא יודע אפילו

שלאכל הוא צריך, ויש דעת שבאָה על ידי החקירה הלוגית השכל וההגיון כידוע, באפן שהידיעה היא העקר באדם והיא תופסת אותו ואוחזת אותו ומוליכה אצלו גם רגשות פלומר אם האדם יודע שאם יקפוז מהגג הוא יתרסק וימות יולד אצלו מידיעה זאת רגש הנקרא פחד, ויפחד לקפץ או ללכת במקומות של סכנה שיכול להוביל לנפילתו.

יצא לנו שהעקר הוא הדעת ולכן נאמר "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו" (דברים פרק ד פסוק לה)

ועוד הרבה פסוקים המחייבים את הידיעה כי היא עקר הכל, ושידע האדם אזי ידע שהוא בן של מלך ממש פלא פלאים, וידע רק אותו וידבק רק ברצונו יתברך כי זה כל האדם, והנה זה עבודת חיינו להביא את מציאות ה' לתוך ההכרה שלנו כי עכשו היא מכוסת בהרבה לבושים של טבע ועוד, אבל באשר חוקר האדם ומתבונן יותר ככה מכיר יותר ומשיג יותר ונפרדים ממנו הלבושים שמסתירים את האור האין סופי, וככל שמסיר יותר לבושים ככה משיג ומכיר יותר ונדבק בו יתברך יותר וממלא נעלם כל היסורים כי כל היסורים הם מחסרון הדעת וזה לשון אור ישראל רבינו נחמן בלקוטי עצות ערך דעת סימן ב :

כל הצרות והיסורין והגלות וכל החסרונות שיש לאדם, הן פרנסה או בנים או בריאות הגוף וכו', הכל הוא רק לפי ערך חסרון הדעת, וכשנשלם הדעת אזי נשלם כל החסרונות. ועקר החיים הנצחיים יהיה לעתיד מחמת הדעת, שירבה הדעת שידעו הכל את השם יתברך, ועלידי זה יכללו באחדותו, ואז יחיו חיים נצחיים כמוהו. כי עלידי הידיעה ממנו יתברך נכללים בו יתברך, שזה עקר שעשוע העולם הבא. על־כן צריכין לשמר את הדעת והמחשבה מאד שיהיה בקדשה לשמר ממחשבות רעות, ולחשב תמיד מחשבות בתורה ועבודה, ולהשתדל להגיע לדעת דקדשה שבו תלוי הכל בנ"ל

ועין עוד קצת מענינים חשובים אלו בפרק י', (בספר זה – שם הרחבתי בענין האדם והדעת)

באפן שהמסדר שבחו זה מי שמכיר את ה' יתברך בהכרתו ממש רק הוא יכול באמת לסדר שבחו ולהכיר בעצם גדלתו וממלא כל הדינים נמתקים מעליו.

והנה לנו דברי הבן יהודע על הגמרא במסכת ברכות דף לב עמוד א:

לעולם יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך יתפלל. נראה לי בס"ד הטעם כדי להציל תפלתו מן המקטרגים שהם מתקנאים אם יראו מתפלל על טובת עצמו והנאותו, אך בשרואין שהוא מדבר שבחו יתברך, לא יחשבו שזה רוצה להתפלל על צרכי עצמו, ולכן לא ישימו לבם על דבריו, וממילא כשאומר אחר הזכרת השבח תפלתו על צרכי עצמו, נמלטה תפלתו מן קטרוג שלהם, והנה בנדאי משה רבינו ע"ה לא היה צריך להכרח זה, כי אין לו פחד משום מקטרג ומשטין, אך עם כל זה היה נוהג בתפלתו כפי מה שראוי לכל אדם לעשות, וגם זה מרב ענוה שלו, ולזה אמר לעולם יסדר וכו', למדנו בתבת 'לעולם', כלומר אפלו אם הוא צדיק גמור, שאין לו פחד משום מקטרג, מנא לן? ממש רבינו ע"ה שלא היה לו פחד, ועם כל זה סדר שבחיו יתברך תחלה.

אי נמי נראה לי בס"ד הטעם, כי אדם המתפלל על צרכיו לפני הקב"ה, נראה זה עזות מצח, כי האדם חוטא לה' ואיך יבקש ממנו טובה? אך אנחנו יודעים כי הוא יתברך אין מדתו כמדת מלך בשר ודם, והוא עושה טוב גם למכעיסיו, לכך אנחנו שואלין ממנו על צרכנו, ולכן יסדר שבחו יתברך להורות שאין מדתו כמדת מלך בשר ודם, ואחר כך ישאל צרכיו בתפלתו.

ובאפן אחר נראה לי בס"ד הטעם בהקדים מה שאמרו במדרש (תהלים יט, יד) נקיתי מפשע רב, אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא את אלוה רב ואנא חובי רברבן, יאה לאל רב דשבק לחובין רברבין, הדא הוא דכתיב (תהלים כה, יא) למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא ופרוש, שה' יתברך אלוה רב, וגם העוון רב. ויש להקשות אדרבה נראה להפך, כיון דהוא אלוה רב, אז כל החוטא לו צריך שיהיה ענשו גדול ואין לו תקנה, אך פרשתי הענין על פי משל לאחד ששאל

כלי מראה שעות חשוב מחברו, ותכף באשר לקחו בידו הפילו לארץ ונתקלקל
 שאינו הולך כלל, הנה אם בעל הכלי הנזכר הוא אינו אמן שיודע לתקן הכלי,
 וגם אין אמן בעיר לתקנו, הא ודאי חשיב זה הפסד גמור דלא הדר, אך אם זה
 בעל הכלי הוא אמן גדול שיכול לתקן תכף, אף על פי שהכלי נתקלקל בנפילה
 קלקול גדול, אין זה חשיב קלקול, ואין זה הפסד גמור, מאחר דביד בעליו לתקנו
 תכף והנה זה פסידא דהדר, וכן הענין בין האדם לבין קונו יתברך, אע"פ שהאדם
 בחטאיו מקלקל בעולמות למעלה, עם כל זה אין זה חשוב קלקול והפסד לגבה
 דידיה יתברך, שבידו לתקן תכף ברגע, ורק הוא מצפה למעשה ידיו של אדם
 שהוא יתעורר לתקן ואז הוא יתברך יגמר, וכמו שנאמר (איוב יד, טו) למעשה
 ידיך תכסף, וכיון שבידו יתברך לתקן ברגע, חשיב כאלו הדבר מתקן, ועל כן לא
 יעניש את האדם במיתה על עונו, אלא מאריך לו עד שישוב ויקבלהו בתשובה
 ויסלח לו, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה את אלוה רב, שתוכל לרפאת כל חלאי
 הנפש ברגע, ותתקן כל קלקול ופגם שעשה האדם בעולמו ברגע, ולכן קלקול
 האדם בעונותיו למעלה אין זה חשיב קלקול והפסד, מאחר כי הוא פסידא דהדר
 ברגע, ולכן יאה לאל רב דשבק לחובין רברבין, דחשיבי כל הקלקולים לפניו
 כאלו הם מתקנים משעת החטא, ולכן המתפלל יסדר שבחיו יתברך תחלה, יען
 כי איך יתפלל לפניו יתברך והנה הוא איש חוטא שעשה קלקול והפסד בעולמותיו
 יתברך, היתכן אחד יחריב ארמון המלך ויבקש טובה לעצמו מאת המלך? לכך
 יסדר שבחו יתברך כדי שתהיה ביאתו בתפלתו בטענה זו שטען דוד המלך ע"ה
 יאה לאל רב דשבק לחובין רברבין.

עוד מביא הבעל שם טוב הקדוש בענין מתוק הדינים כתר שם טוב
א סימן סט

(ועיינ גם בעל שם טוב על התורה בפרשת נח, ע"ג בכונה זאת)

וארא אל אברהם כו' באל שדי (שמות ו,ג). דברים נוראים בענין מתוק דינין

ש"ך ופ"ר והמתקת הרהורים, ע"י שם שדי וחלופו כה"ת שם הוי"ה בחלוף כו"ז. וכשיאור שמחה בעולם ידע שהוא מדת אברהם איש החסד כו' וז"ש באל שדי פי' אל שדי שאמר לעולמו די פי העולמות היו יורדין ומתפשטין עד עמקי הקלפות ופן ח"ו שלא יהיה אז מחמת עמקי הקלפות הרע גובר עד שאמר די כו' א"כ יש למתק ולהעלות כל ענינים לשרשן ע"י שם זה.

פרוש: לכונה שמביא ולא לדבריו כי צריך לזה ידיעות רבות בקבלה (עיינ בעין חיים שער יח פרק ה ובשמן ששון שם ובעוד מפרשים, תמצא עוד הרבה מקורות בעינייך השך והפר דינים ואין כאן המקום).

שם שדי"י הוא מתחלף בשם כה"ת באותיות שאחרי, כי אחרי אות ש' אות ת', ואחרי ד' אות ה', ואחרי אות י' אות כ', וכן צריך להחליף שם הוי"ה באותיות שאחרי והם אותיות כו"ז

באופן שהכונה צריכה להיות ככה:

שדי"י – כה"ת

יהו"ה – כו"ז

ורבינו בלקוטי מהר"ן תורה י':

כשיש, חס ושלום, דינים על ישראל, עלידי רקודים והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדינין

ועוד עין בתורה רי"א:

מה שהעולם נוסעין על ראשהשנה לצדיקים – פי עקר המתקת הדינין אינו אלא על ידי קדשת וטהרת המחשבות, כי שם שרשם. [כמובא בזהר] כלא במחשבה אתבררו.

וְאִי אֶפְשֶׁר לְבוֹא לְמַחִין זָכִים אֲלֵא עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיקִים, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף, מֹשֶׁה הוּא בְּחִינַת מַחִין, וְיוֹסֵף הוּא בְּחִינַת צַדִּיק, הֵינּוּ שְׂאִין שְׁלֵמוֹת לְמַחִין אֲלֵא עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיקִים.
וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא מְקוֹר הַדִּינִים שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, וְצָרִיךְ לְטַהֵר אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ כְּדֵי לְהַמְתִּיקֶם, וּבִשְׁבִיל זֶה נוֹסְעִין לְצַדִּיקִים, כְּדֵי לְזַכּוֹת לְקַדְשֵׁת הַמַּחְשָׁבָה

ועין בספר לקוטי תורה פרשת נשא ד:

וְזֶה מִקְצַת לְשׁוֹנוֹ שֶׁעַל יְדֵי הַמְּשָׁכָה שֶׁפָּע מַחְסֵד דְּאֲרִיךְ הַנְּקֵרָא "וְרַב חֶסֶד" נִמְתְּקִים הַדִּינִים, וְעֵינִ בְּסֵפֶר תַּמְרֵי דְּבוּרָה בְּפָרְקָא, שְׁמַדְבֵּר עַל הַמְּדָה הַזֹּאת וּבְעוֹד מְקוּמוֹת אֵינְךָ מְעוֹרְרִים אֶת הַמְּדָה הַזֹּאת לְאֲרִיךְ, אֲבָל עֵקֶר הַמְּשָׁכָה הַזֹּאת נֶעֱשֶׂת עַל יְדֵי שְׁהָאֲדָם עוֹשֶׂה חֶסֶד אִם מִי שֶׁעָשָׂה לוֹ רַע וְכוּ עֵינִ שֶׁם לְאֲרִיךְ

ועין בספר תורה אור וארא ד:

בְּאֶשֶׁר יָבֵא לְבַחֵי לֵידָה וְהַתְּגַלוֹת בְּבַחֵי שְׁמִחָה וְיִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו יִתְפַּרְדּוּ כָּל הַמוֹנְעִים וּמַעֲכָבִים וְהַמְּסַכִּים הַמְּבַדִּילִין יִהְיוּ כְּאֵין וְאֶפְסֵי בְּלֵא תְּפִיסַת מְקוּם כָּלֵל מִחַמַּת שְׁמַחַת ה'. וְכִשֶּׁם שְׁלֵמַעְלָה בַחֵי שְׁמִחָה הֵם הַמְּתַקֵּת הַדִּינִין. כֵּךְ לְמַטָּה בְּנִפְשׁ הָאָדָם הִיא מְבַטֵּלַת כָּל הַמוֹנְעִים וּמַעֲכָבִים מִבֵּית וּמִבְּחוּץ וְנִקְרָאת בְּשֵׁם אֲרִיךְ כְּנֶעֶן ע"ש שְׁמַכְנַעַת הַחִיצוֹנִים שֶׁהֵם נִדְחִים מִפְּנֵי ה' מֵאֲלֵיהֶם וּמִמִּלָּא כְּחֻשְׁךָ שְׁנִדְחָה מִפְּנֵי אור. וְכַמְּשַׁל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר חַבְלֵי לְדָה בָּא לָהּ.

וְעֵינִ שֶׁם לְאֲרִיךְ בְּאֶפֶן שְׂאָדָם רוּאָה שֶׁהוּא בְּעַצְבוֹת וְכִיּוֹצֵא לֹא יִצְלַל לְתוֹכָם אֲלֵא יִשָּׁר יִשִּׁים מוּזִיקָה רוּעֵשֶׁת וְיִרְקֵד וְיִתְקַע כְּפִים בְּעַל כְּרַחוּ וְיִרְאֶה אֵינְךָ שְׂיוֹצֵא מִזֶּה לְאֵט לְאֵט וְגַם אִם אֵין לוֹ מוּזִיקָה יִסִּיחַ מַחְשַׁבְתּוֹ וְיִרְקֵד וְיִקְפֹץ אֶפְלוֹ שֶׁקָּשָׁה לוֹ הַדְּבָר מְאֹד מְאֹד הָעֵקֶר לֹא יִשְׁקַע בְּעַצְבוֹת הֵהִיא וְתַפּוּל רוּחוֹ חֵס וְשְׁלוֹם וְעֵינִ סֵפֶר הַמִּדּוֹת בְּעֵרֶךְ עַצְבוֹת עֲצוֹת לְהִסְרֵת הָעַצְבוֹת – וְגַם שִׁנְיָה הִיא מַחְדָּשֶׁת הַמוֹחִין

לקוטי מוהר"ן קס"ט – ב', ועין שם בכל הפרק:

ולְהַמְתִּיק הַדִּין, הוּא עַל־יְדֵי שְׁהַאֲדָם דָּן אֶת עֲצָמוֹ, דְּהִינּוּ עַל כָּל מַה שְּׁעוּשָׂה, יָדִין וַיִּשְׁפֹּט בְּעֲצָמוֹ אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל דְּבָר, אִם כֵּךְ רָאוּי לוֹ לַעֲשׂוֹת, וַיִּפְשֹׁשׂ בְּמַעֲשָׂיו וַיִּתְקַנֵּם כְּרָאוּי עַל־פִּי דִין וּמִשְׁפָּט הַתּוֹרָה,

וְעַל יְדֵי זֶה שְׁהַאֲדָם דָּן וְשׁוֹפֵט אֶת עֲצָמוֹ, עַל יְדֵי זֶה מְמַתִּיק וּמְבַטֵּל הַדִּין שְׁלַמְעֵלָה, כִּי בְּשֵׁישׁ דִּין לְמַטָּה, אֵין דִּין לְמַעְלָה (וְעֵין מִזֶּה לְעֵיל בְּסִימָן טוֹ שְׁגָם שָׁם מְדַבֵּר בְּמַתּוֹק הַדִּין וּכְפָרַת הָעוּוֹן בְּדֶרֶךְ הַנְּזָכָר כְּאֵן).

וְכֵן עֵין בְּלִקוּטֵי מוהר"ן בְּסִימָן קנ"ד לְאַרְךְ וְכֵאֵן נְבִיא הַמַּעַט: וּמִשְׁפָּט הוּא מַה שְׁהַאֲדָם שׁוֹפֵט וְדָן עֲצָמוֹ עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר שְׁעוּשָׂה, טָרָם שְׂיַדִּינוּ אוֹתוֹ לְמַעְלָה. וְעַל־יְדֵי מַה שְּׁהוּא בְּעֲצָמוֹ שׁוֹפֵט אֶת עֲצָמוֹ נִצּוֹל מִדִּין שְׁלַמְעֵלָה, כִּי בְּשֵׁישׁ דִּין לְמַטָּה אֵין דִּין לְמַעְלָה – עֵין בְּמִדְרַשׁ רַבָּה בְּסִפּוֹר דְּבָרִים פְּרָשַׁת שׁוֹפְטִים – בְּפָרָשָׁה ה', דְּבָר אַחֲרֵי ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֵׁישׁ דִּין אֵין דִּין, וּבְמָקוֹם שְׂאֵין דִּין יֵשׁ דִּין. וּמַהוּ בְּן? אֱלָא, אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר:

אִם נַעֲשֶׂה הַדִּין לְמַטָּה, אֵין הַדִּין נַעֲשֶׂה לְמַעְלָה.

וְאִם לֹא נַעֲשֶׂה הַדִּין לְמַטָּה, הַדִּין נַעֲשֶׂה לְמַעְלָה

בן איש חי הלכות שנה שניה פרשת תולדות בהלכה ג':

שָׁבַח זֶה ד' נִשְׁמַת כָּל חַי" הוּא יָקָר וּמַעְלָה מְאֹד, וְצָרִיךְ לְאָמְרוֹ בְּנַעֲיָמָה, וְהוּא מְסַגֵּל עַל כָּל צָרָה שְׁהַאֲדָם עוֹמֵד בָּהּ, שְׂיַדֵּר נֶדֶר לֹמֵר אַחֲרַי הַצֵּלְתוּ מִהַצָּרָה שָׁבַח זֶה שֶׁל "נִשְׁמַת כָּל חַי" וַיִּוְעֵיל לוֹ וְכִמּוֹ שְׁכַתּוֹב בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה הַתְּסִיד ז"ל. וְנִזְכָּר בְּתַחֲלָתוֹ נְשָׁמָה וְרוּחַ, כִּי לֹא זָכוּ לְנִשְׁמָה וְרוּחַ אֱלָא יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אוֹמוֹת הָעוֹלָם, אֵין לָהֶם אֱלָא נֶפֶשׁ מִצַּד הַקְּלָפָה; וְעַל שָׁבַח זֶה נֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה מַג, כֵּא): "עַם זֶה יִצְרַתִּי לִי, תְּהַלְתִּי יִסְפְּרוּ". וְנוֹדַע דְּסוּד "נִשְׁמַת כָּל חַי" הוּא בְּחִינַת תּוֹסַפֶּת קִדְשַׁת שְׁבַת בְּעוֹלָם הַיְצִירָה.

ועין בזהר הקדוש בפרשת קרח בדרך קעח עמוד א:

(במתוק מדבש בכרך יג בדרך רעג עד סוף דף עדר) שעל ידי מעשים טובים שאדם עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתה ודהינו שבכונת המעשים הטובים והמצוות והתפלות וכו' מכונן בזה לגלות את מלכותו ותברך הנעלמת בעולם שכלם ידעו ממש בלי הסתר, כי בכל מצוה ומצוה עולים ברורים חדשים ונמשכים מוחין חדשים ושיגמרו הברורים כלם להתברר ותגלה מלכותו ממש בכל העולם בלו בידוע לידועי חכמת הנסתר ואין כאן המקום להאריך] והעושה כך מלבד שזוכה שה' מכניס אותו לעולם הבא גם זוכה להנצל על ידי זה מגיהנם ועין שם שמביא שגם על ידי חשבון נפש ובעסק התורה, וכן עין בזהר הקדוש בפרשת וישב בדרך קצא סוף עמוד א ועמוד ב (במתוק מדבש דף קל וכו') בענין חשבון הנפש ובענין התורה ומעשים הטובים שמכפרת על ישראל במקום בית המקדש והקרבות, ועוד...

ועין בן איש חי הלכות בשנה ראשונה בפרשת וארא:

ומביא שם ממורנו ורבנו הארי הקדוש בשער הגלגולים ועוד שכל אדם חייב לקיים רמח מצות עשה ואם לא חוזר בגלגול או בעבור בידוע מכתבי האר"י ז"ל והנה לא כל אחד יכול לקיים את כל הרמ"ח מצוות, כי יש מצוות ששייכים לכהנים ולוים, ויבוס וגירושין וכן הלאה, ואומר שעל ידי אהבה שיש בישראל בין זה לזה אז נשלמים ברמ"ח מצוות, ולכן רמ"ח זה אותיות רחם (למפרע), ורחם זה מילה בארמית שתרגומה "אהבה", ועוד מביא שם שבקיום רמח מצוות מסגלים לגאולה, באפן שיש לנו להרבות באהבת ישראל ובזה נשלים חסרוננו במצוות עשה ובזה נזכה לגאלת פרטית שזה גאלת הנפש ומתוק הדינים כלם, ולגאולה כללית במהרה בימנו אמן, ועין שם כל דבריו

וראיתי להוסיף כאן את דברי הרב הקדוש האדמו"ר רבי שלמה אייבישיץ בספרו "ערבי נחל" שהיה תלמידו של הרב הגדול והחסיד הקדוש רבי יחיאל מיכל

מזלוטשוב המכונה המגיד מזלוטשוב שהיה תלמידו של אור שבעת הימים אביר
הרועים אספקלריה המאירה המנורה הטהורה גזע ישישים אראלים ותרישישים
הבעל שם טוב הקדוש

ואלו מקצת לשונו בפרשת שלח:

והנה איתא בזהר הקדוש (זהר ח"א קמ"א.) ששאלו לרשב"י נשמות המגלגלות
עבור שלא השלימו חקם ומתגלגלים כמה פעמים אותן גופים ראשונים מה יהיה
בהם לתחית המתים? והנה יש דעה שניצוצי הנשמה מתחלקים לכל הגופים הללו
וכלם עומדים בתחית המתים, אבל האמת דגוף אחרון לבד שהשלים חקו הוא
עומד לתחית המתים וגופים הראשונים נאבדו, וכל מצות שעשו גופים הראשונים
יורש זה הגוף האחרון. והקדמונים הנביאים ובעלי רוח הקדש בראותם זה, תסמר
שערוותם מגדל הרחמנות על גופים הראשונים שהמה נאבדים לגמרי אך יש תקנה
לזה כמ"ש אח"כ, ועז"א הכתוב (תהלים מט, יא) כסיל ובער יאבדו ועזבו לאחרים
חילם, הינו שכר המצות שעשו גופים הראשונים יורש הגוף האחרון הלזה, וכי האי
גוונא כמה פסוקים.

אכן יש תקנה על זה, ובארתי המאמר שארז"ל (סנהדרין פ"ח:) שלחו מתם איזהו
בן עולם הבא? ענותו ושפל ברוך שיף עייל כו' וגרים באורייתא תדירא ולא מחזיק
טיבותא לנפשיה. וקשה, ממה נפשך, אם חוץ לאלו המדות עושה עבירות מה
מהני ליה מדות הללו, אלא על ברוך שמקים גם שאר מצות ומתרחק מעבירות,
אם בן הוא מקים כל התורה ומאי שנא אלו דקאמר, והכי הנה לו לומר איזהו בן
עולם הבא זה המקים כל התורה. ובארתי ע"פ מה שהביא בירושלמי שמי שיש
בו מדת ענוה מבטח מהשי"ת שלא יגלגל, והטעם הוא כי הענו אהב כל אדם ויש
לו חלק בכל ישראל ולכן קונה שלימות בנפשו ממה שעושין שאר בני אדם, ואף
אם הוא לא קים איזה מצוה אין צריך להתגלגל, ותו דהענוי כשבזהו אדם שותק
לפי שמשים עצמו כשיריים ואז יורש שכר מצות של אותו האדם שבזהו, וכמ"ש
בחובת הלבבות (שער הכניעה פ"ז) שהרבה בני אדם בבואם לעולם הבא ימצאו

בספריהם זכויות אשר לא עשו כלל ויאמרו לא עשינו זאת וישיבו להם עשו אותם אשר ספרו בגנותכם ע"ש, ממילא אין הענו צריך להתגלגל לחסרון מצוה, ואם יש לו איזה עבירות נפרע בגיהנם. ומיד אח"כ שב לאהלו לגן עדן, משא"כ זה שאינו ענו בחסרון חק אחד אזי אף אחר שסבל בגיהנם לא יוכל לבא למקומו לגן עדן והיה נשאר בגיהנם, ומרחם הש"י על הנשמה לבלי תאבד בגיהנם ומתגלגלת ממילא, ומחמת שהנשמה מתגלגלת אז גוף הראשון נאבד וכאמור.

ולזה אמר איזהו בן עולם הבא, ר"ל כי אף אם ראינו אדם הישר הולך מדקדק במעשיו לא נוכל לגזר אומר על האדם שיהיה בן עולם הבא, כי אף אם נשמתו יהיה לה עולם הבא, מ"מ הגוף אינו מבטח על עולם הבא, כי פן יחסר לו חק אחד או יותר ותתגלגל הנשמה ואז יאבד גוף הזה, לכן שאלו איזהו בן עולם הבא, ר"ל איזהו אדם שנוכל לגזר אומר שהוא בן העולם הבא בלי ספק, והשיבו ע"ז שבהיותו ענותן ושפל ברוך, ונגד זה עסיק באוריייתא ויש בידו מעשים טובים ואינו מחזיק טיבותא לנפשיה, זה האיש נוכל לומר עליו שהוא ודאי בן העולם הבא כי נשמתו לא תתגלגל אף אם יחסר לו איזה חק, ואם בן אף אם יהיה לו ג"כ איזהו עבירות ענוש יענש בעולם הזה, וסופו יורש גן עדן וקל, ועין שם כל דבריו.

ועין בראשית רבה מד – יב:

רבי יודן בשם רבי אלעזר אמר שלשה דברים מבטלים גזרות רעות, ואלו הם, תפלה וצדקה ותשובה, ושלשתן נאמרו בפסוק אחד, ה' הוא דכתיב (דברי הימים ב ז, יד): ויבנעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו, זו תפלה. (דברי הימים ב ז, יד): ויבקשו פני, הרי צדקה, כמא דאת אמר (תהלים יז, טו): אני בצדק אחזה פניך. (דברי הימים ב ז, יד): וישבו מדרכיהם הרעים, זו תשובה, ואחר כך (דברי הימים ב ז, יד) ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם. רבי הונא בר רב יוסף אמר אף שנוי שם ומעשה טוב, שנוי השם, מאברהם (בראשית יז, ה): ולא יקרא עוד את שמך אברהם. מעשה טוב, מאנשי נינוה, שנאמר (יונה ג, י): וירא אלהים

את מעשיהם כי שבו וגו'. ויש אומרים אף שנוי מקום, שנאמר (בראשית יב, א):
ויאמר ה' אל אברהם לך לך, רבי מונא אמר אף התענית, שנאמר (תהלים כ, ב):
יענך ה' ביום צרה וגו'.

הבעל שם טוב הקדוש סימן יד בפרשת וירא:

פרוש הפסוק בתהלים, אודה ה' בכל לבי אספרה כל נפלאותיך, הנה יש לדקדק
על פשט הכתוב, דבשלמא מה שאמר אודה ה' בכל לבי ניחא, אבל סיפא דקרא
אספרה כל נפלאותיך קשה הלא כתיב (תהלים ק"ז: ב') מי ימלל גבורות ה'
ישמיע כל תהלתו, ואיך אמר אספרה כל נפלאותיך?

ואפשר לומר על פי מה שכתב בזהר הקדוש (וירא דקי"ט ע"ב) והאלהים נסה את
אברהם הוי לו לומר נסה לאברהם, ויובן על פי הידוע כי מדת אברהם הוא חסד
כמו שאמר הכתוב (מיכה זי"ן) חסד לאברהם, ואמרו רבותינו ז"ל (חלין דצ"א
ע"ב) שיש מלאכים שאין אומרים שירה אלא פעם אחד בשבוע, ויש אומרים פעם
אחד ביובל, ומה שאומרים הם אומרים בקצור יש אומרים קדוש, ויש אומרים
ברוך, ויש אומרים פסוק אחד, כמו שמצאנו על מלאכים ידועים שאומרים כל
אחר פסוק מן המזמור (תהלים קלו – א) הודו לה' כי טוב וכיוצא, והנה לאיש
הישראלי הורשה לומר ולקלס בכל עת וזמן, ולהאריך בכל מיני קלוסין ושירות
ותשבחות.

ולהבין זה, משל למלך שבאו כל עבדיו ושריו לומר הודמנין לפניו ולקלוסו, והנה
לכל אחד ואחד יש זמן ושיעור לקלוסו, לפי ערכו וחשיבותו, וכל זה באשר יש
רצון לפני המלך, אבל אם פני המלך חיו בכעס אזי יראים לקלוסו כל עקר כמו
שאמרו מה לקלס למלך בשעת זעם, ומחמת חשש זה שהם מספקים אולי חיו
המלך בכעס, או פן ואולי יכעס בשביל איזה דבר, לכן דרבים לקצר בכל היכלות
ותכף לצאת מאת פניו, והנה בבוא בן המלך חביבו ואוהבו לקלס לפני המלך,
הנה הבן אינו חש לכל זה, כי אף אם המלך בכעס מכל מקום באשר רואה בנו

חביבו, נכנס שמחה ותענוג לאביו.

והנה אמרנו בבוא השמחה והאהבה נסתלק הכעס, הגם שהוא כך טבעית מכל מקום צריך להבין ענינו, ויש להסביר כי באשר האהבה והשמחה גוברת, גורמת להכעס והזעם שיעלה למעלה אל שרשו, ושם הוא נמתק כידוע שהדינים אינם נמתקים אלא בשורשם.

וזהו פרוש הפסוק והאלהים נסה את אברהם, ר"ל אלהים שהוא הדין ניסה הינו שנתעלו ונסתלקו למעלה ונמתקו, ולמה, את אברהם, כלומר מבח האהבה וחסד שהוא אברהם שהוא נמשל לבן המלך וכנ"ל.

ונחזור לענין המשל הנ"ל שזכרנו שהבן מקלס בלי שעור, כי הנה יש חיוב על הבן לקלס את אביו עד אין קץ ושעור, מחמת שני ענינים, אחד שהוא אביו ומלכו, והחיוב מטל עליו להודות ולהלל ביותר, ומה גם שאין לו חשש וכו', ועוד על זה גופא יש להלל לאביו המלך שנותן לו רשות בזה לקלסו בלי שעור, שלא נתן רשות בזה לשום שר.

ועל מה שנותנין איזה יתרון מלעלא, שיך לומר בו לשון הודיה, כמו שנאמר בלדת יהודה (בפ' ויצא) ותאמר הפעם אודה את ה', ואפשר יהיה פרוש הכתוב כך, אודה ה' בכל לבי, כלומר לבד השבח והקלוס שאני מחיב לקלוס במצות הבן על אב, הנה לבד מזה אודה לו, כי ה' בכל לבי, כלומר אהבתו יתברך תקועה בלבי, וזה מודה שגם אהבתי תקוע בלבו, כי כתיב (משלי כ"ז: י"ט) כמים הפנים לפנים כו', ומטעם זה נתן לי רשות לספר כל נפלאותיך, אבל מי ימלל כו', לכך אספר, ר"ל המעט מה שיש יכלת בידי להורות ולספר, יהיה נחשב כאלו ספרתי כל נפלאותיך, כי אין המניעה ממני, רק שבלתי אפשר לסיים שבחה דמארי עלמא ולספר כל נפלאותיך, כי אין להם שעור וקץ, לבן מה שאני מספר, כלומר המעט שאני מספר יהיה נחשב כאלו הם כל נפלאותיו כי החוב מטל עליו לספר שבחו בלי שעור מחמת שני ענינים הנ"ל:

ועיין שם גם בפרשת לך לך סימן כח, ועיין גם בפרשת וירא סימן יב רבי חיים מוולוז'ין – תלמידו המובהק של הגאון מווילנא כותב בספרו 'נפש החיים' (שער ג' פרק י"ט):

וּבְאַמַת הוּא עֲנִין גְדוֹל וְסִגְלָה נִפְלְאָה לְהִסִיר וּלְבַטֵּל מֵעֲלִיו כָּל דֵינִים וְרִצּוֹנוֹת אַחֲרֵים שְׁלֵא יוּכְלוּ לְשַׁלֵּט בּוֹ, וְלֹא יַעֲשׂוּ בּוֹ רִשָּׁם כָּלֵל.

כְּשֶׁהֶאָדָם מְקַבֵּל בְּלִבּוֹ לֵאמֹר: הֲלֹא ה' הוּא הָאֱלֹהִים הָאֲמִתִּי, וְאִין עוֹד מִלְּבָדוֹ יִתְבָּרַךְ שׁוֹם כַּח בְּעוֹלָם וְכָל הָעוֹלָמוֹת כָּלֵל, וְהֵכֵל מְלֵא רַק אַחֲדוֹתוֹ הַפְּשׁוּט יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּמְבַטֵּל בְּלִבּוֹ בְּטוֹל גְּמוֹר, וְאִינוּ מִשְׁגִּיחַ כָּלֵל עַל שׁוֹם כַּח וְרִצּוֹן בְּעוֹלָם, וּמִשְׁעֵבֵד וּמְדַבֵּק טַהַר מַחֲשַׁבְתּוֹ רַק לְאֶדוֹן יְחִיד בְּרוּךְ הוּא – בֵּן יִסְפִּיק הוּא יִתְבָּרַךְ בְּיָדוֹ שְׁמִמִּילָא יִתְבַּטְּלוּ מֵעֲלִיו כָּל הַכּוֹחוֹת וְהָרִצּוֹנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, שְׁלֵא יוּכְלוּ לַפְּעֵל לוֹ שׁוֹם דְּבַר כָּלֵל.

פרק ח' להנצל בחבוט הקבר

ועין בספר חסד לאברהם, אבן שתיה, עין משפט א', עד עין משפט ו', בענין חבוט הקבר.

ובהמשך מדבר בדיני גהנום ועוד ודברים אלו צריך האדם לדעת כדי שימתיק מעליו הדינים וילבש יראת שמים ומתוך שלא לשמה נבוא לשמה בע"ה וכן יש לעין בספר ראשית חכמה שער היראה ועוד בשבט מוסר ועוד ספרים שה' יזכנו

ספר חסידים סימן ל"ב:

וכל איש שאוהב את הצדקות אוהב את התוכחות אוהב את גמילות חסדים מכניס אורחים מתפלל תפלתו בכונה אפי' דירתו בחוצה לארץ אינו רואה דין חבוט הקבר ואפי' דין של גיהנם אינו רואה. בא וראה כמה ישמח לבך אם יאמר לך מלך בשר ודם שמש לפני, אף כי הוא רמה ותולעה כמותך,

אנו שמשמשים מלך מלכי המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה שיש לנו להיות שמחים וזריזים בעבודתו של הקב"ה. וכן אמרו הוי עז כנמר וקל כנשר וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים סוף דבר את האלהים ירא כי זה כל האדם

כף החיים על שלחן ערוך ארח חיים סימן ש' סעיף ה' :

אחר הבדלה מוצאי שבת יסדר ב' בפרות ולא ינקט בידיים אלא אחת ויאמר דא היא סעודתא דדוד מלכא ובזכותה נצול מחבוט הקבר. עיין בספר פרי עץ חיים שער ח"י פי"ז, ויש לומר קדם הסעודה מזמור לדוד ה' רעי וכו' ואח"כ דא היא סעודתא דדוד מלכא, ואח"כ לשם יחוד וכו' הרני בא לקים מצות סעודה ד' של

מוציאי שבת קודש כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ הָאָרֶז מִסְעוּדוֹת שַׁבַּת לְסְעוּדוֹת הַחֹל וּלְתַקֵּן אֶת שְׂרֵשׁ מִצְוָה זוֹ בְּמִקּוֹם עֲלִיּוֹן, וְיִהְיֶה נֶעֱם וְכוּ' וְאִח"כ אַחַר הָאֲכִילָה קִדְּם בְּרִכַּת הַמִּזוֹן מִנְהַגֵינוּ לֹאמֹר פְּתִיחַת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא ז"ל מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעָה צְרִיכָה לְכַךְ לְפִי שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בְּאוֹתוֹ עַת בְּגֵן עֵדֶן תַּחַת עֵץ הַחַיִּים וְכוּתֵב זְכוּתֵי יִשְׂרָאֵל, כִּמ"ש לְעֵיל סִי' רַצ"ה או י"ט וי"ל שְׂמוּעָה מִפִּיּוֹ:

כף החיים על שלחן ערוך ארח חיים סימן תק"ס סעיף מ:

אָסוּר לְאָדָם שְׂיִמְלֵא פִּי שְׁחוֹק וְכוּ' וְאִיתָא בְּתַנָּא דב"א סא"ר פּי"ג כָּל הַמְרַבֵּה בְּשְׁחוֹק וְכוּ' מִבֵּיא חֶרוֹן אֶף לְעוֹלָם וְהַפְּרוֹת מִתְמַעֲטִים וְכוּ' יְעו"ש. וְעֵינֵי בְּשִׁבְט מוֹסֵר פֶּרֶק כ דף נ"א עמוד א', שְׁכָתֵב בְּשֵׁם בַּע"ס אֲזַהְרֵת הַקֹּדֶשׁ יִהְיֶה אָדָם זֶהִיר שְׂלֵא לְשַׁמֵּחַ עַצְמוֹ בַּע"ז וְהַעֲקֹר חֲבוּט הַקֶּבֶר בָּא ע"ז יְעוֹש"ב. וְהֵינּוּ אִם אֵינוּ לְדַבֵּר מִצְוָה כִּמ"ש בָּאו' הַקּוּדֵם (וְעֵינֵי שָׁם גַּם בְּסֵעִף הַקּוּדֵם לְזֶה)

מביא בחדושי אגדות על הגמרא במסכת סוטה דף כא עמוד א:

שֶׁהַתּוֹרָה נּוֹתֶנֶת מְנוּחָה לְאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְשׁוֹמֵרֶת עָלָיו מִחֲבוּט הַקֶּבֶר וְגַם מְדִינָה שֶׁל גְּהִינוּם וְעֵינֵי שָׁם לְאֶרֶץ

וְהַמְהַרְש"א בַּח"א לְסוּטָה כֵּא. כְּתֵב "תּוֹרָה מְגִנָּא אֶף לְעוֹלָם הַבָּא מְדִינָה שֶׁל גִּיהֶנֶם". וְאוֹדוֹת שֶׁהַתּוֹרָה מְצִילָה מִחֲבֹט הַקֶּבֶר, בֵּן כְּתֵב הַמְהַרְש"א שָׁם. "גַּם בְּשִׁכְבְּךָ בַּקֶּבֶר תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ מִחֲבוּט הַקֶּבֶר".

ובספר שערי קדשה ח"ב שער ב כתב:

מָה יַעֲשֶׂה אָדָם וַיִּנְצַל מִחֲבֹט הַקֶּבֶר, יַעֲסֹק בְּתוֹרָה.

הבעל שם טוב הקדוש על התורה בפרשת בראשית – ע"ט:

במדרש רבתי (פרשה ט' סי' ה') בתורתו של ר' מאיר מצאו פתוב והנה טוב מאוד, והנה טוב? מות! כתוב בש"ס (כתבות דף ק"ג עמוד ב) מת בערב שבת סימן יפה לו, והקשה מורי על פונת הש"ס להשמיענו איך לעשות תקנה להנצל מחבוט הקבר, מה שאין בן בענין זה שימות בערב שבת, שאין זה בידו לעשות, וביאר שהוא מוסר גדול, שימות בערב שבת ר"ל לפנות את עצמו מכל עסקי העולם הזה כאלו מת, כדי לעשות הכנה לשבת, ובזה נצל מחבוט הקבר ישמע חכם ויוסיף לקח,

פרוש קצר: שהרי כל מה שמובא בחז"ל זה ללמדנו ארח חיים ואלו אם למות בערב שבת או בזמן אחר לא תלוי בנו, ועל זה דורש הבעל שם טוב הקדוש שאם בערב שבת יעשה אדם עצמו כמת מכל עניני העולם הזה וכך יכין עצמו להכנס לשבת ינצל מחבוט הקבר

בשלחן ערוך ארח חיים צח – א: ועין על דברים אלו בכף החיים שלחן ערוך ארח חיים צח – ה

המתפלל צריך שיכונן בלבו פי' המלות שמוציא בשפתיו ויחשב כאלו שכינה בנגדו ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוננתו זכה בתפלתו ויחשב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכונן בהם יפה לבל יכשל קל וחומר לפני מלך מלכי המלאכים הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכונני בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך התפלה ישתק עד שיתבטל המחשבה וצריך שיחשב בדברים המכניעים הלב ומכוננים אותו לאביו שבשמים ולא יחשב בדברים שיש בהם קלות ראש, הגה ויחשב קדם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם ויסיר כל תענוגי האדם מלבו ואסור לאדם לנשק

בְּנֵי הַקְּטָנִים בַּב"ה כְּדֵי לְקַבֵּעַ בְּלִבּוֹ שְׂאִין אֱהָבָה בְּאַהֲבַת הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא,
וְזֶה קְצוֹר לְשׁוֹן כַּף הַחַיִּים וְעֵין לְאַרְךְ שָׁם, וְהָרַב בְּתֵי כְּנִסְיוֹת הַבֵּיא דְהַמְתַּפְּלֵל
בְּכּוֹנֵת הַלֵּב נִצּוֹל מִחֻבוֹת הַקֶּבֶר יַעו"ש, וּבִסְפָר הַמְדוּת בְּעֶרְךְ מִמּוֹן כְּתַב מִי שְׁמֻקִּים
יְהִי מִמּוֹן חֲבֵרְךְ חֲבִיב עֲלֶיךְ כְּשֶׁלְּךְ עִי"ז זוֹכֵה לְהַתְּפַלֵּל בְּכּוֹנֵת הַלֵּב

אגרא דכלה בראשית תלט:

על הפסוק "ועפר תאכל כל ימי חיך", בראשית פרק ג פסוק יד.

יְדוּעַ אֵלּוּ לֹא חֲטָא אָדָם, הָיָה מְזוֹנֵן כְּעַנְיָן שִׁיְהִיָּה לְעֵתִיד בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ שִׁיְהִי
נְזוֹנֵן מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה, וְאֵלּוּ הָיָה אוֹכֵל אֵיזָה מֵאֹכֵל אֲכִילַת מִצְוָה בְּרוּחָנוֹת לְהַעֲלוֹת
הַדְּבָרִים בְּשֵׁרֶשׁם וּמְקוֹרָם. וְהִנֵּה עַל יְדֵי חֲטָאוֹ שֶׁגָּרַם שְׁנַתְּעָרַב טוֹב וְרַע, וּבְכָל דְּבָר
נִתְּלַבֵּשׁ נִיצוּצֵי קִדְשָׁה, וְהַעֲרַךְ לְאֲכִילָה וּלְשִׁתְּיָה גְשְׁמִיּוֹת הַמְּלַבֵּשֶׁת בְּסוּד עֶפֶר
הַכְּלָלִי הַגּוֹבֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה הַעֲשִׂיָּה גְשְׁמִיּוֹת, וְאֵלּוּ הָיָה הָאָדָם מְכּוֹן בְּכָל זֶה בְּכָל
אֲכִילוֹתָיו לֹא יִצְטָרֵךְ לְחֻבוֹת הַקֶּבֶר, רַק בֵּינָן שְׂאוּכֵל בְּשִׁבִיל תְּאוֹתוֹ, וְעַל יְדֵי כֵךְ
נִתְּגַבֵּר הַיְסוּד הָעֶפֶר וְנִדְבָק בְּגוֹפוֹ, עַל כֵּן הַעֲרַךְ הַגּוֹף לְחֻבוֹת הַקֶּבֶר לְהַתְּבַלּוֹת
בְּקֶבֶר. וְהִנֵּה לְהִיּוֹת הַנְּחָשׁ גָּרַם כָּל זֶה, הוּא מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה עֲנָשׁוֹ וְעֶפֶר תֹּאכֵל כָּל
יְמֵי חַיֶּיךָ, אֲפִלּוֹ לְעֵתִיד שִׁיתְּקוֹן הָעוֹלָם יְהִיָּה נֶחָשׁ עֶפֶר לְחֻמוֹ (יִשְׁעִיָּה ס"ה כ"ה, עֵין
ב"ר פ"כ ה'), עַד שִׁיִּבְעַר רוּחַ הַטְּמָאָה מִן הָאָרֶץ

שבט מוסר כ'

יְהֵא אָדָם זֶהִיר לְרֵאוֹת תְּמִיד לְרִדְף אַחַר חֲבֵרוֹ לְהַחְזִירוֹ לְמוֹטָב, כַּמ"ש בַּזֶּהר
דְּאֵלְמִלֵּי הוּו יְדְעֵי עֲלֵמָא כְּמָה שְׂכָרוֹ גְּדוּל, הָיוּ רוֹדְפִים אַחֲרָיו תְּמִיד כְּמִי שְׂרוּדְף
אַחַר כְּסָף וְזָהָב. וּבִפְרָט בְּעֵבְרָה הַמְּפָרְסֶמֶת בֵּין הַמּוֹן הָעַם בְּעוֹנֵתֵינוּ הַרְבִּים בְּעֵבְרוֹת
הַמְּפָרְסְמוֹת בְּתוֹרָה, הִירָא וְהַחֲרַד דְּבַר ה' לְקִנְאוֹת קִנְאוֹת ה' צְבָאוֹת, לְפָקֵחַ עִם
אוֹתָם אֲנָשִׁים לְהַדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְגַם לְהוֹדִיעֵם עֲנֵשׁ הָעֵבְרָה כְּמָה עֲנָשׁוֹ גְּדוּל

מאוד, אולי ואולי יתנו מקום לדבר להרהר תשובה בלבם ולסור מדרבם הרעה, והחי יתן אל לבו, הלא סוף אדם למות, ומי יודע מה יולד יום והכל לפי חשבון. גם רב המוני העם מניחים תפלין על המצח ולא על המוח, וצריך אזהרה גדולה על זה ולא יזידון עוד.

יהא אדם זהיר כשהוא חלוש ואוכל בזמן שקראי להתענות, יכונן לבריאות הגוף לעבודת בוראו, דזה כלל גדול בתורה, בכל דרכיך דעהו והוא ישר ארחותיך. דצריך האדם לשמור גופו וחי בהם, והיא היא עבודת הבורא שלא יהא ח"ו במאבד עצמו לדעת דאין לו חלק לעולם הבא. וכן יאמר בפה מלא כשיושם לפניו לאכל, אין אני אוכל להנאת גופי רק לבריאת גופי לעבודת בוראי, אף על פי שהקב"ה יודע מחשבות, מ"מ בזה הדבור בורא מלאך חדש, גם מסלק מעליו מדת-הדין, וזהו ונשמרת מכל דבר רע. והכלל כל מעשיך יהיו לשם שמים וטוב לך.

יהא אדם זהיר שלא לשמח עצמו בעולם הזה. ועקר חבוט הקבר בא על זה. הבט וראה מה שאמרו רז"ל במדרש הצור תמים פעלו. מעיד אני עלי שמים וארץ אין כל בריה יורד לידי צער אלא מתוך שאוכל ושותה ושמח הוא ואשתו ובניו. כי גם אמרו במדרש, אברהם לא שמח בעולמו, יצחק לא שמח בעולמו. ע"כ כל אדם יזהר שלא יתענג עצמו ביותר ולסגף עצמו כל מה דאפשר לתקן פגם העברות, והחי יתן אל לבו כמה וכמה מעשים רעים עשה כל ימיו בעולם מיום הולדו, והפגם הגדול שקלקל האדם בעוה"ז בחטאו מנעוריו עד היום הזה, ושב ורפא לו.

יהא אדם זהיר לדבר דברי תורה אחר אכילתו, אחד המרבה ואחד הממעט, ואם אין ספר מצוי לו יהא חקוק על לבו בעל פה איזה משנה או דין משולחן ערוך, וראוי לומר דין זה מש"ע. אדם השומע ברבת המזון ולא אכל, כשאומר המברך נברך שאכלנו וכו', יאמר הוא ברוך ומברך שמו תמיד לעולם ועד. ובעשרה יאמר ברוך אלקינו ומברך שמו תמיד לעולם ועד. ועל זה המחשבה טובה מצרף כאלו בריך במזמן. ואם אוכל עם אחרים ואומר דברי תורה על השלחן לשם שמים לזכות הרבים, מה טוב. ויזהר שלא ישהה אחר אכילתו הרבה בישיבה אחת בלי

הפסק, רק ד' אמות, דקנשה לגוף מאד.

יהא אדם זהיר לקדש אכילתו, ויחשב לו בקרבן ולכון להוציא ניצוצי קדשה מהמאכל, ומאד מאד צריך לזהר בברכת הנהנין. הבט וראה מ"ש האר"י ז"ל כמה יש לזהר בברכת הנהנין, שמא אביך מגלגל בו ונמצא אתה הורגו, דכמה וכמה נשמות מגלגלים בדומם צומח חי בלתי מדבר, ולכן כשמברך בכונה מעלה הנשמה ממדרגה למדרגה. ולא כהמון עם החוטפים הברכה בשניהם ומבליעים בלשוניהם והברכה לא בדת וכהלכה, אוי להם מיום תוכחה.

ועין שם עוד הרבה ואין כאן המקום להאריך

והנה לנו מדברי הצדיק והחסיד מורנו ורבינו הרב דב קוק:

רוצים להנצל מהגיהנום?

בברכה שלאחר ברית מילה אומרים: "על בן אל חי חלקנו צורנו צנה להציל ידידות זרע קדש שארנו משחת".

מי שיש לו שכל ילך ויכון בברכה הזאת.

מי שלא מכון בברכה הזו הוא משגע, מה הוא רוצה להיות בתוך גחלים?

אם אתה יכול להנצל מזה, מי הוא זה הטפש שלא ירוץ להנצל?

למקוה רותח אנחנו יכולים להכניס? גיהנום זה יותר מזה...

טפש מטפש מי שלא מכון בברכה הזו.

וכן טפש מי שמכבד את הברכה הזו לאדם שאומר אותה מהר ללא כונה....

אדוני, אתה לא מסגל להיות על גחלים לא יום ולא יומים,

אותו הדבר ברכת "השכיבנו" בערבית, זהו המקום להנצל מהגיהנום.

"פחד לילה" – זה הגיהנום.

(וזה שאומרים בברכת "השבינו", "ושמר צאתנו ובואנו לשלום מעתה ועד עולם כי א'ל שומרנו ומצילנו אתה מכל דבר רע ומפחד לילה")

מי שלא מכון בברכת "השבינו" הוא משגע, או שהוא חסין מגחלים והוא כמו "סלמנדרא" (סלמנדרא תולדת האש היא ואין האור-האש שולטת בו במבאר בחז"ל חגיגה כז ע"א).

ואם האדם לא "סלמנדרא" ולא מכון בברכת השבינו, הוא משגע....
או שהוא "סלמנדרא" או "משגע".

ועוד הוסיף ואמר במקום אחר מו"ר דברים אלו:

באשר עשו חזר עם צדו ונכנס להגישו ליצחק אבינו, נאמר "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי איפה הוא הצד ציד", אומרים חז"ל "מי איפה" זה לשון אפיה, שייצחק שאל: מי הוא עתיד להיאפות בגיהנום אני או בני יעקב? מפני שבאשר נכנס עשו אלי נכנסה עמו גיהנום מיד "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאוד", מדת הגבורה של יצחק נחרדה, מי יכול לעמד בפרומיל מחרדה כזו של מדת הדין, הרי הוא ימות במקום.

ויצחק שואל – מי עתיד להיאפות בגיהנום אני או בני יעקב, אמרה לו בת קול, לא אתה ולא יעקב אלא עשו "הצד ציד" הוא עתיד להיאפות בגיהנום.

אבל מי שאופה חלות לשבת, ומפריש חלה לכבוד שבת ומקיים "והיה באכלכם מלחם הארץ" – הוא נצול מהגיהנום.

הרי אמרו שפתח חמי טבריה עוברת על פתח גהנום, ואלו הגמרא (שבת) פרק הכירה מגלה לנו שחמי טבריה מכין חמין של שבת.

הוי אומר שבת הופכת גיהנום לענג – רשעים נדונים בה וצדיקים מתרפאים בה.

שבת הופכת רשע לצדיק, אותו גהנום ששורף, נהפך ומכין חמין לשבת.

"מי איפה הוא הצד ציד", איפה לשון אפיה, אותו גיהנום נמתק באפית לחם ובו

מצות הפרשת חלה לשבת.

אפית לחם לשבת מוציאה את כל דיני הגיהנום מעצמו!

ולמה דוקא אפיה לשבת מוציאה דיני גיהנום מהאדם?

מפני שבאה אפיה לשבת ומסלקת את אפיות הגיהנום!

ויש להתבונן הרי חז"ל אמרו שיצחק שאל "מי עתיד להיאפות בגיהנום" – גיהנום נקרא אפיה או שרפה?

הוי אומר שמזונו של האדם הוא לחם שעולה ג' היות בנגד ג' אבות, כל אדם צריך להיות לחם בעולם הבא, צריך להיות בבחינת "לכו לחמו בלחמי" להיות לחם של תורה.

אך מה נעשה לאדם בזה שעדין בחמר שלו הוא לא יכול להפך למציאות של תורה בעולם הבא?

צריכים לאיפות אותו בגיהנום רח"ל.

נכון שזה יסורים נוראיים, אבל לא לשרף אותו באנו, אלא להכין אותו באנו, ונכון שזה כואב אבל לטובתך באנו ולא לרעתך באנו לאפות אותך, נכון שזה כואב, אבל אם אתה יודע שזה אפיה זה כבר לא כואב (שה' יעזר שאף אחד מאתנו לא יצטרך להיות בגיהנום).

הכאב יורד שאתה יודע שזה לטובתך בלבד, וזה נטו לטובתך. ההרגשה הזו מבטלת את היסורים.

אבל מי שאופה לחם לשבת, זה נקרא שהוא לוקח את האפיה של גיהנום ונמצא באומר אני אופה את הלחם מדעתי, אני אופה את "לכו לחמו בלחמי", אני אופה את עצמי להיות צדיק, זה נקרא לקחת את הגיהנום לענג שבת.

פרק ט כפרת עונות בחז"ל

לפני שנביא כאן את עצות חז"ל ידע האדם מה שאמרו חז"ל במשנה במסכת יומא פרק ח משנה ט, וזה לשונם:

האומר, אֲחַטָּא וְאֲשׁוּב, אֲחַטָּא וְאֲשׁוּב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה. אֲחַטָּא וְיּוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר, אין יום הכפורים מכפר. עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְמָקוֹם, יום הכפורים מכפר. עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. אֵת זֶה דָרַשׁ רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מְכַל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ. (ויקרא טז, עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְמָקוֹם, יום הכפורים מכפר. עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חברו. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל, לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִטְהַרִּין, וּמִי מִטְהַר אֶתְכֶם, אָבִיכֶם שְׁבַשְׁמִים, שְׁנֵאמַר (יחזקאל לו), וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִים טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם. וְאָמַר (ירמיה יז), מִקּוֹה יִשְׂרָאֵל ה', מִה מִקּוֹה מְטַהֵר אֶת הַטְּמָאִים, אֵף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל:

והמשכיל יראה ויתן אל לבו כי עקר התשובה היא החרטה בלב עמק ואמתיות בדיוק כמו שכאלו היה עשיר ובעסקה קטנה נאבד ממנו כל אונו ועוד נכנס לחובות בעקבות אותה עסקה, ולחרטה גדולה בזאת אפשר להגיע רק על ידי ההכרה האמתית במציאות ה' ותורתו, כי אז באמת מבין מה גרם לעצמו ולשכינה הקדושה רחמנא לצלן (ובענין סוד ההכרה עיין בפרק ז' ובפרק י'), ועוד צריך לעשות ודוי וקבלה לעתיד, וצריך ללמד בספרים שמדברים בתשובה ויראת שמים, וילמד הלכות תשובה לרמב"ם ודברי רבנו יונה שמביא בספרו שערי תשובה 20 עיקרי תשובה בפרק ראשון, ואשרי מי שעוקב אחרי עצמו בכתוב שם שישמש לו כאמת מידה, וכן על דרך זה בעוד ספרים, כי כאן הדברים בקצור מפלג ולתועלת גדולה ועצומה לתשובה אמיתית וכפרת עוונות כולם ממש כמו שיראה הרואה.

יש שחושבים שהיות והם חטאו מאוד מאוד אין להם כפרה ורואים בעצמם כמה נפילות עצומות יש להם, עד שחושבים שאין להם כפרה ח"ו ולא עליהם דברה התורה במצות התשובה ח"ו וח"ו הנה לנו ראיה עצומה מדברי מורנו ורבינו פאר הדורות, אביר הרועים, אספקלריה המאירה, המנורה הטהורה מזוקקת שבעתים, אור שבעת הימים, קדוש מרחם, אבן הראשה, גזע ישישים אראלים ותרשישים, רבין חסידיא קדישה ופרישה אשרי חלקו ואשריו האר"י ז"ל הקדוש בספר שער הפסוקים על התנך בישיעה הנביא על הפסוק "שאי סביב עיניך וראיי" מביא שם סוד עצום בסוד תקון הנשמות ושאלו בלעם הרשע נתגלגל כמה גלגלים וזכה להתקן ותחלת תקונו היה בנגל הפרמלי, ומסביר שם שככה יהיה בכל הנשמות שבלם יתקנו ולא ידח ממנו נדח, ויסודות אלו מבאר אותם בספר שער הגלגלים לארך ולרחב בהרבה הקדמות ועין שם, מכל מקום יצא לנו שאם בלעם הרשע נתקן, אנחנו לא כול שכן שנבחרנו להיות בנים למקום שגם ניתקן? ולכן ידע האדם שלכולם יש תקון רק השאלה איך היא תהיה ואם האדם יהיה שתף לתקון בקבלת תורה ומצות ומעשים טובים או שזה יהיה בעל פרחו רחמנא לצלן ואין כאן המקום להאריך בזה,

ויש ספר קדוש משיבת נפש מרבינו הקדוש על הנפילות וסיבתם ועצות להם, וספר קדוש זה חובה לכל הבא להיכנס לעבודת ה' כדי שיידע את האויב, ואומר שם שיכול אדם ליפול מאות פעמים אפילו ביום אחד ועיין שם כי שם הספר כשמו כן הוא משיב הנפשות ממש

וכעט נביא דברי חז"ל בעיניין כפרת עוונות ויראה הרואה כמה רחמים עצומים מלפניו יתברך שבמעשים קלים נוכל לכפר על נפשנו

אומרת הגמרא במסכת נדרים דף מא עמוד א:

אמר רבי אלכסנדר אמר רבי חייא בר אבא: אין החולה עומד מחלו ליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו, שנאמר: "הסלח לכל עונכי הרפא לכל תחלואיכי".

לְכֵן צָרִיךְ שִׁיעֶשֶׂה אָדָם מַעֲשִׂים לְכַפֶּרֶת כָּל עֲוֹנוֹתָיו שִׁיְהִיו בְּכֹל עֵת בְּגָדָיו לְבָנִים לְרִפּוּאת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף.

מסכת שבת דף קיט עמוד ב:

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי: כָּל הָעוֹנָה "אָמֵן יְהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא מְבָרַךְ" בְּכֹל כַּחוֹ, קוֹרְעִין לוֹ גִזְרֵי דִינּוֹ, שְׁנַאָמַר: "בְּפִרְוֵעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בְּרַכּוֹ ה'". מַאי טַעְמָא "בְּפִרְוֵעַ פְּרָעוֹת" – מְשׁוּם דְּ"בְרַכּוֹ ה'".

רַבִּי חֲזִיָּא בְּרַ אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילוּ יֵשׁ בּוֹ שְׁמֵיךְ שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה – מוֹחֲלִין לוֹ. כְּתִיב הֵכָא: "בְּפִרְוֵעַ פְּרָעוֹת", וְכִתִּיב הֵתָם: "כִּי פְרוּעַ הוּא".

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: כָּל הָעוֹנָה "אָמֵן" בְּכֹל כַּחוֹ פּוֹתְחִין לוֹ שְׁעָרֵי גֵן עֵדֶן, שְׁנַאָמַר: "פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֵא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֲמוּנִים", אֵל תִּיקְרֵי "שׁוֹמֵר אֲמוּנִים" אֵלָּא: "שׁוֹמֵרִים אֲמֵן".

מַאי "אָמֵן"?

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: "אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן", עֵין שֵׁם.

מסכת שבת דף קיח עמוד ב:

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בְּרַ אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמְּשַׁמֵּר שֶׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ, אֲפִילוּ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כְּדוֹר אֲנוּשׁ – מוֹחֲלִין לוֹ, שְׁנַאָמַר: "אֲשֶׁרִי אֲנוּשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וְגוֹ' מִחֲלָלוֹ". אֵל תִּיקְרֵי "מִחֲלָלוֹ" אֵלָּא: "מִחּוֹל לוֹ".

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אֵלְמָלִי שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁבֶת רֵאשׁוּנָה לֹא שְׁלֻטָּה בְּהֵן אוּמָה וְלִשׁוֹן, שְׁנַאָמַר: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יֵצְאוּ מִן הָעַם לְלִקּוּט", וְכִתִּיב בְּתַרְיָה: "וַיָּבֵא עִמְלָק".

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן – מיד נגאלים, שנאמר: "כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי", וכתב בתריה: "והביאותים אל הר קדשי", עין שם.

מסכת סנהדרין פרק ו משנה ב,

כל המתודה יש לו חלק לעולם הבא וכו' עיין שם

בספר התניא בקונטרס האחרון בסוף פרק ט:

ולהיות מחמת חלישות הדור אין ב"ח בכל אחד ואחד להתענות כראוי לו, לזאת, עצה היעוצה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עונותיו" – "כהלכתו" דייקא, לבן מוטל על כל אחד ואחד להיות בקי ב"הלכתא רבתי לשבתא".

וגם יזהר מאד שלא לשוח שום שיחה בטילה חס ושלום.

בהיות מודעת זאת ליודעי חן, כי בכל המצות יש פנימיות וחיצוניות, וחיצוניות מהשבת – היא שביתה מעשיה גשמית, כמו ששבת ה' מעשות שמים וארץ גשמיים.

ופנימית השבת – היא הכוונה בתפלת השבת ובתלמוד תורה לדבקה בה' אחד, כמו שכתוב: "שבת לה' אלקיך", וזו היא בחינת "זכור".

ובחינת "שמור" בפנימיות – היא השביתה מדיבורים גשמיים, כמו ששבת ה' מיו"ד מאמרות שנבראו בהם שמים וארץ גשמיים, כי זה לעומת זה כו':

[ואם בדורו אמר שהדור חלש מה נגיד בדורינו? ועיין בדבריו באיגרת התשובה

בספר התניא]

מסכת ברכות דף ה עמוד א (למטה וממשיך לעמוד ב):

תני תנא קמיה דרבי יוחנן: כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו – מוחלין לו על כל עונותיו.

אמר ליה רבי יוחנן: בשלמא תורה וגמילות חסדים, דכתיב: "בחסד ואמת יכפר עון".

"חסד" זו גמילות חסדים, שנאמר: "רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד".

"אמת" זו תורה, שנאמר: "אמת קנה ואל תמכר".

אלא "קובר את בניו" מניין?

תנא ליה ההוא סבא, משום רבי שמעון בן יוחאי: אתיא, "עון" "עון". כתיב הכא "בחסד ואמת יכפר עון", וכתיב התם "ומשלם עון אבות אל חיק בניהם". עין שם

מסכת ברכות דף יב עמוד ב:

אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב: כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו. שנאמר: "למען תזכרי ובשתי ולא יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר עשית נאם ה' אלהים".

אמר רבי אלכסנדר ארמי אמר רבי חייא בר אבא: אין החולה עומד מחליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו, שנאמר: "הסלח לכל עונכי הרפא לכל תחלואיכי". עין שם

מסכת שבת דף קה עמוד ב:

שכל הבוכה על אדם בשר מוחלין לו על כל עונותיו בשביל כבוד שעשה ועיין שם, וראינו להביא כאן מספר "אור המאיר" שבו מופיע ספורים וארח חיים של מורנו

ורבינו קדוש קדשים אביר הרועים אבן הראשה הבבא מאיר שלום אביחצירה (סידנא בבא מאיר זע"א) והביאו בסוף הספר הספדים, ושם גם ספד אור ישראל ותפארתו מורנו ורבינו ועטרת ראשנו הראשון לציון מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל וזה מקצת לשונו: בפרשת השבוע נאמר "אחרי מות שני בני אהרן" ידוע מה שנאמר בזהר הקדוש שלכן קוראים ביום הכפורים בפרשת אחרי מות בני שישמעו העם ויצטערו על פטירתם וסלוקם של צדיקים ויתכפרו להם עונותיהם, שכל מי שמצטער על סלוקם של צדיקים ומוריד דמעות עליהם הקב"ה מכריז עליו "וסר עונך וחתאתך תכפר" ולא עוד אלא שלא ימותו בניו בחייו ועליו נאמר (ישעיה נג, י) "יראה זרע יאריך ימים" (זהר הקדוש אחרי מות נז:)

והסבירו המפרשים שהצדיק שנסתלק בעוון הדור הוא קרבן כפרה לכפר על עוונות הדור, והדמעות הן בחינת נסכים למזבח, וכמו שכתבו התוספות (מנחות קי). שמיכאל השר הגדול מקריב נשמותיהם של צדיקים לכפר על ישראל, והרי כל קרבן טעון נסכים לפיכך עלינו להוריד דמעות על סלוקו של הצדיק, עד כאן ועין שם בכל דבריו,

מכל מקום נלמד מדברים אלו שאפשר לבכות על צדיק גם שנפטר לפני אלפי שנים (שהרי כל שנה צריך לבכות על סלוקם של בני אהרן), ולכן באשר אדם קורא הרבה ספורים על איזה צדיק הנהגותיו ודרכיו בקודש וכיוצא, הוא מתחבר לאותו הצדיק וגם קל לו מאוד לבכות על השרפה אשר שרף ה' שזה מיתת הצדיק, ועין עוד בפרק י בענין ספורי צדיקים וכמה תועלת יוכל להשיג על ידי ששומע או קורא ספור או שניים של צדיקים בכל יום

מסכת חגיגה דף ה עמוד א:

אמר רבי חנינא בר פפא: כל העושה דבר ומתחרט בו – מוחלין לו מיד, שנאמר: "ולא יראוני",

הא "יראונג" – מוחלין להם מיד עין שם

מסכת מגלה דף כח עמוד א:

אמר רבא: כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו, שנאמר: "נושא עון ועובר על פשע". למי נושא עון? למי שעובר על פשע. (ועין במסכת ראש השנה בדרף יז סוף עמוד א ותחלת עמוד ב)

מדרש תהלים יח

דבר אחר את דברי השירה הזאת. אמר רבי סימון לא כל מי שהוא אומר שירה אומר. אלא כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה בידוע שמוחלין לו כל עונותיו ונעשה בריה חדשה. וישראל כשנעשה להם נס ואמרו שירה נמחלו כל עונותיהם שנאמר (שמות טו – כב) ויסע משה את ישראל מים סוף. שהסיען מהחטאים שלהם. מים סוף שנאמר (תהלים קו – ז) וימרו על ים בים סוף. ובן את מוצא בימי דבורה וברק שנעשה להם נס ואמרו שירה שנאמר (שופטים ה – א) ותשר דבורה. ומנין שנמחל להם. דסמך בתר שירתא (שם ו – א) ויעשו בני ישראל הרע בעיני ה'. א"ר אבהו בשם רבי אבא בכל מקום כתיב ויספו בני ישראל לעשות הרע. ואחר שירת דבורה כתיב עוד ויעשו בני ישראל. תחלת עשיה והיכן הן מה שעשו לשעבר? אלא מחל להן הקב"ה בשעה שאמרו שירה. ובן את מוצא בדרך שנעשה לו נס ואמר שירה. ומנין שנמחל לו עונותיו. דכתיב בתר הדא שירתא (שמואל ב, כג א) ואלה דברי דוד האחרנים. ואלו הן הראשונים? אלא מלמד שמחל לו הקב"ה לשעבר:

במשנה ברורה נא – יז, וגם זה מובא בבן איש חי הלכות בשנה ראשונה בפרשת ויגש בהלכה יד, ע"ש:

ויאמר שירת הים בשמחה וידמה בדעתו כאלו באותו היום עבר בים והאומר

בְּשִׂמְחָה מוֹחֲלִין לוֹ עוֹנְתָיו

מקדש מלך על ספר הזהר א', דף קנו עמוד ב:

וְלִבְנֵי הָאוֹמֵר "וַיְכַלּוּ" (בְּקִידוּשׁ וּבִתְפִילָּה) מוֹחֲלִין לוֹ כָּל עוֹנְתָיו וְגַם הַשׁוֹמֵר שֶׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ לְחַבֵּר תַּפְאֶרֶת עִם מַלְכוּת [שְׁהוּא הִלְכַת ו'] אִזּוּ מוֹחֲלִין לוֹ בְּשִׁבְתָּ לְבוֹשִׁין דְּכַפְרָה שֶׁהַמַּלְכוּת מְלַבֶּשֶׁת בָּהֶן.

תניא אגרת הקדש פרק טז

ומה גם, "כִּי אָדָם אֵין צָדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב – תָּמִיד – וְלֹא יִחָטָא", וְהַצְדָּקָה מְכַפֶּרֶת וּמְגִינָה מִן הַפּוֹרְעָנוֹת וְכוּ', וְלֹאֵת הִיא רְפוּאָת הַגּוֹף וְנַפְשׁ מִמֶּשׁ, אֲשֶׁר "עוֹר בְּעַד עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ".

בְּשִׁגְם, אָנוּ מְאֲמִינִים בְּנֵי מְאֲמִינִים, כִּי הַצְדָּקָה, אֵינָה רַק הַלּוֹאָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדָבָרְתִּיב: "מְלוּה ה' חוֹנֵן דָּל, וְגִמּוּלוֹ יִשְׁלַם לוֹ" בְּכַפְלָיִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, דְּשִׁכַּר כָּל הַמְצוֹת לִיבָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְבַד מְצָדָקָה, לְפִי שְׁהוּא טוֹב לְבְרִיּוֹת, כְּדָאִיתָא בַּקְדוּשִׁין סוֹף פֶּרֶק קמא.

ראשית חכמה, שער התשובה ד:

במסכת יומא (דף פו ע"ב) אָמַר מַר זוּטְרָא בְּרַ טוֹבִיָּה אָמַר רַב גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה, שְׂאֵפְלוּ יַחֲדֵי עֲשָׂאָה מוֹחֲלִין לוֹ וְלִכְלָל הָעוֹלָם, שְׁנַאָמַר (הוֹשַׁע יד – ה), אָרְפָא מְשׁוּבָתָם. וְלֹא עוֹר אֵלָא שְׁמִבִּיא רְפוּאָה לְעוֹלָם, כְּדָאִמְרִינָן הַתָּם

(דף פו ע"א) אָמַר רַבִּי גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה שְׁמִבִּיאָה רְפוּאָה לְעוֹלָם, שְׁנַאָמַר: (ירמיה ג – כב), שׁוּבוּ בְּנֵים שׁוֹבְבִים אָרְפָא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם, וְאִם יֵשׁ כַּח בְּתִשׁוּבָה מִהֲבִיא רְפוּאָה לְעוֹלָם כָּל שְׁבִין לְעַצְמוֹ שְׁיִבִיא רְפוּאָה לְהִיּוֹתוֹ בְּרִיא שְׁלֵא יִחְלָה. וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַתְּשׁוּבָה הִיא בְּלֹא תַעֲנִית, כְּבָר מְפָרֵשׁ עַל יְדֵי הַנְּבִיא תְּנַאִי הַתְּשׁוּבָה (יואל ב,

יב) בְּכֹל לִבְבְּכֶם בְּצֹם וּבִבְכִי וּבְמִסְפָּד.

קצור בעל הטורים חמש דברים כד – ה :

הנושא אשה מוחלין לו על כל עונותיו:

תניא – באגרת התשובה פרק ח (ובזה יראה האדם כמה חשוב לקים וללמד את הכתוב בספר תמר דבורה)

וְלִבְּנֵי הַיָּג מִדּוֹת הַרְחָמִים מְנַקִּים כָּל הַפְּגָמִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב: "נוֹשֵׂא עוֹן וּפָשַׁע וְנִקָּה", וְשׁוֹב אֵין יְנִיקָה לְהַחִיצוֹנִים וְהַסְטֵרָא אֲחֵרָא.

ועין בזהר בקדוש בפרשת קרח בדף קעח עמוד א: (כתבנו זה כבר לעיל והבנו שוב כי זה גם קשור לכפרה)

(במתוק מדבש בכרך יג בדף רעג עד סוף דף עדר) שְׁעַל יְדֵי מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׂאָדָם עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָהּ וְנִדְהִינוּ שְׂבִכּוֹנַת הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים וְהַמְצׁוֹת וְהַתְּפִלוֹת וְכוּ' מְכוּן בְּזֶה לְגִלוֹת אֶת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הַנֶּעֱלָמַת בְּעוֹלָם שְׂבָלָם יִדְעוּ וְיִרְאוּ, כִּי בְּכֹל מְצוּהָ וּמְצוּהָ עוֹלָם בְּרוּרִים חֲדָשִׁים וְנִמְשָׁכִים מוֹחִין חֲדָשִׁים וְשִׁיגְמְרוּ הַבְּרוּרִים כָּלֵם לְהַתְּבַרֵּר וְיִמְשְׁכוּ כָל הַמוֹחִין יִתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ מִמָּשׁ בְּכֹל הָעוֹלָם כִּלּוֹ בִּידוּעַ לְיִוְדְעֵי חֻכְמַת הַנְּסֵתֵר וְאֵין כָּאֵן הַמְּקוֹם לְהֵאָרִיךְ מְלִבְד שְׂזוּכָה שֶׁה' מְכַנֵּס אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא גַם זוֹכָה לְהַנְּצֵל עַל יְדֵי זֶה מְגִיהֵנָם וְעֵין שָׁם שְׂמִבִּיא שְׂזָה גַם עַל יְדֵי חֲשִׁבוֹן נֶפֶשׁ וּבְעֶסֶק הַתּוֹרָה, וְכֵן עֵין בְּזֶהר הַקְּדוּשׁ בְּפִרְשַׁת וַיֹּשֶׁב בְּדָף קְצֵא סוֹף עֵמוּד א וְעֵמוּד ב (במתוק מדבש דף קל וכו') בְּעֵנֵין חֲשִׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ וּבְעֵנֵין הַתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים הַטּוֹבִים שְׂמְכַפֶּרֶת עַל יִשְׂרָאֵל בְּמְקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַקְּרִבְנוֹת, וְעוֹד...

לקוטי מוהר"ן קס"ט – ב', ועין שם בכל הפרק: (הבנו זה כבר לעיל
והבנו שוב כאן כי זה קשור לכפרה)

ולחמתיק הדין, הוא עלידי שהאדם דן את עצמו, דהינו על כל מה שעושה, ידין
וישפט בעצמו את עצמו על כל דבר, אם כך ראוי לו לעשות, ויפשפש במעשיו
ויתקנם כראוי עלפי דין ומשפט התורה,

ועל ידי זה שהאדם דן ושופט את עצמו, על ידי זה ממתיק ומבטל הדין שלמעלה,
כי בשיש דין למטה, אין דין למעלה (ועין מזה לעיל בסימן טו שגם שם מדבר
במתוק הדין וכפרת העון בדרך הנזכר כאן).

ובן עין בלקוטי מוהר"ן בסימן קנד לארך וכאן נביא המעט, ומשפט הוא מה
שהאדם שופט ודן עצמו על כל דבר ודבר שעושה, טרם שידינו אותו למעלה.
ועלידי מה שהוא בעצמו שופט את עצמו נצול מדין שלמעלה, כי בשיש דין
למטה אין דין למעלה (מדרש רבה בספר דברים פרשת שופטים בפרשה ה).

**שער הכונות ממורינו ורבינו קדש הקדשים האר"י ז"ל בדרף צ עמודא
ג בדרוש ראש השנה:**

מביא שאם יתענה אדם בימים שאפשר להתענות, בימים שבין ראש השנה ליום
הכפורים (חויז משבת וערב יום הכפורים שביום זה חיב לאכל שיוכל לצום בלילה
ויש עוד טעמים) ויעשה בהם תשובה גמורה, כל יום מהם מכפר על כל העונות
שחטא כל ימיו ביום שביוצא בו, כלומר אם צם יום ראשון בימים קדושים אלו
ועשה תשובה גמורה בנ"ל אז מתכפר לו כל העברות שעשה האיש ההוא בכל
ימי ראשון של כל ימי חייו ואם צם ועשה תשובה כל הימים הרי שהתכפרו לו כל
עונותיו שעשה כל חייו ממש ועין שם

מורה באצבע קיב:

אם מאכל אחד מתוק לחכו וערב עליו והן בעודנו נהנה ממנו מושך ידו לסגף עצמו נחשב לו כקרבן ומזבח כפרה: (דהינו באמצע שאוכל הדבר הערב ההוא פורש ממנו לסגף עצמו)

לקוטי עצות בערך דבור:

דבור – גדל פחו לטוב, וכן להפך ח"ו

- א. על־ידי דברים בטלים ולשון הרע בא עניות, ועל־ידי צדקה לתלמיד חכם מתקנים זאת וזוכין לעשירות: (לק"א סי' ד' אות ח')
- ב. על־ידי שמדברים בהתורה בדבורים, מאיר לו הדבור לכל המקומות שצריך לעשות תשובה, עד שזוכה לתשובה שלמה. ועל־ידי זה זוכה לבוא לתבונות התורה לעמקא ועין תלמוד תורה אות י' וי"א [לק"א סי' י"א אות א')
- ג. על־ידי שלמות לשון הקדש, דהינו על ידי קדשת הדבור, שמרבה לדבר דבורי תורה ותפלה ותחנות ובקשות ושיחות בינו לבין קונו, ונזהר מדבורים פגומים שהם לשון הרע ושקרים וכו', על־ידי זה זוכין לתקון הברית. וכן להפך, על־ידי תקון הברית זוכין לשלמות לשון הקדש: (לק"א סי' י"ט אות ג')
- ד. דבור שאינו נשמע ונתקבל אינו נקרא דבור כלל. ותקון הדבור שיהיה נשמע ונתקבל הוא על־ידי השבח שמשבחין את הצדיקים אמתים. וזה הוא תקון הכללי להדבור: (לק"א סי' כ"ט אות א' ב' י') (באפן שזה שמשבח את הצדיקים מתקן את העברות שפגם בפיו, ולכן ישבחם תמיד ויתן תארים כי ראויים הם לזה ועוד שמכפר לך ועין מה שהבאנו מהגמרא בערכין)

מסכת ערכין בדף טו עמוד ב:

אמר רב חסדא אמר מר עקבא כל המספר לשון הרע אומר הקב"ה [לשר של] גיהנם אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה נדוננו שנאמר (תהלים קכ, ד) "חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים", אין חץ אלא לשון שנאמר (ירמיהו ט, ז) "חץ שחוט לשונם מרמה דבר", ואין גבור אלא הקב"ה שנאמר (ישעיהו מב, יג) "ה' בגבור יצא גחלי רתמים", הינו גיהנם, אמר רבי חמא בר' חנינא מה תקנתו של מספר לשון הרע? אם תלמיד חכם הוא יעסק בתורה שנה" (משלי טו, ד) "מרפא לשון עץ חיים", ואין לשון אלא לשון הרע שנאמר "חץ שחוט לשונם", ואין עץ אלא תורה שנאמר (משלי ג, יח) "עץ חיים היא למחזיקים בה", ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו שנאמר (משלי טו, ד) "וסלף בה שבר רוח", רבי אחא ברבי חנינא אומר ספר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוח הקדש שנאמר (תהלים יב, ד) "יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות", אלא מה תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע? אם תלמיד חכם הוא יעסק בתורה ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו שנאמר "וסלף בה שבר רוח", תנא דבי רבי ישמעאל כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד שלש עברות עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים, כתיב הכא "לשון מדברת גדולות" וכתיב בעבודת כוכבים (שמות לב, לא) "אנא חטא העם הזה חטאה גדלה", בגלוי עריות כתיב (בראשית לט, ט) "ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת", בשפיכות דמים כתיב (בראשית ד, יג) "גדול עוני מנשוא", ועין שם לארך

מביא מורנו ורבינו עטרת ראשנו הרב מרדכי אליהו בהלכות שבת:

בהכנות לשבת (וכך מביאים ספרי הלכות רבים) משם רבינו קדש הקדשים מר"ן האר"י ז"ל, שצריך אדם לטרח הרבה לכבוד שבת עד כדי שיזיע, משום שהזעה שאדם מזיע בקיום המצוות, ובעקר בצרכי שבת, היא סגלה למחיקת העוונות, בדומה לדמעות שמזיל על עונותיו. ועין שערי תשובה (סי' ר"ן ס"ק ב') בשם

הָאָר"י סֵפֶר בְּנוֹת יֶשֶׁן (מחברת הקדש ריש הספר) וז"ל: בְּעָרֵב שַׁבַּת תִּכְיֶין הַבַּל וְהִזְיַע שְׂאָדָם מִזִּיעַ בְּצַרְכֵי שַׁבַּת בַּסּ הַקַּב"ה מוֹחֵק כָּל עוֹנֵתָיו כְּמוֹ הַדְּמָעָה לְכֵן צְרִיךְ לְהִטְרִיחַ הַרְבֵּה בְּשִׁבִיל כְּבוֹד שַׁבַּת, מְשַׁנֵּת חֲסִידִים (מסכת התשובה פרק י' משנה י"ב) וז"ל: "וּלְתַקֵּן עוֹן הַקָּרִי מוֹעִיל הַזְעָה אֲשֶׁר יִזְיַע בְּעִשְׂיֵת הַמְצוֹת כְּגוֹן מְצָה שֶׁל מְצָה וּנְשִׂאוֹת הָאָרוֹן בְּפֶתֶף לְקַבֵּר הַמֵּת וְהַדּוּמָה לָהּ" בא"ח (ש"ש לך-לך סעי' ג'-ד') בשם ס' הכונות, כה"ח (סי' ר"נ ס"ק ה').

מסכת ברכות בדף ז עמוד א:

וְעוֹד אָמַר ר' יוֹחָנָן מְשוּם ר' יוֹסִי: טוֹבָה מְרֻדוֹת [ויסורים, חרטה] אַחַת בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מִכְּמָה מְלָקוּיֹת (שְׁמַלְקִים אוֹתוֹ אַחֲרַיִם, כְּאֲשֶׁר אִינוּ חָשׁ בְּלִבּוֹ אֶת הַדְּבָרִים. וְרֵאִיָּה לְדַבֵּר מִדְּבָרֵי הַנְּבִיא), שְׁנֵאֲמַר: "וְרִדְפָה אֶת מְאֵהֶיָּה וְלֹא תִשָּׁג אֶתֶם וּבִקְשַׁתֶּם וְלֹא תִמְצָא וְאִמְרָה אֵלֶיָּה וְאִשֵּׁי הָרֵאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזּוּ מֵעַתָּה" (הושע ב, ט), – וּמוֹעִיל הַדְּבָר יוֹתֵר מִכְּמָה עוֹנֵשִׁים הַכְּתוּבִים בְּפֶרֶק זֶה – בְּפִסְוִקִים יא-טו. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר וְהוֹסִיף, שְׁמֵן הַכְּתוּבִים נִרְאֶה שְׁמֵרֻדוֹת שְׁבִלֵב טוֹבָה] יוֹתֵר מִמְּאָה מְלָקוּיֹת, שְׁנֵאֲמַר: "תַּחַת גְּעָרָה כְּמִבִּין מֵהַכּוֹת כְּסִיל מְאָה" (משלי יז, י) עַד כָּאֵן לְשׁוֹנֵם, וְעַיִן שֶׁם בְּכֵן יְהוֹיָדָע שְׁמַבִּיא שְׁזָה הַמְרֻדוֹת בְּלִבּוֹ בְּאֵה דוֹקָא בְּתִשׁוּבָה אֲמַתִּית עַיִן שֶׁם וְעַיִן גַּם בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת בְּאַרְחַת חַיִּים, הַלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שְׁחֵרִית, ג'.

עין במסכת מנחות דף צז עמוד א

(יחזקאל מא, כב) הַמְזַבֵּחַ עַץ שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת גְּבוּהַ וְאָרְפוֹ שְׁתַּיִם אַמּוֹת וּמִקְצְעוֹתָיו לוֹ וְאָרְפוֹ וְקִרְתָּיו עַץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'.
פָּתַח בְּמִזְבֵּחַ וְסִיִּם בְּשְׁלַחַן.

ר' יוֹחָנָן ור' אֶלְעָזָר דְּאָמְרֵי תַרְוִיָּהוּ: בְּזִמְן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם – מִזְבֵּחַ מְכַפֵּר עַל

אָדָם, וְעִבְשׁוּ שְׂאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם – שְׁלַחְנוּ שֶׁל אָדָם מִכֶּפֶר עָלֵינוּ. וְעַיִן בָּזָה
לְאַרְךָ לְלַמֵּד הַלְכוֹת סְעוּדָה

מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב:

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אַרְבַּעַה דְּבָרִים מְקַרְעִין גְּזֵר דֵּינוּ שֶׁל אָדָם, אֱלוּ הֵן: צְדָקָה, צְעָקָה,
שִׁינוּי הַשֵּׁם, וְשִׁינוּי מַעֲשֵׂה. צְדָקָה, דְּכַתִּיב: "וּצְדָקָה תַצִּיל מַמּוֹת". צְעָקָה, דְּכַתִּיב:
"וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה' בְּצַר לָהֶם וּמִמְצוּקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם". שִׁינוּי הַשֵּׁם, דְּכַתִּיב: "שְׂרֵי אֲשַׁתְּךָ
לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרֵי כִי שָׂרָה שְׁמָהּ", וְכַתִּיב: "וּבִרְכָתִי אוֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה
לְךָ בֵּן". שִׁינוּי מַעֲשֵׂה, דְּכַתִּיב: "וַיִּרְא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם", וְכַתִּיב: "וַיִּנְחַם
הָאֱלֹהִים עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דָּבַר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה". וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: אַף שִׁינוּי
מָקוֹם, דְּכַתִּיב: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ", וְהִדְר: "וַאֲעֲשֶׂךָ לְגוֹי גְּדוֹל".
(וּבְרוּר שְׂאִסוּר לְשָׁנוֹת אֶת הַשֵּׁם עַל דַּעַת עֲצָמוֹ – עָשָׂה לְךָ רַב)

ועין במסכת בבא בתרא בדף י עמוד א:

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסִי כֹל צְדָקָה וְחֶסֶד שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּעוֹלָם הַזֶּה
שְׁלוֹם גְּדוֹל וּפְרִקְלִיטִין גְּדוֹלִין בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶן שְׁבַשְׁמִים שְׁנֵאמַר כֹּה אָמַר ה'
אֵל תָּבֵא בֵּית מְרוֹחַ וְאֵל תֵּלֵךְ לְסִפּוּד וְאֵל תִּנְד לָהֶם כִּי אֶסְפְּתִי אֶת שְׁלוֹמִי מֵאֵת
הָעַם הַזֶּה וְגו' [אֵת] הַחֶסֶד וְאֵת הַרְחֻמִּים חֶסֶד זֶה גְּמִילוֹת חֶסֶדִים רְחֻמִּים זֶה צְדָקָה
תַּנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר גְּדוֹלָה צְדָקָה שְׁמִקְרָבֵת אֶת הַגְּאוּלָּה שְׁנֵאמַר כֹּה אָמַר
ה' שְׁמְרוּ מִשְׁפָּט וְעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוּבָה יִשׁוּעָתִי לְבָא וְצְדָקָתִי לְהַגְלוֹת הוּא הָיָה
אוֹמַר עֲשֶׂה דְּבָרִים קָשִׁים נִבְרָאוּ בְּעוֹלָם הַר קָשָׁה בְּרָזַל מְחַתְכוּ, בְּרָזַל קָשָׁה אוֹר
מִפְּעָפְעוּ, אוֹר קָשָׁה מִים מְכַבֵּין אוֹתוֹ, מִים קָשִׁים עֲבִים סוּבְלִים אוֹתוֹ, עֲבִים קָשִׁים
רוּחַ מְפֹרֶתֶת, רוּחַ קָשָׁה גּוֹף סוּבְלוֹ, גּוֹף קָשָׁה פֶּתַח שׁוֹבְרוֹ, פֶּתַח קָשָׁה זַיִן מְפִיגוֹ, זַיִן
קָשָׁה שִׁינָה מְפַכְחֶת, וּמִיתָה קָשָׁה מְכוּלָם וְצְדָקָה מְצַלֶּת מִן הַמִּיתָה דְּכַתִּיב וְצְדָקָה

תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו ונאם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו בן אדם נותן פרוטה לעני זכה ומקבל פני שכינה שנאמר אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקין תמונתך רבי אלעזר יחיב (נתן) פרוטה לעני והדר מצלי (ואחר כך התפלל)

מסכת מנחות דף קי עמוד א:

אמר ריש לקיש מאי דכתיב (ויקרא ז, לז) זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם, כל העוסק בתורה באלו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעלה למנחה, עלה ומנחה מפעי לה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ויקרא ו, יח) זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת באלו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם באלו הקריב אשם פרוש: מביאים שלש דעות חז"ל:

ריש לקיש: כל העוסק בתורה באלו הקריב קרבן

רבא: לומד מהאות ל' – ל' עולה ל' מנחה, ואמר שכל הלומד תורה לא צריך להקריב וכו' עין שם

רבי יצחק: דוקא שלומד על הקרבנות נחשב לו באלו הקריב, דהינו לומד על העולה נחשב באלו הקריב עולה וכו',

באפן מה קרבנות מכפרים אף לומד התורה בהם מכפר, והחי יתן אל לבו שיראה איזה עברות בהם חטא ואיזה קרבן היה צריך להביא אלו בית המקדש היה קיים ועשה תשובה וילמד יותר על הפגם שפגם שפכה תתעורר נפשו ביותר לגדל הפגם ואחר כך ילמד על אותו קרבן שהיה צריך להביא אילו היה בית המקדש

קִים ויכּוּן שְׁמִקְרִיב קִרְבָּן עֲכָשׁוּ מִמָּשׁ בְּזִמְן לְמוֹדוֹ וְה' לֹא יִמְנַע הַטּוֹב (והבט נא וראה מה כתב הבן איש חי על כח המחשבה בפיסקא הבאה)

מביא הבן איש חי הלכות בשנה שניה בפרשת בא :

וְזֶה לְשׁוֹן קִדְשׁוֹ, וְלִכֵּן יֵשׁ לְמַחְשָׁבָה תֵּאָר "בְּכוֹר" כִּי הִיא רֵאשִׁית בְּכָל דְּבָר וּדְבָר (זהר ויקרא ה). גַּם יְדוּעַ שְׁעַל יְדֵי הַמַּחְשָׁבָה יִהְיֶה הָאָדָם נִפְטָר מִחַיִּיב כָּל רַמ"ח עֲשׂוּה, דְּאָף עַל פִּי שֵׁישׁ כַּמָּה מִצְוֹת מִן רַמ"ח שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְאָדָם לְקִים בְּפַעַל – הִנֵּה הוּא נְשָׁלֵם בְּזֶה עַל יְדֵי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה (מסכת קדושין מ). (וְאִם חָשַׁב אָדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנַס וְלֹא עֲשָׂאָהּ, מַעֲלָה עָלָיו הַכֶּתוּב כְּאִלּוֹ עֲשָׂאָה) מִסַּכַּת בְּרִכּוֹת ו'. (עַד כָּאן, וְעֵינֵי שָׁם בְּכָל דְּבָרָיו הַנִּפְלְאִים, וְהִנֵּה תֵן לְחֶכֶם וְיוֹסִיף מִצְוֹת כִּי הִנֵּה יֵשׁ מִצְוֹת שְׂאֵין אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְקִים בְּפַעַל אִם זֶה מִצְוָה שְׁשִׁיבֶת לְכֹהֵן אוֹ לְלוֹי, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה יֵשׁ הֶרְבֵּה הַלְכוֹת שְׁלֹא כָּל אֶחָד יְכוּל לְקִים אוֹתָם בְּפַעַל וְהִנֵּה עַל כָּל מִצְוָה שְׁלֹא יְכוּל לְקִים יְכוּל לְלַמֵּד עָלֶיהָ כַּמָּה שֶׁהוּא יְכוּל וַיְכּוּן בְּמַחְשָׁבָה כְּאִלּוֹ הוּא הוֹלֵךְ וּמְקִים אֶת הַמִּצְוָה בְּפַעַל בְּשִׂמְחָה וְהֶאֱהָבָה וּדְבִקוּת, וְכִכָּה נֹכַח לְקִים כָּל הַמִּצְוֹת מִמָּשׁ אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חֲלָקְנוּ,

וְהִנֵּה לְעֵיל גַּם הִבֵּאנוּ מִדְּבָרָיו בְּעֵנֵי אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל שְׁגַם בְּזֶה נִחְשָׁב לוֹ שְׁקִים כָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה עֵינֵי שָׁם

ועין מה שכתב רבינו נחמן הקדוש אור ישראל בלקוטי מהרן תורה ד' "אנכי"

וְעוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם הֵם עַל עֲצֻמוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (יחזקאל ל"ב:כ"ז): וְתָהִי עוֹנוֹתָם חֲקוּקָה עַל עֲצֻמוֹתָם, וְכָל עֲבָרָה יֵשׁ לָהּ צָרוּף אוֹתֵיּוֹת. וְכִשְׁעֵבֶר אֵיזָה עֲבָרָה, אֵזִי נִחְקַק צָרוּף רַע עַל עֲצֻמוֹתָיו, וְעַל־יְדִיזָה מְכַנִּים בְּחִינַת הַדְּבֹר שֶׁל הֶלְאוּ הִזָּה שְׁעֵבֶר בְּתוֹךְ הַטְּמָאָה, הֵינּוּ שְׁמִכְנִים בְּחִינַת מְלָכוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת דְּבָר אֶחָד לְדוֹר, הוּא

מכניס אותה בתוך העפוס, ונותן להם ממשלה.

למשל, אם עבר על דבור של הלאו לא יהיה לך, אזי מחריב הצרוף הטוב של הדבור ובונה צרוף רע, ונחקק הצרוף הזה על עצמותיו ונוקם בו, כמו שכתוב (ירמיהו ה':כ"ה): עונותיכם הטו אלה. וכתוב (תהילים ל"ד:כ"ב): תמותת רשע רעה,

ועל ידי ודוי דברים יוצא מעצמותיו האותיות החקוקים עליהם, ונעשה מהם הדבור של הודוי, כי הדבור יוצא מעצמותיו, כמו שכתוב (שם לה): כל עצמתי תאמרנה; ומחריב הבנין והצרוף הרע, ובונה מהם מלכות דקדשה.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה ז): בשעה שהלכו ישראל במדבר, היו עצמותיו של יהודה מגלגלין, עד שאמר משה: שמע ה' קול יהודה – שבקש משה מהקדוש ברוך הוא, שיזכר ליהודה הודוי שהתנודה, וכן הוי ליה. וזה דוקא עצמותיו היו מגלגלין, על שם ותהי עונותם חקוקה על עצמותם, ועל ידי הודוי נתתקנו, ועלו כל חד לדוכתה, ויהודה זה בחינת מלכות; רמז, שבחינת מלכות נתתקן על ידי ודוי דברים,

וזה נעשה על ידי משה, שזכר משה הודוי, כי כן צריך, שיהיה הודוי לפני תלמיד חכם, וכל תלמיד חכם הוא בחינת משה, כמו שאמרו: משה, שפיר קאמרת. ובזה שזכר משה הודוי, נעשה באלו התנודה עכשו לפני משה, ועל ידי זה נתתקן בחינת מלכות, ונחרב הצרוף הרע שנחקק על עצמותיו, (עד כאן ועין שם לארך)

דברי בעל ספר הברית מאמר יב פ"א

וזה אשר תעשה, תעסק בתשובה כל ימין לרבות הלילות כמו שאמר דוד "וחטאתי נגדי תמיד", תתנודא קדם שכובה וקדם כל אכילה, ולא תאמר בכך עשיתי תשובה מה שיש בו די והותר, אבל אל תאמין בעצמך, ושוב יום אחד לפני מיתתך שכן דרך כל המומתים מתנודים, ואין אתה יודע יום מותך לכן יהיו

כָּל יָמֶיךָ בְּתִשׁוּבָה, וְאֵין הַכּוֹנֵה לְעֶסֶק בְּתַעֲנוּיֹת וְסִגּוּפִים תָּמִיד, כִּי זֶה אֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא פְּעַם רֵאשׁוֹן, וְאַף בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹן אִם יוֹדֵעַ בְּעֵצְמוֹ שְׂיִזְיֵק לְגוּפוֹ לֹא יִסְגֹּף יוֹתֵר מִכּחוֹ וְכוּ', אֲבָל הַכּוֹנֵה בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ לְהִתְנַדֵּחַ וּלְהִתְחַרֵּט מְאֹד עַל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּנַאֲמַר "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה'", וְלִהְצַטֵּעַר עֲלֵיהֶם כָּל יָמָיו, וּבְפֶרֶט מִי שֶׁתּוֹרַתוֹ אוֹמַנְתּוֹ וַיּוֹדֵעַ דַּעַת עֲלִיוֹן, כִּדְאִיתָא בְּסֵפֶר חֲרָדִים (פֶּרֶק ד' בַּמִּצּוֹת תִּשׁוּבָה) וְכוּ' וְכוּ'.

וְאִם תִּרְצֶה שֶׁתִּשׁוּבָתְךָ תִּהְיֶה מְקַבֵּלֶת בְּלֵי סִפְקָא, בְּנִי לְדַבְרֵי הַקְּשִׁיבָה, שְׁלַח נָא יָדְךָ וְאַחֲזוּ בְּחַמְשָׁה דְּבָרִים שְׂזָכְרוּ חַז"ל מֵעֲתִיקֵי הַשְּׁמוּעָה, וְאֵלוֹ הֵם:

א) תִּהְיֶה עוֹנֶה אִמֵּן יֵהֵא שְׁמָה רַבָּא בְּכָל כּוּחְךָ וּבְכָל כּוֹנֵתְךָ כְּאֲשֶׁר אָמְרוּ בְּפֶרֶק כָּל כְּתָבֵי (שֶׁבַת דף קיט ע"ב) כָּל הָעוֹנֶה אִמֵּן יֵהֵא שְׁמָה רַבָּא בְּכָל כּחוֹ קוֹרְעִים לוֹ גִּזְרֵי דִּינּוֹ, וְאֶפְלוּ יֵשׁ בּוֹ שְׂמִיץ עֲבוּדָה זָרָה מוֹחֲלִים לוֹ וּפּוֹתְחִים לוֹ שְׁעָרֵי גֵן עֵדֶן, וּבְפִסְקֵיקָתָא אָמְרוּ שְׂמִיבְטֵל כָּל גְּזֵרוֹת קִשּׁוֹת, וּבְזִהָר פְּרָשַׁת נֹחַ אָמְרוּ כְּשִׁישְׂרָאֵל עוֹנִים אִמֵּן יֵהֵא שְׁמָה רַבָּה, הַקַּב"ה מִתְמַלֵּא רַחֲמִים וְחָס עַל כָּלָם עַכ"ל, וְכוּ' וְכוּ' וְצָרִיךְ לְהִזְהָר לְעֵנוֹת אִמֵּן אַחַר בְּרַבַּת פּוֹרֵשׁ סִבַּת שְׁלוֹם עֲלֵינוּ, בְּשִׁבְתוֹת וַיּוֹם טוֹב, כִּי רַב הָעוֹלָם רְגִילִים לְצַעֲקַת תְּכַף "וְשִׁמְרוּ" אוֹ "וַיִּדְבֵּר מִשָּׁה" אוֹ "תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ" אוֹ "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה", וְשׁוֹכְחִים לְעֵנוֹת אִמֵּן מִקִּדְּם עַל בְּרַבַּת פּוֹרֵשׁ סִבַּת שְׁלוֹם.

וְכֵן צָרִיךְ לְהִזְהָר מְאֹד לְעֵנוֹת אִמֵּן עַל בְּרַבַּת הַמַּחְזִיר שְׂכִינְתּוֹ לְצִיּוֹן, מִפְּנֵי שֶׁרַב הַצְּבוּר רְגִילִים לְהִשְׁתַּהוֹת תְּכַף וְלְצַעֲקוֹת מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וְשׁוֹכְחִים לְעֵנוֹת אִמֵּן מִקִּדְּם וְכוּ' וְכוּ'

ב) תִּהְיֶה זְרִיז בְּשִׁמִּירַת שֶׁבַת מְאֹד, כְּאֲשֶׁר אָמְרוּ חַז"ל (בַּמִּסְכָּת שֶׁבַת דף קיח עמוד ב) כָּל הַמְּשַׁמֵּר שֶׁבַת כְּהִלְכָתָהּ אֶפְלוּ עוֹבֵד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים כְּדוֹר אֲנוֹשׁ מוֹחֲלִין לוֹ, וְאָמְרוּ שֵׁם כִּי שְׁנֵי הַמְּלָאכִים הַמְּלוּיִן לוֹ לְאָדָם מְנִיחִים יְדִיהֶם עַל רֵאשׁוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ, וְסָר עוֹנֵךְ וְחֻטְאֲתְךָ תִּכְפֹּר.

ג) שתאמר שירת הים בכל יום בכונה ובקול נעים ובשמחה באשר אמרו חז"ל (ילקוט"ש פר' שופטים רמז ס) בתיב "ויסע משה את ישראל מים סוף" הסעם מעונותיהם, שנמחל להם.

ד) תהיה מעביר על מדותיך באשר אמרו בפרק קמא דראש השנה (בדף יז ע"א), כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר "נשא עון ועבר על פשע",

[פרוש] למי נושא עון? למי שעובר על פשעו!

ה) תשמע בחשק דברי החכם הדורש ביראת ה' ובמוסר השכל ודברי אגדה עוד דבר שמסגל לזה והוא שתתבודד לפעמים בחדר מיוחד ותשא למרום עיניך ותתחרט על עונותיך ותדבק מחשבתך בו בחשק, ותוכיח את עצמך ותתעורר לאהבה את ה' אלהיך וליראה אותו ואם אתה עושה כן יאר ה' פניו אליך ויקבל תשובתך באהבה וברצון.

ואם נוקשת [נלבדת] בפריתות, עשה זאת בני והנצל, [מביא שצריך לעסק בתורה 24 שעות ברצף ובזה נצל מפרת אחד אבל דברי האריז"ל הוא שצריך לעסק בתורה רק כל הלילה ובזה נצל מפרת אחת ולכן נביא את דברי רבנו האר"י] יש לעשות תקון ברת כמ"ש בש' רזה"ק דף ט' כי מי שנעור כל הלילה ולא ישן כלל ועוסק בתורה כל אותה הלילה יהיה נפטר מענש ברת אחד אם נתחייב ח"ו וכל לילה אחד פוטר ברת אחד עכ"ל (ועין כף החיים של"ד: קמ"ג),

ואם נלבדת במיתת בית דין אחר התשובה הנכונה והחרטה המחלטת, חטאתיך בצדקה פרוק ועונתיך ברחמיך על העניים, כי צדקה תציל ממות ומתן בסתר יכפה אף, ושך חמת מלך מלאכי מות, אמנם הרשעים אשר ידם פתוחה ונותנים צדקה לרוב וסומכים על זה ועושים מעשה זמרי וגזלים וחומסים, עליהם נאמר "לא יועילו אוצרות רשע", ואם תקעת לזר כפיך וגזלת וגנבת ויש אתך שלמת רעך, תשיבנו לו בטרם כל, אח"כ תבקש בפרה מאת ה', ואם לא תמצא ידך די

השיב לו, תתחנן לו ותבקש ממנו שימחל לך, ותקבל על עצמך להשיב לו בעת שתוכל לשלם.

ואם שלחת ידך אחרי רבים לרעות, לאסוף ולכנוס בחמס וגנבות מיחידים רבים או מקפת הקהל ורעת האדם רבה עליך ולא תדע למי תשיב, תעשה צרכי רבים ותבנה ותכונן בתי כנסיות ובתי מדרשות או תתן ספרים לצרכי רבים וכדומה לשאר צרכי רבים, שלח לחמיך על פני המים לעשות גשרים ולתקן דרכים, ואם לא תשיג ידך די זה את כל בשרון המעשה אשר ימצא ידך לעשות – עשה, והנשארים הצטער עליהם ותתחרט ותבקש מאת ה' שישיפיע לך כדי שתוכל לתקן את אשר עיוותת, ורחמנא לבא בעי, ואל נושא יסלח.

ואם יהיה העון כמה שנאמר בו "לא ינקה" בשבועת שוא ואשת איש, לא ינקב עצמו לקבל עליו סגופים כפי יכלתו, לא יותר מיכלתו, והמעט שעשה לעצמו חושב לו הקב"ה רב מאוד, כנאמר "כי לא ענה מלבו ויגה בני איש" ואמרו חז"ל הקב"ה הגה לאיש רשע על כי לא ענה [דחה] מלבו ומעצמו, אבל אם ענה עצמו ברצונו אפלו בדבר מועט נפטר מענש רב.

ואם חרשת על רעך רעה, או נוקשת באמרי פיך ודברת עליו לשון הרע, או צערת אותו או חרפת אותו או הוצאת עליו שם רע והלבנת פניו, אלו עברות רעים וחטאים לה' מאוד, ומהם שמאבד חלקו לעולם הבא על ידם כמו הלבנת פנים, ומהם שקול בעבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, והוא לשון הרע, לכן בטרום כל צריך שתרצה את חברך ולבקש ממנו מחילה עד אשר תשוב חמת אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו וימחל לך בלבב שלם, ואח"כ תעשה תשובה לה' כראוי והוא רחום יכפר.

ונפש כי תחטא בדבר שצריך קרבן, אם קרבנו אם חטאת ואשם או זבח ומנחה ונספיהם, והיה כי יאשם לאחת מאלה, והתודה אשר חטא עליה והביא דגמתו בדדמי לו (בדומה לו), הנהוג בזמן הזה ג"כ והן הן הדברים שאמרו חז"ל עליהם כאלו הקריב קרבן, כאלו מנסך על גבי המזבח, ושאר "כאלו" אשר יגידו חכמי

בתלמוד ובמדרש, ואם אין ידו משגת לזה ישלם פרים שפתיו וכו', ואם אינו בר אוריין יאמר אותן הפרשיות ומעמדות, ותהלות לדוד, וכפר עליו ונסלח לו וכו'.

עד כאן לשונו והרוצה להחכים ולהוסיף קדשה ילמד בספר הברית הנ"ל כל מאמר יב

מסילת ישרים פרק יט

ואמרו עוד (שבת קנ"א): ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים.

וזה פשוט, כי הקב"ה מודד מדה בנגד מדה, ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות, גם הוא בדינו ירחמוהו וימחלו לו עונותיו בחסד, שהרי מחילה זו דין הוא, כיון שהיא מדה בנגד מדתו, והוא מה שאמרו ז"ל (ר"ה י"ז): למי נושא עון למי שעובר על פשע.

ומי שאינו רוצה להעביר על מדותיו, או אינו רוצה לגמל חסד, הנה הדין נותן שגם עמו לא יעשו אלא שורת הדין, ראה עתה מי הוא זה ואיזה הוא שיוכל לעמד אם הקב"ה עושה עמו שורת הדין, ודוד המלך מתפלל ואומר (תהלים קמ"ב): ואל תבוא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי.

אמנם העושה חסד יקבל חסד, וככל מה שירבה לעשות כך ירבה לקבל, ודוד היה מתפלל במדתו זאת הטובה שאפלו לשונאיו היה משתדל להיטיב, זהו מה שכתוב (שם ל"ח): ואני בחלותם לבושי שק עניתי בצום נפשי. ואמר (שם ז): אם גמלתי שולמי רע וגו'.

ובכלל הענין הזה שלא לצער לשום בריה אפלו בעלי חיים ולרחם ולחוס עליהם, וכן הוא אומר (משלי יב, י): יודע צדיק נפש בהמתו, וכבר יש שסוברים (ב"מ

ל"ב): צער בעלי חיים דאורייתא, ועל כל פנים דרבנן.

בללו של דבר הרחמנות וההטבה צריך שתהיה תקוע בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות, ולא לגרם להם שום צער וכו'.

וכאן ראינו להביא את דברי מאור ישראל אביר הרועים קדוש בקדשה אבן הראשה גזע ישישים אראלים ותרשישים גברא דלביש מדה, רבין חסידא, אדם פטדה, חמודה, קנמון יקידה, קדוש היה מרחם, דן דין אמת לאמתה, מלמד שהלכה כמותו, אשרי יולדתו מורנו ורבינו המהרח"ו תלמיד האר"י הקדוש בענין התשובה בשער הפסוקים בתהלים על הפסוק "אהללה ה' בחיי אומרה לאלהי בעודי" ושם נותן אזהרה לכל אדם שלא יתעצל מלעשות תשובה בעוד הוא חי ואל יסמך על זה שיחזור בגלגול ואז יתקן, כי אם כך יחשב וימות בלא תשובה, הנה תצא רוחו ישב לאדמתו, וביום ההוא הידוע של יום הדין, אבדו עשתנתיו שחשב, והוא ימות בלי תשובה, ואוי לו אוי לנפשו, לכן אשרי שאל יעקב בעזרו כמו שכתבו חז"ל (יומא לח עמוד ב) בא לטהר מסייעין אותו, ואפלו אם יהיו בנפשו כמה מומין, פסח או עור כל מום רע, ה' ירפא אותו וכו' עיין שם על דבריו ועוד ידע ממה שכתב בשער הפסוקים על ספר איוב בפרוש הפסוק "קול פחדים באזניו בשלום שודד יבואנו" ומסביר שם שכל הפחדים שיש לאדם זה מחמת העונות ושללא שב עליהם בתשובה, ולכן אפלו אדם שהכל בסדר אצלו בריאות פרנסה וכו' עדין יש לו פחדים זה בגלל הענין הזה ועיין שם

ועוד תראה מה שכתב שם על ספר דניאל בפרוש הפסוק "בכל צדקותיך וגו' פי בחטאינו ובעונות אבותינו" וזה לשונו שם, אמרו חז"ל (שבת נה עמוד א) אין מיתה בלא חטא וכו' רצו לומר כי אפלו בסבת העונות שהם בשוגג, הנקרא חטא, ימות האדם. ונמצא, כי העונות שהם במזיד, והפשעים, נשארם לבניו אחריו, והם יקבלוהו היסורין לזה. וכמו שכתוב פקד עון אבות על בנים. וזה סוד פסוק אבותינו חטאו ואינם, אבל אנחנו בניהם, עונותיהם שהם במזיד, סבלנו. ולכן בעון כתיב

פקד בנזכר. אבל בחטא כתיב לא יומת אבות על בנים, איש בחטאו יומת. פרוש:
כי ביון שהאיש עצמו יומת בחטאו, אם כן לא יומתו בנים בחטא אביהם, אבל
בעון אביהם יומתו, כמה"ש "פקד עון אבות על בנים". ובזה נתיישבו אלו הפסוקים
החולקים זה עם זה וכו' וכו' ועין שם לארך

והנה ידע המשכיל ויבין המבין שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים,
כי אין עוד מלבדו "אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח, אם אסק שמים שם אתה
ואציעה שאול הנדך" (תהלים פרק קלט פסוקים ז-ח)

עשה תשובה וימינו פשוטה לקבל שבים והצל תציל את עצמך ובניך בעולם הזה
והבא אשרי הזוכה

שפך אמרו במסכת סנהדרין פרק ו משנה ב, שכל המתודה יש לו חלק לעולם
הבא וכו' עין שם

אחרי כל העצות הכבירים האלו אי אפשר שלא להביא דברי בעל התניא ועוד
בענין כפרת עונות וכרתות כשתראה תקונים שכתב רבינו האר"י ובעל הרוקח
ועוד... לא ישאר ממנו מאמה, מכל מקום ראה בספר התניא באגרת

התשובה ובבאור הרבי הצדיק והחסיד והקדוש וכל הבנויים יאמרו והמה לא
יספיקו לתארו האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון (הרבי מלובביץ) ומה הם
כתבו על התעניות וסגופים, ענינם ותועלתם ולדורנו אנו איך להתנהג, מכל
מקום המסקנה לנושא החשוב ביותר הוא שהתעניות לא מונעות כלל וכלל את
התשובה והם רק לתוספת תשובה במקום הקרבנות ועין שם לארך, ואף על פי
שענין התעניות או פדיון התעניות בצדקה זה לא מעקב את התשובה בכלל עדין
אומר שם הרבי מלובביץ שאם יכול יצום ובדורנו יפדה בצדקה, וכך אמר גם בעל
התניא, על דורו אמר שקשה על הנפשות לצום אז מה נגיד בדורנו אנו, עין שם,
והיום בדורנו נוהגים לעשות בכל קצוות הארץ תקון שובבים בכל שנה מפרשת

שמות עד פְּרִשַׁת מִשְׁפָּטִים צָמִים יוֹם אֶחָד וְהִשָּׂאָר פּוֹדִים בְּכֶסֶף לְצַדָּקָה,

מִכֹּל מָקוֹם בְּדֵי לְאָדָם שֶׁפָּעַם בְּכֶמֶה זְמַן יָצוּם יוֹם אֶחָד וַיִּתֵּן צַדָּקָה לְתַלְמִיד חֶכֶם יֵרָא שָׁמַיִם לְאִיזָה אֶחָד מִתְקוּנֵי עוֹנֵתָיו וַיִּבְקֶשׂ מֵאֶחָד הַמְּכֻנְיִים בְּכוֹנוֹת הָאֲרָ"י ז"ל הַקְּדוֹשׁ שִׁיכּוֹן עָלָיו בְּשֵׁמוֹת שְׁצַרִיךְ בְּדֵי לְתַקֵּן הָעוֹן שֶׁצָּמַם עָלָיו, וְרֵאִיתִי בְּסִדּוֹר הַרְשָׁ"שׁ בְּפִרוּשׁ נִקְדוֹת הַכֶּסֶף עַל תְּקוּן שׁוֹכְבִים, שֶׁמְבִיא שָׁם כְּמָה דְעוֹת בְּעֲנֵינִי הַכֶּסֶף שִׁישִׁים לְצַדָּקָה עֶבֶר כֹּל יוֹם מִהַתְּעֵנִית (כְּלוּמֵר 45 יוֹם צַרִיךְ לְצוּם עַל שְׁלֹא כִּבֵּד אָבִיו וְאִמּוֹ, יָכוֹל לְפָדוֹת כֹּל יוֹם מִהַתְּעֵנִית בְּכֶסֶף וַיֵּשׁ כְּמָה דְעוֹת) בְּאֲשֶׁר הִדְעָה הַמְּקַלָּה בְּיוֹתֵר הוּא מְרַבֵּנוּ מוֹהֲר"א אֲבֵרְהָם אֲזוּלֵי בְּסִפְרוֹ חֶסֶד לְאֲבֵרְהָם כָּתַב שָׁם שְׁצַרִיךְ לְשֵׁלֶם לְיוֹם 3 סֶנֶט (לְפִי כֶסֶף אֲמֵרְקָאִי) בְּאֲפֵן שֶׁ84 יוֹם צוּם עוֹלָה עַל 2.52 דוֹלָר (אוּלֵי 10 שָׁח) אוֹמְנָם יֵשׁ כְּמָה דְעוֹת וְלִכֵּן הָעֵשִׂיר יִתֵּן לְפִי עֲשֶׂרוֹ וּלְפִי הִדְעָה הַמְּחַמְרָה וְהָעֵנִי יִתֵּן לְפִי מָה שִׁיְדוֹ מִשְׁגָּת, בְּאֲפֵן שִׁיכּוֹל לְצוּם אֲפִלוּ פָּעַם בְּשָׁבוּעַ אוֹ בַחֲדָשׁ יוֹם אֶחָד וּלְהִשָּׁלִים בְּצַדָּקָה, בְּדֵי לְתַקֵּן אֶחָד מִהַפְּגָמִים וְאֲפִלוּ יַחֲזוֹר כְּמָה פְּעָמִים עַל כֹּל עוֹוֹן בְּאֲשֶׁר הִשָּׁלִים בְּזֶה כְּבָר אֵת כֹּל הָעֵבְרוֹת שְׁלוֹ בְּדֵי לְמַרְקֵ אֵת הַכְּלִי בְּיוֹתֵר, אוֹ לְנִשְׁמוֹת הַתְּלוּיִים בּוֹ שֶׁבְּגָלְלָם הוּא תְּקוּעַ, אוֹ לְכֹלל יִשְׂרָאֵל וְכֵךְ יִשְׁכֵּן אוֹר הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא בְּלִבְנוּ בַע"ה, רַק יִבְקֶשׂ מֵאֶחָד הַמְּקַבְּלִים שְׁמֻכּוֹנִים שֶׁמְכִיר בְּצַדָּקוֹתָיו שִׁיעֲשֶׂה לוֹ תְּקוּן עִם הַכּוֹנוֹת וְהוּא יִפְדֶּה בְּכֶסֶף וְמִי שֶׁמְתַבְּיֵשׁ אֲפָשֶׁר לְהַתְּקֶשֶׁר הַיּוֹם אוֹ לְשַׁלַּח מִיֵּל וְחָשׁוּב לְעֵינַי בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים הָעוֹסְקִים בַּתְּשׁוּבָה בְּדֵי לְדַעַת דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה וְנִקְיוֹן הַלֵּב וְהַשְׁכָּל וְעוֹד עֵינַי לְרַמְבַּ"ם וּבְעֵלֵי הַמוֹסֵר וְהַחֲסִידוֹת בְּעֲנֵינִי הַתְּשׁוּבָה וְלֹא יִלּוּ מֵעֵינֶיךָ תְּמִיד,

אָבֵל אִם יַחֲשַׁב שִׁיחַטָּא וַיֵּשׁוּב מִי יוֹדֵעַ אוּלֵי גַם הַתְּשׁוּבָה הַקְּשָׁה כְּמוֹ שֶׁמְבִיא רַבֵּינוּ הָאֲרָ"י וּבְעַל הַרוֹקַח לֹא יִסְפִּיקוּ כְּמוֹ שֶׁתְּרַאֶה מִהַמְּשֵׁנָה שֶׁהִבֵּאנוּ לְעֵיל. מָה נֹאמֵר? וְמָה נְדַבֵּר? וְמָה נְצַטְדֵּק? שֶׁה' יַעֲזָרֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמוֹ וַיִּקְבַּל תְּשׁוּבָתָנוּ בְּרָצוֹן אָמֵן וְאָמֵן.

פרק י דבקות בה'

כתוב בכל הספרים הקדושים שעקר הדבקות בה' היא להדביק ולתקע את המחשבה ממש בו יתברך

ולהתבונן ממש בגדלתו וכחו עד היכן ששכל האדם מגעת, כי אין השכלים שונים, באופן שהלכה למעשה זה שירגיל האדם את עצמו כמה שיכול במשך היום, ומלבד זה גם ייחד רק בשביל זה זמן כמה שיכול במהלך היום לחשב על גדלות ה' ינסה להתבונן בשכלו מה זה "אין סוף"? והיות ואי אפשר לדמיון ולהשיג אין סוף אז ודאי זה יעורר תמה רבה לאט לאט אצל המתבונן, האם יכול להיות שה' כזה עצום? ועוד יתבונן בכל התנועות שבעולם בדומם וצומח וחי ומדבר, שה' יתעלה מניע את כלם באותו רגע ממש וכל אחד לתכלית שונה ומהווה את כל המציאות מאין ליש כל רגע ממש כידוע ועיין בזה בספר נפש החיים ובכל הספרים הקדושים שמדברים על יחוד ה' (וידוע שזה גם הוכח ביולוגית וגם מביא הרב דב קוק בספרו "ברא אלהים לעשות" לעומק בזה), וכן הלאה בכל הגלקסיות וכו', וברור בכל שיתבונן בדברים אלו ביותר ובמשמעותם זה יעורר אצלו פליאה עצומה בו יתברך לאין שעור ויוליד אצלו אהבה כבירה ואש תבערה תבער בקרבו להדבק בה' לבדו.

כי הדבר המעקב לדבקות זה חסר ידיעה והכרה במציאות, כלומר האדם לא באמת תופס שיש מי שברא את העולם ומסר דוקא לעם ישראל את התורה ושהיא תורת אמת, שהרי כל הכופר אפלו בדבר קטן בתורה או בדברי חז"ל אין לו חלק לעולם הבא עיין במשנה תורה לרמב"ם בהלכות תשובה פרק ג לארץ, רוצה לומר אם האדם היה מכיר במציאות הזאת באופן שלם היה רודף אחרי ה' והתורה מסוף העולם ועד סופו,

ונשתמש בדגמא לקרב את הדבר אל השכל, אדם נוסע לאיזה מדינה רחוקה של א כל כך מכיר אבל הוא עושה בה כל מה שצבא לו גונב מרמה משחית וכיוצא בזה אחרי חדש באים אליו משלחת של צבא שלם תופסים אותו ומביאים אותו לדיקטטור של המדינה, וזה הדקטטור מראה לו בסרט כל מה שעשה אפלו בחדרי החדרים הפרטי פרטים, אחרי שקבל התיר כמה מכות נאמנות אמר לו הדיקטטור אני יודע שעשית כל זה כי לא ידעת שאני קים אבל עכשו אתה יודע, כעט אני משחרר אותך וטעות הכי קטנה אני תופס אותך ומענה אותך בענוים קשים ומיתה קשה. האם אותו תיר יעיו להוויזי אצבע במדינה הזאת ?

לכאורה מה שונה בין מלפני שידע שיש דיקטטור במדינה לאחרי שידע?

ברור שמה ששונה זה עצם הידיעה וההכרה!

כי שלא ידע הלך אחרי תאוות לבו באין מפריע, וברגע שידע זה אווזו אותו כי הוא מפחד לסבל ולמות, שהרי אין לו צבא שילחם עם הדיקטטור הזה.

כמו בן אם יבוא עשיר גדול ואמין ויגיד לאדם אם תביא לי שקל אחד אני יביא לך מליון שקל הרי האדם יביא לו בשמחה עצומה וירוץ לרדף אחרי השקל הזה אם אין לו בכיס, נכון? ולמה זה? כי יודע שיש לו מזה רוח אדיר מכלום השקעה.

אם בן למה אנחנו לא מפחדים מה' שהרי כל דקטטור באין וכאפס למדת הדין החמנא ליצלן וההיסטוריה תוכיח (ועיין בפרשת בחוקותי ובפרשת כי תבוא ובכלל בנביאים וכו') וזה מלבד הדינים של אחרי המות רחמא ליצלן? כל שבן וכל שבן השקר העצום המחפה לאדם באחריתו ועין בפרשות הנ"ל ובכלל בכל דברי חז"ל,

ואם בן למה אנחנו לא רודפים אחרי התורה והמצוות ודעת אלקים אם יש בידו כל מחסורינו ממש? ואומר לנו שרק דרך התורה וקיומה התמלא חסרונו וכל משאלות ליבנו, למה אנחנו ממשיכים לעבד הרבה שעות בלי מנוחה לפרנסה ולא מקימים עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי? ברור כי אנחנו לא מאמינים שזה

נכון, או שאנחנו לא מאמינים שאצלנו זה נכון, או בכלל לא מאמינים למה שה' אומר, או בכלל לא מאמינים שהוא קיים רחמנא לצלן,

ולכן העקר זה הידיעה וההכרה כי רק שבאמת נדע את ה' ונכיר אותו שהוא קיים ותורתו אמת באמת רק אז נעבדהו בלבב שלם ונפש חפצה, כמו אותו דבר עם העשיר והדקטטור ואפלו הרבה יותר עד אין קץ וערך בדבקות נפלאה שאין הפה יכול לדבר כי הוא והתורה חיינו ממש, וזה עבודה מאהבה ממש, "דע את אלהי אביך ועבדהו בלבב שלם ובנפש חפצה, כי כל לבבות דורש ה', וכל יצר מחשבות מבין, אם תדרשנו ימצא לך ואם תעזבנו יזניחך לעד" (דברי הימים א, פרק כח פסוק ט), הנה אומר ידיעה לפני עבודה, קדם דע אחר כך באמת תוכל לעבד בנפש חפצה וכו' כי אם לא תדע סביר להניח שלא תעבד ואם תעבד ברור שלא בנפש חפצה ובשמחה ותשוקה אלא בעול וזה ברור, ועוד כתוב "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו" (דברים פרק ד פסוק לה) ועוד הרבה פסוקים המורים על זה שהעיקר זה הדעת והבן, (ועין עוד קצת מענין הדעת בפרק 12),

והנה יש לנו לשאול שאלה מאוד מענינת והתשובה לקח יכולה לשנות לאדם את כל החיים ממש, שואלים תו"ל ובפילוסופיה, מי הוא האדם? כלומר האדם מרכב מהרבה כוחות כגון יש לו ידים רגלים עינים אזנים וכו', וכן יש לו שכל ומחשבה וגם יש לנו רגש וכו' השאלה מי אני בכל מקלל הכוחות האלו? האם אני הידים והרגליים? כי אם נקח אדם ונוריד לו הידים והרגליים והלשון והאזנים והעינים והשניים וכו' באפן שנשאיר אותו עם מעט אברים שיכול לחיות איתם, אם תשאל אותו איך קוראים לך? האם הוא יגיד לך אני חצי מחמד? הרי יגיד לך שהוא מחמד, באפן שאני יכול להבין שאני לא הגוף, כמו כן תראה שמחליפים לאדם בניתוח אברים לב האם הוא יגיד שהוא עכשיו אוהב את האנשים שבעל הלב אוהב או שפתאום השתנו לו התאוות וכיוצא? ברור שלא! וגם אני יכול להבין למה אני לא השכל כי שאני מתפלל דוגמא ומנסה לחשוב על המלות לא כזה הולך לי אלא הפה ממלמל והמח טס ואני מנסה לשלט על השכל שיחשוב

דוקא בתפלה, באפן שיש אותי ויש את השכל, שמי שאני מנסה לשלט עליו, אותו דבר הרגש אני לא תמיד מרגיש מה שאני רוצה ומנסה לשלט על הרגש ולנתב אותו, באפן שיש אותי ואת הרגש שמי שאני מנסה לשלט עליו, הרי שאני לא הגוף כי בטוח לא הגוף מנסה לשלט על השכל או הרגש, וגם אני לא השכל ולא הרגש, אז מי אני???? שהרי יוצא שכל האברים ואפילו השכל והרגש שלי הם רק פלים שמי שאני משתמש בהם, ברגליים ללכת בידים לתפס בשכל לחשב ולהשפיל, ברגש להרגיש חוויות של פחד להתגונן ושל אהבה להתפנק וכו', והנה התשובה לשאלה הזאת מי אני? מאוד עמקה בקבלה כידוע בעין חיים בשער נ ועוד, ואין כאן המקום להאריך בזה, אך בכללותו של דבר אנחנו כל בית ישראל אברים וניצוצות מהשכינה הקדושה, נפש שכלית והיא (האני) בעלת רצון בלבד לאור ותענוג, ומה שהכי חשוב והנפקא מנה שלנו זה היכן מתגורר האני הזה בגוף? ולמה דוקא שם? שלזה רציתי להגיע בי זה העקר.

והנה מביאים הספרים הקדושים ומביא את זה איש אלקים קדוש אביר הרועים קדוש בקדושה אבן הראשה גזע ישישים אראלים ותרשישים גברא דלביש מדה, רבין חסידא, אדם פטדה, חמודה, קנמון יקידה, קדוש היה מרחם, רבי חיים אבישלוס הכהן הגדול (החלב"ן) בספרו "הקיצו ורננו" וגם במקדש מלך ועוד שהאדם מתגורר במוח הדעת, וזה צריך באור, וכבר אמרנו לעיל שמוח הדעת הוא סוד ההכרה עצמה באמת של הדבר, כלומר כשאני מכיר את הדבר במציאות האמתית שלו אז אני אומר "אני יודע", שאני יודע מי זאת אמא שלי ואבא שלי ומי הם הילדים שלי ואיפה אני גר וכו', באפן שהיות והאדם מתגורר בתוך הדעת שלו, לכן הדעת שלו הוא בונה לו את העולם שלו, דהינו תינוק אין בו דעת והוא לא מכיר כלום אז אין לו עולם עצמאי שהוא נע בו, אבל שהוא גדל ומכיר שיש לו בימבה ובמבה היות והוא בעל רצון לתענוג ואור כנ"ל וזה מענג אותו אז זה מה שהוא רוצה ועושה כי רק את זה הוא מכיר בדעתו, ושם מנחת הדעת שלו, זה כל העולם שלו, גדל יותר ומכיר אופניים וזה מה שהוא רוצה, כלו סביב הענין הזה, יגדל וידע שכל זה שטויות העקר זה הפספס והבילויים זה כל

החיים שלו יקום לכסף וילך לישון עם כסף וכל היום שלו ינוע סביב הכסף, הרי שכלו מתנועע סביב הדעת הזאת וכל חייו סביב זה, אפלו באפן קיצוני תראו מחבלים ממתי שהם קטנים ממלאים להם את הדעת בשנאה נגד יהודים ושהם צריכים למות ומי שעושה את זה יש לו תענוגות כאלה ואחרים בגן עדן, אותו מחבל כסיל הולך והורג ביגלל זה כי שם הדעת שלו אחוז, והבן, כי הדעת הוא המפתח הגדול והעצום לכל עבודת ה' ומאיךך הוא שורש לכל הנפילות העצומות ח"ו, ולכן האדם באמת נמצא איפה שהדעת שלו נמצאת, כלומר אם אדם נמצא בחתנה שמחה של הבן שלו ופתאום נזכר בפלשים ממארכעות השואה שהיה שם, היכן הוא באמת נמצא בחתנה או בשואה? וכן הלאה

ולכן הפגם הראשון שהביא חורבן היסטורי היה עץ הדעת שהוא מוח הדעת כידוע בכל הספרים,

כי שהתערבב מוח הדעת גם ברע אזי מה שהיה לפני החטא יצר הרע חיצוני לנו אחרי החטא נכנס לתוך קרבנו עד שמלחמה עם היצר היא כמו שהאדם לכאורה נלחם עם עצמו ממש, כי מלבד שהכיר ברע גם התחבר אתו, כי הדעת הוא לשון חבור כמו שכתוב "והאדם ידע את חוה", "ואלקנה ידע", "ואיש לא ידעה" וכאלה רבות, ויש לזה כמה ענינים גבוהים ועצומים, וההסבר הפשוט הוא כי ברגע שאני יודע, זה נעשה חלק ממני בגון שאני יודע שאם אני יפל מהגג אני התרסק אז הידיעה הזאת מחברת בי וחלק ממני ולכן אני יעשה הכל להתרחק מהסכנה, ואם הסכנה התקרב אלי אני יחוש את הפחד האדיר אף על פי שלעולם לא נפילתי מהגג, ככה ברגע שהחליטו אדם וחוה לחטא כדי לעבוד את ה' מתוך נסיון ויגיע עצומה כדי שלכאורה יהיה ערך יותר חשוב לעבודתם בזה טעו טעות עצומה שהכניסו הרע לתוכם וברגע שהפירו בחטא וטעמו את החטא ידעו שלא במהרה ינתק כי החטא כבר חלק מהם ממש, והמשל בזה אדם אוהב קולה או סיגריות יודע שזה רע בכל מחקר ברמות עצומות שמזיק לגוף ועם ידיעה זאת עדין לא נשמר ונופל ואפלו נהנה, כי טעם החטא טעים ומרגש בתוכו ותאותו אליו והמלחמה לצאת ממנו קשה מאוד, ולכן בכל שיעמיק בדעת יותר בנזקים

שגורם לעצמו בדברים אלה כגון שילך לבית חולים ויראה את המתים וסבל החולים ומשפחתם וכו' ויפתח מחקרים אזי יפחד לעשן ויחפש כל עצה לברח מזה, אף על פי שמעצם הידיעה האמתי ולא השטחית יברח מזה לבד כי פשוט התאווה תתנגד לדעתו ותחלף לו מאהב לאויב, כמו כאן כך בכל תאווה ומדה כי שהם תוקפות הם מסתירות את השכל ואנו צריכים לאמן את השכל לחשב ולשלט ולא למדה ההיא וזה אי אפשר אלא על ידי הדעת החזק, ולכן לא תמצא מי שרואה קיר ורוצה להתנגש בו כדי לצאת החוצה, הדעת המחלטת היא בקיר לנו כמו שלא נקפוץ מהגג או נטיל ליד אריות או ניגע בחשמל ביגלל שאנחנו "יודעים" את התוצאה, ככה דעתנו בקוננו תמלא את כל חדרי ליבנו ממש ולא תפרד כי הוא חיינו וארך ימינו

ולא זאת בלבד שהביאו חרבן אדם וחוה אלא גם נחשכו השכלים וגברו התאוות עד שהגיעו האנושות לחסר הכרה ממש באלוהי, והחטא גבר והחטא נעשה הדבר היחידי הקים ומהנה אז למה לא?

ואין להשיב את הגלגל לאחור אבל עלינו לתקן מוח הדעת להכיר בנדאות בידיעת ה' בהכרה ממש וזה לא יבוא אם לא מתוך עיון בחקירות אלו והתבוננות עמקה בדברים אלו כמו שנביא קצת שמות של ספרים עוד מעט,

ועוד תדע ותכיר ברע כמה הוא רע ולא בשטחיות אלא שתדע זאת בנפשך ממש אז תברח מזה עד הקצה האחרון ואם יהיה קשה לך אז תפרץ תפלה אמתית מעמק לבך באמת שה' יעזר לך ולא תניח ולא תרפה כאשר תדע באמת את הדברים כמו שהם, וכמו שתברח מאש בלי ספק, כל שכן וכל שכן מדברים אלו שבהם תלוי עולם הזה ועולם הבא שלך.

יצא לנו מכאן שהיות והאדם מתגורר בדעת לכן תראה שכל האנשים נמצאים לכאורה באותו עולם הכדור שאנחנו מכירים, אבל בפועל כל אחד חי בעולם אחר ממש, כי הכל תלוי בדעות, באפן שאדם מעצב לו את הדעת ושהוא קטן אז הרבה הסביבה והמשפחה עוזרים לו בזה (מכאן תלמד על חינוך ושלוש בית ועוד)

ולא תמיד הדעת מעצבת טוב לכן גם המדות (בעס קמצנות וכו') נקראות דעות כי לכל מדה שאדם מתנהג בה קדמה לה דעה מסימת ולכן הוא אחוז במדה הזאת, ולכן עקר עבודת המדות תלוי בדעת, באפן שכל החומות והמגדלים והחדרי חדרים שאדם נתון בתוכו זה רק בגלל הדעת שלו לכן סוד הגלות והגאולה זה בסוד הדעת, ושיכיר את ה' ויתן לה' על ידי התורה לעצב לו את הדעת, כשיזכה לזה הוא הוא הנקרא גאול ממש,

והמשל בזה אם משהו יביא לאיזה אחד סטייה בפניו סביר להניח שמקבל הסטייה יחזיר לו מכות פי עשר או יותר ממה שהוא עשה לו, אבל אם הרב עובדיה יתן לו סטייה האם הוא יחזיר לו? ואם יתן לו המלך סטייה יחזיר לו? כמו כן אם האדם קבל קנס גדול הרי הוא בעצבות ואם יתגלה אליו ה' יתברך ויגיד לו שבגלל איזה עברה שהוא עשה הגיע לו ענש מיתה ובקנס הזה הוא פדה לו את המיתה ועוד נסלח לו החטא, האם ישמח או התעצב? האם הרב עובדיה שנתן לו סטייה ירגיש שנאה או שמחה ואפלו יגיד לו תן לי עוד כמה סטירות, לא??? ולמה זה ככה?? כי ככה אתה תופס בדעת את הדברים! שהרב עובדיה נותן זה מאהבה ועושה לי תקונים וכו', ומשהו אחר שנותן סטייה זה משנאה או מסבה אחרת, ואותו דבר בדגמא השניה יודע אתה שמגיע לך ענש גדול ונפדה לך בענש קטן, אבל באשר תדע באמת שאין הבדל אם התגלה לך ה' וגלה לך ובין אם לא נגלה אליך ישירות, וכן אין הבדל אם הרב עובדיה נתן לך את הסטייה או משהו אחר, שסטייה היתה צריך לקבל משמים והרבה שלוחים למקום, באשר תדע זאת באמת אז אין חלוק, אלא הכל משמים ולטובה! כמו שאמר דוד כי ה' אמר לו קלל וכו' וזכה להיות רגל רביעית במרכבה, (שמואל ב, טז - י) רק הבעיה שאנחנו לא יודעים וגם לא משיגים את זה בכלל, ולכן העקר היא עבודת הדעת וההכרה וההתבוננות, ולא יגיד אדם אני יודע שיש בורא עולם ראיתי נסים וראיתי וכו' ועדין אני רדוד בעבודת ה' או לא להוט בעבודת ה', כי ברגע שתדע באמת עצם גדלתו וטובו וחסדו ועוצם עצמותו שאין לה חקר "ולגדלתו אין חקר" ועצם ידיעת תוקף השקר והעונש לא תוכל להיות רדוד וגם בנסיונות של היצר

העצמות שיבואו לך אתה פשוט תעצם עינים ותתן לגל לעבר ושוב תרדף אחרי
ה' בכל הכוח בתפלה ותחנונים והכנעה עצומה שיכניס אותך אל הקדושה בכל
התוקף והעז ולא תנוח דעתך לעולם כי אתה מבין שאתה נלחם בחיים ממש!!
וכמו שבגשמי פשוט לא תנוח דעתך כל שכן וכל שכן בעצם המציאות של כל
חלקי ההויה שלך, ולכן מכרח שיש חסרון בידיעה וההתבוננות

כמו בן תמצא אנשים אומרים לך שמע אני צריך לעשות טיול (או משהו אחר)
אני חייב להשתחרר קצת וכו', ולא מובן הרי אף אחד לא תופס וכובל אותם אז
מימה הם צריכים להשתחרר? ויש אחרים שבורחים לשתיה או לסמים או לתאנות
אחרות, מימה אתה בורח? הרי אף אחד לא רודף אחריך – לכאורה כי שם הם
מוצאים את המרגוע לנפשם, והם לא תופסים שזה רק בריחה מהמציאות וש"אח"כ
הם יהיו חייבים להסתדר איתו עד שיברחו שוב, הרי זה כי הדעת אסורה ממש
בגלות ורוצה לשוב אל בית אביה היא ההשגה העצומה בבורא יתברך בסוד
דבקות המחשבה, ודע שכל סוד עלית הנשמה תלוי בזה ואין כאן המקום להאריך
ואם תעני בקונטרס של הרב עדס (מדרכי העליה הובא גם בסיפרו פרקי מחשבה
דף 447, וזה מופיע בכמה ספרים שלו) תמצא טוב וחיים אם תשכיל מלשנות
ולעשות,

האדם נברא לתענוג רק מחשבות הדעת חושב שישגי את זה בתאוות כאלה
ואחרות והתורה והמצוות והמעשים טובים הפכו לו לחסר תענוג ולעול כבד ואפלו
לסבל רחמנא לצלן וזה הפכו רע לטוב ושקר לאמת, ואת הטוב לרע והאמת
לשקר ר"ל

והנה העצה היעוצה מרבינו רבי חיים אבישלוס (החלב"ן) זצוק"ל תעבד על הדעת
כי שם נמצא הכל! והמשכיל יקח למעשה והכסיל בחשך הולך

וצריך לשאול למה ה' יתברך שם אותנו דוקא בדעת? וזה כדי שהאדם לא יחיה
בדמיונות שישגי את המציאות האמתית כי רק בשכל הישר בלבד יכול להבחין
בין אמת לשקר ובין טוב לרע, וכאשר ידע את האמת והטוב זה יחייב אותו בהכרח

כי כל מהות האדם זה לרצות טוב ולדבוק באמת, כמו שאדם קונה בית האם הוא יסמוך על המוכר סתם ככה? או יבדוק שלא משקרים אותו? מה חשוב לו כאן האמת?? הכל מבוסס על האמת והטוב מימלא את זה רוצה האדם, והיות והוא לא מכיר באמת והטוב הזה והוא עדין בעל רצון לתענוג, אזי הוא בורח למקומות אחרים שמספקים לו את הטוב הזה, רק שלא תופס שאחריתו מרה כלענה בעולם הזה ובעולם הבא כי רשעים בחייהם קרואים מתים כידוע.

ובאשר תתפוס בדעתך את מציאות ה' ממש אז כל העולם שלך יהיה סביב ה' ממש ותורתו, כמו הדוגמא לעיל על הדיקטטור והעשיר, כי שתכיר את ה' תירדף אחריו ממש מסוף העולם ועד סופו ותשתה בצמא את דברו, "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה" (שיר השירים ח - ז) ויש עוד הרבה להרחיב בזה אבל זה העקר לענינו.

בספר לקוטי עצות לרבינו נחמן, בערך התבודדות:

מי שרוצה לטעם טעם אור הגנוז, הינו סודות התורה שיתגלו לעתיד, ירבה בהתבודדות בינו לבין קונו, וידין וישפט את עצמו בכל עת על כל עסקיו ומעשיו, אם כך ראוי והגון לו לעשות, ולהתנהג כך מנגד השם יתברך, הגומל עמו טובות בכל עת ורגע. ויכלכל דבריו במשפט, ועל הכל יבוא במשפט עם עצמו, והוא בעצמו ידין וישפט את עצמו על כל עסקיו ומעשיו, ובזה יסור מעליו כל הפחדים וינצל מיראות הנפולות, הינו שלא יירא ולא יפחד משום שר ואדון ותיה רעה ולסטים ולא משום דבר שבעולם, רק מהשם יתברך לבד יירא ויפחד. ובזה יעלה את היראה לשרשה, דהינו לדעת. ויזכה לדעת שלם, שידע ממי יתירא, הינו ליראה את השם הנכבד לבד יראת הרוממות. ועל ידי זה יזכה להשגת התורה שבנגלה ויזכה לשפלות באמת. ועל ידי זה יזכה לתפלה במסירות נפש, שיבטל כל ישותו וגשמיותו בשעת התפלה, ויתפלל בלי שום פגנות תועלת עצמו ולא יחשב לכלום את עצמו, רק יבטל כל עצמותו וגשמיותו ויתבטל כאלו אינו בעולם.

ועלידי זה יזכה להשגת סתרי תורה, שהוא אור הגנוז שיתגלה לעתיד וכו'. זה זוכין עלידי התבודדות כנ"ל: (לק"א סי' ט"ו אות א' ב' ג' ד')

בכל אחד מישראל יש נקדה טובה יקרה מאד, שרצונה חזק תמיד רק לעשות רצון קונה. אך התאוות שוברין לבו, ועלידי זה לבו רחוק מהנקדה. על-כן צריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו, כדי שיאיר בחינת הנקדה שבו ללב, ועל ידי זה יתבטל ערלת לבו, דהינו אהבות רעות שהם חרפת לב שהם שוברין לבו של אדם [עין צדיק אות מ"ב]: (לק"א סי' ל"ד אות ז' ח')

צריך להרגיל את עצמו לדבר בינו לבין קונו באמת גדול לאמתו עד שיתחיל לדבר בחמימות שבלב דברי אמת שבלב, עד שיתבייש לפניו יתברך הרבה על גדל פשעיו בנגד רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין וכו' ועין בושה ב', ועין דבור אות ז': (לק"א סי' ל"ח אות ה')

צריך כל אחד לראות שיהיה נכלל בשרשו. ולהכלל בשרשו צריך שיהיה לו בטול. ואי אפשר לבוא לידי בטול כי אם עלידי התבודדות. כי עלידי שמתבודד בינו לבין קונו, עלידי זה הוא יכול לבטל הכל ולהתדבק בהשם יתברך ולהכלל בשרשו: (לק"א סי' נ"ב)

עקר ההתבודדות הוא בלילה שאז הכל ישנים. וגם טוב שיהיה המקום חוץ מהעיר, שילך בדרך יחידי, דהינו במקום שאין בני אדם הולכים שם אפלו ביום. ועל ידי זה שמתבודד בלילה בדרך יחידי כנ"ל, ומפנה לבו ודעתו מכל עסקי העולם הזה ומבטל הכל, עד שמבטל את עצמו לגמרי, דהינו שבתחלה מתפלל הרבה עד שמבטל מדה זאת, ואחר כך מבטל מדה זאת, ואחר כך מבטל את עצמו לגמרי שלא ישאר בו שום גאות ושום ממשות, עד שיהיה בעיניו כאין וכאפס ממש, עד שיזכה לבחינת בטול באמת, ועלידי זה נכלל נפשו בשרשו. ועלידי זה נכלל כל העולם עמו בשרשו, דהינו שייכלל עמו הכל באחדות השם יתברך: (שם)

כבר מבאר, שהתבודדות הוא מעלה גדולה ודרך נכון וישר מאד להתקרב על ידי זה להשם יתברך. וצריך כל אחד לקבע לו על זה איזה שעות ביום, שיפרש

שיחתו לפני השם יתברך בלשון שמדברים בו, כגון במדינות אלו בלשון אשכנז שאנו מדברים בו. כי בלשון שמדברים בו בקל יותר לפרש כל שיחתו היטב, ואת כל אשר עם לבבו ישיח לפני השם יתברך בטענות ואמת לאות ודברי רצוי ותחנונים, שזפה להתקרב אליו יתברך, כל אחד כפי מה שיודע נגעי לבבו ואיך הוא מרחק מהשם יתברך. ועצם מעלת הנהגה זאת אין לבאר ולשער, כי זאת הנהגה עולה על הכל והוא כוללת כל עבודת ה'. כי עלידי זה יכולין לבוא לכל טוב בזה ובבא, כי הכל יכולין לפעל עלידי תפלה ותחנונים. וכל גדולי הצדיקים לא באו למדרגתם כי אם עלידי הנהגה זאת. ומשכיל על דבר יבין מעצמו גדל מעלת זאת הנהגה. אשרי הזוכה לקבע עצמו על זה שעה מיחדת בכל יום ויום ושאר היום יהיה בשמחה: (לק"ת סי' כ"ה)

ועין שם לארך עוד.....

ספר המדות לרבינו נחמן, ערך אמת

מי שרוצה לדבק את עצמו בהשם יתברך, עד שילך במחשבתו מהיכל אל היכל ויראה את ההיכלות בעיני השכל, ישמר את עצמו מלומר שקר אפלו בטעות.

לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רל"ד

על ידי ספורי מעשיות מצדיקים זוכים לטהרת המחשבה, ולכן צריכים תמיד רק לדבר משבח הצדיקים, ולהרבות בספורי מעשיות, וזה מועיל מאד מאד,

לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רמ"ח – ועין לקוטי עצות באות צ סימן
צא

דע שספורי מעשיות מצדיקים, הוא דבר גדול מאד, כי על ידי ספורים מצדיקים

נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדול להשם יתברך בחשק נמרץ מאד, כי הרשימו שעשה אותו הצדיק שמספרין ממנו, על ידי עבודתו את השם יתברך, זאת הרשימו נתעוררת בעת שמספרין מהצדיק, והיא מעוררת להשם יתברך בהתעוררות גדול.

ספר המדות אות צדיק סימן קנ"ז

על ידי ספורי מעשיות מצדיקים, על ידי זה זוכים להתקרב להם

ספר המדות אות בגדים חלק ב' סימן א'

על ידי ספורי מעשיות של צדיקים ממשיכין אורו של משיח בעולם, ודוחה הרבה חשך וצרות מן העולם, גם זוכה לבגדים נאים.

לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן כ"ט

אם מדברים משבח הצדיקים, על ידי זה דבוריו נשמעים ונתקבלם

וירבה האדם לילמד מקונטרס יקר מאוד של הרב עדס הנקרא "מדרכי עליה" (הובא גם בסיפרו פרקי מחשבה דף 447, וזה מופיע בכמה ספרים שלו)

ובן בספרי החלבן רבי חיים אבישלום בעקר בספרים "הקיצו ורננו" ו"ספר ויחד לבבנו" למעשה כל הספרים שלו סביב ענינים אלו אבל הם ההתחלה והעקר לכניסת העבודה, ויש עוד הרבה ספרים חשובים כגון ספרי רבינו אור ישראל רבינו נחמן וספרי תלמידיו והאדמור הזקן אורם של ישראל רבי שניאור זלמן מלאדי מוסד חסידות חב"ד, תנאי ועוד מספריו וספרי תלמידיו, ועוד הרבה מספרי מורנו ורבינו אור ישראל קדוש, וספרי אור שבעת הימים הבעל שם טוב

הקדוש ותלמידיו, וספר יקר וחשוב מאוד הוא ספר נפש החיים ממורינו ורבינו רבי חיים מוולוז'ין תלמיד הגאון מוילנא, ובספרים בלבבי משפן אבנה, ועוד ועוד תמר דבורה, הבטיח הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז שמי שמיסים ספר זה כל שבוע או חדש לא נפגע מהמחלה הידועה רח"ל, והבטיח השל"ה הקדוש וזה לשונו וכל מי שרגיל בספר הזה

ואומר אותו בכל שבוע או בכל חדש מבטח לו שהוא בין העולם הבא וכו' שהתלמוד בו מביא לידי מעשה וכו'

עבודה יקרה מאוד להרבות מלאכים טובים שילמדו עליו זכויות לפני הקדוש ברוך הוא:

משנה באבות פרק ד משנה יא, אומרת:

רבי אליעזר בן יעקב אומר העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד והעובר עברה אחת קונה לו קטגור אחד וכו',

באפן שאדם שיוצא מן העולם הזה יש לו במין תצוגה מכל המלאכים הטובים שברא או הפוך חלילה, הגמרא במסכת מכות בדרף י עמוד א, דרש רבי סימאי מאי דכתיב (קהלת ה, ט) "אהב כסף לא ישבע כסף ומי אהב בהמון לא תבואה"? אהב כסף לא ישבע כסף זה משה רבנו ועין שם בבגן יהודע ועוד שם, מדוע המצוות נרמזות בכסף

(ופשט הפסוק מובן שאוהב ממון לא ישבע ממון) שכן כסף גם מלשון כסופים, וגם אמרו מצוה גוררת מצוה,

(משנה אבות פרק ד משנה ב), וכל אדם חכם יחטף תמיד לעשות מצוות ובכך ירבה לו הרבה מלאכים ותמיד אדם צריך לחשב איך אני יכול לברא עוד מלאך ולחפש כמה שהוא יכול, ויכול גם לעלות רעיונות בגון לפרט שקל לעשרות

אגורות כֶּכָּה יִהְיֶה לוֹ 10 מִטְּבַעוֹת וַיִּשִׂים אוֹתָם בְּכִיס אֶחָד וּפְעַם בְּכַמָּה זְמַן יַעֲבִיר מִטְּבַע לְכִיס הַשְּׁנִי וַיְכוּן שָׁזָה לְצַדְקָה כֶּכָּה סוּף יוֹם יִהְיֶה לוֹ 10 מִלְּאָכִים וּבְסוּף חֹדֶשׁ אוֹ שְׁבוּעַת יָשִׁים כְּמָה שֶׁהַעֲבִיר מִכִּיס לְכִיס לְצַדְקָה לְעֲנִיִּים אוֹ לְהַפְצַת תּוֹרָה וְדִיּוּקִים וְכִיצָא, שָׁזָה גוֹרֵם שְׁמִזָּה נִבְרָא עוֹד מִלְּאָכִים לְאִין קָן, וְכֵן יַחֲשֵׁב אוֹלֵי גַם שִׁפְעַם אַחַת בְּיוֹם מִתְקַשֵּׁר לְשִׁמְח מִשְׁהוּ חֵבֵר וְכִיצָא וּמִתְקַשֵּׁר גַם פְּעַם בְּיוֹם לְשִׁמְח הוֹרִים וְכֵן כִּיּוֹצָא בְּזֶה הַרְבֵּה רַעֲיוֹנוֹת, וְאִפְלוּ יַעֲשֶׂה רִשְׁמִיָּה שֶׁל מְצוּוֹת שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם וּבְכַךְ יִבְרָא הַרְבֵּה מִלְּאָכִים, וַיַּעֲשֶׂה כֵן בֵּין בְּמִצְוֹת קְלוֹת וּבֵין בְּמִצְוֹת קָשׁוֹת כִּי אִין אָנוּ יוֹדְעִים לְחַשֵּׁב שְׂכָר מְצוּוֹת כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בַּמִּשְׁנָה אֲבוֹת פֶּרֶק ב' מִשְׁנָה א),

וְהוּי זֶהִיר בְּמִצְוָה קְלָה בְּכַחֲמוּרָה, שְׂאִין אַתָּה יוֹדֵעַ מִתֵּן שְׂכָרְךָ שֶׁל מְצוּוֹת . וַיִּדַע הָאָדָם שֶׁמִּלְבַּד שֶׁמִּרְבֵּה מְלִיצֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מוֹתוֹ גַם בְּעוֹלָם הַזֶּה מְרַבֵּה לוֹ מְלִיצֵי יִשְׂרָאֵל וּמַגְנִים כְּמוֹ שֶׁמְבָאָר (בַּמִּשְׁנָה אֲבוֹת פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה י"א), תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כְּתָרִים בְּפָנֵי הַפְּרַעֲנוֹת, וְהִנֵּה לַפְּעָמִים יַחֲשֵׁב הָאָדָם שֶׁהִכַּל תְּלוּי בְּגָדֵל הַמְצוּוֹה רַק בְּמְצוּוֹת גְּדוּלוֹת וְכוּ וּמָה לִּי בְּמְצוּוֹת קְטָנוֹת חֵס וְשְׁלוֹם וְלִכֵּן לֹא רוֹדְפִים אַחֲרֵי מְצוּוֹת, וְזֶה לֹא כֵךְ כִּי (הַמִּשְׁנָה בְּאֲבוֹת בַּפֶּרֶק ג' מִשְׁנָה טו'), אוֹמְרֵת שֶׁהִכַּל לְפִי רַב הַמַּעֲשָׂה, וְכוּתֵב שֶׁם הַנֶּשֶׁר הַגְּדוֹל הַרְמַב"ם זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבִרְכָּה, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְאַחַר כֵּךְ אָמַר שֶׁהַמַּעֲלוֹת לֹא יִגִּיעוּ לְאָדָם לְפִי רַב גְּדֵל הַמַּעֲשָׂה, אֲלֵא לְפִי רַב מְסַפֵּר הַמַּעֲשִׂים, וְהוּא שֶׁהַמַּעֲלוֹת אֲמַנֵּם יִגִּיעוּ בְּכַפּוֹל הַמַּעֲשִׂים הַטוֹבִים פְּעָמִים רַבּוֹת וְעַם זֶה יִגִּיעַ קִנְיֵן חֲזָק, לֹא כְּשִׁיעֵשָׂה אָדָם פֶּעַל אֶחָד גְּדוֹל מִפְּעָלוֹת הַטוֹבוֹת כִּי בְּזֶה לְבַדּוֹ לֹא יִגִּיעַ לוֹ קִנְיֵן חֲזָק, וְהַמֶּשֶׁל בּוֹ כְּשִׁיתֵן הָאָדָם לְמִי שְׂרָאוּי אֶלְף זְהוּבִים בְּבַת אַחַת לְאִישׁ א' וְלְאִישׁ אַחֵר לֹא נָתַן כְּלוּם לֹא יַעֲלֶה בְּיָדוֹ מִדַּת הַנְּדִיבוֹת בְּזֶה הַמַּעֲשָׂה הָאֶחָד הַגְּדוֹל כְּמוֹ שֶׁמִּגִּיעַ לְמִי שֶׁהַתְּנַדָּב אֶלְף זְהוּבִים בְּאֶלְף פְּעָמִים וְנָתַן כָּל זְהוּב מֵהֶם עַל צֵד הַנְּדִיבוֹת מִפְּנֵי שֶׁזֶה כָּפַל מַעֲשֵׂה הַנְּדִיבוֹת אֶלְף פְּעָמִים וְהִגִּיעַ לוֹ קִנְיֵן חֲזָק וְזֶה פְּעַם אַחַת לְבַד הַתְּעוֹרְרָה נִפְשׁוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוּלָה לְפַעַל טוֹב וְאַח"כּ פְּסָקָה מִמֶּנּוּ, וְכֵן בְּתוֹרָה אִין שְׂכָר מִי שֶׁפָּדָה אֶסוּר בְּמֵאָה דִּינָרִים אוֹ עָשָׂה צְדָקָה לְעֵנִי בְּמֵאָה דִּינָרִים שֶׁהוּא דִּי מַחֲסוּרוֹ כְּמוֹ שֶׁפָּדָה עֲשָׂרָה אֶסְרִים אוֹ הַשְּׁלִים

חסרון עשרה עניים כל אחד בעשרה דינרים ואל זה ההקש וזה ענין אמרו לפי רוב המעשה אבל לא לפי גדל המעשה, עד כאן לשונו.

וכן עין בענף עין אבות למר"ן מורנו ורבינו ועטרת ראשנו איש אלקים קדוש הרב עובדיה יוסף שכל התארים לא יספיקו לשבחו כראוי זצ"ל שמביא מקורות לענין זה שפך צריך לנהג, ואומר מה עדיף לתת 1000 שקל לעני אחד או 1000 שקל ל-1000 עניים? ואומר שב-1000 שקל ל-1000 עניים עושה 1000 מצוות באפן שבורא 1000 מלאכים מליצי ישר ולא רק בצדקה בלבד אלא בכל מעשה יחשב, כגון יביא בשמים לבית כנסת בזה שקנה בכמה גרושים בשמים שמחזיקים הרבה זמן גרם להרבה ברכות ואמנים שיאמרו וכן הלאה ככה יחשב, שבוה ירבה מצוות בכל האפשר כי עושה לעצמו תריס מפני הפרענות כנ"ל ומרבה קדשה בעולם ומצוות לעצמו ולכלל ישראל

והובא (במשנה בסנהדרין פרק ד משנה ה,) שחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם ואומר רבינו הקדוש, בלקוטי מוהר"ן סימן ה, וזה לשונו כי צריך כל אדם לומר: כל העולם לא נברא אלא בשבילי (סנהדרין לו). נמצא, בשעהעולם נברא בשבילי, צריך אני לראות ולעין בכל עת בתקון העולם, ולמלאות חסרון העולם, ולהתפלל בעבורם, אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו

והנה במסכת מכות פרק ג במשנה טו, אמר רבי חנניא בן גמליאל, מה אם העובר עברה אחת, נוטל נפשו עליה, העושה מצוה אחת, על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו.

רבי שמעון אומר וכו' כל היושב ולא עבר עברה, נותנים לו שכר בעושה מצוה. רבי שמעון בר רבי אומר, הרי הוא אומר (בדברים פרק יב פסוק כג) רק חזק לבלתי אבל הדם כי הדם הוא הנפש" וגו', ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו מקבל שכר, גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, הפורש מהן על אחת כמה וכמה שזיבה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות, והבן למעשה

פרק יא: קריאת שמע שעל המטה:

ידועים דברי הגמרא במסכת ברכות בדף ה עמוד א, על קריאת שמע שעל המטה שהורג בה את המזיקים ממש.

אמר רבי יצחק: כל הקורא קריאת שמע על מטתו, כאלו אווזו חרב של שתי פיות בידו. שנאמר: "רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם", מאי משמע? אמר ר' זוטרא ואיתימא רב אשי: מרישא דענינא, דכתיב: "יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם". וכתיב בתריה: "רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם". ואמר רבי יצחק: כל הקורא קריאת שמע על מטתו — מזיקין בדילין הימנו. שנאמר: "ובני רשף יגביהו עוף", ואין "עוף" אלא תורה, שנאמר: "התעף עיניך בו ואיננו". ואין "רשף" אלא מזיקין, שנאמר: "מזי רעב ולחמי רשף וקטב מרי".

וכמו שמביא מורנו ורבינו ועטרת ראשנו אור ישראל האר"י ז"ל הקדוש והביא הצדיק והחסיד הרב הגאון יחזקאל בינג בספר נקדוה הפסך על הק"ש ונביא קצת מהדברים הקשורים אלינו

ט"ס אמירת הק"ש ימחל לכל מי שצערו באותו היום ויאמר נסח הרני מוחל וכו' כתב הרב בפרע"ח (בפרי עץ חיים) בשער ק"ש שעה"מ (ריש פ"ב) וזלה"ק סוד קריאת שמע שעל המטה, יאמר רבש"ע הרני מוחל וסולח וכו' בנדפס בסדורים.

והביאו גם רבינו היר"א

ומקור הענין מצאנו בחז"ל מסכתא מגלה (דף כ"ח ע"א), ששאלו התלמידים לרבי נחוניא בן הקנה במה זכה לאריכות ימים, והשיב להם שמימי לא הלך לישן קדם שמחל לאלו שצערו אותו

וב"כ בזוה"ק פר' מקץ דף ר"א ע"ב, במעשה דדבי אבא שראה לאדם אחד שנעשו לו שני נסים, ושאלו מהו הזכות שהשי"ת עשה לו נסים כאלו, והשיב לו שממיו לא הלך לישן עד שלא מחל לאלו שצערו אותו.

א"כ נלמד מכאן עד כמה גדולה מעלת האדם המוחל למצערים אותו בלב שלם, ולא שומר טינה ושינאה בלב, וע"כ תקנו לומר סדר רבש"ע הרני מוחל, ובזה ינקה האדם א"ע מכל מיני קפידה וכעס על המצערים אותו, ויזכה ע"כ לכל מיני טובות וברכות מן שמיא, ולפום צערא אגרא

ולא יסיר אדם טלית קטן ממנו גם בלילה בעט השנה כי ישמר עליו מאוד מאוד ומכניע בזה את החיצונים

ורבינו מוהר"א מקאמרנא זצ"ל בספרו הטהור דמשק אליעזר בבאור על הזוה"ק ח"א דף צ"ז ע"א וב', מבאר ענינים עצומים על קרי שבא בלילה מחמת החמום וכן לאישה וסוד המזיקים הנידבקים בהם ובילדיהם ובעבורה אם היא מעברת והתקון לזה הוא ללכת לטבל במקוה טהרה ונכנעים החיצונים ועין שם (עד כאן בקצור מפ"ג ובדלוגים מהספר הקדוש נקדוהו הכסף עין שם לארך)

ומביא מורינו ורבינו איש אלוקים קדוש רבינו האר"י ז"ל הקדוש בזה את התקון לזה הפגם של הוצאת זרע לבטלה בין לאיש ובין לאשה, ולעוד פגמי הברית תקונים עצומים בשער רוח הקדש תעניות מספר ימים כגון על זרע לבטלה 84 ימים צום ועל הנדה 82 יום ויש תקון נוסף של 59 יום והבא על אשת איש יתענה 325 ימים ולמשכב זכור 233 ימים ועל הבהמה חיה ועוף 216 תעניות ועל הגויה לא הביא מספר תעניות וכתב שיעשה גלגולי שלג אבל מרן ורבינו רבן של ישראל הבן איש חי הקדוש מביא בספרו לשון חכמים שצריך להתענות 216 ימים וכו' וזה לא הבאנו רק כדי להראות את החשיבות וגדל הפגם אבל מביאים רבותינו והרבי מילובביץ בפרושו על אגרת התשובה של בעל התניא שמנהגנו היום לפדות את התעניות בכסף ומתיחס לתקון הזה במהדרין מן המהדרין עין שם לארך בכל דבריו, מכל מקום לא ימנע אדם עצמו לפדות תעניותיו בכסף אפילו כמה שידו

משגת (וכמו שכבר דברנו בזה לעיל) וילמד על הפגם שעשה בתורה שבכתב ותורה שבעל פה ויעשה תשובה בכל לבו וה' לא ימנע טוב.

מכל מקום מבאר רבנו האר"י ז"ל שהמוציא זרע לבטלה פגמו חמור מאוד כי הטיפה לא נכנסה לרחם ולכן בשיוצאת הטפה יוצאת גם נשמה מהיכל הנשמות והיות ואין לנשמה גוף להתלבש בו לכן עושים אותה הקלפות ועושים לנשמה גוף של קלפה (גם שיש זוג קדוש והוא לא לצורך הולדה גם יוצאת נשמה מהיכל הנשמות אבל לא יוצאת לבטלה בידוע ואין באן המקום להאריך בזה) ואלו קלפות שאדם בורא ממש והם מזיקים לו מאוד מאוד במהלך חייו ומותו עד שיתבטלו, ולכן מביא רבינו האר"י הקדוש את התקון של ה'84 תעניות שזה מבטל מעליו ענש גיהנם וכו' באשר עושה אותם אם הבנות או שעושה את זה לפי הספר לשון חכמים

ושאז כל אחד יכול לעשות את סדר התיקון בעצמו כי סידר את זה לפי רוח קודשו, ועל ידי הפסוקים שאומר שם וכל סדר התיקון שהביא שם אז על ידי הסדר מעלה את הניצוצין הנ"ל – והיות וראינו שאפשר לפדות אפילו במעט כסף ועוד יכול לעשות התיקונים לבד, יקח האדם אל ליבו כל זאת ויעשה את כל התיקונים ואפילו כמה פעמים שאין זה לגרעון אלא לצחצוח הנפש שתיהיה כלי ראוי להשגת אלקות וה' לא ימנע טוב]

או שיבקש ממקובל שיכונן בשבילו וכל בית ישראל עושים זמן לתקונים עצומים אלו בזמן השוכבים בידוע, ומלבד התקון הזה הביא את מעלת הקריאת שמע שעל המטה ואומר שבכונות האלו הוא הורג את הגופים של החיצונים האלו ממש ומחזיר את הנשמות הקדושות למקומם ואומר שיכול בקריאת שמע אחת בכונה אמתית להרג למעלה מ- 1000 מזיקים או שפשוט מתקן יום בנגד יום, בין כך ובין כך אשרנו שזכינו לגלוי עצום זה שנוכל לתקן המענות ולהכניס אל הקדשה בטירה בע"ה,

ולכן הבאתי כאן את השמות שהורגים את המזיקים בלבד ואפלו שלא יודע

הָאָדָם עֵמֶק הַפְּנֵה כִּי לֹא עוֹסֵק בְּכַתְּבֵי הָאֶרֶץ וְלֹא עֹדֵן לֹא יִמְנַע עֲצָמוּ מִלְּכוֹן
בְּשִׁמוֹת וּבְכוֹתֶרֶת שְׁנֵבִיא וְהִ' לֹא יִמְנַע טוֹב וְנִזְכָּה לְבָרֵךְ וְלְעֹלוֹת אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת
שֶׁנִּפְלוּ מִפְּגָמֵינוּ בְּקְלִיפוֹת וְנִזְכָּה לְחִזּוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבָקֵר בְּהִיכָלוֹ

וְלִכֵּן הִבְאֵנוּ בָּאֵן אֶת קְרִיאַת שְׁמַע הַקָּצֵר שֶׁהֵכִין מוֹרְנוּ וּרְבִנוּ הַגָּאוֹן הָרַב שִׁי אֲסִיא
שְׁלִיט"ה וְסִיֶּדְרָנוּ מְעַט שְׁמוֹת קֹדֶשׁ לְכוֹן כְּדֵי לְהַרְגֵּם הַמְּזִיקִים בְּקְרִיאַת שְׁמַע וְאֶפְלוּ
רַק אִם מִסְתַּבֵּל עַל הַשְּׁמוֹת וְלֹא מִבֵּין אֶת הַסּוּדוֹת הָעֲלִיוֹנִים הַטְּמוּנִים בּוֹ הַמּוֹבָאִים
בְּכַתְּבֵי הָאֶרֶץ וְלֹא אֵף עַל פִּי בֵּן זֶה מוֹעִיל לְהַרְגֵּם הַקְּלִפּוֹת הַמְּזִיקִים, וְיִשְׁתַּדֵּל הָאָדָם
לְכוֹן פְּשֻׁט קְרִיאַת שְׁמַע בְּכָל כּוֹחוֹ מִמָּשׁ כִּי שָׁם סוּד יְחוּד ה' יִתְבָּרַךְ שְׁאִין עוֹד
מִלְּבַדּוֹ מִמָּשׁ (לֹא לְכוֹן אֶת הַכוֹנוֹת בַּסְּפִירַת הָעֵמֶר, וּמֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַד שְׁמִינִי
עֲצֵרֶת)

שַׁעַר הַכוֹנוֹת דְּרוֹשׁ ז – דָּף נו עֲמוּדָא ב

צָרִיךְ שֶׁתִּדְעַ שְׁעָקֵר בְּנֵה זֶה הִיא כְּדֵי לְתַקֵּן וּלְכַפֵּר עַל עוֹוֹן אֶחָד חָמוּר מְאֹד שׁו"ל
(שְׁכִיבַת זֶרַע לְבַטְלָה) אֲשֶׁר הוּא הַמוֹנֵעַ עֲלִית הַנְּשָׁמָה בְּלִילָה לְאֲדוּנִיָּה וְעַל יָדֵי
בְּנֵה זֶה נִתְקַן הָאָדָם מְאֹד מְאֹד מִמָּה שֶׁחָטָא, וְאֵף עַל פִּי שֶׁכָּבַר נִתְבָּאֵר תִּקּוּנוֹ
בְּשַׁעַר הַשְּׁבִיעִי הַנִּקְרָא שַׁעַר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהוּא תִקּוּן הַמוֹצִיא שׁו"ל, הֵנָּה הַתִּקּוּן
הַהוּא יוֹעִיל לְנִקּוֹת לוֹ עוֹוֹנוֹ שְׁלֹא יִכְנַס לְגִיהֵנִם וְשִׁמְחָלוּ לוֹ עוֹוֹנוֹתָיו אֱלוֹ, אֲבָל
עֹדֵן צָרִיךְ לְתִקּוּן אַחַר גְּדוּל וְחֹזֵק מִמֶּנּוּ כְּמוֹ מָה שֶׁיִּתְבָּאֵר עֵתָה בְּכוֹנֵת ק"ש זֶה וְהוּא
לְתִקּוּן וְלִהְחִיּוֹת אוֹתָם הַטְּפוֹת בְּעֲצָמָם שִׁיִּצְאוּ לְבַטְלָה וְנִכְנְסוּ בְּקַלְפָּה וְלִהְחִיזִירָם אֶל
הַקְּדוּשָׁה

וּמִסְבִּיר הָרַב הַמְּקוּבָּל אֲבִידֵן מְדַבְּרֵי הָרַב בְּשַׁעַר הַפְּנֵוֹת כִּי בִשׁו"ל יֵשׁ צַד פָּגָם
נוֹסֵף שְׁאִין בָּאֵף עוֹוֹן אַחַר וְהוּא שֶׁמִּסְבַּת עוֹן זֶה נִבְרָאִים מְזִיקִין שֶׁהֵם שְׁדִין וְרוּחִין
וְעַל מִנַּת לְתִקּוּן צָרִיךְ שִׁיקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמְּטָה בְּכוֹנוֹתֶיהָ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵרוּ
לְקַמּוֹ, וְזֶה מָה שֶׁאָמְרוּ חז"ל בְּמִסְכַּת בְּרָכוֹת כָּל הַקּוּרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַמִּיתָה
מְזִיקִין בְּדִלִין הֵימְנוּ שֶׁנֶּאֱמַר "יִפֹּל מִצַּדֵּךְ אֶלְךָ" וְכו' כְּנ"ל.

והמשך שער הפגנות וזה ענינו דע שבכל העברות שבתורה אפלו החמורות אין בהם מי שמוליד מזיקין ממש כמו המוציא שז"ל (ועין במסכת ערובין דף יח ע"א) וכו' וכו', המוציא שז"ל עֲנֵשׂוּ גָדוֹל לְאִין קֵץ הֲלֵא תִרְאֶה מָה שֶׁהַפְּלִיגוּ בַזֶּהר בְּמִקְוֹת רַבִּים וּבְפֶרֶט בְּפֶרֶשֶׁת וַיְחִי דָף רֵיט ע"ב (במתוק מדבש דף תכ"ד) אָמְרוּ שְׁכַל הָעֲבֵרוֹת תּוֹלֵין בְּתִשׁוּבָה חוּץ מִמוּצִיא שׁוֹ"ל שְׂאִין לוֹ תִשׁוּבָה אֲלֵא בְטוֹרַח גָּדוֹל וְעֵצוֹם וְלֹא חוּזָה בְּפָנָי הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם וְכוּ וְעֵין שֵׁם לְאֶרֶךְ מָה קוֹרָה בְּעוֹלָמוֹת כְּאֲשֶׁר הָאָדָם הִתְחַתֵּן מוּצִיא שׁוֹ"ל אִיךְ מִמְשִׁיךְ אוֹתָהּ הִטְפָה בְּעֵלְיוֹנִים וְעוֹשִׂים אוֹתָהּ הַקְּלָפוֹת וְכוּ וְאִיךְ עַל יְדֵי קִרְאָת שְׁמַע שְׁעַל הַמְּטָה מוּצִיא הַנְּשָׁמוֹת מֵאֵלּוּ הַקְּלִיפִים (הַקְּלָפוֹת) וּמְחַזְרִם אֶל הַקְּרוּשָׁה וְעֵין שֵׁם לְאֶרֶךְ

וְעֵין גַּם בְּשַׁעַר הַמִּצְוֹת בְּפֶרֶשֶׁת נַח וְעוֹד וְאִין כָּאֵן הַמְּקוֹם לְהֶאֱרִיךְ בְּדַבְרִים אֵלּוּ אֵךְ עֲתָה נְבִיא תִמְצִית כּוֹתֵרוֹת שֶׁל הַפְּגוּנוֹת וְאֵח"כ נְבִיא הַפְּגוּנוֹת בְּתוֹךְ הַק"ש, וְהַפְּגוּנוֹת הֵם לְמַעֲשֵׂה 6 בְּגוֹנוֹת וְאֵלּוּ הֵם: (שְׁמוֹת הַרְיֹו לְמַעֲשֵׂה כַחֲרֻבוֹת לְקִלְיָפִים)

1. יְכוֹן לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַרְיֹו הִתְחַתֵּן וְהַמְשַׁכָּה זֹ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת כְּלֵי לְנִשְׁמוֹת, שְׂאֵחְרֵי שְׁנַעְלָה אוֹתָם הֵם יְכַנְסוּ לְשֵׁם
2. יְכוֹן לְהַמְשִׁיךְ הָאָרֶה גְּדוּלָה מִן הַרְיֹו הָעֵלְיוֹן כְּדֵי לְעַקֵּר וּלְשַׁבֵּר אֶת הַחֶרֶב הָעֵלְיוֹן שֶׁל הַקְּלָפוֹת הַקּוֹצֵץ וְהַחוֹתֵךְ אֶת הַנְּשָׁמוֹת הַקְּרוּשׁוֹת
3. יְכוֹן לְהוֹרִיד הָאָרֶה מֵרִיו הִתְחַתֵּן לְהַרְג אֶת הַכְּלָב דְּקִלְפוֹת
4. יְכוֹן לְהוֹרִיד הָאָרֶה גְּדוּלָה מִן ב' רִיו הָעֵלְיוֹן וְהִתְחַתֵּן לְהַשְׁמִיד וּלְהַרְג אֶת כָּל הַגּוֹפִים הַטְּמֵאִים שֶׁל הַקְּלָפוֹת שְׁנַעֲשׂוּ לְבוֹשִׁין אֶל הַנְּשָׁמוֹת דְּקִדְשָׁה שֶׁל הַשׁוֹ"ל (שְׁלוֹ וְשֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל)
5. יְכוֹן לְהַעֲלוֹת הַטְּפוֹת הַנְּזַכְרִים עִם הַנֶּר"ן (נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה) שְׁלוֹ אֶל תוֹךְ אוֹת ם שֶׁל הַמֶּלֶךְ "לְעוֹלָם" שֶׁהוּא הַכְּלֵי שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת וְכוּ
6. יְכוֹן שְׁשֵׁם ב"ן הוּא הַנְּשָׁמוֹת שְׁעוֹלִים (למ"ן) לְאוֹת ם שֶׁל "לַעֲל- ם וְעַד"

פֶּשֶׁט הַפּוֹנָה:

וְכֵן זֶה פֶּשֶׁט גָּדוֹל מְאֹד כִּי כָּל הַהִמְשָׁכוֹת וְשִׁמוֹת אֱלוֹהִים רַזִּין עֲלֵינוּ וְצָרִיךְ לָזֶה הַרְבֵּה הַקְּדָמוֹת וְיַדִּיעוֹת בְּקִבְלָהּ בֵּין בְּסוּד הַשְּׁמוֹת וְסוּד הַפְּרָצוּפִים, וְסֹדֵר עֲמִידַת הַפְּרָצוּפִים וְהַעוֹלָמוֹת, וְסוּד הַהִמְשָׁכוֹת, וְעוֹד, וּבְנוֹסֵף שְׁלֵא יִחָשֵׁב הַחוֹשֵׁב שֵׁישׁ שָׁם צוּרוֹת גְּשָׁמִיּוֹת אֲלֵא הַכֹּל מִשָּׁל לְנִמְשָׁלִים שְׂכָלִיִּים וְזֶה לֹא הַמְּקוֹם לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה כָּאֵן וְהַרְוֵצָה לְלַמֵּד יִפְנֶה לְמַקְוֵבָלִים שִׁילְמֵדוּהוּ קִבְלָהּ עַל הַסֵּדֵר הַנְּכוּן, וְלִכֵּן זֶה בְּעֵרֶךְ הַפֶּשֶׁט וְה' יִקְבַּל תְּשׁוּבָתֵנוּ בְּרָצוֹן בַּע"ה

הַיּוֹת וְהוֹצִיא זֶרַע לְבִטְלָה עֲשָׂקוּ הַקְּלָפוֹת אֶת הַטְּפָה וְעָשׂוּ לָהּ גּוֹף מְשָׁלֵהֶם וְאַנְחָנוּ בְּקִרְיַאת שְׁמַע מְכוּנִים לְהוֹצִיא אֶת הַטְּפוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הָאֱלוֹ מֵהֶם וְלְהַרְגֵם אֶת הַקְּלָפוֹת וְלְהַשְׁמִיד אֶת חֲרָבָם וְאֶת הַגּוֹפּוֹת שֶׁעָשׂוּ לְנִשְׁמוֹת וְלְהַחְזִיר אֶת הַנִּשְׁמוֹת אֶל מְקוֹמָם הָאֲמִתִּי בְּמַלְכוּת דְּאֲצִילוֹת שֶׁהִיא סוּד אוֹתָם שֶׁל לְעוֹלָם, בְּסוּד הַרְחָם (כִּידוּעַ מַעַץ חַיִּים בְּשַׁעַר לֵה פֶּרֶק ג' סוּד הַרְחָם וְסוּד אוֹתָם וְעוֹד מְקוּרוֹת וְאֵין כָּאֵן הַמְּקוֹם לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה) וְאַנְחָנוּ גַּם מְכִינִים אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה שֶׁל הַנִּשְׁמוֹת עַל יַדֵּי הַרְיוֹ, בְּגָדוֹל צָרִיךְ לְעֻקֹּב אַחֲרֵי הַהוֹרְאוֹת שֶׁמַּעַל הַפּוֹנָה

סֵדֵר ק"ש שֶׁעַל הַמִּיטָה:

לְשֵׁם יְחוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ, בְּדַחִילוֹ וְרַחִימוֹ, וְרַחִימוֹ וְדַחִילוֹ, לְיַחְדָּא שְׁמֵי אוֹתָם וְאוֹתָם בְּשֵׁם אוֹתָם וְאוֹתָם ה' בְּיַחְדָּא שְׁלֵים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הַרְיֵנִי מְקַבֵּל עָלַי אֱלֹהוֹתַי וְתַבְרַךְ וְאַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ, וְהַרְיֵנִי יָרָא מִמֶּנּוּ בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְשְׁלִיט עַל כָּלָא. וְכָלָא קָמִיהּ כָּלָא. וְהַרְיֵנִי מְמַלִּיכוֹ עַל כָּל אַבְרָ וְאַבְרָ וְגִיד וְגִיד מִרְמ"ח אַבְרָם וְשִׁס"ה גִּידִים שֶׁל גּוֹפֵי וְנַפְשֵׁי, רוּחֵי וְנִשְׁמָתֵי מַלְכוּת גְּמוּרָה וְשְׁלָמָה, וְהַרְיֵנִי עֹבֵד לְיַהוּה וְתַבְרַךְ. וְהוּא בְּרַחֲמָיו יִזְכְּנֵי לְעַבְדּוֹ בְּלִבָּב שְׁלָם וְנַפְשׁ חַפְצָה, אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

רבנו של עולם הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או שחטא בנגדי. בין בגופי בין בממוני בין בכבודי בין בכל אשר לי. בין באנס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד בין בדבור בין במעשה. בין בגלגול זה בין בגלגול אחר לכל בר ישראל ולא יענש שום אדם בסבתי. יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שלא אחטא עוד. ומה שחטאתי לפניך מחוק ברחמיך הרבים אבל לא על ידי יסורין וחולאים רעים: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, יהוה צורי וגאלי:

לאחר חצות הלילה יברך ברכת המפיל ללא שם ומלכות. ויש הנוהגים (לפי פסקי מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל) לברך בשם ומלכות, אף אחרי חצות.

ברוך [אתה יהוה אלהינו מלך העולם], המפיל חבלי שנה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין. יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי, שתשביבני לשלום ותעמידני לחיים טובים ולשלום ותן חלקי בתורתך, ותרגילני לדבר מצוה ואל תרגילני לדבר עברה. ואל תביאני לידי חטא ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון. וישלט בי יצר הטוב ואל ישלט בי יצר הרע. ותצילני מיצר הרע ומחולאים רעים ואל יבהילוני חלומות רעים והרהורים רעים ותהא מטתי שלמה לפניך והאר עיני פן אישן המות. ברוך [אתה יהוה] המאיר לעולם בלוי בכבודו:

(את השמות לא מוציא מהפה אלא מכוון במחשבה בלבד)

שמע ישראל, יהוה אלהינו, יהוה אחד:

ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

(אות ם של "לעולם" היא הכלי דנשמות שלשם הנשמות יעלו, ואותיות "לעול" של לעולם שווה בגימטריה ריו)

1. להמשיך הארה מריו תחתון להכין מקום לנשמות

י יה יהו יהוה (גימטריה ע"ב)

יוד, יוד הה, יוד הה וו, יוד הה וו הה. (גי' קדם)

2. להמשיך הארה מריו עליון לעקר ולשבר את החרב העליון דקליפות הקוצץ והחותך את הנשמות הקדושות.

יוד הי ויו הי

יוד הי ויו הי

(הכל ביחד גי' ריו)

יוד הי ויו הי

3. יכוין להוריד הארה מריו התחתון להרוג את הכלב דקליפות

י יה יהו יהוה (גימטריה ע"ב)

יוד, יוד הה, יוד הה וו, יוד הה וו הה. (גי' קדם)

4. יכוין להוריד הארה מריו עליון ותחתון להרוג את כל הגופים הטמאים של הקליפות

ריו עליון: ריו תחתון:

י יה יהו יהוה

יוד, יוד הה, יוד הה וו, יוד הה וו הה

יוד הי ויו הי

יוד הי ויו הי

יוד הי ויו הי

5. יכוין להוריד הארה מריו עליון ותחתון ולהעלות את טיפות הנשמות למקומם העליון

ריו עליון: ריו תחתון:

י יה יהו יהוה

יוד הי ויו הי

יוד הי ויו הי

יוד הי ויו הי

יוד, יוד הה, יוד הה וו, יוד הה וו הה

6. ועכשיו יכוין ששם זה – "יוד הה וו הה" (שניקרא בן) הוא המ"ן עצמם שעולים שהוא רמז לנשמות שעולים לאות ס כנ"ל

וְאֶהְבֶּתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. בְּכֹל לְבַבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבַבְךָ: וְשָׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם. בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדְךָ. וְהָיוּ לְטֹטַפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

וְהָיָה אִם שָׁמַעְתָּ שְׁמִיעוּ אֶל מְצוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם. לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכֹל לְבַבְכֶם וּבְכֹל נַפְשְׁכֶם: וּנְתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ. וְאִסַּפְתָּ דָגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וַיִּצְהַרְךָ: וּנְתַתִּי עֵשֶׂב בְּשַׁדְךָ לְבַהֲמֹתְךָ. וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ: הִשְׁמַרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם. וְסַרְתֶּם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף יְהוָה בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. וְאָבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נָתַן לָכֶם: וְשַׁמְתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם. וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יָדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטַפֹּת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמְדַתְּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם. בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמִי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתֵּיכֶם לָתֵת לָהֶם. כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדַרְתָּם. וּנְתַנּוּ עַל צִיצִית הַכְּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מְצוֹת יְהוָה וְעִשִׂיתֶם אֹתָם. וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זָנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעִשִׂיתֶם אֶת כָּל מְצוֹתַי. וְהָיִיתֶם קֹדְשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

להיות לכם לאלהים, אני יהוה אלהיכם: יהוה אלהיכם אמת.
יעלזו חסידים בכבוד, ירננו על משכבותם: רוממות אל בגרונם, וחרב פיפיות
בידם:

הנה מטתו של שלמה ששים גברים סביב לה, מגברי ישראל: כלם אחזי חרב
מלמדי מלחמה, איש חרבו על ירכו מפתח בלילות: (ג' פעמים)
יברכך יהוה וישמרך: יאר יהוה פניו אליך ויחנך: ישא יהוה פניו אליך וישם לך
שלום:

ישב בסתר עליון, בצל שדי יתלונן: אמר ליהוה מחסי ומצודתי, אלהי אבטח
בו: כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות: באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה, צנה
וסחרה אמתו: לא תירא מפתח לילה, מחץ יעוף יומם: מדבר באפל יהלך, מקטב
ישוד צהרם: יפל מצדך אלף ורבבה מימינך, אליך לא יגש: רק בעיניך תביט,
ושלמת רשעים תראה: כי אתה יהוה מחסי:

בשבת, במועדים ובחודש ניסן לא אומרים וידוי

אנא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו. תבא לפניך תפלתנו. ואל תתעלם מלבנו
מתחנתנו. שאין אנחנו עזי פנים וקשה ערף לומר לפניך אלהינו ואלהי אבותינו
צדיקים אנחנו ולא חטאנו. אבל חטאנו. עוינו. פשענו. אנחנו ואבותינו ואנשי
ביתנו:

אשמונו. בגדנו. גזלנו. דברנו דפי ולשון הרע. העוינו. והרשענו. זדנו. חמסנו. טפלנו
שקר ומרמה. יעצנו עצות רעות. בזבנו. כעסנו. לצנו. מרדנו. מרינו דבריך. נאצנו.
נאפנו. סרנו. עוינו. פשענו. פגמנו. צרנו. צערנו אב ואם. קשינו ערף. רשענו.
שחתנו. תעבנו. תעינו ותעתענו. וסרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו.
ואתה צדיק על כל הבא עלינו. כי אמת עשית. ואנחנו הרשענו:

יש לקרוא את הנוסח המלא של "אנא בכח" כולו מדי לילה, ולאחר מכן לחזור על הפסוק של אותו יום 3 פעמים. שימו לב, יום ראשון בלילה נחשב כיום שני, יום שני בלילה נחשב כיום שלישי וכן הלאה.

יום ראשון (יש לקרוא במוצ"ש) אָנָּא בְּכַח, גְּדַלְת יְמִינֶךָ, תַּתִּיר צְרוּרָה.
יום שני (לקרוא בראשון בלילה) קַבֵּל רַנַּת, עֲמֹךְ. שְׁגִבְנוּ, טְהַרְנוּ נוֹרָא
יום שלישי (לקרוא בשני בלילה) נָא גְבוּר, דּוֹרְשֵׁי יַחֲוּדֶךָ, כְּבַבְת שְׁמַרְס.
יום רביעי (לקרוא בשלישי בלילה) בְּרַכְס טְהַרְס, רַחֲמֵי צְדָקְתֶךָ, תַּמִּיד גְּמַלְס.
יום חמישי (לקרוא ברביעי בלילה) חֲסִין קְדוּשׁ, בְּרַב טוֹבְךָ, נַהֵל עֲדָתֶךָ.
יום שישי (לקרוא בחמישי בלילה) יַחֲיד גְּאָה, לְעַמְךָ פְּנָה, זוֹכְרֵי קִדְשֶׁתֶךָ.
יום שבת (לקרוא בשישי בלילה) שׁוֹעֲתֵנוּ קַבֵּל, וּשְׁמַע צְעָקְתֵנוּ, יוֹדַע תַּעֲלוּמוֹת.
בלחש: בְּרוּךְ, שְׁס כְבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד

אַתָּה תִּקּוּם תִּרְחַס צִיּוֹן, כִּי עַת לְחַנְנֶה כִּי בָּא מוֹעֵד:
בְּיָדֶךָ אֶפְקִיד רוּחִי, פְּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֲמַת:
נַפְשִׁי אוֹתֶךָ בְּלִילָה אֶפְרוּחִי בְּקִרְבִי אֲשַׁחֲרֶךָ
ויאמר יב פעמים:

דְּוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֵי וְקַיִם

תוספת חשובה מאוד מאוד

הנה מתוך שבט מוסר פרק ב, ושם מביא שלושים ושש הנהגות שיש לאדם לנהוג בהם, ויראה המשכיל בדבריו למעשה והיות שמצוי בנו השיכחה יקח כל מידה ויעבוד עליה שבוע בזה שחוזר עליה כל יום כמה פעמים ויביא עצמו למצבים למעשה בפועל אשריו ואשרי חלקו, וזה לשונו:

ולמען תלך בדרך טובים, אכתוב לך ל"ו דברים שכתב בעל ספר אזהרות הקודש, והוא ספר מעט הכמות ורב האיכות. כדי שתקנה עמהם מעדנים לנפשך בעלותה למעלה ביוצאה מן הגוף, ותתלבש בלבוש זיו ואורה הנעשה מקיום ל"ו דברים אלו, וגם תציל את עצמך מל"ו כריתות שבתורה:

(א) יהא אדם זהיר לעשות כל מצוה בשמחה גדולה. כתב האר"י זלה"ה האדם שעושה מצוה בלא שמחה נענש, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה. והעיד עליו בעצמו האר"י זלה"ה שעל ידי זה זכה לרוח הקודש. וז"ל הרב מהר"ם אלשיך זלה"ה לעושים לשמה יש הפרש לפי בחינותיהם, זה עובד בשמחה וזה שלא בשמחה, וגם לעושים בשמחה – זה עושה בשמחה מועטת וזה עושה בשמחה יתירה ממנו, וכל המוסיף יוסיפו לו שכרו. ועל דרך זה בחינות לאל דעות ה' אין מספר, ועבד היודע ברבו שאפילו הרעות שלו הן טובים לכפר עון ודאי יעבוד בשמחה.

(ב) יהא אדם זהיר בתפלתו בכוונה שלימה, שבזמן שבית המקדש היה קיים אדם חוטא ומביא קרבן, ועכשיו תפלה במקום קרבן, על־כן ישים אדם אל לבו בשעה שעומד בתפלתו לבטל כל המחשבות זרות, שכשם שהמחשבה פוסל בקרבן, פוסלת גם כן בתפלה. וכתב בספר חסד לאברהם: עכשיו חיוני השכינה מספיקי תפלה, לכן כל מחשבתו של אדם לא יהיה עליו ועל צרכיו רק על השכינה, וזהו לשון ראשית חכמה: כל העושה מצוה או מתפלל או עוסק בתורה, ישים מגמת נפשו אל השכינה ויאמר תחלה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, והוא וצרכיו ממילא בכלל הברכה.

(ג) יהא אדם זהיר בתפלתו וידע באיזה לשון יתפלל. כתב מוהר"ם אלשיך זלה"ה

פרשת בהעלותך, אותם בני־אדם העומדים להתפלל על עצמם ואומרים רבוננו של עולם, אל רחום וחנון אתה, ארך אפים ורב חסד, רחם עלינו, ומרבים בתפלה ובתחנונים, אותם בני אדם מעוררים מדת הדין עליהם לקטרג לעיין עליהם ונבדקים במעשיהם אם ראויים הם או לאו. אלא כל אדם שרוצה להתפלל על איזה דבר יקדים וידוי תכף בתחלתו בכלל ובפרט, ויאמר חטאתי וכו'. ואחר זה ירבה בתפלה ותחנונים על צרכיו ואז יקרא וה' יענה.

(ד) יהא אדם זהיר כשמרים קולו בתפלתו או בתורתו, יתכוין מה שאמר ראשית חכמה בשער הקדושה לחטא קרי אין תשובה, ומכל מקום תשובתו הוא על ידי צעקה בתורה ותפלה, כמו שנאמר צעקו וה' שמע.

(ה) יהא אדם זהיר להתפלל תמיד על זרעו ועל זרע זרעו מעתה ועד עולם שלא יצא ממנו פסול. כמו שאמר בספר שני לוחות הברית ז"ל: מעשה בחסיד אחד שהתפלל תמיד בחצות הלילה בבכיה שלא יצא ממנו שום פסול, וזכה ששבעה בניו היו ת"ח גדולים. ומכל מקום שמזכיר בתפלתו יראת השם, יהי כוונתו בלבו על זרעו ועל זרע זרעו. כגון 'ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך' וכהאריגוונא.

(ו) יבא אדם זהיר ביומא דדינא בעלמא, לא ידבר בר נש בפני עצמו, ולכן בראש השנה לא יתפלל אדם ביחיד. וכן כתב בזוהר פרשת בשלח אע"פ דצדיקים אינון, אינון רשימיין תחילה ומתפרעין מינייהו, לכן שומר נפשו ירחק מהם.

(ז) יהא אדם זהיר להקדים לכל דבר תפלתו, כי מקודם בקל יותר לבטל הרעה, כמו שאמרו רז"ל ה"ה לעולם יקדים אדם תפלה לצרה, על כן נהגו אנשי מעשה קודם שעושים איזה שמחת נישואין בנו או בתו להתפלל שלא ישלוט מדת הדין ועין הרע. ומנהג נכון הוא.

(ח) יהא אדם זהיר בכוונתו בתפלתו לכוין נגד קודש הקדשים כמו שאמר בשלמה ע"ה שבקש מהשם על זה שאותו מקום יצליח ויעשה פרי למי שיכוין להתפלל

שם, וכן מפורש. והיא סגולה גסדין לבטל הרהורים רעים שיחשוב בלבו כאלו עומד שם היום. עוד סגולה אחרת כתב ספר ראשית חכמה לבטל הרהורים רעים בתפלה שיחשוב בלבו כאלו עומד בגן עדן ויעלה בזכרונו אותם הצדיקים שהיה מכירן בחייהם יושבים שם והוא עומד נגדם מרחוק.

(ט) יהא אדם זהיר כשנותן פרוטה לעני לייחד שם הגדול. כי פרוטה היא יו"ד של שם הוי"ה ב"ה, ובעל הבית הנותן פרוטה בחמש אצבעות הוא ה' ראשונה, וכשפושט ידו ליתן לעני, פשיטת ידו כדמות וא"ו והעני המקבל ממנו בחמש אצבעות הוא ה"א אחרונה שבשם, ובזה נשלם השם. כן כתב האר"י זלה"ה. ואם פתאום נזדמן לאדם עני ופרנסתו היא מצומצמת בידו, ידע שהקב"ה רוצה להצילו מאיזה ורעניות [כמעשה שהובא בספר הזוהר פרשת בהר, עיין שם ושם תמצא מעשה נפלא].

(י) יהא אדם זהיר לחפש דרכיו ולתקן מעשיו מדי יום ביומו, ואלו נקראין בספר הזוהר מארי דחושבנא. דהיינו בכל לילה קודם שינה יחשוב אדם בלבו מה שקלקל באותו יום, ויעשה תשובה עליו בחרטה גמורה. הבט וראה מה שאמר בעל עשרה מאמרות [הביאו ספר זרע ברך חדש פרשת וילך] דאפילו כל פרטי תנועות האדם, ואפילו נודד עפעף עין או פוצה פה ומצפצף יחקקו למעלה ואפילו הרהור הלב. ע"כ אל יאמר האדם שאין לחפש אלא על כ"א מעבירות שיש בהן מעשה כגון גזל וכה"ג. אלא שצריך לפרוש ולשוב גם מדעות הרעות מן הכעס מן הערוה מן הקנאה מן התאוה מרדיפות המאכלות וכה"ג, מהכל צריך לשוב ואלו קשים יותר מן העונות שיש בהם מעשה, שבזמן שאדם רגיל בהן קשה לפרוש, ועל זה נאמר יעזוב רשע דרכו. וכשיבא איזה הרהור פתאום יגער בזריזות ויאמר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. סעפים שנאתי ותורתך אהבתי.

(יא) יהא אדם זהיר בדיבורו היוצא מפיו לעשות משמרת למשמרתו. הבט וראה דוד המלך ע"ה אמר אם אלהים הסיתך בי. אמר הקב"ה מסית קראתני, חייך שאתה נכשל וכו'. שמכח זה נפלו אחר כך כמה אלפים מישראל בדבר כמבואר

בכתובים.

(יב) יהא אדם זהיר בדיבור היוצא מפיו, יהא בדחילו ורחימו, הבט נא וראה מה שכתב ר"ת בשם התקונים שכל אבר שלא נתקן כראוי חוזר לבא בגלגול אפילו קול ודבור שלא הוציא בדחילו ורחימו להיות השם שלם חוזר בגלגול. ועונש הגלגול הוא מר לנשמה יותר מגהינם, ק"ו בן בנו של ק"ו שומר פיו ולשונו שלא יטמא בלשון הרע, וכ"ש בניבול פה ח"ו, דאז טמא טמא יקרא. ולכן יחדד כל אדם חרדה גדולה מיום הדין הגדול והנורא ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו ונשמתו כראוי. ולעשות משמרת ומסגרת לשקול את הדיבור קודם שיצא מפיו, ואז טוב לו.

(יג) יהא אדם זהיר במדת השתיקה לשם שמים, כי היא רפואה לכל. ראה תראה מה שכתב בספר החסידים סי' תתשמ"ו וז"ל: לולא שבני אדם מגידים מה שרואים היו רואים דברים הרבה כמו שרואים הבהמות שאין מגידות. וכתב שם אדם שינזק אם יגיד מה שראה תוך עשרה ימים סכנה לו. וכן כל אדם ישקול דיבורו קודם שיצא מפיו.

(יד) יהא אדם זהיר שלא לאכול בכל מקום, וכן איתא בזוהר שמות. בשביל שאכלו לחם רע עין היה הגלות ת' שנה. וכתב שם אדם הלהוט אחר מעיו והנאת גוף, ישחוט עצמו ולא יאכל אצל רע עין.

(טו) יהא אדם זהיר מאד מאד שלא ינדור אף בעת צרה. וכתב בספר החסידים אע"פ דתוספות כתבו שנודרים בעת צרה, הנרימילי דורות הראשונים שהיו בטוחים בעצמם שלא ישנו את דבריהם מכל מניעות שבעולם, מה שאין כן דורות אחרונים. ואמרו בירושלמי הנודר – פנקסו פתוח עליו, שמשים עצמו חסיד שבטוח לקיימו. על כן שומר נפשו ירחק מהם פן ח"ו יכשל בעון נדרים, כי חלוקים בענייני נדרים ק"ו באם הוא רוצה להפר, כמה וכמה חלוקי דינים בהפרת נדרים שהעולם עתה אינן בקיאים בהם. וצריך ללמוד אותם בשולחן ערוך להיות בקי בהם אם ראויים להתירם אם לא, וכי לא דבר קטן הוא, על כן טוב להרחיק ממנו כמטחוי

קשת שלא ישל. הבט וראה מהתפארת ישראל – יעקב אבינו ע"ה נכשל בזה, ואם בארזים נפלה שלהבת וכו'. ואם רוצה לקבל עליו, יאמר בלי נדר, ואפילו הכי מצוה לקיימו כמו שכתב בספר שני לוחות הברית ז"ל. מ"מ הוא בכלל מוצא שפתיך תשמור. ושב ורפא לו.

(טז) יהא אדם זהיר כשבא למדות חסידות ופרישות שלא לנטות ימין או שמאל ממילי דחסידות, שמתוך כך יכול להוסיף קדושה ורוח הקודש מסייעתו להתגבר ממדרגה למדרגה אף כשהוא אדם חלש, הוא הנותן ליעף כח, מה שאין כן כשותר דבר אחד מהחסידות ופרישות, אז רוח הקדש מסתלקת ממנו ושוב לא יכול לעמוד בקדושתו מחמת חולשת הכח (ועיין מזה זוהר פרשת תרומה בפסוק תקחו את תרומתי).

(יז) יהא אדם זהיר כשמוכיח איזה אדם על מעשיו הרעים שלא להזכירו העבירה בפירוש כ"אם דרך רמז, כמו שכתב הזוהר פרשת קדושים ובתוספתא. וכן הוא בדרז"ל הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים, יכול אפילו מתבייש על ידו, ת"ל ולא תשא עליו חטא, ומשמעות הזוהר שם דוקא בפעם ראשון יזכור רק דרך רמז.

(יח) יהא אדם זהיר שלא לדבר דלטורין על ישראל, אפילו ישראל אינן עושים רצונו, רצה הקב"ה לזכות את ישראל לדבר עליהם דבר טוב, וראיה מפורשת מאליהו הנביא כדאיתא ברז"ל ומגדעון. וכל שכן שירגיל אדם עצמו במדה זו לדון את חבירו לכף זכות לעולם. ואפילו בתוכחה יהא נזהר מלדבר שמץ רע על ישראל. שעל ידי שאמר משה רבינו עליו השלום לישראל 'תרבות אנשים חטאים' יצא ממנו בן בנו שנעשה עבד לע"א. וכן נ"כ הובא בספר החסידים באזהרה גדולה על זה.

(יט) יהא אדם זהיר להיות מן הנעלבים ואינן עולבים, ראה דוד המלך עליו השלום ששמעי בן גרא קלל אותו בקללה נמרצה, ורצה אבישי לפגוע בו ואמר לו דוד הנח לו כי אלהים אמר כו', אולי ירא ה' בעניי וכו'. ואף שסקל עליו באבנים ובעפר, אפילו הכי לא הניח לעשות לו דבר. ואמרו במדרש באותו פעם נמנו

בבית דין של מעלה להיות דוד אחד מארבעה במרכבה.

(כ) יהא אדם זהיר במדת הענוה מאד, ויתרחק מהגאווה בדיבור ובמעשה ובמחשבה, דאפילו במחשבה נקרא תועבה, שנאמר תועבת ה' כל גבה לב. וכל שכן בדבור וכל שכן במעשה. הבט וראה מה שאמרו רבינו ז"ל בשביל שאמרו המלאכים 'משחיתים אנחנו' נדחו ממחיצתו, אף על גב שתוך כדי דבור חזרו ואמרו שה' שלחם. גם מה שאמרו רז"ל בחזקיה עליו השלום, על ידי שאמר לישעיה 'מארץ רחוקה באו אלי' נענש. ראה תראה כמה תכבד העבודה, והשומר נפשו ירחק ממנו. וכתב בספר שני לוחות הברית, האדם המקבל בלבו להיות עלוב ואינו עולב, שומע חרפתו ואינו משיב, אין צריך רב ללמדו שהשכינה מלמדתו.

(כא) יהא אדם זהיר כשדורש ברבים וקונה שם טוב, לא יהנה לבו ח"ו מזה, כמו שמצינו ברז"ל באחד מ"י הרוגי מלכות ששאלו ממנו חבריו, מפני מה נענש במיתה חמורה כזו, וא"ל שמא כשדרשת ברבים נהנה לבך והסכים עמו. ע"כ מאד מאד יהא נזהר בו, ואם יבא איזה הנאה בלבו מחמת מספר שבחיו וערב לו, ישים אל לבו תכף בתוך הדרש, ויאמר לבי לבי הרחק מן הכבוד, כמה וכמה אנשים שהיה להם כבוד וגדולה, ועברו ומתו והיו כלא היו. וכן בכל מצוה או תורה לא יהנה ח"ו מן הבריות על אשר עשה אותן, רק ישמח שמחת מצוה על אשר זכה לעשות מצוה זו לשם שמים, ויאמר בפה מלא בתוך הדרש וכל שכן מקודם, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ועל ידי זה ינצל מהמכשול ומדין הקשה. וגם יראה להשמר מעין הרע בדרש, כי שכיח היזק ראייה בזה.

(כב) יהא אדם זהיר בכבוד הספרים, ובזיון שבא על אדם הוא בשביל ביזוי הספרים, כמ"ש רז"ל המכבד את התורה וכו'. וכתב בספר החסידים אדם שיודע שיפיח בשינה, אל ישכב תוך חדר של ספרים אסילא שמכסה אותם.

(כג) יהא אדם זהיר כשבא לו בשורה טובה, יאמר בזריוות 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו'. כתב בעל שני לוחות הברית אע"ג דהיא הנאה מועטת יהיה עליו כמרובה וישבח ה' עליו.

(כד) יהא אדם זהיר לשמור נפשו שלא יהא גרמא בנזיקין בהלויית המת שלא יפגע בנשים. ובזוהר פרשת ויקהל נשבע הוא בשבועה גמורה ואמר דרובא דעלמא מתו בלא עתם בשביל שלא שמרו נפשם מזה. עיין שם באריכות, ושומר נפשו ירחק מהם.

(כה) יהא אדם זהיר כשיוצא לדרך לפרוע נדריו ואל ישהה נדרו (כמו מעשה דההוא טעיא במדרש ילקוט קהלת). צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

(כו) יהא אדם זהיר לחדש חדושי תורה ויראה להשיג יותר מהשגתו ויתפלל למי שהחכמה שלו. דכשם שחייב אדם בפריה ורביה, כך חייב אדם בפריה ורביה בתורה, שנאמר ישרצו המים. ואין מים אלא תורה. ויהא זהיר לחדש חידושים להיותם חקוק על לבו, והוא עטרה לראשו כשהולך לעולמו, וחרפה ובושה גדולה לנשמתו כששואלין אותו מה חידש בלמודו ואינו יודע. וזה רמזו רז"ל כל השוכח דבר אחד ממשנתו וכו'. שמעתי אומרים על הרב רבי שמואל קאיידונובר ז"ל שמצאו אותו חוזר חידושייו בעת קבוע.

(כז) יהא אדם זהיר לראות תמיד לרדוף אחר חבירו להחזירו למוטב, כמ"ש בזוהר דאלמלי הווי ידעי עלמא כמה שכרו גדול, היו רודפים אחריו תמיד כמי שרודף אחר כסף וזהב. ובפרט בעבירה המפורסמת בין המון העם בעונותינו הרבים בעבירות המפורסמות בתורה, הירא והחרד דבר ה' לקנאות קנאת ה' צבאות, לפקח עם אותם אנשים להדריכם בדרך ישרה, וגם להודיעם עונש העבירה כמה עונשו גדול מאוד, אולי ואולי יתנו מקום לדבר להרהר תשובה בלבם ולסור מדרכם הרעה, והחי יתן אל לבו, הלא סוף אדם למות, ומי יודע מה יולד יום והכל לפי חשבון. גם רוב המוני העם מניחים תפילין על המצח ולא על המוח, וצריך אזהרה גדולה על זה ולא יזידון עוד.

(כח) יהא אדם זהיר כשהוא חלוש ואוכל בזמן שראוי להתענות, יכוין לבריאות הגוף לעבודת בוראו, דזה כלל גדול בתורה, בכל דרכיך דעהו והוא ישר אורחותיך. דצריך האדם לשמור גופו וחי בהם, והיא היא עבודת הבורא שלא יהא

ח"ו כמאבד עצמו לדעת דאין לו חלק לעולם הבא. וכן יאמר בפה מלא כשיושם לפניו לאכול, אין אני אוכל להנאת גופי רק לבריאת גופי לעבודת בוראי, אף על פי שהקב"ה יודע מחשבות, מ"מ בזה הדיבור בורא מלאך חדש, גם מסלק מעליו מדת־הדין, וזהו ונשמרת מכל דבר רע. והכלל כל מעשיך יהיו לשם שמים וטוב לך.

(כט) יהא אדם זהיר שלא לשמוח עצמו בעולם הזה. ועיקר חיבוט הקבר בא על זה. הבט וראה מה שאמרו רז"ל במדרש הצור תמים פעלו. מעיד אני עלי שמים וארץ אין כל בריה יורד לידי צער אלא מתוך שאוכל ושותה ושמח הוא ואשתו ובניו. כי גם אמרו במדרש, אברהם לא שמח בעולמו, יצחק לא שמח בעולמו. ע"כ כל אדם יזהר שלא יתענג עצמו ביותר ולסגף עצמו כל מה דאפשר לתקן פגם העבירות, והחי יתן אל לבו כמה וכמה מעשים רעים עשה כל ימיו בעולם מיום הולדו, והפגם הגדול שקלקל האדם בעוה"ז בחטאו מנעוריו עד היום הזה, ושב ורפא לו.

(ל) יהא אדם זהיר לדבר דברי תורה אחר אכילתו, אחד המרבה ואחד הממעט, ואם אין ספר מצוי לו יהא חקוק על לבו בעל פה איזה משנה או דין מש"ע, וראוי לומר דין זה מש"ע. אדם השומע ברכת המזון ולא אכל, כשאומר המברך נברך שאכלנו וכו', יאמר הוא ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד. ובעשרה יאמר ברוך אלקינו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד. ועל זה המחשבה טובה מצרף כאלו בירך במזומן. ואם אוכל עם אחרים ואומר דברי תורה על השולחן לשם שמים לזכות הרבים, מה טוב. ויזהר שלא ישהה אחר אכילתו הרבה בישיבה אחת בלי הפסק, רק ד' אמות, דקשה לגוף מאד.

(לא) יהא אדם זהיר שאינו יכול לסגף עצמו בתענית, ובמה יתרצה עבד אל אדוניו, כתב בשל"ה יבחר יום אחד על כל פנים בחודש ויתבודד בחדר וישפוך לבו לפני ה' בתפלה ותחנונים ווידוים כבן המתרצה בפני אביו ושב ורפא לו.

(לב) יהא אדם זהיר לקדש אכילתו, ויחשוב לו כקרבן ולכוין להוציא ניצוצי קדושה

מהמאכל, ומאד מאד צריך ליזהר בברכת הנהנין. הבט וראה מ"ש האר"י ז"ל כמה יש ליזהר בברכת הנהנין, שמא אביך מגולגל בו ונמצא אתה הורגו, דכמה וכמה נשמות מגולגלים בדומם צמח חי בלתי מדבר, ולכן כשמברך בכוונה מעלה הנשמה ממדריגה למדריגה. ולא כהמון עם החוטפים הברכה בשיניהם ומבליעים בלשוניהם והברכה לא כדת וכהלכה, אוי להם מיום תוכחה.

(לג) יהא אדם זהיר להתרחק מספק איסור אכילה ושתיה, כי כל עמל אדם לפיהו בשביל פיהו. בר"ח חסידים הראשונים מרחיקין ע' דרבים מספק איסור אכילה ושתיה. ואותם אנשים המזידים, אוי להם ואוי לנפשם מיום הדין, וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יזידון עוד.

(לד) יהא אדם זהיר לומר פרשת קרבנות בכל יום, כמו שאמרו רז"ל כל העוסק בתורת עולה וכו'. ובמדרש הנעלם אמרו האי מאן דמדכר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, עניינא דקורבניא ויכוין בהו, ברית כרותה דאינון מלאכי דמדכרין חוביא דבר נש לא יוכל למעבד ליה בישא אלא טבא עכ"ל. גם בפרשת הקטורת ז"ל הזוהר, אמר רבי שמעון אי בר נש ידעו כמה מעליא עובדא דקטורת קמי קודשא בריך הוא, הוי נטלי כל מלה והוי סלקי עטרה על ראשייהו ככתרא דדהבא.

(לה) יהא אדם זהיר בהסתכלות נשים. וכתב בר"ת הרואה אף שלא בכוונה באשת איש ונהנה בראיה נענש באותו העולם, קל וחומר בן בנו של ק"ו שלא יכוין להסתכל ולהנות ח"ו. אך כי לא נתנה תורה למלאכי השרת ולא כל אדם זוכה להתבודד תמיד בחדרו שלא להסתכל בילוד אשה. ע"כ אותם אנשים המובלעים בין הנשים כבני ביתו, ישים אל לבו תחלה לבטל כל הרהורים וכל מחשבות זרות שלא יהנה ח"ו, שלא יענש לעתיד עין תחת עין. כמ"ש בזוהר ממונה אחד קאים על קברו ותבר ליה עיניו של זה, וכמה נחשים ועקרבים וכלהו עקצי ליה, ע"כ שומר נפשו ירחק מהם.

(לו) יהא אדם זהיר מבעס, כי עונשו מר מאד. האר"י זלה"ה הקפיד בענין הכעס יותר מכל העבירות, ואולי אין לו תקנה כי הוא תמיד ככלב שב אל קיאו. בזוהר:

דא איהו בר נש דמריד במריה, ואסור לאתקרבא בהדיה, כי במה הוא נחשב עבודת גלולים אתחשב, האי בר נש, ומאן דאתחבר עמיה כמה דמתחבר בע"ג ממש, בגין דע"ג ממש שריא בגויה, דעקר קודשא עילאה ושרי באתריה אל זר. עוד שם: ממונין נטלין אילין מילין בישין, כל אילן דזרק בר נש ברוגזא וסליק ואמר דא הוא קורבנא דפלניא דקריב לסטרא דילן, וכרוזא קראין בכל אילין רקיעיא ויי לפלניא דאזיל בתר אל זר ופלא לאל אחר, וכרוז קארי זמנא תניינא אוי להם כי נדרו ממני, זכאה איהו בר נש דאסתמר מאורחיהו. עכ"ל. הבט נא וראה עד כמה תכבד העבודה הפגם הגדול של מדה רעה כעס, על כן הירא והחרד לדבר ה' ישים אל לבו תמיד דברי הזוהר הנזכר לעשות גדרים ומשמרת למשמרת שלא יכשל עוד בפגם הגדול ונפשו כעפר לכל תהיה ושב ורפא לו.

הרי לך ל"ז דברים שתתנהג בהם לסור ממוקשי מות, ואע"פ שיש מהם קשים לכאורה לקיימם, ההרגל בהם נעשה טבע שני. הבט וראה רמז נכון על פסוק שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד. מה השמן הזה אינו יוצא כראם על ידי כתישה, וזהו שמן זית זך כתית, ירצה נעשה זך על ידי הכתישה, וזהו לדעת וללמד בני אדם שילמוד לכתת ולהרגיל את עצמו במצות, כדי שיאיר נשמתו לפני הקב"ה. וזה להעלות נר תמיד. הנשמה שנקראת נר, דכתיב נר ה' נשמת אדם. יעלה ויאיר לפני ה'. ובפרט שגוף האדם רומז אל המנורה: שתי אזנים ושתי זרועות ושתי ארכובות הם כנגד ששה קנים הבולטות מן הגוף, שלשה מול צד, והגוף עצמו קנה האמצעי, והדעת שבראש מאיר לכל. (עייין באורך בספר שני לוחות הברית, ואכלת כנפשך שבעך בענין דוגמת המנורה לגוף אדם, קראהו משם). הרי דעת האדם מאיר לאדם להדריכו בדרכי השם ולעשות אופנים לגרש מקרבו ביצר המונעו על ידי ההרגל, כמדובר דכל הרגל נעשה טבע שני.

פרק יב

סגולה שלא ישכח שמו ליום הדין: יאמר קודם יהיו לרצון השני בתפילת העמידה פסוק מהתנ"ך המתחיל באות הראשונה של שמו ומסתיים באות האחרונה של שמו או פסוק ששמו מופיע בו, להלן פסוקי התנ"ך ממויינים לפי האות הראשונה והאחרונה שלהם

בכף החיים על שולחן ערוך באורח חיים קכב-י"א, טוב לומר פסוק אחד מן התורה או מנביאים או מכתובים קודם שיאמר יהיו לרצון, המתחיל בשמו ומסתיים בשמו, ע"כ. כתב בספר קיצור שו"ע (סי' יח' סעי' טו'): ונראה לי דהאומר יהיו לרצון שני פעמים לא יאמרו אלא קודם יהיו לרצון השני. (ועי' בשו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' כז')

ביאר החפץ חיים בספרו שמירת הלשון (ח"ב פ"ז בהגה"ה) ביאר: ובזה ניחא לי מה שכתבו הספרים ליעץ לאדם, שיהא תמיד מזכיר שמו ברמז בסוף שמונה עשרה, דהיינו אם שמו אברהם, יאמר פסוק שמתחיל באות א' ומסיים באות מ' וכל כיוצא בזה. וכתבו שזהו תועלת שיזכור שמו, דמרוב הפחד והחרדה בשעת הדין, כששואלים לו את שמו, שוכח ולא יודע מה להשיב. והנה באור הדבר האמיתי בפשיטות, דטבע האיש שהולך בדרך הרשע, לדבר ולהתלוצץ מאנשים שהולכים בדרך האמת והצדק, וממילא ידוע שהעונות שיש על פלוני במה שהתירשל מעבודתו ע"י זה נרשם על שמו. אף ששם פלוני הוא יעקב, והיה נרשם העון ע"ש יעקב, והוא שמו עכנ הולכים המקטרגים לעכנ, אף שהוא צועק: אני לא עשיתי העון, שאני שמי עכנ ולא יעקב, המשחיתים ההולכים בשליחות מבית דין של מעלה, אין מסתכלים ע"ז כלל ומשיבים לו: אין אנו יודעים דבר, אנו הוזהרנו בשליחותינו לילך אליך ולהענישך, מסתמא שמך יעקב ותוכרח לקבל העונש. והנה האיש הזה שמוכרח לקבל העונש חושב בנפשו: אולי באמת שמי יעקב, ושכחתי על ידי המיתה את המעשים ואת שמי, והנה האיש שדרכו לבזות אנשים

ולצערם באונאת דברים והלבנת פנים, לשון הרע וליצנות, בוודאי לא פעם נכשל בזה בימי חייו, בוודאי כמה מאות פעמים עשה כזה לכמה מאות אנשים, וממילא נחשבים עליו עוונותיהם. וכל איש ואיש יש לו שם אחר והוא מוכרח לסבול מכולם, וממילא הוא מבולבל מאוד, שכל משחית בא לו בפני עצמו בשם אחר, ועל כן אינו יודע כלל איך הוא האמת כששואלים אותו שיגיד שמו. ולזה יעצו שיאמר בכל יום את הפסוק המרמז על שמו, שעל ידי זה יזכור היטב, וגם על ידי זה יתבונן איך ליזהר מחטא הלשון, כדי שלא ישונה שמו האמיתי. ונראה עוד שלזה יעצו לומר הפסוק אחר 'אלוקי נצור לשוני מרע', ושומר, שעל ידי זה יזכור שמו האמיתי ולא ישתנה.

ועוד הרבה מקורות וזה מספיק בנתיים:

אות א'

- אא – אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא. (תהלים קיח, כה)
- אב – אוֹמְרָה לְאֵל סִלְעֵי לְמָה שְׂבַחְתָּנִי לְמָה קָדַר אֵלֶיךָ בְּלַחַץ אוֹיֵב. (תהלים מב, י)
- אג – אֱלֹהֵי אֲזִכְרָה וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר בְּסֶךְ אֲדָדִים עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹגֵג. (תהלים מב, ה)
- אד – אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם זְמָה וַיְמִינֶם מְלֶאכֶה שְׁחָד. (תהלים כו, י)
- אה – אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי וְאֶסְבְּכָה אֶת מִזְבִּיחֶךָ יְהוָה. (תהלים כו, ו)
- או – אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ. (תהלים קלו, ח)
- אז – אִם חוֹמָה הִיא נִבְנָה עָלֶיךָ טִירַת כֶּסֶף וְאִם דָּלַת הִיא נִצּוֹר עָלֶיךָ לוֹחַ אֲרָז. (שיר השירים ח, ט)
- אח – אָנָּה אֵלֶיךָ מְרוֹחֵךְ וְאָנָּה מִפְּנֵיךְ אֶבְרָח. (תהלים קלט, ז)
- אט – אַךְ הוּא צוּרִי וַיְשׁוּעָתִי מִשְׁגָּבִי לֹא אָמוּט. (תהלים סב, ז)
- אי – אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי רְחוּק מִיְשׁוּעָתִי דְבָרֵי שְׁאֲגָתִי. (תהלים כב, ב)

- אב – אוֹדָה יְהוָה בְּכָל לְבַי אֲסַפְרָה כָּל נִפְלְאוֹתַיִךְ: (תהילים פרק-ט-ב)
- אל – אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לִךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תִּשְׁקֹט אֵל: (תהילים פרק-פג-ב)
- אמ – אֲרִדּוֹף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁיגֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד כְּלוֹתֵם. (תהילים יח, לח)
- אנ – אֲשֶׁרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְהוָה בְּאוֹר פְּנִיךָ יִהְלֹכוּ: (תהילים פרק-פט-טז)
- אס – אֵל תִּתְנַנְּנִי בְנִפְשׁ צָרִי כִי קָמוּ כִי עָדִי שִׁקְר וַיִּפְתַּח חֲמָס. (תהילים כז, יב)
- אע – אֵל נִקְמוֹת יְהוָה אֵל נִקְמוֹת הוֹפִיעַ. (תהילים צד, א)
- אפ – אָמֵת מֵאֲרֶץ תִּצְמַח וְצִדְק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקֶף. (תהילים פה, יב)
- אצ – אֱהָב צִדְקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מְלֵאָה הָאָרֶץ: (תהילים פרק-לג-ה)
- אק – אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לִישָׁחָק. (תהילים קה, ט)
- אר – אוֹיֵה לִי כִי גִרְתִּי מִשָּׁךְ שְׁכַנְתִּי עִם אֱהֲלֵי קִדְר: (תהילים פרק-קב-ה)
- אש – אֲשֶׁר יַחֲדוּ נִמְתִּיק סוּד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרִגְשׁ: (תהילים פרק-נה-טז)
- את – אֲשֶׁרֵי שְׁמַרְי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צִדְקָה בְּכָל עֵת: (תהילים פרק-קו-ג)

אות ב'

- בא – [תהילים פרק-קטו-י] בֵּית אֶהְרֵן בְּטַחוּ בִיהוָה עֲזָרֵם וּמִגָּנָם הוּא: (תהילים פרק-קטו-י)
- בב – (תהילים נד, ח) בְּנִדְבָה אֲזַבְחָה לִךְ אוֹדָה שְׁמִיךָ יְהוָה כִּי טוֹב: (תהילים נד, ח)
- בג – בְּנִיָּה בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַיִל רַב פְּעָלִים מִן קַבְצָאֵל הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאָרִי בְּתוֹךְ הַבוֹר בְּיוֹם הַשִּׁלְג. (דברי הימים א יא, כב)
- בד – בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָ וְאֶהְלֵלָה שְׁמִיךָ לְעוֹלָם וָעֶד: (תהילים פרק-קמה-ב)
- בה – בְּטַח בִּיהוָה וְעֲשֵׂה טוֹב שָׁכֵן אֲרֶץ וּרְעָה אַמוֹנָה: (תהילים פרק-לז-ג)
- בו – בְּאֱלֹהִים נַעֲשֵׂה חַיִל וְהוּא יְבוֹס צְרִינוּ: (תהילים פרק-ס-יד)
- בז – בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז: (תהילים קיד, א)

בח – בית רשעים ישמד ואהל ישרים יפריח: (משלי פרק-יד-יא)
 בט – בוטח בלבו הוא כסיל והולך בתכמה הוא ימלט: (משלי פרק-כח-כו)
 בי – ביום צרתי אקראך כי תענני: (תהילים פרק-פו-ז)
 בכ – בכל לבי דרשתיך אל תשגני ממצותיך: (תהילים פרק-קיט-י)
 בל – במקהלות ברכו אלהים יהוה ממקור ישראל: (תהילים סח, כז)
 במ – בך יהוה חסיתי אל אבושה לעולם: (תהילים פרק-עא-א)
 בנ – בדרך עדותיך ששתי בעל כל הון: (תהילים פרק-קיט-יד)
 בס – בונה ירושלים יהוה נדחי ישראל יבנס: (תהילים קמו, ב)
 בע – בבוא אליו נתן הנביא באשר בא אל בת שבע: (תהלים נא, ב)
 בפ – בלעדי אחזה אתה הרני אם עול פעלתי לא אסיף: (איוב לד, לב)
 בצ – ברוכים אתם ליהוה עשה שמים וארץ. (תהלים קטו, טו)
 בק – בי מלכים ימלכו ורוזנים יחקקו צדק: (משלי ח, טו)
 בר – ברוך יהוה כי הפליא חסדו לי בעיר מצור: (תהילים פרק-לא-כב)
 בש – ברוח קדים תשבר אניות תרשיש: (תהילים פרק-מח-ח)
 בת – ברכי נפשי את יהוה יהוה אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת: (תהילים
 פרק-קד-א)

אות ג'

גא – גם בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים חוטא (משלי יט, ב)
 גב – גם מזדים חשך עבדך אל ימשלו בי אז איתם ונקיתי מפשע רב: (תהילים יט,
 יד)
 גג –
 גד – גערת גוים אבדת רשע שמם מחית לעולם ועד: (תהילים ט, ו)

- גה – גם יהוה יתן הטוב וארצנו תתן יבולה: (תהילים פרק-פה-יג)
- גו – גדלו ליהוה אתי ונרוממה שמו יחדו: (תהילים פרק-לד-ד)
- גז –
- גח – גבר חכם בעוז ואיש דעת מאמץ פח: (משלי כד, ה)
- גט –
- גי – גל מעלי חרפה ובוז כי עדתיך נצרת: (תהילים פרק-קיט-כב)
- גב – גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך: (תהילים פרק-קיט-יח)
- גל – גאלנו יהוה צבאות שמו קדוש ישראל. (ישעיהו מז, ד)
- גמ – גדלים מעשי יהוה דרושים לכל חפציהם. (תהילים קיא, ב)
- גנ – גם בני אדם גם בני איש יחד עשיר ואביון: (תהילים פרק-מט-ג)
- גס –
- גע – גבהי שמים מה תפעל עמקה משאול מה תדע: (איוב פרק-יא-ח)
- גפ – גם כל ימיו בחשך יאכל וכעס הרבה וחליו וקצף: (קהלת פרק-ה-טז)
- גצ – גבול שמת כל יעברון כל ישובון לכסות הארץ (תהילים קד, ט):
- גק – גוי נתתי למכים ולחיי למרטים פני לא הסתרתתי מכלמות ורק: (ישעיהו נ, ו)
- גר – גדול ה' ומהלל מאד ולגדלתו אין חקר: (תהילים פרק-קמה-ג)
- גש – גם אתם הקדיש המלך דוד לה' עם הכסף והזהב אשר הקדיש מכל הגוים אשר כבש: (שמואל ב פרק-ח-יא)
- גת – גרסה נפשי לתאבה אל משפטיך בכל עת: (תהילים פרק-קיט-כ)

אות ד'

- דא – דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני יהוה קדש קדשים הוא. (ויקרא ו, יח)

- דב – דְּבָרַי פִּי אֶזְנֵן וּמִרְמָה חָדַל לְהַשְׁכִּיל לְהִיטִיב. (תהלים לו, ד)
- גג
- דד – דָּרָשׁוּ יְהוָה וְעִזּוּ בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תִּמְיֹד. (תהלים קה, ד)
- דה – דָּרָשָׁה צֹמֵר וּפְשִׁתִּים וְתַעֲשׂ בְּחַפְּץ בְּפִיהָ: (משלי לא, יג)
- דו – דָּרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים גֵּלְךָ בְּמַדְבָּר וּזְבַחְנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר יֹאמֵר אֱלֹהֵינוּ:
(שמות פרק-ח-כג)
- דז
- דח
- דט
- די – דָּרְכֶיךָ יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אֲרַחֲוֶתֶיךָ לְמַדְנִי: (תהלים כה, ד)
- דכ – דָּמִינוּ אֱלֹהִים חֲסֵדְךָ בְּקֶרֶב הַיְכָלְךָ. (תהלים מח, י)
- דל – דָּבַר יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל יוֹאֵל בֶּן פְּתוּאֵל. (יואל א, א)
- דמ – דְּבָרַי עֹנֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אַתָּה תִּכְפְּרֵם: (תהלים סה, ד)
- דנ – דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן.
(במדבר לה, י)
- דס
- דע
- דפ – דָּעוּ אִפּוֹ כִּי אֱלֹהִים עֹתָנִי וּמְצוּדוֹ עָלַי הַקִּיף. (איוב יט, ו)
- דצ – דוֹר טָהוֹר בְּעֵינָיו וּמִצְאָתוֹ לֹא רָחַץ. (משלי ל, יב)
- דק
- דר – דָּבַר שֶׁקֶר יִשְׁנָא צְדִיק וְרָשָׁע יִבְאִישׁ וַיִּחְפִּיר. (משלי יג, ה)
- דש – דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֲדָשׁ יְהִי לָכֶם שְׁבִתוֹן
זְכוֹרֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ. (ויקרא כג, כד)

דת – דום ליהוה והתחולל לו אל תתחר במצליח דרכו באיש עשה מזמות.
(תהלים לו, ז)

אות ה'

הא – (דברים לב, ד) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול
צדיק וישר הוא: (דברים לב, ד)

הב – (שמות יג, ד) היום אתם יצאים בחדש האביב: (שמות יג, ד)

הג – הקדרים מני קרח עלימו יתעלם שלג. (איוב ו, טז)

הד – הנה יד יהוה הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן
דבר כבוד מאד. (שמות ט, ג)

הה – הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה. (תהלים ל, יב)

הו – השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת שמה קבר אברהם ושרה אשתו.
(בראשית כה, י)

הז – הבו ליהוה משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז. (תהלים צו, ז)

הח – הן יהרוס ולא יבנה יסגר על איש ולא יפתח. (ספר איוב יב, יד)

הט – הלא ילמד דעת והוא רמים ישפוט (איוב כא כב)

הי – הלא הוא כמס עמדי חתם באוצרתי. (דברים לב לד)

הכ – הקם לעבדך אמרתך אשר ליראתך. (תהלים קיט, לח)

הל – הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: (תהלים קכא ד)

המ – היעשה לו אדם אלהים והמה לא אלהים (ירמיהו טז כ)

הנ – הר אלהים הר בשן הר גבננים הר בשן (תהלים סח טז)

הס – הבט לברית כי מלאו מחשבי ארץ נאות חמס. (תהלים עד, כ)

הע – השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע (תהילים, יט, ב)

- הפ – החזיקה וכל בהמה רמש וצפור בנף. (תהלים קמח, י)
- הצ – הרפו ודעו כי אנכי אלהים ארום בגוים ארום בארץ. (תהלים מו, יא)
- הק – האל יעות משפט ואם שדי יעות צדק (איוב ח ג)
- הר – הנתן שלג בצמר כפור באפר יפזר: (תהלים קמו, טז)
- הש – הבו ליהוה כבוד שמו השתחוו ליהוה בהדרת קדש. (תהלים כט, ב)
- הת – החרשים שמעו והעורים הביטו לראות (ישעיהו מב יח)

אות ו'

- וא – ומשמע ודומה ומשא. (בראשית כה, יד)
- וב – ועבדך בתוך עמך אשר בחרת עם רב אשר לא ימנה ולא יספר מרב: (מלכים א ג, ח)
- וג – ויחי עבר ארבע ושלשים שנה ויולד את פלג (בראשית יא טז)
- וד – ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד. (תהלים קיט, מד)
- וה – ויקח יהוה אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. (בראשית ב, טו)
- וו – וילך דוד הלוח וגדול ויהוה אלהי צבאות עמו (שמואל ב, ה י)
- וז – ויעש המלך כסא־שן גדול ויצפהו זהב מופז (מלכים א י יח)
- וח – וירכב על־כרוב ויעף וירא על־כנפירוח (תהלים יח יא)
- וט – ויחצר גדה ויחשמון ובית פלט
- וי – ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה ליהוה כי גמל עלי. (תהלים יג, ו)
- וכ – וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. (בראשית א, ד)

ול – וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל. (תהלים כב, ד)
 ומ – וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. (בראשית ב, א)
 ונ – וַהֲיוּ לְמַאוֹרֹת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ וַיְהִי כֵן. (בראשית א, טו)
 וס – וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חֲמָס (בראשית ו יא)
 וע – וַיֹּאמֶר אֲבִרְהֵם אֲנֹכִי אֲשַׁבֵּעַ. (בראשית כא, כד)
 ופ – וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמֹשֶׁה וְאֶלֶף (מלכים א ה יב)
 וצ – וַיִּתֵּן אֲתֶם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ. (בראשית א, יז)
 וק – וַיִּתֵּן אֲבִרְהֵם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק (בראשית כה ה)
 ור – וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶךְ יְהִי אֹרֶךְ. (בראשית א, ג)
 וש – וּמִתּוֹק הָאֹרֶךְ וְטוֹב לְעֵינַיִם לְרֵאוֹת אֶת הַשָּׁמַשׁ. (קהלת יא, ז)
 ות – וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עָצַם מַעְצָמִי וּבָשָׁר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי
 מֵאִישׁ לִקְחָהּ זֹאת. (בראשית ב, כג)

אות ז'

זא – זֹאת עֲבַדְתָּ מִשְׁפַּחַת הַגֵּרִשְׁנִי לְעֶבֶד וּלְמִשְׁאָא. (במדבר ד, כד)
 זב – זָרוּ רִשְׁעִים מִרְחֹם תָּעוּ מִבֶּטֶן דְּבָרֵי כָזָב. (תהלים נח, ד)
 זג –
 זד – זִכְרֶיךָ בֵּין מְשַׁלְּמֵיהָ שַׁעַר פֶּתַח לְאַהֲל מוֹעֵד. (דברי הימים א ט, כא)
 זה – זֹאת מְנוּחָתִי עָדִי עַד פֹּה אֲשַׁב כִּי אֹתִיָּהּ (תהלים קלב, יד):
 זו – זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (שמות פרק-כ-ח)
 זז – זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל מֹאָב מֵאִז. (ישעיהו טז, יג)
 זח – זָכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם הַגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּךְ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲשׁוּחַחַת. (תהלים קמג, ה)
 זט – זְבוּבֵי מוֹת יִבְאִישׁ יִבְיַע שָׁמֶן רוֹקַח יִקַּר מִחֲכָמָה מִכְבוֹד סְכָלוֹת מְעֻט. (קהלת

י, א)

זי – זָכַר אֱלֹה יַעֲקֹב וַיִּשְׂרָאֵל כִּי עַבְדֵי אֶתָּה יַצְרִיתִךְ עֶבֶד לִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל לֹא תִנְשָׁנִי: (ישעיהו מד, כא)

זכ – זָכַרְנִי יְהוָה בְּרָצוֹן עִמָּךְ פָּקַדְנִי בִישׁוּעָתְךָ (תהלים קו ד)

זל – זֹאת אָשִׁיב אֵל לְבִי עַל בֶּן אֹחִיִּל. (איכה ג, כא)

זמ – זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ מַעֲוָלִים יְהוָה וְאֶתְנַחֵם (תהלים קיט נב)

זנ – זֶד וַיְהִיר לֶךְ שָׁמוֹ עוֹשֶׂה בְּעֶבְרַת זְדוֹן. (משלי כא, כד)

זס – זְבוּלוֹן לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי קַטְרוֹן וְאֶת יוֹשְׁבֵי נְהַלֵּל וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיְהִי לְמַס. (שופטים א, ל)

זע–

זפ – זָרְמַתֶּם שָׁנָה יְהִי בְּבִקְרָה בְּחָצִיר יַחְלֶף. (תהלים צ, ה)

זצ – זָכְרוּ אָבִד מְנִי אֶרֶץ וְלֹא שֵׁם לוֹ עַל פְּנֵי חוּץ (איוב יח יז)

זק – זָרַח בַּחֲשֶׁךְ אֹר לַיִשְׂרָאֵל חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק. (תהלים קיב, ד)

זר – זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבַר צְוָה לְאַלְף דּוֹר. (תהלים קה, ח)

זש – זָכַר עֲנָנֵי וּמְרוֹדֵי לְעֵנָה וְרֵאשׁ. (איכה ג, יט)

זת – זֶה הַיָּם גָּדוֹל וְרַחֵב יָדָיִם שָׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפָּר חַיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדֻלוֹת (תהלים קד כה)

אות ח'

חא – חָדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס כִּי בְמָה נִחְשָׁב הוּא: (ישעיהו א, יד)

חב – חֲכָלִילֵי עֵינַיִם מְיִין וּלְבָן שְׁנַיִם מִחֶלֶב. (בראשית מט, יב)

חג–

חד – חָנָה מְלֵאךְ יְהוָה סְבִיב לִירְאָיו וַיַּחְלָצֵם. (תהלים לד, ח)

- חה – חֲגֵרָה בְּעוֹז מִתְנַיֶּה וְתֵאֵמֶן זְרָעוֹתֶיהָ: (משלי לא, יז)
 חו – חֲטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ (תהלים קו ו)
 חז – חֲנָנוּ יְהוָה חֲנֵנוּ כִּי רַב שָׁבַעְנוּ בּוֹז (תהלים קכג ג)
 חח – חֲכָם יָרָא וְסָר מִרָע וְכִסִּיל מִתְעַבֵּר וּבוֹטַח (משלי יד טז)
 חט – חֲכָם לֵב יִקַּח מִצּוֹת וְאֹיִל שְׁפָתַיִם יִלְבֹּט (משלי י ח)
 חי – חֲסִדְךָ יְהוָה מְלֵאָה הָאָרֶץ חֲקִיךָ לְמִדְנֵי: (תהלים קיט, סד)
 חכ – חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוֹם לְהוֹדוֹת לְךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךָ. (תהלים קיט, סב)
 חל – חָלְפוּ עִם אֲנִיוֹת אָבָה בְּנִשְׁר יְטוֹשׁ עָלַי אֲכַל: (איוב ט, כו)
 חמ – חָנָה מְלֵאךְ יְהוָה סְבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלָצֵם: (תהלים לד, ח)
 חנ – חָמַד רָשָׁע מְצוּד רָעִים וְשָׂרֵשׁ צְדִיקִים יִתֵּן: (משלי יב, יב)
 חס – חֹרֶיךָ וְאֵין שָׁם מְלוּכָה יִקְרְאוּ וְכָל שָׂרִיָּה יִהְיוּ אֶפְסִי (ישעיהו לד יב)
 חע –
 חפ – חָרַשׁ בְּרוֹז מְעַצֵּד וּפְעַל בְּפָחַם וּבִמְקֻבוֹת יִצְרָהוּ וַיִּפְעֵלְהוּ בְּזָרוּעַ כַּחוּ גַם רָעַב
 וְאֵין כַּח לֹא שָׁתָה מִמֶּם וַיִּיעֶף (ישעיהו מד יב)
 חצ – חָשַׁךְ מִשְׁחֹר תִּתְאַרֵם לֹא נִבְרוּ בְּחוֹצוֹת צָפַד עוֹרֵם עַל עֲצָמָם יִבֵּשׁ הִיָּה כָּעֵץ
 (איכה ד ח)
 חק – חָזָה הָיִית עַד דֵּי כְרִסּוֹן רָמִיו וְעִתִּיק יוֹמִין יִתַּב לְבוֹשָׁה בְּתֵלַג חוֹר וּשְׁעַר רֵאשִׁי
 בְּעֵמֶר נִקָּא פְּרִסְיָה שְׁבִיבִין דֵּי נוֹר גְּלִגְלוּהִי נוֹר דְּלִק (דניאל ז ט)
 חר – חֲכָם בְּנֵי וְשִׁמַּח לְבִי וְאֲשִׁיבָה חֲרָפִי דְבָר (משלי כז יא)
 חש – חָפַר גּוֹמֵץ בּוֹ יִפּוֹל וּפְרִץ גֹּדֵר יִשְׁכְּנוּ נָחֵשׁ (קהלת י ח)
 חת – חֲנָנִי אֱלֹהִים חֲנֵנִי כִּי בְּךָ חָסִיָּה נִפְשִׁי וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ אֶחְסֶה עַד יַעֲבֹר הַחוּת:
 (תהלים נו, ב)

אות ט'

טא – טוב ינחיל בני בניו וצפון לצדיק חיל חוטא (משלי יג כב)

טב – טוב בעס משחוק ברברע פנים ייטב לב (קהלת פרק ז פסוק ג)

טג –

טד – טוב ילד מסכן וחקם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד (קהלת ד יג)

טה – טמנו גאים פח לי, וחקלים פרשו רשת ליד מעגל; מקשים שתו לי סלה:
(תהלים קמ, ו)

טו – טוב יהוה לקנו לנפש תדרשנו (איכה ג כה)

טז –

טח – טוב אחרית דבר מראשיתו טוב ארך רוח מגבר רוח (קהלת פרק ז פסוק ח)

טט – טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט (תהלים קיב ה)

טי – טרם אענה אני שגג ועתה אמרתך שמרתי (תהלים קיט סז)

טכ – טוב אתה ומטיב למדני חקיך (תהלים קיט סח)

טל – טוב עין הוא יברך כי נתן מלחמו לדל. (משלי כב, ט)

טמ – טוב לחסות ביהוה מבטח באדם (תהלים קיח ח)

טנ – טוב להדות ליהוה ולומר לשמך עליון. (תהלים צב, ב)

טס – טוב שבת בארץ מדבר מאשת מדונים [מדנינים] ובעס (משלי כא יט)

טע – טוב יפיק רצון מיהוה ואיש מזמות ירשיע (משלי יב ב)

טפ – טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וקסף (תהלים קיט עב)

טצ –

טק –

טר – טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר. (משלי טז, לב)

טש – טובה חכמה עס נחלה ויתר לראי השמש: (קהלת פרק ז פסוק יא)

טת – טובה תוכחת מגלה מאהבה מסתרת: (משלי פרק כז פסוק ה)

אות י'

- יא – יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא. (תהלים כ, ה)
- יב – יענך יהוה ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב. (תהלים כ, ב)
- יג – יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג. (תהלים קז, כו)
- יד – ישוב עמלו בראשו ועל קדקדו חמסו ירד. (תהלים ז, יז)
- יה – יודוך יהוה כל מעשיך וחסידך יברכוכה. (תהלים קמה, י)
- יו – יהוה הושיעה המלך יעננו ביום קראנו. (תהלים כ, י)
- יז – יהוה קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. (משלי ח, כב)
- יח – יצר סמוך תצר שלום שלום פי בך בטוח. (ישעיהו כו, ג)
- יט – ידין עמך בצדק וענייך במשפט. (תהלים עב, ב)
- יז – יהוה לי בעזרי ואני אראה בשונאי (תהלים קיח, ז)
- יב – יאר יהוה פניו אליך ויחנך (במדבר פרק ו פסוק כה)
- יל – ימין יהוה רוממה ימין יהוה עשה חיל. (תהלים קיח, טז)
- ימ – ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום: (במדבר פרק ו פסוק כו)
- ינ – יסע קדים בשמים וינהג בעזו תימן. (תהלים עח, כו)
- יס – יד חרוצים תמשול ורמיה תהיה למס. (משלי יב, כד)
- יע – יבשו ויבהלו מאד כל איבי יבשו יבשו רגע. (תהלים ו, יא)
- יפ – יהוה יגמר בעדי יהוה חסדך לעולם מעשי ידך אל תרף. (תהלים קלח, ח)
- יז – יהוה מלך ירגזו עמים; ישב כרובים, תנוט הארץ (תהלים צט, א)
- יק – ישפט עניי עם ושיע לבני אביו וידבא עושיק. (תהלים עב, ד)

יר – ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דר ודר. (תהלים סא, ז)
יש – יהי שלחנם לפנייהם לפח ולשלומים למוקש. (תהלים סט, כג)
ית – יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות (תהלים קל ז)

אות כ'

כא – כי יהוה אלהיך אש אכלה הוא אל קנא: (דברים פרק ד פסוק כד)
כב – כה אמר יהוה מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם
יהוה ושבו מארץ אויב: (ירמיהו לא, טז)

כג –

כד – בלימי עני רעים וטובלב משתה תמיד: (משלי פרק טו פסוק טו)

כה – כל הנשמה תהלל יה הללויה: (תהלים קנ, ו)

כו – כי שם יהוה אקרא הבו גדל לאלהינו: (דברים לב, ג)

כז – כי תקדמנו ברכות טוב תשית לראשו עטרת פז. (תהלים כא, ד)

כח – בן ארחות כל בצע בצע את נפש בעליו יקח: פ (משלי פרק א פסוק יט)

כט – כסף נבחר לשון צדיק לב רשעים כמעט: (משלי פרק י פסוק כ)

כי – בראתה נירי יהוה ויהוה יגיה חשבי (שמואל ב כב כט)

ככ – בחסדך חניני ואשמרה עדות פיך: (תהלים פרק קיט פסוק פח)

כל – כי מלך כל הארץ אלהים זמרו משביל. (תהלים מז, ח)

כמ – כי החרשתי בלו עצמי בשאגתי בלתיים: (תהלים פרק לב פסוק ג)

כנ – כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון: פ (משלי פרק ג פסוק לה)

כס – כי נכח עיני יהוה דרכי איש וכל מעגלתיו מפלס: (משלי פרק ה פסוק כא)

כע – כי לא אלתחפץ רשע | אתה לא יגרך רע: (תהלים פרק ה פסוק ה)

כפ – ברלי כל חיתו יער בהמות בהררי אלף: (תהלים פרק נ פסוק י)

- כצ – כי יהוה עליון נורא מלך גדול על כל הארץ: (תהלים פרק מז פסוק ג)
 כק – ביעשית משפטי ודיני ישיבת לכסא שופט צדק: (תהלים פרק ט פסוק ה)
 כר – כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. (תהלים לו, י)
 כש – בזה אמר יהוה צבאות הנני מושיע את עמי מארץ מזרח ומארץ מבוא השמש:
 (זכריה ח, ז)
 כת – בשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הבנות. (שיר השירים ב, ב)

אות ל'

- לא – לדוד אליך יהוה נפשי אשא: (תהלים פרק כה פסוק א)
 לב – להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב: (תהלים לג, יט)
 לג –
 לד – למנצח מזמור לדוד: (תהלים פרק כ פסוק א)
 לה – ליהוה הישועה על עמך ברכתך סלה: (תהלים פרק ג פסוק ט)
 לו – לא תלבש שעטני צמר ופשתים יחדו: (דברים פרק כב פסוק יא)
 לז – לרכב בשמי שמי קדם הן יתן בקולו קול עז. (תהלים סח, לד)
 לח – לבן שמח לבי ויגל כבודי ארבעי יספן לבטח: (תהלים פרק טז פסוק ט)
 לט – לא יבון אדם ברשע ושרש צדיקים בלימוט: (משלי פרק יב פסוק ג)
 לי – לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי. (תהלים קיט, צב)
 לכ – למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. (תהלים קכב, ח)
 לל – לאסר מלכיהם בזקים ונכבדיהם בכבלי ברזל (תהלים קמט, ח)
 למ – לעשות נקמה בגוים תוכחת בל אמים: (תהלים פרק קמט-ז)
 לנ – למטה אפרים הושע בן נון: (במדבר יג, ח)
 לס – לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להית עד חמס. (שמות כג, א)

- לע – לשום שפלים למרום וקדרים שגבו ישע: (איוב פרק ה פסוק יא)
- לפ – לאירעיב יהוה נפש צדיק והות רשעים יהדף: (משלי פרק י פסוק ג)
- לצ – לכרחזו מפעלות יהוה אשר שם שמות בארץ: (תהלים פרק מו פסוק ט)
- לק – למה רגשו גוים ולאמים יהגריק: (תהלים פרק ב פסוק א)
- לר – למנצח לדוד להזכיר: (תהלים ע, א)
- לש – לך יהוה הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כיכל בשמים ובארץ לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל | לראש: (דברי הימים א פרק כט פסוק יא)
- לת – להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות. (תהלים צב, ג)

אות מ'

- מא – מונה מספר לכוכבים לבלם שמות יקרא(תהלים קמז ד)
- מב – מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב: (תהלים לד, יג)
- מג –
- מד – מזמור שיר חנכת הבית לדוד (תהלים ל א)
- מה – ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם יהוה. (תהלים קיג, ג)
- מו – מי יעלה בהר יהוה ומי יקום במקום קדשו. (תהלים כד, ג)
- מז – מזמור לדוד הבו ליהוה בני אלים הבו ליהוה כבוד ועז. (תהלים כט, א)
- מח – מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח. (משלי טו, ד)
- מט – מזמור לאסף אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט. (תהלים פב, א)
- מי – מה אהבתי תורתך כל היום היא שיתחתי. (תהלים קיט, צו)
- מכ – מגננו ראה אלהים והבט פני משיחך. (תהלים פד, י)
- מל – מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יהוה שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל: (תהלים יד, ז)

ממ – מפי עוללים וינקים יסדת עז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם (תהלים ח, ג)

מנ – מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון: (תהלים קיג, ז)

מס – מגערתך אלהי יעקב נרדם ורכב וסוס. (תהלים עו, ז)

מע – מהלל אקרא יהוה ומאיבי אושע: (שמואל ב פרק כב פסוק ד)

מפ – מענה רך ישיב חמה ודבר עצב יעלה אף. (משלי טו, א)

מצ – מיהוה מצעדריגבר בוננו ודרבו יחפץ: (תהלים פרק לז פסוק כג)

מק – מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק. (משלי כה, כה)

מר – מפקודיך אתבונן על בן שנאתי כל ארח שקר. (תהלים קיט, קד)

מש – מנחל בדרך ישתה על בן ירים ראש. (תהלים קי, ז)

מת – מרע מקשיב על שפת און שקר מזין על לשון הות. (משלי יז, ד)

אות נ'

נא – נפשנו חבתה ליהוה עזרנו ומגננו הוא. (תהלים לג, כ)

נב – נטיתי לבי לעשות חקיך לעולם עקב. (תהלים קיט, קיב)

נג –

נד – ניצר תאנה יאכל פריה ושמר אדניו יכבד. (משלי כז, יח)

נה – נכון לבי אלהים נכון לבי אשירה ואזמרה. (תהלים נו, ח)

נו – נפש עמל עמלה לו כראבף עליו פיהו: (משלי פרק טז פסוק כו)

נז – נחל קישון גרפם נחל קדומים נחל קישון תדרכי נפשי עז. (שופטים ה, כא)

נח – נסו ואין רדף רשע וצדיקים בכפיר יבטח. (משלי כח, א)

נט –

ני – נר להגלי דברך ואור לנתיבתי (תהלים קיט – קה)

- נב – נוקשת באמר־פיך נלכדת באמר־פיך: (משלי פרק ו פסוק ב)
- נל – נחשבת־עם יורדי בור הייתי כגבר אין איל. (תהלים פח, ה)
- נמ – נתן גשמים בָּרַד אֵשׁ לְהַבּוֹת בְּאַרְצָם. (תהלים קה, לב)
- נג – נחית בצאן עמך ביד משה ואהרן. (תהלים עז, כא)
- נס – נפתלי לא הוריש את ישבי בית שמש ואת ישבי בית ענת וישב בקרב הכנעני ישבי הארץ וישבי בית שמש ובית ענת היו להם למס. (שופטים א, לג)
- נע –
- נפ – נאור אתה אדיר מהררי טרף. (תהלים עו, ה)
- נצ – נטית ימינך תבלעמו ארץ. (שמות טו, יב)
- נק – שבע יהוה ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק. (תהלים קי, ד)
- נר – נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי־שפר (בראשית מט, כא)
- נש – נשמו מסלות שבת עבר ארח הפר ברית מאס ערים לא חשב אנוש. (ישעיהו לג, ח)
- נת – נאלמתי לא אפתח פי כי אתה עשית: (תהלים לט, י)

אות ס'

- סא –
- סב –
- סג –
- סד – סבני כמים כל היום הקיפו עלי יחד. (תהלים פח, יח)
- סה – סבו ציון והקיפוה ספרו מגדליה. (תהלים מת, יג)
- סו – ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותיו. (תהלים צו, ג)
- סז –

- סח –
 טט –
 סי – סורו מִמֶּנִּי כָּל פְּעֻלֵי אֲנֹן כִּי שָׁמַע יְהוָה קוֹל בְּכַיִי. (תהלים ו, ט)
 סכ – סָגִים הַשְּׁבֵת כָּל רְשָׁעֵי אֶרֶץ לִבָּן אֶהְבֵּתִי עַד־תֵּיךְ. (תהלים קיט, קיט)
 סל – סורו מִנִּי דֶרֶךְ הַטּוֹ מִנִּי אֲרַח הַשְּׁבִיתוֹ מִפְּנֵינוּ אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. (ישעיהו ל, יא)
 סמ – סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן בְּרֶם זְלוֹת לִבִּי אָדָם. (תהלים יב, ט)
 סנ – סִבְבֵנִי בְּכַחַשׁ אֲפָרִים וּבְמַרְמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה עַד רָד עִם אֵל וְעַם קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן. (הושע יב, א)
 סס –
 סע – סָלוּ עֲמוֹק חִלְקִיהָ יַדְעִיהָ אֱלֹהֵי רְאִשֵׁי הַכְּהֻנִּים וְאַחִיהֶם בִּימֵי יֵשׁוּעַ. (נחמיה יב, ז)
 ספ –
 סצ – סָפְקוּ עָלֶיךָ כַּפִּים כָּל עִבְרֵי דֶרֶךְ שָׂרְקוּ וַיִּנְעוּ רֵאשִׁים עַל בֵּת יְרוּשָׁלַם הַזֹּאת הָעִיר שִׁיאֲמְרוּ כְּלִילַת יָפִי מְשׁוֹשׁ לְכָל הָאֶרֶץ. (איכה ב, טו)
 סק –
 סר – סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בְּאַמַּת וַיִּשְׂר. (תהלים קיא, ח)
 סש –
 סת – סִכְתָּהּ בָּאֵף וַתִּרְדְּפֵנוּ הִרְגַתָּ לֹא חֲמֹלָתָּ. (איכה ג, מג)

אות ע'

- עא – עֲתָה אֶקוּם יֹאמֶר יְהוָה עֲתָה אֲרוּמָם עֲתָה אֲנִישָׂא: (ישעיהו פרק לג פסוק י)
 עב – עַד־אֲמַצָּא מְקוֹם לִיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לְאַבִּיר יַעֲקֹב: (תהלים פרק קלב פסוק ה)

עג –

עד – עליך נסמכת מִבֶּטֶן מִמְעֵי אִמִּי אֶתָּה גֹזֵז בְּךָ תִּהְלָתִי תִּמְיֵד: (תהלים עא, ו)

עה – עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה (תהלים קיח, יד)

עו – עֵינַי כָּל אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּ וְאֶתָּה נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ. (תהלים קמה, טו)

עז – עַל בֶּן אֶהְבֶּתִי מִצֹּתֶיךָ מִזֶּהָב וּמִפָּז. (תהלים קיט, קכז)

עח – עֹרֶה לָמָּה תִישָׁן אֲדֹנָי הַקִּיצָה אֵל תִּזְנַח לְנִצָּחַת. (תהלים מד, כד)

עט – עֲשֵׂה מְלֶאכֶיךָ רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֵהֵט. (תהלים קד, ד)

עי – עֲשֵׂה עִם עַבְדְּךָ כְּחֶסֶדְךָ וְחַמִּינְךָ לְמַדְנִי. (תהלים קיט, קכד)

עכ – עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הִפְרוּ תוֹרֹתֶיךָ: (תהלים פרק קיט פסוק קכו)

על – עֲצוּ עֲצָה וְתִפְרֹ דְבַר וְדָבַר וְלֹא יָקוּם בִּי עֲמֻנוּ אֵל. (ישעיהו ח, י)

עמ – עֲדֹתֶיךָ נֶאֱמָנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְּשׁ יְהוָה לְאַרְבַּע יָמִים: (תהלים פרק צג

פסוק ה)

ענ – עַל נְהִרוֹת בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ בְּזִכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן. (תהלים קלז, א).

עס – עַל בֶּן כָּל יָדַיִם תִּרְפִּינָה וְכָל לִבָּב אֲנוּשׁ יִמָּס. (ישעיהו יג, ז)

עע – עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שָׁמוּ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁפְתַּי לֹא יִדְעֵתִי אֲשַׁמְעֵנִי. (תהלים

פא, ו)

עפ – עֲמוּדֵיהֶם עֲשָׂרִים וְאֲדֹנֵיהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְוֵי הָעַמֻּדִים וְחֲשִׁקֵיהֶם כְּסָף. (שמות

לח, י)

עצ – עֲזַרְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה עֲשֵׂה שְׂמִים וְאַרְצֵי: פ (תהלים פרק קכד פסוק ח)

עק – עִם גְּדוֹל וְרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אֶתָּה יִדְעֵת וְאֶתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְנַצֵּב לְפָנַי בְּנֵי

עֲנָק. (דברים ט, ב)

ער – עֲלֵה אֱלֹהִים בְּתִרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר: (תהלים מז, ו)

עש – עַל מָה נֶאֱמַר רָשָׁע אֱלֹהִים אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא תִדְרֹשׁ. (תהלים י, יג)

עת – "עיניו כיונים על אפיקי מים רוחצות בחלב יושבות על מילאת" (שיר השירים ה, יב)

אות פ'

- פא – פתות אתה פתים ויצקת עליה שמן מנחה הוא: (ויקרא ב, ו)
- פב – פריחסדך שמע ודבתך לא תשוב: (משלי פרק כה פסוק י)
- פג – פצו עלי פיהם אריה טרף ושאג: (תהלים פרק כב פסוק יד)
- פד – פנראלי והושעו כל אפסיראך כי אנראל ואין עוד: (ישעיהו פרק מה פסוק כב)
- פה – פתחרלי שערצך אבאבם אודה י: (תהלים פרק קיח פסוק יט)
- פז –
- פח –
- פט – פריצדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר משפט: (תהלים פרק לז פסוק ל)
- פי – פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. (תהלים נה, יט)
- פכ – פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך: (תהלים קיט קלו)
- פל – פן יטרף באריה נפשי פרק ואין מציל: (תהלים ז, ג)
- פמ – פריצדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם: (משלי פרק יא פסוק ל)
- פנ – פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון (תהלים קמה, טז)
- פס – פלס ומאזני משפט ליהוה מעשהו כל אבני כיס. (משלי טז, יא)
- פע – פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם לא יחגרו ביזע: (יחזקאל פרק מד פסוק יח)
- פפ – פתחדין לאלם אלדין כל בני חלוף: (משלי פרק לא פסוק ח)
- פצ – פנית לפניה ותשרש שרשיה ותמלא ארץ. (תהלים פ, י)

פק -

פר - פתח צור ויזובו מים ה'לכו בציות נהר: (תהלים פרק קה פסוק מא)

פש - פנים בפנים דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש. (דברים ה, ד)

פת - פי ידבר חכמות ודגות לבי תבונות. (תהלים מט, ד)

אות צ'

צא - צפניה צפן רוח ושמן ימינו יקרא. (משלי כז, טז)

צב - צדקתך לא כסיתי בתוך לבי אמונתך ותשועתך אמרתי לא כחדתי חסדך ואמתך לקהל רב. (תהלים מ, יא)

צג -

צד - צוית צדק עדתך ואמונה מאד. (תהלים קיט, קלח)

צה - צדיק בתמר יפרח בארו בלבנון ישגה. (תהלים צב, יג)

צו - צדיק יי בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו: (תהלים קמה, יז)

צז -

צח - ציון ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלוו אל יהוה ברית עולם לא תשכח. (ירמיהו נ, ה)

צט -

צי - צעיר אנכי ונבזה פקדתי לא שכחתי. (תהלים קיט, קמא)

צכ - צור ילדך תשי ותשכח אל מחלתיך: (דברים פרק לב פסוק יח)

צל - צהלי ורני יושבת ציון כי גדול בקרבך קדוש ישראל. (ישעיהו יב, ו)

צמ - צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: (תהלים פרק מב פסוק ג)

צנ - צרור המר דודי לי בין שדי ילין. (שיר השירים א, יג)

צס –

צע – צדקת תמים תישר דרכו וברשעתו יפל רשע. (משלי יא, ה)

צפ –

צצ – צדיק לעולם בלימוט ורשעים לא ישבנו ארץ: (משלי פרק י פסוק ל)

צק – צוארך כמגדל השן עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים אפך כמגדל הלבנון צופה פני דמשק. (שיר השירים ז, ה)

צר – צדיק אבל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר. (משלי יג, כה)

צש – צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש. (במדבר ה, ב)

צת – צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת. (תהלים קיט, קמב)

אות ק'

קא – קדשלי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: (שמות פרק יג פסוק ב)

קב – קנה לב אהב נפשו שמר תבונה למצא טוב: (משלי פרק יט פסוק ח)

קג –

קד – קול יהוהן יחולל אילות ויחשף יערות ובהיכלו בלו אמר כבוד: (תהלים פרק כט פסוק ט)

קה – קולי אל יהוה אקרא ויענני מהר קדשו סלה. (תהלים ג, ה)

קו – קחו עמכם דברים ושובו אליהו אמרו אליו בלתישא עון וקודטוב ונשלמה פרים שפתינו: (הושע פרק יד פסוק ג)

קז –

קח – קומי אורי כי בא אורך וכבוד יהוה עליך זרח. (ישעיהו ס, א)

קט – קחו לכם מִרְהָעַם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אַנְשִׁים אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד מִשָּׁבֶט: (יהושע פרק ד פסוק ב)

קי – קוֹיֹתַי יְהוָה קוֹתָה נִפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחֵלְתִּי: (תהלים פרק קל פסוק ה)

קב – קוֹמָה עֲזַרְתָּה לָנוּ וּפָדַנּוּ לְמַעַן חֲסִדְךָ: פ (תהלים פרק מד פסוק כז)

קל – קול רְנָה וַיִּשׁוּעָה בְּאַהֲלֵי צְדִיקִים יְמִין יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל. (תהלים קית, טו)

קמ – קול יְהוָה עַל־הַמַּיִם אֶל־הַכְּבוֹד הַרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: (תהלים פרק כט פסוק ג)

קנ – קול יְהוָה שָׁבַר אַרְזִים וַיִּשְׁבַּר יְהוָה אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: (תהלים כט, ה)

קס –

קע – קָרוֹב יְהוָה לְנֹשְׁבֵרֵי־לֵב וְאֶת־דַּבְּאֵירוֹחַ יוֹשִׁיעַ: (תהלים פרק לד פסוק יט)

קפ – קָנְהָתְכֶמָּה מִדָּה־טוֹב מִחֲרוֹץ וּקְנוֹת בִּינָה נִבְחָר מִכֶּסֶף: (משלי פרק טז פסוק טז)

קצ – קול רַעֲמָדָן בְּגִלְגָל הָאֵירוֹ בְּרָקִים תִּבֵּל רְגָזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: (תהלים פרק עז פסוק יט)

קק –

קר – קוֹל־יְהוָה בְּפֶתַח קוֹל יְהוָה בְּהַדָּר: (תהלים פרק כט פסוק ד)

קש – קוֹל־יְהוָה חֲצַב לְהַבּוֹת אֵשׁ: (תהלים פרק כט פסוק ז)

קת – קָרוֹב אַתָּה יְהוָה וְכָל מִצּוֹתֶיךָ אֱמֶת. (תהלים קיט, קנא)

אות ר'

רא – רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדָם רְגְלוֹ קְדוֹשׁ הוּא: (תהלים פרק צט פסוק ה)

רב – רָצִיתָ יְהוָה אֶרְצְךָ שֶׁבֶת שְׁבוֹת [שְׁבִית] יַעֲקֹב. (תהלים פה, ב)

רג –

- רד – רחום וחנון יהוה ארך אפים ורב חסד. (תהלים קג, ח)
- רה – רננו צדיקים ביהוה לישרים נאווה תהלה. (תהלים לג, א)
- רו – ראשית דגנך תירשך ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו. (דברים יח, ד)
- רז – ראובן בכרי אתה בחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז: (בראשית פרק מט פסוק ג)
- רח – רעירוע ביערב זר ושנא תקעים בוטח: (משלי פרק יא פסוק טו)
- רט – רבאכל ניר ראשים ויש נספה בלא משפט: (משלי פרק יג פסוק כג)
- רי – ראו כי יהוה נתן לכם השבת על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי: (שמות טז, כט)
- רב – רומה על שמים אלהים ועל בלהארץ כבודך: (תהלים פרק קח פסוק ו)
- רל – ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל: (דברים לב, לט)
- רמ – רבות מחשבות בלב איש ועצת יהוה היא תקום. (משלי יט, כא)
- רנ – קול יהוה שבר ארזים וישבר יהוה את ארזי הלבנון: (תהלים כט, ה)
- רס –
- רע – רחוק יהוה מרשעים ותפלת צדיקים ישמע (משלי טו כט)
- רפ – רעבים גס צמאים נפשם בהם תתעטף: (תהלים פרק קז פסוק ה)
- רצ – ראיתי עבדים על סוסים ושרים הלכים בעבדים על הארץ: (קהלת פרק י פסוק ז)
- רק – רעך ורעה ורע אביך אלתעזב ובית אחיך אלתבוא ביום איךך טוב שכן קרוב מאח רחוק: (משלי פרק כז פסוק י)
- רר – ראתה כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידך עליך יעזב חלכה יתום אתה היית עוזר. (תהלים נ, יד)
- רש – רכב אלהים רבתים אלפי שנאן אדני כם סיני בקדש. (תהלים סח, יח)

רת - ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אף ירָגזו תהמות. (תהלים עז, יז)

אות ש'

שא - שמח נפש עבדך כי אליך אדני נפשי אשא. (תהלים פו, ד)

שב - שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. (תהלים קיט, קסב)

שג - שקדתי ואהיה בצפור בודד על גג. (תהלים קב, ח)

שד - שיר המעלות לְדָוִד הַנָּה מֵה טוֹב וּמֵה נָעִים שָׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. (תהלים קלג,

א)

שה - שאו ידכם קדש וברכו את יהוה. (תהלים קלד, ב)

שו - שמר פיו ו לשונו שמר מצרות נפשו: (משלי פרק כא פסוק כג)

שז -

שח - שמע יהוה תחנותי יהוה תפלת יקח. (תהלים ו, י)

שט - שויתי יהוה לנגדי תמיד כי מימיני בלא אמוט: (תהלים פרק טז פסוק ח)

שי - שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי. (תהלים קבא, א)

שב - שובה יהוה עדמתי והנחם על עבדיך: (תהלים פרק צ פסוק יג)

של - שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול: (תהלים קיט, קסה)

שמ - שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום. (תהלים לז, לז)

שנ - שבחי ירושלים את יהוה הללי אלהיך ציון. (תהלים קמז, יב)

שס -

שע - שמר פתאים יהוה דלתי ולי יהושיע: (תהלים פרק קטז פסוק ו)

שפ -

שיר מזמור לאסף: (תהלים פרק פג פסוק א)

שצ - שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחזתך אפסיראריך: (תהלים פרק ב פסוק ח)

שק – שָׁם פָּתְרוּ פָּתַר בִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר צָדִיק. (תהלים יד, ה)
 שר – שָׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְאֵין קוֹבֵר. (תהלים עט, ג)
 שש – שָׁמֵן וְקִטְרֵת יִשְׁמַח לֵב וּמִתֵּק רֵעֵהוּ מֵעֲצַת־נֶפֶשׁ: (משלי פרק כז פסוק ט)
 שת – שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָרְכוּ אֶת יְהוָה כֹּל עַבְדֵי יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בְּלֵילוֹת:
 (תהלים קלד, א)

אות ת'

תא – תִּנְעַבֵת מַלְכִים עֲשׂוֹת רָשָׁע בִּי בְצַדִּיקָה יִכּוֹן כְּסֵא. (משלי טז, יב)
 תב – תִּכּוֹן תִּפְלֵתִי קִטְרֵת לְפָנֶיךָ מִשָּׂאת כְּפִי מִנְחַת־עֲרֵב: (תהלים פרק קמא פסוק ב)
 תד – תִּהְלֵה לְדוֹד אַרְוֹמֶמְךָ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאַבְרָכָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד. (תהלים קמה, א)
 תה – תָּנוּ לָהּ מִפְרֵי יָדֶיהָ וַיִּהְלֹלֶהּ בְּשִׁעָרִים מַעֲשֵׂיהָ (משלי לא לא)
 תו – תִּפְוַחֵי זָהָב בְּמִשְׁבֵּיֹת כֶּסֶף דָּבָר דָּבָר עַל־אֲפָנָיו: (משלי פרק כה פסוק יא)
 תז – תִּנְאֲלַמְנָה שְׁפִתֵי שִׁקְר הַדְּבָרוֹת עַל צָדִיק עֲתָק בְּגִאָוָה וְבוֹז. (תהלים לא, יט)
 תח – תִּנְ לַחֲכָם וַיִּחַכְסֵׁעוּד הוֹדַע לְצָדִיק וַיִּוִּסֵּף לְקַח: (משלי פרק ט פסוק ט)
 תט – תִּנְחַתֵּיו חֲדוּדֵי חָרֶשׁ יִרְפָּד חָרוּץ עָלֵי טִיט. (איוב מא, כב)
 תי – תִּנְעִיתִי בְּשֵׁה אֲבִד בְּקֶשׁ עֲבָדֶךָ בִּי מִצֹּתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי: (תהלים פרק קיט פסוק קעו)
 תכ – תִּסְדֹּיִשֶׁר יִצְרוּנֵי בִי קוֹיִתֶיךָ: (תהלים פרק כה פסוק כא)
 תל – תָּנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד בְּטָרָם יַחֲשֶׁךְ וּבְטָרָם יִתְנַגֵּפוּ רַגְלֵיכֶם עַל הָרֵי נֶשֶׁף וְקוֹיִתֶם לְאוֹר וְשִׁמָּה לְצַלְמוֹת יִשִׁית וְיִשִׁית לְעַרְפֹּל. (ירמיהו יג, טז)
 תמ – תָּנוּ עֵז לְאֱלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גִּאֲוָתוֹ וְעֵזוֹ בְּשַׁחֲקִים. (תהלים סח, לה)

תג – תורת אמת היתה בפיהו ועולה לאדנמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך
אתי ורבים השיב מעון: (מלאכי פרק ב פסוק ו)

– תס

תע – תאוה נהיה תערב לנפש ותועבת כסילים סור מרע. (משלי יג, יט)

תפ – תורי זהב נעשה לך עם נקדות הכסף. (שיר השירים א, יא)

תצ – תחת כל השמים ישרהו ואורו על כנפות הארץ: (איוב פרק לז פסוק ג)

תק – תרקיע עמו לשחקים חזקים בראי מוצק: (איוב פרק לז פסוק יח)

תר – תפלה למשה איש האלהים אדני מעון אתה הית לנו בדר ודר: (תהילים
צ, א)

תש – תנרשכר לאובד ויין למרי נפש: (משלי פרק לא פסוק ו)

תת – תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד יעבר עמך יהוה עד
יעבר עם זו קניית: (שמות טו, טז)

ברוך ה' לעולם אמן ואמן